

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Szabó Csaba rendőr főhadnagy

A katolikus rendőrségi lelkipásztori lehetséges modell válaszai a rendőrök erkölcsi és pszichikai problémáira

Doktori (PhD) értekezés

Témavezetők:

Dr. habil Horváth László, alezredes

Dr. Ujházi Lóránd, főiskolai adjunktus

Budapest, 2014

Tartalomjegyzék

Bevezetés	8
Tudományos probléma megfogalmazása.....	10
A kutatási téma aktualitása	13
A Magyar Határőrség integrációja.....	14
A rendőri munka sajátosságai	14
A kutatás korlátai	16
Hipotézisek	18
Célkitűzések.....	18
Kutatási módszerek:.....	23
1. A RENDÉSZETI SZERVEK ÉS A KATOLIKUS EGYHÁZ KAPCSOLATA 1861-1945 KÖZÖTT	26
1.1. Sopron Királyi Városi rendőrkapitányság bemutatása kiemelten az egyházi kapcsolatrendszerek vonatkozásában.....	28
1.2. Sopron Királyi Vármegye csendőrségének bemutatása a vallási és keresztényi kapcsolatok vonatkozásában	30
Következtetések:	38
2. A RENDÉSZETI DOLGOZÓK KATOLIKUS LELKIPÁSZTORI GONDOZÁSA NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN	40
2.1. Horvátország	41
2.2. Szlovákia.....	43
2.3. Olaszország	46
2.3.1. Olasz Csendőrség (Arma dei Carabinieri).....	46
2.3.2. Olasz Állami Rendőrség (Polizia di Stato)	48
2.4. Vatikán Állam	52
2.4.1. Svájci Gárda (Guardia Svizzera Pontificia).....	52
2.4.2. Vatikáni Állami Csendőrség (Vatikáni Felügyelő Bizottság)	56
2.4.3. Vatikáni Felügyelőség	58
2.4.4. Vatikáni Tűzoltóság.....	59

2.5. A Vatikáni Állami Csendőrségre és a Vatikáni Tűzoltóságra vonatkozó lelkipásztori ellátás sajátossága.....	59
2.6. Spanyolország.....	60
2.7. Belgium.....	60
2.8. Ukrajna.....	61
2.9. Nem európai országok	61
2.9.1. Amerikai Egyesült Államok	62
2.9.2. Argentína	65
2.9.3. Bolívia	66
2.9.4. Brazília.....	66
2.9.5. Chile.....	67
2.9.6. Ecuador	67
2.9.7. El Salvador	67
2.9.8. Fülöp-szigetek	68
2.9.9. Paraguay	68
2.9.10. Dél-Korea	69
2.9.11. Dél-Afrikai Köztársaság	70
Következtetések:	71
3. LEHETSÉGES STRUKTÚRÁK A RENDÉSZETI DOLGOZÓK LELKIPÁSZTORI ELLÁTÁSÁRA	74
3.1. A rendőrök szervezett lelkipásztori ellátásának alkotmányos és jogszabályi alapjai ..	74
3.2. Katonai ordinariátus joghatóságának kiterjesztése	76
3.3. Személyi egyházmegye létrehozása.....	78
3.4. Személyi plébánia kialakítása	81
3.5. Plébánián keresztüli oldallagos ellátás.....	83
3.6. A lelkész kinevezése	84
3.7. Börtönlelkészi szolgálat, mint hasonló lelkipásztori modell.....	85
3.8. Diákonusok alkalmazásának lehetősége	88
3.9. Püspöki konferencia és a megyéspüspök szerepe a rendszer kialakításában	92

3.9.1. Püspöki konferencia.....	92
3.9.2. Megyéspüspök szerepe a rendőrök lelkipásztori ellátásának megszervezésében	95
3.9.3. A rendőrök lelkipásztori ellátása segédpüspökökön vagy püspöki helynökökön keresztül	96
3.10. A katonai lelkipásztori szolgálatban résztvevők speciális képzése.....	97
3.11. Lelkészek inkardinálása	105
3.12. Klerikusok ideiglenes átvétele a rendőri lelkipásztori szolgálat ellátására	108
3.13. Nemzetbiztonsági tényezők és kockázatok a lelkipásztori szolgálat kapcsán	109
3.14. A rendőrségi temetők és istentiszteleti helyek jelentősége a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában	112
3.15. A szentek tisztelete, a rendőrök védőszentje.....	118
3.16. A rendőrségi dolgozók számára kiadott imakönyvek elemzése.....	122
3.17. Javaslatok és lehetőségek a magyarországi Rendőrségi Lelkipásztori Szolgálatra vonatkozó intézményi struktúra létrehozása tekintetében.....	124
3.17.1. Katonai Ordinariátus alá betagozódva.....	125
3.17.1.1. Rendőrségi lelkipásztori beosztások.....	125
3.17.1.2. Általános helynök.....	125
3.17.1.3. Összekötő főtiszt	127
3.17.1.4. Egyéb beosztások	127
3.17.1.6. Költségvetés	129
3.17.1.7. Felügyeleti Szerv.....	129
3.17.2. Önálló egyházi entitás.....	130
3.17.3. Rendőrségi lelkipásztori ellátás egyházmegyei szinten.....	132
3.17.4. A plébános kötelezettségei a helyi rendőrségek lelkipásztori ellátására vonatkozólag.....	135
3.17.5. A gyónási titok sérthetatlensége az információvédelem szempontjából	135
Következtetések:	136
4. A RENDŐRSÉGI LELKIPÁSZTORKODÁS LÉTJOGOSULTSÁGA A PSZICHOLÓGIAI KIHÍVÁSOK TEKINTETÉBEN	138
4.1. A katolikus egyház lelki gondozása katasztrófahelyzetben	139

4.2. A fegyveres szervek tagjainak pszichikai alkalmassági vizsgálatának bemutatása ...	141
4.3 A rendőri munkából eredő és lelki problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata.....	147
4.4. A rendőri munkából eredő stresszorok kezelésének megoldási struktúrái	155
4.5. A rendőri munkából eredő, erkölcsi problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata.....	156
4.6. A rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények pszichológiai elemzése ...	159
4.7. A rendőri megérzés alkalmazásának lehetősége a rendőrök erkölcsi értékrendszerében	166
4.8. A rendőr személyiségének fejlődése az erkölcsi kompetenciák függvényében.....	169
4.8.1. Elméleti problémafelvetések	169
4.8.2. Technikai jellegű problémafelvetések	171
4.8.3. Gyakorlati problémafelvetések	174
Következtetések:	176
5. TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÁS BEMUTATÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE.....	179
5.1. A kutatás bemutatása és elemzése.....	179
5.1.1. A kutatás módszertana.....	179
5.2. Módszerek és eszközök.....	181
5.2.1. Kérdőíves adatfelvétel	181
5.2.1.1. Felderítő kutatások	181
5.2.1.2. Leíró kutatások	182
5.2.1.3. Magyarázó kutatás.....	182
5.3. A kérdőív szempontjából releváns kutatási probléma meghatározása.....	183
5.3.1. A kérdőívek személyi vonatkozásainak értékelése.....	185
5.4. A kérdőíves kutatás értékelése kérdésenként	188
Következtetések:	206
Végkövetkeztetések – hipotézisek igazolása - ajánlások megfogalmazása	208
Hipotézisek bizonyítása	208
Új tudományos eredmények	212
Irodalomjegyzék	215

Internetes források	228
Szentszéki dokumentumok	235
Ábrajegyzék	236
Publikációs jegyzék	237
Idegen kifejezések.....	240
Melléletek	241

„Ha nem vagy kész változtatni az életeden, nem lehet segíteni rajtad.”

(Hippokratész)

Bevezetés

II. János Pál pápa a *Spirituali Militum Curae* kezdetű apostoli konstitúcióval (1986. IV. 21.) a világban végbemenő változásoknak megfelelően új jogszabállyal rendezte a tábori lelkészség ügyét. Az új egyházi intézmény kapcsolódik a II. Vatikáni zsinat által meghirdetett célkitűzéshez. A zsinat célja az volt, hogy a katolikus egyház a világ, a demokratikus értékek és a béke építésébe és megőrzésébe erőteljesebben kapcsolódjon be. Mivel a demokratikus országok katonai és gazdasági szövetségi rendszerei szintén legalább teoretikusan a népek szabadságának és biztonságának megteremtését tekintik fő küldetésüknek, logikus, hogy a katolikus egyház is intézményesen igyekszik ebben a küldetésében segíteni a nemzeti hadseregeket és társ szervezeteket. A XXI. század elején a katonai szolgálatot teljesítőket úgy kell tekinteni, mint a népek szabadságának és biztonságának szolgáit.¹ Ha megfelelő módon látják el szolgálatukat, akkor ők is hozzájárulnak a béke megteremtéséhez és stabilitásához.

A világi jogszabályokból kitűnik, hogy a katonaság és a rendőrség különböző feladatköröket teljesítenek. Bár mindkét szervezetnek az a feladata, hogy megteremtse a biztonságot, és biztosítsa a lakosság védelmét, azonban a katonák és a rendőrök feladatrendszere eltér egymástól. Mivel mindkét hivatás megterhelő, ezért a lelki, erkölcsi és pszichikai problémák kialakulása szempontjából vannak hasonlóságok. Ez jól látható a külföldi katonai vagy rendőri missziók esetében is. Erről hiteles képet nyújtanak a missziókban szolgálatot teljesítő lelkészek, akik mind a rendőrök, mind a katonák lelkipásztori ellátásáról gondoskodnak.² Ez azonban egyedi helyzetnek számít. A rendőrök ugyanis alapvetően más körülmények között teljesítenek szolgálatot, mint a katonák, és más lelki behatások is érik őket. Magyarország területén a hétköznapiakban a rendőrök lelki behatásai egészen mások. Ezt valószínűleg a jogalkotó is érezte, hiszen a katonák lelkipásztori ellátására

¹ „Akik pedig katonáskodva szolgálják hazájukat, ne másnak tekintsék magukat, mint olyanoknak, akik a népek biztonsága és szabadsága fölött őrködnek. S míg szolgálatukat ebben a szellemben végzik, valóban a béke megszilárdításához járulnak hozzá.” GS 79.

² MANNING, Kathryn: *Hope is a Legacy*. In: Chaplain Assistant Magazine. The Official Air Force. 2012. Spring. - pp. 7-10.

létrehozott katonai ordinariátus jogintézményét nem terjesztette ki a rendőrök lelkipásztori ellátására. Ahol mégis van ilyen joghatósági kiterjesztés, azt az egyes kétoldalú megállapodásokban biztosítják, és még azokban az ordinariátusokban is figyelnek arra, hogy az külön szervezeti egység keretein belül történjen. Ugyanakkor a helyi egyházi szervezetek - egyházmegye, plébánia, stb. - sincsenek felkészülve arra, hogy a sajátos lelkipásztori követelményeknek eleget tegyenek. Általános egyházszerkezeti formaként a *rendőrségi ordinariátus* nem került létrehozásra. Vannak ugyan helyi szintű kezdeményezések, de azok sok szempontból problémát jelentenek.

A katonai ordinariátus jogi szabályozásánál a jogalkotót az vezette, hogy a katonák sajátos körülmények között élnek, ezért a lelkipásztorkodásnak is sajátosnak kell lennie. Ezért a katonai lelkészek részt vesznek az egyház általános küldetésében, a világ evangelizálásában, és Isten megismertetésében a fegyveres testületek világában.

Azok a különleges körülmények, amelyek a jogalkotót az említett jogszabályok kiadására készítették, és a katonák számára sajátos lelkipásztori intézményt állítottak fel, a rendőrség esetében is fennállnak. Ezért ez a kutatás célul tűzte ki, hogy legalább elméletben felállítsa annak az egyházszerkezeti formának a modelljét, amely a rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásáról gondoskodik.

A vallás intézményes jelenléte a rendőrségen belül néhány, napjainkban jelentkező biztonságpolitikai kihívás megértésében is segíthet. A biztonsági kihívások miatt a kormányok kiemelt figyelmet fordítanak a társadalomra és az állam működésére veszélyes szélsőséges vallási mozgalmakra. Vannak olyan vallási jelenségek, amelyek a gyanútlan személyek hiszékenységét kihasználják, mentálisan és gazdaságilag függővé teszik őket. Ezek a vallási szervezetek megpróbálnak minél nagyobb befolyást szerezni a társadalomban. A katolikus egyház teológiai és vallásfenomenológiai ismerete segítséget nyújthat a rendőrség számára, hogy a testület tagjai az egyes vallási jelenségek közül eredményesebben ki tudják szűrni a szélsőséges vallási mozgalmakban résztvevőket, valamint meg tudják különböztetni a vallás- és a lelkiismereti szabadság jogának szabad gyakorlását a szélsőséges vallási jelenségektől. Ez egy másodlagos előnye lehet a katolikus egyház és a fegyveres rendészeti szervek közötti szorosabb kapcsolatnak.

Tudományos probléma megfogalmazása

Globalizálódó világunkban egyre nagyobb teret szentelünk a társadalmi és egyéni biztonság megteremtésének. Egyre inkább látszik, hogy a vallás a biztonsági komplexben előkelő helyet foglal el. Ez igaz mind a közösségek, mind az egyén szintjén. A demokratikus társadalmi rendszerek biztonságát az erre a feladatra felállított állami szervek hatékony működése garantálja.

Ebből a szempontból is fontos, hogy ezeknek a szervezeteknek a munkatársai erkölcsi, etikai szempontból kiegyensúlyozottak legyenek, és intézményes keretek között segítséget kapjanak.

A rendőrségi lelkipásztorkodás megszervezése interdiszciplináris területnek minősül abban a tekintetben, hogy több tudományterületet érint. A szolgálat kialakítása több tudományágban megfogalmaz és felvet problémákat, ezeket egyrészt egyesével kell vizsgálni, másrészt szintézist kell alkotni a különböző tudományterületek között.

- *Jogi problémák*

Mind az államban, mind az egyházakban működő szervezeteknek működési kerete van. A működési keret strukturális és jogszabályi kérdéseket vet fel. Egy létrehozandó szervezetnél fontos megalkotni azokat a jogszabályokat, amelyek mentén a szervezet majd működni fog. A jogszabálynak harmonizálni kell más jogszabályokkal, mindenekelőtt az Alaptörvénnyel, illetve más nagyobb jogszabály együttesekkel, különösen a rendőrségi törvénnyel. Ugyanez elmondható a kánonjogra is. A kánonjog rendszerében nincs olyan összefüggő egységes jogszabályi együttes, amely kizárólag a rendőrök lelkipásztori ellátását szabályozná.³

³ A rendőrségi lelkipásztorkodás megszervezése egységes jogszabállyal nem egyszerű, mivel a katonai lelkipásztorkodástól eltérően nincs egy olyan egységes keretszervezet, amely lehetővé tenné egy nagyjából egységes lelkipásztori szolgálat megszervezését. További kutatás anyagát képezi annak az új rendszernek a kialakítása, amely teljesen egyedi módon szabályozná a katolikus egyház részéről a rendőrök lelkipásztori ellátásának jogi és strukturális keretét.

- *Erkölcsei és etikai problémák*

Bár léteznek erkölcsi és etikai kódexek a nemzeti rendőrségeken belül - hasonlóan a jogszabályokhoz -, azonban ezek nem visszatartó erejű iránymutatások, mivel ezeknek a kódexeknek nincs jogi relevanciájuk. A kódexek nem rendelkeznek visszatartó erővel a rendőrök számára. Az erkölcsi és etikai kérdések megválaszolása rejtve maradnak a testületen belül, mivel csak a nagyobb sajtó nyilvánosságot kapó esetek kerülnek esettanulmány formájában feldolgozásra.

- *Államigazgatási és közigazgatási problémák*

A rendőrség az állami közigazgatásba integrált fegyveres testület. A szervezeten belüli átalakítások érintik a közigazgatási rendszert is. Ezért az újonnan megjelenő lelkipásztori szervezet jogszabályi kialakítása hatással van az egész közigazgatási rendszerre. Minden új intézmény, ami megjelenik a közigazgatásban, visszahat az egész közigazgatási rendszerre. Ezért a rendőrségi lelkipásztori intézmény helyét pontosan be kell határolni.

- *Pszichológiai problémák*

A pszichológia tudományterülete intézményes keretek között gondoskodik a rendőrök lelki és erkölcsi problémáinak kezeléséről. Ezt a jogalkotó fontosnak tartotta integrálni a rendőrségi jogszabályokba, mivel a pszichológia egyes módszereivel lehet mérni a rendőrök pszichés problémáit. Azonban a pszichológia nem képes teljes mértékben hatékony módszertani struktúrát felállítani és alkalmazni a lelki, erkölcsi és pszichikai problémákkal küzdő rendőrök számára, hiszen a speciális fegyveres szolgálat ellátásából adódó - és jelentős lelki megterheléssel járó - problémák az esetek többségében kezeletlenek maradnak. A vallás a pszichológiával szemben nem egy terápiás módszer, azonban képes lehet arra, hogy segítse megelőzni a rendőrök lelki problémáinak kialakulását azáltal, hogy lehetőséget biztosít a pszichológiától eltérő emberközpontúbb gondozási struktúra kialakítására.

- *Teológiai és lelkipásztorkodási problémák*

A teológia tudományterületében már évekkel ezelőtt megjelent az ún. rétegpasztoráció gondolata. Ez abból adódott, hogy a népegyház sokak véleménye szerint megszűnt. Így a katolikus egyháznak új lelkipásztori stratégiát kellett kialakítani, amelynek legismertebb modellje az ún. rétegpasztoráció, amely különböző társadalmi rétegek pasztorációjával foglalkozik. Ellenben ilyen rétegpasztoráció nem, vagy csak korlátozottan alakult ki a rendőrök vonatkozásában. Így a rendőrök lelkipásztori ellátásának nem csak civil és kánonjogi, hanem teológiai, lelkipásztorkodástani módszertanát is meg kell alkotni, illetve pontosítani kell.

- *Rendészeti és hadtudományi problémák*

Sem a rendészet, sem a hadtudomány nem foglalkozik behatóan a rendőrök lelkipásztori ellátásának lehetőségével. A hadtudományon belül a hadtörténelemnek és a társadalomtudományoknak van kompetenciája ennek a kérdésnek a vizsgálatára. Mivel a történelem folyamán már voltak olyan kezdeményezések, amelyek kifejezetten a rendőrök lelkipásztorkodását tűzték ki célul, ezért van létjogosultsága a történelmi visszatekintésnek, illetve ezeknek a modelleknek napjaink jogrendszerébe történő átültetésére.

- *Vallásfenomenológiai problémák*

A vallásfenomenológia a vallási jelenségekkel foglalkozó résztudománya a teológiának, illetve a vallástudományoknak. A rendőrök lelkipásztori ellátása esetén vizsgálni kell azt is, hogy milyen hatásokat vált ki a vallás jelenléte a társadalomban és a fegyveres testületeken belül.

Ezekben a tudományokban felvetett problémák együttesen alkotják a rendészeti lelkipásztori szolgálathoz kapcsolódó problémafelvetést. Megválaszolásukra az adott tudomány specifikus módszertana szükséges, de a részkérdések megválaszolása az egész problémakör feloldásához, és a komplex kérdéskörök lefedéséhez elengedhetetlen.

A kutatási téma aktualitása

Rendszerváltás

Az 1989-es magyarországi rendszerváltást követő időszakban a Magyar Rendőrség szervezetén belül több lényeges strukturális kérdést érintő átalakítás került végrehajtásra. Ezek az átalakítások lehetővé tették, hogy az alapvetően statisztikai szemlélet mellett egy egyre inkább társadalomközpontú és közösségi elveket integráló rendőrség működjön Magyarországon. A rendőrségen belül strukturális és szemléletbeli változtatásokat kellett alkalmazni. A fegyveres rendvédelmi testületek közül a rendőrség volt a pártállami diktatúra legfontosabb támasza. Ez azt is jelentette, hogy a rendőrséget alkalmazták a vallási közösségek ellenőrzésére és megfélemlítésére. Bár az állomány nagy részben lecserélődött, de a vallással és a vallási jelenségekkel szemben ma is vannak fenntartások, de leginkább értetlenségek. A rendőrség vallási közösségekkel való kapcsolatának vizsgálatát ez a tény önmagában indokoltá teszi.

A 2006-os események

A Magyar Rendőrség szakmai és erkölcsi megpróbáltatásai - társadalomban betöltött szerepének vonatkozásában - a 2006-os budapesti események voltak. A rendőrség szakmai és erkölcsi jellegű problémái már a 2006-os események előtt is jelen voltak, azonban nem történt olyan indukció, amely ezeket a problémákat a felszínre hozta volna.⁴ A rendőrök nem voltak felkészülve a bekövetkezett eseményekre, így egy kizárólag elméleti síkban létező, mindenfajta megoldási koncepciót és gyakorlati megvalósítást nélkülöző közrendvédelmi és csapaterős feladatellátásban vettek részt. Az alkalmazásra került sematikus végrehajtási tervek kudarcai hatására a rendőrök olyan lelki, erkölcsi és pszichikai problémákkal kerültek szembe, amelyekre nem voltak felkészülve. A rendőrök a budapesti események során nem megfelelő módon kezelték a felmerülő helyzeteket,

⁴ Ilyen jellegű problémák voltak az eltúlzott mértékű teljesítménykényszer bevezetése, a statisztikai szemlélet indokolatlan formában történő erősítése és kiterjesztése, a társadalom részéről történő kollektív bűnösség megfogalmazása. A felmerülő problémáknak a kezelését a kormányzat és a Belügyminisztérium a rendőri vezetők leváltásában látta megoldottnak, azonban ezek a változtatások nem minden esetben értek el eredményeket. A problémakezelés speciális formája közé tartozott a pályaelhagyás, és a tapasztalt rendőri állomány nyugdíjaztatása.

indulatokat, amelyek előidézői lehetnek az egyes esetekben eltúlzott agresszív magatartásnak és brutalitásnak.

A 2006-os események során a rendőrség állománya korábban egyáltalán nem tapasztalt civil agresszióknak volt kitéve, amely agresszió nem a jogszabályokban lefektetett módon került elhárításra, ezért alakultak ki az eseményekben résztvevő rendőrökben negatív lelki, erkölcsi és pszichikai jellegű problémák.

Az események utáni lelki behatások kezelésére a már meglévő struktúra nem volt alkalmas. Ezt bizonyítja számos leszerelés, idegi problémák, családon belüli agresszió. Az ilyen felfokozott krízishelyzetekből kialakuló nehézségek kezelésének lehetősége önmagában felvetik a vallás és a vallási közösségek által adható segítség vizsgálatának szükségességét.

A Magyar Határőrség integrációja

A határőrség 2008. január 1-jén integrálódott a rendőrség szervezetébe. A határőrségnek a lelkipásztori ellátásáról - elvileg - a Magyar Katonai Ordinariátus gondoskodott. A határőrség integrációja után számos olyan vita alakult ki, amely a régi határőrség munkatársainak önazonosságát kérdőjelezte meg. Sok határőr hagyta el azért a testületet, mert nem találta a helyét, és nem tudott beilleszkedni a rendőrség szervezeti struktúrájába. Egy lelkipásztori szervezet adott esetben segítséget jelentene a strukturális átalakításokkal járó lelki feszültségek oldásában. Ilyen mértékű strukturális átalakítás a fegyveres testületekben ritka, de kisebb szervezeti átszervezések éves szinten többször is előfordulhatnak. Míndig van néhány személy, akit ezek a strukturális átalakítások lelkileg megviselnek. Ezeknek a személyeknek a különleges kezelése jelen struktúrában nem megoldott.

A rendőri munka sajátosságai

A rendőri hivatás - ahogy a katonai szolgálat is - jelentős életmódbeli és életszemléletbeli változást jelent a civil foglalkozást választó személyekkel kapcsolatban. A hivatásos szolgálat nagyobb áldozatvállalással jár az egyén részéről.⁵ A nagyobb áldozatvállalás elsősorban a szolgálati kötelek szakszerű

⁵ 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV letöltés ideje: 2013.11.16.)

végrehajtásából, és egyes alapjogok átmeneti időtartamra vonatkozó korlátozásából áll. Azonban nem szabad megfeledkezni azokról a megterheléssel járó behatásokról, amelyek nagyban hozzájárulnak a rendőrök döntéseihöz és magatartási szokásaihoz.

A rendőrök különleges körülmények között teljesítenek szolgálatot. Ki vannak téve az alábbiakban megfogalmazott, felsorolt sérülések lehetőségének:

- *Testi sérülések*

A rendőrök a szolgálat ellátása során testi sérüléseknek is ki vannak téve. A testi sérülésekből való felépülés lelki megpróbáltatásokkal jár, amit jelenleg nem kezelnek megfelelően a rendőrségen belül. Ezért is van aktualitása ezen kérdéskör vizsgálatának.

- *Lelki és pszichikai sérülések*

Pszichikai jellegű problémák kezelésére a rendőrségen belül saját intézményrendszer került kialakításra. Ezeknek a felmerülő problémáknak a kezelésére egyes nemzeti rendőrségekben már különböző modelleket alkalmaznak. A további kutatás eredményessége szempontjából érdemes megvizsgálni a vallási közösségek nyújtotta segítő lehetőségeket.

- *Korrupció*

Az állami vezetés egyik fő célkitűzése a rendőrségi korrupció visszaszorítása. Ez azonban nem csak jogszabályi, hanem erkölcsi kérdés is. A lelkipásztori ellátás éppen ezt az erkölcsi oldalt vizsgálja.

- *Jogellenes cselekmények*

A rendőrség jogszabályi keretek között működik. A jogszabályok ismerete elvárható a rendőröktől, de be nem tartásuk esetén a fegyelmi eljárások felelnek az egyes szankciók kiszabásáért. Ellenben a szankcionálás önmagában nem visszatartó erő, amelyet az elmúlt évek eseményei bizonyítottak. A vallás erkölcsi tanítása nagymértékben előmozdíthatja a jogkövető magatartás lényegének a megértését.

- *Missziók*

Az elmúlt évek válságreagáló katonai műveletei nem csak katonai, hanem rendészeti kihívásokat is támasztottak, ezért a feladatteljesítés ez irányba tolódott el. Egyes nemzeti rendőrségek egyre nagyobb számban képviseltették magukat ezekben a missziós tevékenységekben, mivel ezek a missziós válságreagáló műveletek egyre inkább rendészeti jelleget öltöttek. A rendőrség missziós szerepvállalása indokoltta és aktuálissá teszi a rendőrség lelkipásztori ellátásának elméleti és működési modelljének kidolgozását.

- *Nemzeti és nemzetközi tudományos érdeklődés*

A kutatási terület aktualitását jelzi, hogy mind nemzeti, mind nemzetközi szinten egyre határozottabb érdeklődés fogalmazódik meg a rendőrségi lelkipásztori ellátás irányában.⁶

Ez a felsorolás csak exemplatív listáját nyújtja a rendőri lelkipásztori szolgálat kidolgozásának, aktualitásának, és nyilvánvaló, hogy ezeken kívül még más szempontok is megfogalmazódhatnak.

A kutatás korlátai

Mivel jelenleg Magyarországon egyáltalán nem, és külföldön is csak egyes országokban található rendőrségi lelkipásztori szolgálat, ezért sem a hazai, sem a nemzetközi kitekintés vonatkozásában nem találhatunk elég releváns joganyagot. Bár kétségtelen, hogy a vallásszabadság jegyében az összes felekezetnek van létjogosultsága, de ebben a doktori disszertációban csak a katolikus egyház intézményes jelenlétével foglalkozunk. Ennek egyrészt területi oka van, másrészt egyedül a katolikus egyház rendelkezik olyan összefüggő jogszabálygyűjtemenssel és nemzetközi jogalanyisággal, amely kiindulópontja lehet a rendőrségi lelkipásztori

⁶ Hazai és nemzetközi konferenciákra történő meghívások - előadások, opponenciák -, vallási rádióműsorokban történő riportok és kerekasztal beszélgetések - Mária Rádió, Katolikus Rádió -, keresztény újságokban riportok és cikkek - Új Ember katolikus hetilap.

szolgálat kialakításának.⁷ Nemzetközi szinten a katolikus egyház rendelkezik a legkiépültebb lelkipásztori struktúrával. Néhány országban már megvalósult a rendőrségen belül a lelkipásztori szolgálat kialakítása. Ezeknek a katolikus intézményeknek a vizsgálata önmagában elégséges vizsgálati alapot ad, valamint az Apostoli Szentzsék és a Vatikán a nemzetközi jog alanya.⁸ Sok kérdésben nem a helyi egyházi szervezet és hatóság az adott állam tárgyalópartnere. Az Apostoli Szentzsékekkel kötött megállapodások, amelyek nemzetközi kötelezettségvállalást is jelentenek az adott állam részéről, modell lehet a többi felekezet számára is.⁹ Így a katolikus egyház által létrehozott egyházi szervezet a rendőrök lelkipásztori ellátására és a többi felekezet számára is kiindulópontot jelenthet az állami és rendőrségi szervezetekkel való megállapodásban.

A kutatás részletesen nem tér ki más rendészeti szervek - büntetésvégrehajtás, katasztrófavédelem, Nemzeti Adó- és Vámhivatal - és nemzetbiztonsági szolgálatok szervezeti struktúráján belül fellépő lelki, erkölcsi és pszichikai jellegű problémák bemutatására és azok kezelésére. A rendőrség létszáma, szervezeti sajátossága, illetve az állományt ért behatások miatt külön kell vizsgálni a felmerülő nehézségeket. Egyes országokban - ahol már van rendőrségi lelkipásztori szolgálat -, más rendészeti szervektől külön került felállításra, azonban egyes esetekben a katonai ordinariátus szervezeti keretén belül működik.

Mivel a rendőrök lelkipásztori ellátására vonatkozóan nincs egységes modell - mint a katonák esetében -, ezért az egyes országokban eltérő módon látják el a rendőrök lelkipásztori ellátásának megszervezését. Az összes ilyen megoldást és kezdeményezést bemutatni szinte lehetetlen.

A kutatás során jelen doktori disszertáció írója törekedett arra, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálat Magyarországon létrehozásra kerüljön, ezért mind az állami, mind a katolikus egyházi fél - hazai és nemzetközi viszonylatban is - irányába kifejtette álláspontját. A doktori disszertáció egy egységes modell megalkotására törekszik, azonban a rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállítása egységes állami és katolikus egyházi akart nélkül nem hozható létre. Az állami

⁷ A Tábori Lelkészi Szolgálat kialakításánál is az Apostoli Szentzsékekkel kötött kétoldalú megállapodás jelentette a kiindulópontot a többi lelkeszi szolgálati ág kialakításához. Továbbá a katolikus egyház nemzetközi karaktere miatt egyéb külföldi kiindulóponttal is rendelkezik a szolgálat.

⁸ GÖRANSSON, Göran: *Church - State Relationships and Their Influence on the*. In: *The Jurist*, 1977. 1-2. Sz. The Catholic University of America. - pp. 5-32.

⁹ Ez történt az egyház finanszírozás, illetve a katonák lelkipásztori ellátásának vonatkozásában is.

(Miniszterelnök, Köztársasági Elnök) és a katolikus egyházi (Szentszék) felek válaszait a 2-3-as mellékletek tartalmazza.

Hipotézisek

Három hipotézist fogalmazok meg, amelyeket öt fejezetben, különböző kérdések vizsgálatán keresztül bizonyítok.

1. A rendőrök olyan sajátos körülmények között látják el szolgálati feladataikat, amely során számos külső tényező befolyásolja személyes értékítéletüket, döntéshozó képességüket, szakmai kommunikációjukat, valamint személyi meggyőződésüket. Ezek hatására egyre gyakoribb és egyre súlyosabb lelki és erkölcsi eredetű probléma halmozódik fel. Mindezek szükségessé teszik a lelki gondozás új formáit.
2. A katolikus egyház által felállított lelkipásztori modellek képesek az összetett problémák a kezelésére. Az egyház rendelkezik azokkal a jogi és strukturális lehetőségekkel, amelyek a társadalom különböző rétegeinek lelkipásztori ellátására jöttek létre, így van arra is lehetőség is, hogy sajátosan a rendőrök lelkipásztori ellátásával foglalkozó jogintézményt hozzon létre. Az egyház képes olyan struktúrák kialakítására, amelyek az állam számára is elfogadhatók. Ez a lelkipásztori tevékenység érzékeny közege miatt különösen is indokolt.
3. A vallási közösségek és a katolikus egyház által felkínált lelkipásztori lehetőséget a rendőrség állománya pozitívan fogadná.

Célkitűzések

- 1. A katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálat módszertanának megalkotása, és működési struktúrájának kialakítása**

Céлом **megvizsgálni** a katolikus egyház, jogi és strukturális lehetőségeit a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában. **Megalkotni** azt a jogi és strukturális keretet, amely lehetővé teszi, hogy a rendőrség állománya számára elérhetővé váljon a rendőrségi lelkipásztori ellátás. Továbbá célom, hogy a lelkipásztori szolgálat struktúrájába **beépítsem** a katolikus egyház lelkipásztori eszköztárát. A lelkipásztori modell kidolgozásánál figyelembe veszem, hogy a rendőrség állományában különböző felekezetű személyek teljesítenek szolgálatot. Ezért a katolikus egyház ökumenizmusra - vagy adott esetben vallásközi párbeszédre - vonatkozó alapelvei hatványozottan kell, hogy érvényesüljenek egy ilyen a hagyományos lelkipásztori struktúráknál zártabb lelkipásztori intézmény esetében.¹⁰

Céлом **megalkotni** annak a rendőrségi lelkipásztornak a *személyi modelljét*, aki a rendőrségen belül teljesít lelkipásztori szolgálatot. Ennek a személynek ugyanis olyan specifikus tulajdonságokkal kell rendelkeznie, amelyek alkalmassá teszik őt a sajátos lelkipásztori feladat ellátására. Egyszerre kell ismernie a rendőrség belső felépítését, mindennapi működését, jogszabályi keretét, ugyanakkor a katolikus egyház mozgásterét és lehetőségeit. Továbbá rendelkezik állami és egyházi felhatalmazással feladatának teljesítéséhez.

2. Statisztikai - kérdőíves - adatfelmérés készítése a rendőrség állománya körében

Céлом **bizonyítani** a rendőrség személyi állományára kiterjesztett statisztikai - kérdőíves - kutatáson keresztül, hogy a rendőrség állományának tagjai fontosnak tartják a vallás intézményes jelenlétét, és azokat a lehetőségeket, amelyeket a katolikus egyház a rendőröket érintő krízishelyzetekben fel tud kínálni. További célom **megvizsgálni**, hogy kik és milyen körülmények között vennék igénybe ennek a lelkipásztori szolgálatnak a segítségét.

Továbbá célom, hogy a rendőrség teljes személyi állománya tekintetében végrehajtott úttörő jellegű statisztikai adatfelmérés önmagában képes legyen **igazolni** és **bizonyítani**, hogy a rendőrök szükségét érzik a vallási élet megélésnek a szolgálat

¹⁰ VISCHER, Lukás: *Church Law and the Ecumenical Movement*. In: *The Jurist*. 1977. 1-2 sz. The Catholic University of America. - pp. 1-14.

ellátása során. Célom azt is **bizonyítani**, hogy a vallás - esetleges - intézményes jelenléte a rendőrségen belül lehetővé teszi a rendőri hivatás teljesebb megélést.

3. A katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálatban résztvevő lelkészek képzésére és jogállására vonatkozó alternatívák megfogalmazása

A katolikus egyháznak a lelkészei képzésére saját hagyománya és joganyaga van. A katonai lelkipásztorok képzésénél gondot okoz a lelkészek sajátos felkészítése, pedig ott létezik saját joganyag és intézményi háttér is. A sajátos képzés nehézsége a rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevők esetében még erőteljesebben jelentkezhet. Célom figyelembe venni a katolikus egyház papképzésére vonatkozó jogi szabályozást, amely figyelembevételével **megalkotni** azt a lehetséges képzési alternatívát, amely ebben a sajátos lelkipásztori küldetésben résztvevő lelkészeket készíti fel. A katolikus egyház papjainak képzési rendjében - teológia, filozófia, kánonjog - kötelező jogi előírások vannak. Ezeket helyi szinten átlépni nem lehet. A képzést azonban ki lehet egészíteni olyan elemekkel, amelyek a rendőrségben szolgáló lelkipásztorok mindennapi munkáját előmozdítja. Joggal lehet elvárni, hogy a rendőrökkel napi kapcsolatban álló lelkész legalább a rendőri munka alapjait, a rendőrség felépítését és tevékenységét, illetve a legfőbb biztonsági kihívásokat - migráció, szervezett bűnözés, pénzmosás, drogkereskedelem, stb. - ismerje. Ezeket az ismereteket a katolikus egyházban szabályozott képzés alapján nem lehet elsajátítani. Célom, hogy az egyházi és az állami döntéshozók számára **megfogalmazzam** a rendőrségi lelkipásztori munkában résztvevők képzésére vonatkozó javaslatokat.

Ehhez **vizsgálom**:

- az általános lelkészi és a BSc¹¹ szintű rendészeti képzési rendszereket,
- a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar rendészeti alapú oktatási rendszerének speciális intézményi struktúráját, valamint a teológiai képzések sajátos oktatási és szervezeti felépítését, valamint a papnevelő intézeteket,

¹¹ BSc – Bachelor of Science. Az első képzési ciklus az alapképzés, mely (alapképzési szaktól függően) 6–8 féléves. Az alapképzés csak egyszakos, az oklevél megszerzésével alapfokozat és egy, az adott szaknak megfelelő szakképzettség szerezhető.

- a kiegészítő szakosítást nyújtó rokon tudományterületek által nyújtott képzések tartalmát és szabályozását,
- az említett állami és egyházi oktatási intézmények együttműködési lehetőségét.

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat másik kiemelkedő kérdése a rendszerben már szolgálatot teljesítő lelkészek jogállása. A katolikus egyház jogi rendszerében különböző papi beosztások léteznek, pl: plébános, káplán, lelkész, stb. Céлом **megvizsgálni**, és az állami jogszabályokkal **összhangba hozni** a különböző egyházi szolgálatok rendőrségen belüli alkalmazhatóságának lehetőségét. **Javaslatokat dolgozok ki**, hogy melyek azok a jogszabályi lehetőségek, amelyek mindkét fél - egyházi és állami - számára elfogadhatók. Figyelembe veszem a katolikus egyház személyi feltételeit, mivel a katolikus egyház minden területen paphiánnyal küzd. Ezért a megfogalmazott modellben, a személyi állomány összeállításánál ezt figyelembe veszem, például segéd- és tartalékos lelkészi szolgálat kialakítása, oldallagos ellátás, helyi egyházi szervezetek felajánlásai. Ugyancsak **megvizsgálom** az állami fél elvárásait és esetleges aggályait az új lelkipásztori szolgálat felállítására kapcsán. A rendőrség dolgozóinak speciális követelményeknek kell megfelelni, ezt az alapvető az új intézmény munkatársai kapcsán is meg kell tartani.

Itt **vizsgálom** az egyházi személyekkel kapcsolatban jelentkező kihívásokat, és **bizonyítom**, hogy a katolikus egyház papjainak és munkatársainak besorolásánál nem áll fenn nemzetbiztonsági kockázat. Országos és területi szinten **vizsgálom** az állománytáblák kereteit, illetve a finansiális lehetőségeket.

4. A rendészeti szervek lelkipásztori ellátására irányuló kezdeményezések történelmi vizsgálata

A magyar történelem folyamán voltak kezdeményezések a rendészeti dolgozók lelkipásztori ellátására. Céлом, hogy **bebizonyítsam** a rendészeti dolgozók lelkipásztori ellátásának biztosítása nem példanélküli a magyar rendészet történetében. Az intézményes keretek ugyan jelentősen eltértek, de az egyházi és az állami szereplők részéről mutatkozott szándék a rendészeti szektorral történő együttműködésére. A történelmi előzmények bemutatásán, a konkrét példákon és az esettanulmányokon keresztül szeretném **bizonyítani**, hogy az ilyen lelkipásztori

kezdeményezések nem okoztak feszültséget sem egyházi, sem világi fórumon. A lelkipásztorok jelenléte előmozdította a szervezet eredményesebb működését. A történelmi visszatekintés segítségével felhasználok a vizsgált kezdeményezések azon részeit, amelyek a megváltozott történelmi viszonyokban, és a rendőrség új struktúrájában is alkalmazhatónak tűnnek. **Bemutatom** azokat a történelmi hagyományokat - zászló-, eszköz-, épületszentelés, rendészethez kapcsolódó szentek ünnepeinek megtartása -, amelyek napjaink rendőrségében is továbbélnek. Ezek ugyanis a katolikus egyház és a rendőrség kapcsolatára világítanak rá. Hasonló szempontok alapján **vizsgálom** a rendőrségi hősi halottakkal kapcsolatos egyházi szertatásokat, a temetők és a temetkezés rendjét.

Szintén történelmi és jelenkori példákon keresztül **bizonyítani kívánom** a kultikus helyek - imaszoba, kápolna, adott esetben templom - jelentőségét a rendészeti dolgozók körében. Ezek a kultikus helyek tovább erősítik a katolikus egyház és a rendőrség intézményes együttműködését.

5. A katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálat működési szabályrendszerének és struktúrájának vizsgálata

A katolikus egyház hierarchikusan felépített szervezet. Saját jogalkotásában tisztázza szervezeti és strukturális felépítését. A Magyar Rendőrség szintén hierarchikusan, területi elven felépülő szervezet. Céлом megtalálni a rendőrségi lelkipásztori intézmény, mint egyházi jogi alakzat helyét a katolikus egyház és a magyar állam adta jogi és strukturális keretek között. Ezért vizsgálom:

- a lelkipásztori intézmény jogi és strukturális keretét, felügyeleti szervét,
- a külföldi rendőrségi lelkipásztori kezdeményezéseket és modelleket,
- azokat a biztonsági követelményeket, amelyek elvárhatóak a rendőrséggel napi kapcsolatban álló intézményektől és munkatársaitól (okiratok, dokumentumok kezelése és tárolása, információvédelem),

- a rendőrségi lelkipásztor személyét, kinevezésének, szolgálati helyének és joghatóságának keretét, illetve a felettes egyházi és állami hatóságokat,
- a harmadik féllel való kapcsolattartást, és a kommunikációs csatornák felhasználásának módját,
- a lelkipásztori ellátás célszemélyeit.

6. Pszichológiai szempontok vizsgálata

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozásának egyik legfőbb indoka a rendőrök pszichés terheltsége és problémái. Egyesével megvizsgálom azokat a legfőbb pszichés kihívásokat, amelyek a rendőrségi munkából eredhetnek. Célom **bizonyítani**, hogy a pszichés problémák a rendőrség állományán belül léteznek, és erre a rendőrségi lelkipásztori szolgálat a pszichológia tudományterületét kiegészítve megfelelő segítséget nyújthat. A disszertációban **bizonyítani kívánom**, hogy a vallás és a vallás legitim közvetítői segítséget nyújthatnak a megelőzésben és a kríziskezelésben. Az egyes főbb problémák vonatkozásában külön megjegyzéseket teszek. **Bizonyítom**, hogy a vallás, mint segítő alternatíva, a pszichológia mellett legitim és intézményes jelenléte segítséget jelenthet.

Kutatási módszerek

A kutatás alatt a kutatott területnek megfelelően a **kvalitatív** módszert alkalmazom. Mivel **interdiszciplináris** területről van szó, alkalmazom a:

- történelmi,
- szociológiai,
- rendészettudományi,
- teológiai, vallástudományi,
- jogi, kánonjogi,
- pszichológiai, pszichiátriai,
- speciális kutatási módszereket.

A kérdőíves adatfelmerésen keresztül alkalmazom a **kvantitatív** módszert. Így

- visszajelzéseket szerzek be a rendőrség személyi állománya részéről a rendőrségi lelkipásztori szolgálat szükségességéről,
- lehetővé teszem, hogy a rendőri állomány anonim módon kifejtse személyes véleményét és meggyőződését a vallás jelentőségéről, jelenlétéről, elméleti és gyakorlati szerepéről a rendvédelmi szervek munkájában,
- a statisztikai felmérés által a rendőrség állománya megismerheti, és véleményt formálhat a rendőrségi lelkipásztori szolgálat működéséről, hatékonyságról és céljairól.

A vázolt kutatási módszerek és vizsgálati szempontok együtt alkotják a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vizsgálatának egységes egészét.

A kutatási munkafolyamat

A bemutatott tudományos módszereknek megfelelően tervezem meg a kutatás munkafolyamatát az alábbi szempontok alapján:

- Levéltári - helytörténeti - és történeti kutatást végeztem. Megvizsgáltam a vallás és a katolikus egyház jelenlétét a XIX. és a XX. századi magyar közbiztonsági testületekben.
- A magyar rendőrség teljes személyi állományára kiterjedő kérdőíves kutatást és adatfelmerést hajtottam végre. Ebben megvizsgáltam a vallás és az egyház

megítélését egy esetleges új intézmény fogadtatási hajlandóságát.

- Jogszabályi és strukturális elemzést hajtottam végre a külföldön működő rendészeti lelkipásztori szolgálatok vonatkozásában. Elemeztem történeti helyzetüket, strukturális és jogi szabályozásukat, vezetés-irányításukat, felügyeleti hatóságukat és eredményességüket.
- Felvettem a kapcsolatot az Apostoli Szentszék, a hazai és a külföldi katonai ordinariátusok, a helyi egyházi hatóságok, a kormányzat és a rendőrség meghatározó szereplőivel.
- Segítséget és javaslatokat kértem az említett entitások vezetőitől a lelkipásztori modell kialakításához.
- Az új kutatási eredményeket nemzeti és nemzetközi fórumokon publikáltam, konferencia-előadásokat tartottam.

Az információgyűjtés során megszerzett ismereteket rendszereztem, válogattam, osztályoztam, összehasonlítottam és a vizsgált eredményeket összegeztem.

A kutatások alapján következtetéseket vontam le a rendőrségi lelkipásztori szolgálat működésére, vezetésére, irányítására és lehetséges fejlesztési irányára vonatkozóan.

1. A RENDÉSZETI SZERVEK ÉS A KATOLIKUS EGYHÁZ KAPCSOLATA 1861-1945 KÖZÖTT¹²

A magyar rendvédelem fejlődéstörténeti időszakai több egymástól jól elkülöníthető korszakokra bonthatók.¹³

A magyar rendvédelem¹⁴ első szakasza az Árpád-kortól a török kiűzéséig tartott. Ebben az időszakban az ország rendvédelmi feladatait katonai egységek látták el, mivel az ország külpolitikai és belpolitikai helyzete egyaránt a katonai erő jelenlétét kívánta meg. Erre a korszakra a katolikus egyház hittérítő tevékenysége volt jellemző. Ez alól a hadsereg sem volt kivétel, sőt a közigazgatás és a hadsereg képviselőinek ideológiai beállítottsága kulcskérdése volt az új keresztény államberendezkedésnek. Ezért *tábori lelkészek* szolgáltak az Árpád-kori bandériumokban.¹⁵

A magyar rendvédelem második szakasza az abszolutizmustól a reformkorig terjedt. Ennek az időszaknak egyik sikere, hogy a rendvédelem kezdett elkülönülni a hadseregtől. A hadseregben már működtek tábori vagy katonai lelkészek, ha nem is a mai értelemben vett szabályozott egyházi keretek között. Az állandó lelkészi intézmény az állandó hadsereg kiépüléséhez köthető.¹⁶

A rendészeti szerveknél¹⁷ hasonló kezdeményezések nem voltak. A rendészeti munkában résztvevők a helyi egyházközségek munkájába kapcsolódtak be.¹⁸ A

¹² Azért került vizsgálat alá a fejezet címben szereplő történelmi időszak, mivel az 1945-től a rendszerváltásig terjedő időszakban nem volt sem a rendőröknek, sem a katonáknak szervezett, vagy egyéni kezdeményesen alapuló lelkipásztori ellátása. A rendszerváltás után fokozatosan épült ki a Magyar Honvédség és az akkor még önálló csapaterekként létező Magyar Határőrség keretein belül a szervezett lelkipásztori ellátás. A magyar állam tárgyalópartnere ebben a kérdésben az Apostoli Szentszék volt. A tárgyalások eredményeként született meg a Magyar Katonai Ordináriátus 1994-ben. Ettől az időszaktól kezdve a rendőrök lelkipásztori ellátása is kérdés volt.

¹³ BODA József: *A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szervezeteknél*. In: *Belügyi Szemle*, 49. évf. 2001. - pp. 59-79.

¹⁴ A közigazgatásnak arról az ágazatáról van szó, ami jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel védi a társadalmat. SZAMEL Lajos: *Jogállamiság és rendészet*. In: *Belügyi Szemle*, 40. évf. 3. szám. - p. 11.

¹⁵ STENCINGER Norbert: *A magyar királyi honvédség tábori lelkész szolgálata 1868–1918 kiemelten az I. világháború időszakában folytatott tevékenységére*. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar. 2011. - p. 3.

¹⁶ HORVÁTH László: *A tábori lelkészet intézményes megjelenése*. In: *Hadmérnök*. 4. évf. 3. Sz. 2009. – pp. 396-397.

¹⁷ SZIKINGER István megfogalmazása szerint a rendészetet azt a közigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának megóvása, továbbá közreműködés a megsértett rend helyreállításában. BALLA Zoltán az NKE-RTK tanárának megfogalmazása szerint a rendészet olyan állami, közigazgatási tevékenység, amely a

felekezetek közötti ellentétek kihatottak a rendészeti dolgozók életére is. A felekezeti villongások a korabeli közbiztonság legmeghatározóbb kérdései voltak.

A magyar rendvédelem harmadik szakasza az 1848-49-es forradalom és szabadságharccal kezdődött, és a kiegyezéssel zárult. Ezen időszak sajátossága, hogy a rendvédelem teljesen integrálódott a honvédelembe. A rendvédelem ismét katonai irányítás alá került.¹⁹ Ennek oka, hogy a szabadságharc alakulása megkívánta a rendvédelmi szervek alakulatainak összevonását és bevetését, mivel nem volt elegendő katona. A tábori lelkészek alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez, és a rendvédelmi szervekkel egyesített Magyar Honvédség számára lelkipásztori ellátást biztosítottak.²⁰

A magyar rendvédelem negyedik szakasza a kiegyezéstől az II. világháborúig terjedő időszak.²¹ Amíg ebben az időszakban a katonai lelkipásztorkodás mind nemzetközi, mind hazai szinten komoly fejlődésen ment keresztül, addig a rendvédelmi szerveken belül nem történt jelentős változás. A rendészeti dolgozók a saját plébániájuk életébe kapcsolódtak be. A lelkészek pedig inkább saját kezdeményezéseikre, mintsem elöljárójuk utasítására vagy munkaköri felhatalmazásuk alapján foglalkoztak a rendészeti dolgozók lelkipásztori ellátásával.

A kiegyezést követően a magyar rendvédelem irányító és végrehajtó rendszere teljes egészében szabadulni kívánt az Osztrák Császárság által ráerőltetett szervezeti struktúrától. A cél elsősorban az 1848-as állapotok visszaállítása volt.²² A kiegyezés utáni rendészeti átrendeződést követően a Magyar Királyság rendvédelmi szervezetei voltak a magyarországi városi rendőrségek, a Magyar Királyi Csendőrség, a Magyar Királyi Pénzügyőrség és Vámhivatalok, a testőrségek, a

közbiztonság megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.

¹⁸ BORÓVI József: *A magyar tábori lelkészet története*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1992. - pp. 25-32.

¹⁹ Számos, a magyar rendvédelemtörténet bemutatásával foglalkozó kutató (Boda, 2001, Parádi, 1995) a magyar rendvédelem szakaszai közül megkülönbözteti, és ezért különválasztja a kiegyezéstől az I. világháborúig, valamint a két világháború közötti időszakot. Lelkipásztori ellátás szempontjából nincs jelentősége a felosztásnak, hiszen szervezett formában megjelenő lelkipásztori munka a rendvédelmi szervekben nem volt jelen a vizsgált időszakokban.

²⁰ TÓTH Zsolt: *A magyar tábori lelkészek szerepe és kegyeleti tevékenysége 1848/49-ben*. In: *Hadtudományi Szemle*. 4. évf. 1. sz. 2011. - pp. 65-68.

²¹ A magyar rendvédelem időszakának ötödik szakasza a két világháború közötti időszak, amely nem hozott lényeges változást a felállított rendészeti szervezetek felépítésében és struktúrájában. A hatodik szakasz a II. világháborútól a rendszerváltásig terjedő időszak, azonban ezen időszak nem képezi jelen kutatás tárgyát, ezért további vizsgálata nem releváns.

²² ZAKAR Péter: *A magyar hadsereg tábori lelkészei 1848-49-ben*. Budapest: METEM könyvek 23. 1999. - pp. 15-22.

Magyar Királyi Koronaőrség, a Képviselőházi Őrség, valamint a büntetés-végrehajtás intézményei.²³

A vizsgált időszakban Magyarország rendészeti szervei közül a rendőrség állami és önkormányzati szervezeti egységekre különíthetők el. A közrend biztosítását, és ez által a rendfenntartás jogát az állam és az önkormányzatok az ország területén együttesen gyakorolták. A városi rendőrsek az adott város önkormányzatának irányítása alatt álltak.²⁴

1.1. Sopron Királyi Városi rendőrkapitányság bemutatása kiemelten az egyházi kapcsolatrendszerek vonatkozásában

Esettanulmány

A dualizmus időszakában a rendvédelem városi struktúrája egységes módon épült fel.²⁵ A Sopron Királyi Város rendőrkapitányságának szerkezete, illetve a vallási közösségekkel való esetleges kapcsolata esettanulmányként kerül bemutatásra. A Soproni Városkapitányság 1861. április 3-án kezdte meg működését, de 1866-ig a város többszöri tiltakozása ellenére a *Polizeidirection*, mint állami rendőrségi hatóság formájában is tevékenykedett.²⁶

A városkapitányság 1872-ben fejezte be működését, feladatait, hatásköreit és illetékességi területének rendfenntartását a városi rendőrség vette át. Feladatköre az

²³ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelem-történeti Dokumentációs Központ kiadványa. 1995. - p. 52.

²⁴ A XIX. század vége és a XX. század eleje történelmi időszakának feltérképezését elsősorban Sopron Királyi Város önkormányzati rendőrségének, valamint a Soproni Királyi Vármegye csendőrségének vonatkozásában került vizsgálat alá. A vizsgált közigazgatási terület írásos történelmi dokumentációiból és a viszonyrendszerek jellegzetességeiből kimutatott adatok kizárólag a vizsgált területre vonatkoznak, azonban nagy valószínűséggel átültethető Magyarország más közigazgatási területeire is. Eltérések a kapcsolati rendszerek helyi sajátosságából és az egyéni kompetenciákból adódnak.

²⁵ SZIKINGER István: *Rendvédelmi jog a dualizmus korszakában*. In: Rendvédelmi-történeti füzetek. 22. évf. 26. sz. 2012. - pp. 141-157.

²⁶ Sopron Magyarország nyugati határa mellett, az Alpok lábánál, Bécstől 60 km-re, Budapesttől 220 km-re található. A város egyesíti magában a múltat és a jelent, hidat alkotva az ország nyugati szomszédjai között. A város jellegzetessége a Tűztorony, amely déli oldalán található Hűségkapu, amely az 1921-es népszavazás emlékéét idézi fel. (http://portal.sopron.hu/Sopron/portal/front_show?contentId=1558 letöltés ideje: 2013.03.16.)

alábbiak szerint határozható meg: honosság, iparügyek, munkakönyvek, tanoncszerződések, újoncozás, rendfenntartás, szökevények körözése.²⁷

A testület élén a kapitány állt, akit az önkormányzat pályázati úton nevezett ki. A kapitány a rendőrség²⁸ hivatalán keresztül irányította a testületeket.²⁹

A városi rendőréségek esetében megvalósult egy komplex rendészeti egység, amely teljes egészében átfogta az adott város és a hozzá tartozó települések közbiztonsági tevékenységét. A Sopron Királyi Város 1907-ben készült polgármesteri jelentése szerint a város közbiztonságának helyzete általánosságban kielégítő volt.³⁰ A polgármesteri jelentésből kitűnik, hogy a tiszti állomány létszáma nem volt megfelelő, ezért a társszervekkel való kapcsolattartás az adott évben nem volt kielégítő és hatékony.

A város rendőrkapitánysága szerteágazó szakmai kapcsolatot tartott fenn más magyarországi rendészeti társszervekkel, valamint a közös belső osztrák-magyar határ közelségéből kifolyólag az osztrák csendőrség határközeli egységeivel is.

A város vezetése kiemelt figyelmet fordított a rendőrlegénység oktatásának és művelődésének erősítésére. Az 1907-es polgármesteri jelentésben utalásokat találunk a városi kapitányság vezetése, valamint a legénységi állomány és a katolikus egyház közötti kapcsolat alakulásának és ápolásának jelenlétéről.³¹

A város vezetése a rendőrlegénység számára egy szerény keretek között működő könyvtár létrehozásáról rendelkezett. Könyvtári alap hiányában a könyvtár tartalmát adományokból és felajánlásokból töltötték fel.³² A felajánlók között található Páder Rezső, a Szent György vértanúról elnevezett káptalan prépostja, aki

²⁷Sopron Város Tanácsának iratai, IV.B 1403. Mutató könyvek: 1861, 1920, 1921 évi. Az eddig elvégzett kutatások elsősorban Magyarország teljes területének feltérképezésével vizsgálta az adott korszak rendészeti testületeit. Jelen kutatásban helytörténeti szempontból kerültek vizsgálat alá a felállított rendészeti szervek. Sopron Vármegye Magyarország azon területe, ahol még nem történt részletes kutatás a XIX. század végén és a XX. század elején működött rendészeti szervek bemutatása terén.

²⁸A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény értelmében a rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv. Az Alaptörvény értelmében a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.

²⁹Ilyen testületi szervek voltak a közigazgatási, bünyügyi, örtestületi és igazgatásrendészeti, valamint kiszolgáló jelleggel a fogda, a számvevőség, segédhivatal, szolgaszemélyzet, némely városok esetében a mező- és éjjeliőrök, helyenként a tűzoltó egyesületek is.

³⁰TÖPLER Kálmán: *Sopron Szabad Királyi Város polgármesterének 1907. évi jelentése a városi közigazgatás összes ágairól*. Sopron: Romwalter Alfréd kő- és könyvnyomdája. 1908. - p. 32.

³¹Az 1907-es év egyik fontos eseményeként jelentkezik a beszámoló alapján, mivel több soron keresztül taglalja a város polgármestere ezen időszak jelentőségét.

³²Sopron Királyi Város, Polgármesteri Jelentés 1907. - p. 33.

katolikus egyházi könyveket és folyóiratokat adományozott a soproni rendőrség számára.³³

Sopron Királyi Város polgármesterének feljegyzéseiből és jelentéseiből kitűnik, hogy a katolikus egyház egyéni kezdeményezés folytán támogatta a városi rendőrség legénységét. A város vezetése fontosnak tartotta a rendőrlegénység műveltségének, és erkölcsi értékekbe vetett hitének erősítését. Megvalósítandó célként tűzték ki az állami rendőri szervek színvonalához történő felzárkóztatásukat.

Jól látható, hogy a katolikus vallás hitéleti értékrendszere, ha csak kismértékben is, de kapcsolati rendszert épített ki a városi rendőrség tagjaival. A lakosság vallási életének megélése során - elsősorban vasárnapokon - szélesítette és mélyítette tovább társadalmi kapcsolatrendszerét. A lakosságban bizalmat ébresztett, és növelte a biztonságérzetüket a város keresztény épületei környékén szolgálatot ellátó rendőrlegénység látványa.³⁴ A katolikus egyházzal történő kapcsolatok erősödése folytán a rendőrlegénység etikai és morális szemlélete erősödött.³⁵

1.2. Sopron Királyi Vármegye csendőrségének bemutatása a vallási és keresztényi kapcsolatok vonatkozásában

A Magyar Királyi Csendőrség 1881-től 1946-ig működött a Magyar Királyság, Erdély és Horvátország területén. A magyar csendőrség elsősorban Európa XIX. századi történelmi és politikai átrendeződéseinek hatására került felállításra. Magyarország közbiztonságának helyzete megkívánta egy erős és biztos szervezeti alapokon nyugvó rendészeti testület létrehozását.³⁶ Az államberendezkedés, valamint a zsandárság kivonását követően a megváltozott körülmények kezelése céljából, valamint a leromlott közbiztonsági viszonyok következtében a rendvédelem sürgős reformálására volt szükség. A szükséges

³³ PÁDER Rezső római katolikus prépost 1902-1916 közötti időszakban volt a Soproni Szent György plébánia társkáptalan plébánosa. Páder Rezsőt a Katolikus Néppárt tagjaként Országgyűlési képviselőnek választották 1896-ban.

³⁴ KÁLMÁN Zsolt: *The place of Royal Hungarian Gendarmerie in the country of Somogy from the Reconstruction until 1914*. In: AARMS: Academic and Applied Research in Military Science, 7. évf. 2008. - pp. 216-217.

³⁵ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelem-történeti Dokumentációs Központ kiadványa, 1995. - p. 53.

³⁶ KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az alapítástól a felbomlásig. 1881-1919*. In: Rubicon, 20. évf. 202. szám. - pp. 4-10.

közbiztonsági reformok átstrukturálásával létrejött a csendőrség, amely elsősorban a városokon kívüli területek közbiztonsági tevékenységét látta el.³⁷

A csendőrség katonailag szervezett őrtestületként működött, és elsősorban a korabeli rossz közbiztonsági körülmények indokolták létrehozását, majd közös irányítását az erdélyi csendőri szervekkel együtt. A csendőrség személyi, előléptetési és fegyelmi ügyekben a Honvédelmi Minisztériumhoz, még közigazgatási és a rendőrszolgálat tekintetében a Belügyminisztérium irányítása alá tartozott.³⁸

A Honvédelmi Minisztériummal való kapcsolata ellenére a tábori lelkészség hatáskörét és lelkipásztori tevékenységét nem terjesztették ki a csendőrségre. Bár sok hasonlóság volt a csendőrség és a honvédség között - pl. az egyetlen rendvédelmi szervezet volt, amelynek tagjai katonai rendfokozatot viseltek -, de lelkipásztori ellátásuk a katonaságtól eltérően nem szervezeti keretek között történt.

A magyar csendőrség 1881-1945-ig tartó működési időszaka alatt, ha nem is intézményes, de helyi, egyéni kezdeményezéseken alapuló kapcsolatban állt a katolikus egyházzal. Mivel ez egy meglehetősen hosszú időszak, és a csendőrség diszlokációja is kiterjedt volt, intézményes kapcsolatának hiánya okán átfogó bemutatást adni nem lehet. A felsorolás is inkább exemplatív, de nem kizárólagos. Székesfehérváron például a polgári közigazgatási és közbiztonsági rendszer visszaállítása, és a hatalmi apparátus újrászervezése Prohászka Ottokár katolikus püspök támogatásával valósult meg.

A csendőrség legkisebb szervezeti egysége az őrs, amelynek működési területe általában néhány községre terjedt ki. A csendőrség szervezeti egységeinek hatósági területe néhány esetben eltért a járások és községek közigazgatási határaitól, azonban a működés tekintetében a szolgálat ellátásának gyakorlata nagymértékben követte a lakosság területi elhelyezkedését.³⁹ A csendőrség zárt közösséget alkotott, amely közösség célja a körzet közbiztonságának fenntartása volt. Komoly kérdéskört

³⁷ KÁLMÁN Zsolt: *A Magyar Királyi Csendőrség működése Somogy Vármegyében 1884. és 1914. között*. Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (PhD értekezés) 2009. - pp. 12-16.

³⁸ CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsköztársaság létrejöttéig*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1976. - pp. 192-193.

³⁹ PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelemtörténeti Tudományos Társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelemtörténeti Dokumentációs Központ kiadványa, 1995. - p 54.

vetett fel a csendőrségen belül a család támogatásának hiánya.⁴⁰ A testületbe való belépés feltétele volt a nőtlenség.⁴¹

A csendőrök esetében nem preferálták a házasságkötést és a családalapítást.⁴² A csendőrök a csendőrörsön kisebb közösségekben éltek. Számos visszaemlékezésben és személyes levelezésben olvashatunk a *csendőr nagycsalád* fogalomról. Ez a közösség testesítette meg a csendőrök családját.⁴³ Ebben a különleges életformában a csendőröknek az egyik fontos támasza a vallás, az adott felekezet köztük a katolikus egyház volt. Ezt megerősítik a csendőrségi lapok is. Számos utalást találunk a vallási élet megélésének ösztönzésére és a vallás szabályainak betartására.⁴⁴ A csendőrség felépítésével, szolgálatellátásával, életével és vallásgyakorlásával több szerző is foglalkozott.

A csendőrség felépítése és területi diszlokációja miatt eleve szoros kapcsolatban volt a katolikus egyház helyi szervezeteivel. A csendőrség felépítése minden vármegyében ugyanolyan volt. A csendőrök szolgálatuk ellátásából kifolyólag elsősorban a vidék lakosságával építették ki kapcsolataikat, főként olyan személyekkel, akik születésüktől fogva a településen laktak.⁴⁵ Így gyakran keresték fel az útirányon lévő plébániákat, hogy a lelkészekről releváns információkat szerezzenek be. A templomok és más egyházi épületek ellenőrzése során a csendőrök beszélgettek a lelkipásztorokkal, akik tájékoztatást adtak a területükhöz tartozó településeken történt eseményekről. A találkozások alkalmával a csendőrök számára a lelkipásztor lelki beszélgetés formájában lehetőséget biztosított a felmerülő

⁴⁰ PINCZÉS József: *Königlich Ungarischen Gendarmerie. Kurzezusammen Fassung*. Budapest: A.G. Pallas, 1926. - pp. 18-36.

⁴¹ u.o. – p. 11. A csendőri felsőbb parancsnokság szempontjából egy személyi értékcsökkenés következett be, ha a csendőr nősülni szándékozott. A nősülés a szolgálat első hat évében nem volt lehetséges. A szerző részletesen bemutatja a családos csendőrök életét. Kitér az értékcsökkenés okaira, amely a család részéről történő szolgálat elvonásban, az áthelyezés nehézségében, valamint a kincstár többletkiadásában mutatkozott meg. A csendőr családok társadalmi kapcsolatai is szabályozva voltak. Ez alól kivételt képezett a településen található katolikus pappal történő kapcsolattartás, amelyet kifejezetten javasoltak a csendőr családok részére.

⁴² CSAPÓ Csaba: *A csendőri szolgálat*. In: Rubicon, 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 12.

⁴³ KÖVENDY Károly: (szerk.) *A Magyar Királyi Csendőrség a törvény és a rend szolgálatában 1881-1945. A csendőr békében, háborúban és emigrációban*. Toronto: Sovereign, 1973. - pp. 283-284.

⁴⁴ Magyar kir. Csendőrségi Zsebkönyv: (szerk. biz.) *Csendőrségi Lapok*. Budapest: 1906-1944.

⁴⁵ FORRÓ János: *A székesfehérvári csendőrkerület küzdelme Fejér Vármegye közbiztonságáért. 1884-1945*. In: Rendvédelem-történeti Füzetek. Tudományos Periodika, 21. évf. 24. szám. 2011. - p. 46. A szerző átfogó képet nyújt a csendőrség helytörténeti vonatkozásában. Részletesen bemutatja az 1919. október 12-én Horty Miklós kormányzó bevonulásától bekövetkezett eseményeket Székesfehérvár területi vonatkozásában. Innentől kezdve módszeresen került megvalósításra a régi rendszer társadalmi és gazdasági viszonyainak és intézményrendszerének restaurálása.

problémák megvitatására.⁴⁶ Ezek informális találkozások voltak, mégis kiindulópontját jelentették a csendőrök és a lelkipásztorok közötti kapcsolatoknak.

A közbiztonság megteremtésének, valamint a bűnügyi és bűnmegelőzési felderítettség kiemelt szintű eredményességének fenntartásához fokozott testi, szellemi és lelki igénybevételre volt szükség a csendőrlegénység részéről.⁴⁷ A fokozott lelki, szellemi és fizikai megterhelések kezelését oktatásokkal, sportolási tevékenységekkel és lelki gyakorlatokkal igyekeztek biztosítani.⁴⁸

A Belügyminisztérium a csendőr járőrszolgálat szakszerű és jogszerű végrehajtásához szakirodalmakat és rendészeti zsebkönyveket adott ki. Mivel a XIX. századi etikai normarendszer erősen kapcsolódott a keresztény tanításhoz, ezek az alapértékek a csendőrség szolgálati szabályzataiban és módszertani útmutatóiban is megjelentek. A csendőrök azokon a vasárnapokon, mikor nem voltak szolgálatban, felekezetük szerinti istentiszteleten vehettek részt. Ez nem volt kötelező. Tekintve, hogy a vizsgált időszakban, a társadalomban a vallásgyakorlás eleve magasabb arányt mutatott, ez a csendőrök vallásgyakorlására is igaz volt. Mint minden katolikus számára az istentisztelet lelki gondozást, a szentségekben való részesedést és imádkozási lehetőséget jelentett.⁴⁹ Az említett keresztény-etikai értékek még a csendőrök esküjében is felismerhetők.

„Én _____ ünnepélyesen esküszöm a Mindenható Istenre, hogy [...] híven megőrzöm. Isten engem úgy segítjen. Ámen”⁵⁰ Az Istenre való utalás nyilván megint csak a korszellemet tükrözi. Ugyanakkor mégiscsak kifejezi, hogy a munkájuk végső ellenőrének valami emberi hatalom felett álló valóságot tekintettek.

A kor etikai normarendszere alapján úgy gondolták, hogy a csendőrség megfelelő működéséhez szükséges az erkölcsi és vallási értékek ismerete és gyakorlása. Ennek az etikai rendszernek a részét képezte az emberekkel való kapcsolattartás, az utasítások szakszerű végrehajtása, az intézkedések törvényessége

⁴⁶REKTOR Béla: *A magyar királyi csendőrség oknyomozó története*. Ohio: Árpád Könyvkiadó Vállalat, 1980. - p. 98.

⁴⁷NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz*. Budapest: Közigazgatási Könyvtár. Országos Központi Közösségi Nyomda, 1900. - pp. 10-11.

⁴⁸Jelen cikk szerzője elsősorban a csendőrlegénység lelki megterheléséből adódó lelki és vallási gyakorlatokat, lelkipásztori ellátásokat, valamint a csendőrség egyházi kapcsolatainak bemutatását törekszik vizsgálni.

⁴⁹KAISER Ferenc: *Élet a csendőrörsön*. In: Rubicon. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 35.

⁵⁰ENDRÓDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. Az eskü*. Budapest: Hadtudományi Könyvtár. Kaufman Ábrahám M.-Szigeten, 1902. - pp. 20-26.

és a magánélet tisztelete. A csendőr szabadidejére vonatkozóan a felsőbb vezetés kötelezővé tette a keresztény nemzeti irodalom és sajtó olvasását.⁵¹

A csendőrök számára kiadott irodalomban, újságokban a vezetőség fontos elemnek tekintette a vallási élet gyakorlásának preferálását. A Honvédelmi Minisztériumnak külön kiadványa volt, vallási élet előmozdítására: „A csendőr vallási kötelességeiről szóló” zsebkönyv.⁵² A 142 oldalas munka 13 fejezetet tartalmaz. Olyan etikai kérdéseket tisztáz, amely a csendőrök életében különleges feladatteljesítésük miatt jelentős volt. A szerző csendőr főhadnagyként számos hadtudományi munka alkotója. 1896-ban megalapította a Magyar Csendőr Szaklapokat.⁵³ A kulturális jelentőségű lapban vallási, etikai kérdésselvetésekre is sor került. Hasonló buzdításokat a későbbi Csendőrségi Lapokban is publikáltak, például 1907-ben a hitéletről jelent meg tanulmány.

A szerző Virág László csendőr százados egyrészt utal a vallás gyakorlásának jelentőségére, másrészt kifejti a vallás jótékony hatását a csendőrök munkájára és magánéletére.⁵⁴ Ennek a munkának a jelentősége, hogy utalást találunk benne Bielik Imre katonai lelkészre, akinek munkáját, a vallás-erkölcsi irányú művét a csendőrörsökre kiadták, és az egyes részeket fel kellett olvasni a csendőröknek.

A szerző stratégiai nehézségként említi, hogy a legénység azért nem jár templomba, mert nincs az őrs állomásán felekezeti templom. Ezért már akkor javaslatot fogalmaztak meg az intézményes jelenlétre, de ez később nem valósult meg.⁵⁵ Más források kifejezett motivációt tartalmaznak, amelyben kéri a csendőröket, hogy minden ünnep- és vasárnapon, valahányszor ezt a közterületi szolgálat megengedi, buzgó és alázatos szívvel vegyenek részt az istentiszteleten. Ne csak akkor, amikor ezt a napiparancs meghagyja, hanem minden időszakban, amikor arra lehetőség van.⁵⁶ Az istentiszteleten való részvétel lehetőségként, ajánlasként és utasításként is megjelent a csendőrség életében.

⁵¹KAISER Ferenc: *Élet a csendőrörsön*. In: Rubicon. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 37.

⁵²ENDRŐDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről.* (<http://csendor.com/konyvtar/konyvek/Erkolcs/02.%20Vall%e1soss%e1g%209-17p.pdf> letöltés ideje: 2013.01.11.)

⁵³IBOLYA Tibor: *Az első magyar krimilasztkai tankönyv és szerzője*. In: Ügyészek Lapja. 19. évf. 2. sz. 2012. - pp. 77-85.

⁵⁴VIRÁG László: *A hitéletről*. In: Csendőrségi lapok. 1. évf. 18. sz. 1907. - pp. 206-208.

⁵⁵VIRÁG László: *A hitéletről*. In: Csendőrségi lapok. 1. évf. 18. sz. 1907. - p. 208.

⁵⁶ENDRŐDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről*. i. m. - p. 87. (<http://csendor.com/konyvtar/konyvek/Erkolcs/02.%20Vall%e1soss%e1g%209-17p.pdf> letöltés ideje: 2013.01.11.)

A csendőrségi szolgálatot vállaló személyek esetében nagy hangsúlyt fektettek a lelki problémák kezelésére. A csendőrség vezetése szorgalmazta az istentiszteleteken való részvételt, amelynek lehetőségét szervezetszerűen meg is teremtették. Időnként valóban meg is valósult az istentiszteleti tevékenységen való közösségi részvétel. Bajcsi Károly csendőr százados emlékirataiban beszámol arról, hogy „*Tatán egységben, vagyis században vonultunk minden vasárnap a tatai Kálvária dombon levő templomba Istentiszteletre, vagyis misét hallgatni, ahol a csendőrök is ministráltak.*”⁵⁷ Hasonló lelkesítő szövegrészeket találunk az imádsággal kapcsolatban. A már említett könyvben Bajcsi Károly a következőt írja: „*Ha valakinek, úgy bizonyára a csendőrnek szükséges az ima; ez bátorítja őt a veszélyben és szívébe türelmet csepegtet az élet különböző viszontagságaiban, ez nyújt neki erőt, hogy a kötelességét teljesíthesse.*”⁵⁸ Ezek a szövegrészek is összhangban vannak a kor vallásos irodalmával.⁵⁹

Az említett kézikönyvekben komolyabb aktuális etikai kérdések kerülnek bemutatásra, amelyek a következő meghatározások köré csoportosíthatók: a tekintély, más néven függelmi viszonyok, az eskü, a király és hazaszeretet, az igazságszeretet, a becsület, a közszellem és bajtársiasság, a bátorság és emberszeretet, a bántalmazás, a csendőrlegénységi pálya, mint kenyérkereset, a csendőr ünnepe és a karácsony. Ezek mind olyan vallás-etikai kérdések, amelyeket nem lehet pusztán jogszabályokkal megválaszolni, azonban Bielik Imre említett munkája egészen hétköznapi etikai és morális kérdéseket tisztáz. Ilyen például a játékszenvedély, az iszákosság, a rossz társaság, a szülők tisztelete, a család szeretete, a barátság, az imádság stb.⁶⁰ Bár a megfogalmazások mindegyik munkában magukon viselik a kor sajátosságait, de a kérdések aktualitását jelzik, hogy egyes vallás-etikai kutatóintézetek Nyugat-Európában ezekkel a kérdésekkel - a rendőrség és a hadsereg vonatkozásában - napjainkban is komolyan foglalkoznak.

Az 1906. évtől megjelent Csendőrségi Lapok több tanulmánya ugyancsak ilyen etikai és erkölcsi jellegű kérdéseket vizsgált. Ezekben a tanulmányokban több esetben direkt teológiai munkákat használtak fel, például a gyermekbűnözésről szóló

⁵⁷Bajcsi Károly: *Isten nevében*. Magyar Csendőr. I. évf. 2. szám. - p. 14.

(<http://www.csendor.com/konyvtar/szepirodalom/viszaemlekezések/magyar/Isten%20nev%e9ben%20Bajcsi%20K.pdf> letöltés ideje: 2013.01.13.)

⁵⁸u.o. - p. 90.

⁵⁹BORBÉLY István: *Az imádság*. Budapest: Keresztény Magvető Kiadó, 1977. - p. 17.

⁶⁰BIELIK Imre: *Istennel a királyért és a hazáért. Egy komoly szó a magyar királyi csendőrökhöz*. Pozsony: A szerző magánkiadása. 1893. - pp. 25-36.

tanulmány alapjául egy teológia munka szolgált.⁶¹ Ezekben a munkákban kísérteties hasonlóságot találunk a kor nagy erkölcssteológiai alkotásaival.

Ez is leginkább a kor közös értékítéletéből és világnézetéből adódott. Ezek olyan szoros szellemi kapcsolatot jelentettek a rendvédelmi szervek és a keresztény felekezetek, illetve a katolikus egyház között, amelyek személyi és intézményi együttműködés alapjait is lehetővé tették.

A vizsgált könyvek és tanulmányok a régi retorikai eszközöket követik. Így annak ellenére például, hogy a XIX. században a katolikus egyház és az Osztrák-Magyar Monarchia állami szervezetei között több konfliktus is volt, mégis úgy fogalmazzák, hogy a csendőrség nemcsak az állam, hanem az egyház egyik legerősebb védőbástyája. Ez alatt elsősorban nem a katolikus egyház intézményrendszerét, hanem a keresztény felekezetek által képviselt értékrendszert kell érteni. A vallási közösségek és az állam ugyanis hasonló érték- és normarendszert tartott jelentősnek.⁶² A kézikönyvek és folyóiratcikkek meg is fogalmazzák, „ha valaki, úgy elsősorban a csendőr legyen vallásos.”

Bár a jelenkor rendőrének a XXI. században sok tekintetben más kihívásokkal kell szembenéznie, de az alap kérdéscélpontok ma is helytállóak, és kiindulópontját jelenthetik egy olyan publikációnak, amely az aktuális etikai kérdéseket dolgozza ki. Így például napjainkban is kutatandó terület, hogy pontosan, mikor és hogyan kell feltétel nélkül a rendőrnek teljesíteni a parancsokat és az utasításokat, milyen lehetőségei vannak a jogszabályok érvényesítésénél, miért kell a rendőrnek megválogatni ismeretségi és baráti köreit, vagy, hogy miért kell erkölcsös és józan életvitelt folytatni.⁶³ Ezek a megállapítások a kor viszonyainak megfelelően jelennek meg a kiadványban, de napjaink kihívásához igazítva a jelenlegi rendőri állomány számára is hasznos és segítő olvasmányként lehetne hasonló kiadványt kiadni.⁶⁴

Az említett könyvek bemutatják azokat az erkölcsi normákat, amelyek a csendőrt feladata ellátásában segítik. A megfogalmazásnál célkitűzés volt, hogy az

⁶¹ PESZLY Lóránd: *A gyermek a bűnözés terén*. In: *Csendőrségi Lapok*, 3. évf. 29. Szám. 1909. - p. 338. A munka a szerző szerint Dr. Csizmadia Alajos teológiai tanár „A bűnözés világa” című munkájára épült.

⁶² ENDRÓDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről*. Máramarosziget: Kaufman Ábrahám M.-Szigeten. 1902. - pp. 76-78.

⁶³ Az Osztrák-Magyar Monarchia, illetve a Horthy korszak belpolitikai és társadalmi körülményeit nem szabad összekeverni a mai magyarországi helyzettel. A kor etikai és vallás-erkölcsi beállítottsága sokkal közelebb állt a keresztény alapelvekhez. Ezért a keresztény felekezetek, köztük a katolikus egyház eredményesebb munkát tudott végezni az állami, fegyveres testületekben. Ma ugyanez az eredményesség az említett vallás-erkölcsi háttér hiánya miatt nehezen feltételezhető.

⁶⁴u.o. - p. 79.

emberek szemében egy pozitív rendvédelmi szerv képe alakuljon ki. Mivel az egész társadalomban meghatározó jelentősége volt az imádságnak és a hitnek, ezért a szerzők fontosnak tartották a csendőrség életében is kiemelni ezt.⁶⁵

Több tanulmányban is kitérnek a saját élet védelmére, illetve az öngyilkosság problémájára. Feltételezhető, hogy ez fontos probléma lehetett az állomány körében. Egy statisztikai adat alapján a hadifogolytáborokba került csendőrök közül 16 tiszt és 3 altiszt követett el öngyilkosságot.⁶⁶ Vallási és erkölcsi alapon bizonyítják, hogy miért súlyos bűn az öngyilkosság.⁶⁷

Egyes tanulmányok külön figyelmet fordítanak a helytelen társadalmi kapcsolatok kiépítésének veszélyeire. A csendőrök erkölcsi tartása szempontjából fontosnak tekintik a megfelelő társaságot. Nem megfelelő személyekkel történő kapcsolattartás biztonsági kockázatot jelentett, másrészt a testületet is degradálta. Ez ma is igaz megállapítás. A rendőri hivatást választó személynek el kell tudni utasítania mindenfajta bűnözői csoporttal és bűnelkövető személlyel történő kapcsolatfelvétel lehetőségét személyes céljaik elérése érdekében.⁶⁸

Külön korszakot jelent a csendőrség lelkipásztori ellátása szempontjából a II. világháború. A világháború befejezése előtti időszakban a Belügyminisztérium utasítására a még hadra fogható és mozdítható, valamint szállításra képes állományt Ausztria területére irányították. A lelkipásztori ellátás akkor realizálódott, amikor a csendőr alakulatokat tényleges katonai feladatok ellátására vezényelték.

A háború vége felé a csendőrök lelkipásztori ellátását katonai tábori lelkészek látták el. A katonai lelkészek elsősorban a katonák és különösen a háborús körülmények okán fellépő sajátos lelki problémák kezeléséhez szoktak. Azonban a csendőrök a katonákhoz képest is más, illetve összetettebb lelki nehézségekkel küzdöttek. A csendőrség ugyanis belekényszerült olyan eseményekbe, amelyekre - a katonákkal szemben - sem szakmailag, sem lelkileg nem voltak felkészítve.⁶⁹

A Magyar Királyság csendőrparancsnokságainak maradványai 1945 márciusában az Amerikai Katonai Parancsnokság ellenőrzése alá kerültek és 1945 októberéig Ausztria területén maradtak. A kialakított traunfalli tábor területén

⁶⁵ u.o. - p. 81.

⁶⁶ Ifj. PERJÉSI György: *A magyar királyi csendőrség létszámalakulás. 1938-1945.* In: Rendvédelem-történeti füzetek. 13. évf. 16. sz. 2007. - p. 106.

⁶⁷ BUDA Béla: *Az öngyilkosság. Orvosi és Társadalomtudományi Tanulmányok*, Budapest: Animula Kiadó, 2001. - p. 15.

⁶⁸ A Nemzeti Védelmi Szolgálat bemutatása. (<https://intra.police.hu/nvsz> letöltés ideje: 2013.01.13.)

⁶⁹ KOVÁCS Zoltán András: *A csendőrség a Szálasi uralom alatt.* In: Rubicon. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 42.

magyar tábori lelkész is látott el szolgálatot.⁷⁰ A táborban kápolnát építettek, ahol a tábori lelkész mindennap misét mondott.⁷¹

Napjainkban a katolikus egyház felelőssége is felvetődik abban az értelemben, hogy nem készítették fel a csendőröket a háború okozta kihívásokra. Erre azonban nem is volt lehetőség, hiszen szervezett formában nem valósult meg a csendőrök lelkipásztori ellátása, amíg a csendőrök Magyarország területén láttak el szolgálatot.

Felmerül a kérdés, hogy ha a katolikus egyház és a csendőrséget irányító minisztériumok időben felismerik annak a lehetőségét, hogy a csendőrök milyen sajátos életkörülmények között teljesítenek szolgálatot, akkor korábban megszervezik-e a katolikus lelkipásztorok csendőrséghez történő integrálását?

A II. világháború és az azt megelőző időszak politikai és ideológiai viszonyai között mind az állam, mind a történelmi egyházak fontos szerepet tulajdonítottak a csendőrségnek, mint az ország belső biztonságaért, rendjéért felelős egyik legfontosabb szervezetnek.

Következtetések:

Magyarországon a vizsgált történelmi időszakban nem volt sem a városi rendőrségeknek, sem a csendőrségnek szervezett formában történő lelkipásztori ellátása. Ez nem jelenti azt, hogy személyes kapcsolatok vagy egyéni kezdeményezések sem lettek volna a lelkipásztori ellátás részleges vagy teljes létrehozására. A bemutatott és elemzett példák mind azt bizonyítják, hogy a rendvédelmi szervek részéről - hasonlóan a honvédséghez - jelentős igény fogalmazódott meg a lelkipásztori támogatásra.

Valószínűsíthető az is, hogy amennyiben másképp alakultak volna a történelmi események, akkor a múlt század harmincas vagy negyvenes éveiben megtörténtek volna azok a lépések, amelyek a rendvédelmi szervek lelkipásztori ellátásának szervezett formában történő létrehozását segítette volna elő. A feltárt és

⁷⁰ A tábori lelkései szolgálatot a traunfalli táborban Takács Gábor atya erdélyi ferencrendi kolostor főnök látta el. Az atya a háború után az Egyesült Államokba került, ahol Clevelandban megalapította a „Katolikus Magyarok Vasárnapja” című hetilapot.

⁷¹REKTOR Béla: *A magyar királyi csendőrség oknyomozó története*. USA: Árpád Könyvkiadó Vállalat. 1980. - p. 315.

elemzett levéltári forrásanyagok valószínűsítik az állam szándékát a lelkipásztori támogatás biztosítására, mind a rendőrség, mind a csendőrség állománya számára.

A két világháború között megjelent szakmai és vallási irodalom is azt támasztja alá, hogy a rendvédelmi dolgozók egyrészt maguk is foglalkoztak valláserkölcsi kérdésekkel, másrészt a vallási közösségektől választ is vártak az életüket befolyásoló erkölcsi dilemmákra. A korabeli csendőrök és a városi rendőrök élete azonban nagymértékben idomult a kor valláserkölcsi beállítottságához.

A korabeli kérdésfelvetések napjaink rendészeti dolgozóit is érintő nagy valláserkölcsi problémákat fogalmazzak meg. Ezek a problémák a család, az emberi élet megóvása, az öngyilkosság, a lelki béke, a vallásgyakorlás, és a parancsteljesítés problémaköré csoportosulnak.

A felvázolt korabeli kérdésfelvetések ma is aktuálisak, de az adekvát válaszokat a kor emberének beállítottságához kell igazítani.

2. A RENDÉSZETI DOLGOZÓK KATOLIKUS LELKIPÁSZTORI GONDOZÁSA NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN

A katonai lelkipásztori ellátást az egyetemes egyház szintjén átfogó dokumentummal az ún. *Spirituali Militum Curae* kezdetű apostoli konstitúcióval szabályozza. Az egyes katonai ordinariátusok jogállása a nemzetközi megállapodások szintjén is tisztázásra kerültek. Ehhez járul hozzá ugyanezen intézmények saját belső szabályzata is. Ez minden olyan országban így van, ahol a katonák lelkipásztori ellátásáról ilyen módon gondoskodnak.

A rendőrök lelkipásztori ellátása nincs ilyen egyetemes - részleges - és egységes jogszabályi kerettel lefektetve. Ennek nyomán az egységes gyakorlat is hiányzik. Tagadhatatlan, hogy a rendőrök olyan sajátos körülmények között élnek, amelyek feltételezik a sajátos lelkipásztori ellátás megszervezését, annak jogszabályi keretét és gyakorlatát. Ezt igazolják a pszichiátriai és a pszichológiai kutatások, és az elmúlt években bekövetkezett sajnálatos események. Továbbá a rendőrök között végzett anonim kutatás is azt bizonyítja, hogy ilyen jellegű intézmény létrehozására igény mutatkozik.

Mivel nincs egyforma struktúra, ezért a nemzetközi kitekintés, a gyakorlat és a részleges jog tanulmányozása a magyar rendszerhez is kiindulópontként szolgálhat.

Bemutatásra kerülnek azok a modellek, amelyek az egyes országokban a rendőrök lelkipásztori ellátását végzik.

A rendőrök lelkipásztori ellátása történhet a katonai ordinariátuson keresztül. Számos országban a rendőrök lelkipásztori ellátását a katonai ordinariátusra bízták. Az *Spirituali Militum Curae* kezdetű apostoli konstitúció értelemszerűen csak a katonák lelkipásztori ellátásáról beszél. Van azonban lehetőség arra, hogy kétoldalú nemzetközi megállapodásban és az állami fél által is jóváhagyott szabályzatban az ordinariátus joghatóságát a rendőrségre, vagy más belügyi szervezetre is kiterjesszék. A jogértelmezés alapelve szerint azonban csak azt a szervezetet vesszük a katonai ordinariátus alá, amelyet a dokumentum kifejezetten említ.

A következő fejezetben bemutatásra kerülnek azok az országok, ahol a katonai lelkipásztori szolgálat joghatósága kiterjed az adott ország rendészeti szerveinek hivatásos állományú tagjaira is.

2.1. Horvátország

A Horvát Köztársaság és az Apostoli Szentszék között 1996-ban kötött megállapodást a katonai ordonariátus felállításáról és a katonák lelkipásztori ellátásáról. A megállapodás alapján a lelki gondozás kiterjed a horvát hadsereg és a horvát rendőrség hivatásos állományú tagjaira is.⁷² A horvát katonai lelkipásztori szolgálat élén a katonai ordinárius áll. A megállapodás 5. cikkelyének b, pontja értelmében a katonai ordonariátus felel a katonák és a rendőrök, illetve azok családtagjainak, valamint szüleinek és a vele egy háztartásban élő személyek lelkipásztori ellátásáért. Ugyanezen cikkely értelmében a katonai ordinariátus felel a rendőrség és a hadsereg intézményeinek lelkipásztori ellátásáért. Így a katonai és a rendészeti iskolák növendékeinek és oktatóinak lelkipásztori gondozásáért is az ordinariátus felel.

Az 1996-os horvát megállapodás alapjaiban azonosságot mutat a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentszék között 1994-ben kötött megállapodással, hiszen mindkét esetben ugyanannak az intézménynek, a katonai ordinariátusnak a létrehozása mellett döntöttek. A megállapodások egyes részei azonban eltérnek. Jelentősebb eltérés, hogy Horvátország esetében a szerződő felek a horvát rendőrök és a belügyi dolgozók lelkipásztori ellátását is a katonai ordinariátusra bízták.

Elképzelhető, hogy a jogalkotó és a szerződő fél figyelembe vette, hogy a horvát rendőrség a lakosság körében meglehetősen nagy tekintéllyel rendelkezik, köszönhetően az 1991-es polgárháborúban tanúsított hazafias magatartásuknak, és ezért lelkipásztori ellátásukat a hadsereghez hasonló intézményes keret között tartotta ideálisnak.⁷³ Az a szempont is szerepet játszhatott, hogy Horvátországban a katolikus egyház társadalmi súlya nagyobb, az állammal szembeni érdekérvényesítő ereje

⁷² Horvátország. In: *Acta Apostolicae Sedis*, 1997. 89. évf. - pp. 297-302.

⁷³ TAKÁCS Péter: *Valahol Európában. A jugoszláviai háborús bűnösök pereit.* In: *Jogelméleti Szemle*, 1. évf. 1. szám. 2000. - pp. 55-63. 1991. június 25-én a két tagköztársaság - Szlovénia és Horvátország - kimondta a függetlenségét. Horvátország elszakadása fél évig tartott. Itt jelentős szerb kisebbség élt - többnyire Kelet-Szlavóniában, Baranyában és Krajinában -, amely nem akart a horvát hatalom alá kerülni. A horvát rendőrök és a szerb fegyveresek között polgárháborús konfliktus tört ki. A szövetségi hadsereg a szerb szabadcsapatokat támogatta, bombázta Zágrábot, lőtte a tengerparti Dubrovnikot, és ostrom alá vette a Duna-menti Vukovárt. Az ENSZ közvetítésének köszönhetően a harcoló felek 1992 januárjában tűzszünetet kötöttek, s a nemzetközi békefenntartó erők megérkezésével Horvátország függetlenné vált. A horvát rendőrség tagjai katonai reguláris erők hiányában védték az országot, felvették a harcot a szerb katonai alakulatokkal.

erősebb, és ezért a katonai ordinariátus hatáskörét a rendőrökre is ki tudták terjeszteni.

A rendőrök lelkipásztori ellátásának szempontjából a katonai ordinariátus olyan kihívásokkal találta magát szembe, mint például a rendőri munkából adódó feloldhatatlan lelki és erkölcsi jellegű problémák. A legfontosabb ilyen jellegű nehézség, hogy a közös jugoszláv hadseregben a horvát és a szerb nemzetiségű katonák és rendőrök együtt teljesítettek szolgálatot, majd a fegyveres harcok kezdetekor harcoló félként kerültek egymással szembe. A harci cselekmények során elsősorban a horvát rendőrök látták el Horvátország területének védelmét, a legtöbb esetben személyi használatra kiadott kézijegyekkel. Ez a nagyfokú áldozatvállalás jelentősen erősítette a lakosság biztonságérzetét, mivel az áldozatvállalásuk hatására biztosítottá vált a közbiztonság fenntartása. A horvát lakosság emlékeiben még elevenen élnek a több mint húsz évvel ezelőtt lezajlott honvédő cselekmények és események. A horvát rendőröknek az ország szabadságáért és függetlenségéért tett áldozatvállalásuk jogi alapot teremtett a nemzetközi béketárgyalásokhoz, amely tárgyalások lezárását követően Horvátország független állammá válhatott. A horvát rendőrök a nemzetközi békefenntartó erők megérkezéséig biztosították az ország városainak és a közigazgatásilag fontos középületeinek a biztonságát, azonban a relatív kis létszámú rendőrség a vidéki és különösen a hegyvidéki területek biztonságát nem minden esetben tudták garantálni.

A horvátországi háború időszakában már jóval az 1996-os szerződés aláírása előtti időszakból is találhatunk példákat a horvát katolikus egyház lelkipásztori ellátására a rendőrségen belül. A függetlenségi harcok kezdetekor a Horvát Püspöki Konferencia elnöke úgy döntött, hogy segédpüspököt - Mons. Juraj Jezerinac - nevez ki - 1991. október 7. - a Horvátországban harcoló katonák és rendőrök lelkipásztori ellátásának megszervezésére és végrehajtására. Az 1991-1995 között zajló horvátországi háború során több mint 160 katolikus pap vett részt a horvát katonák és a rendőrök lelkipásztori ellátásában, kiemelten azokon a területeken, ahol a leghevesebb harcok dúltak⁷⁴ például Vukovár ostrománál.

A katolikus egyház és a papság kapcsolata a rendőrséggel a horvátországi háborús események alatt jelentős mértékben megerősödött, mivel a katolikus papok végig jelen voltak a legjelentősebb katonai eseményeknél, ahol horvát rendőrök és

⁷⁴Povijest Vojnog Ordinarijata u Republici Hrvatskoj - Horvátország Katonai Lelkészségének története. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/site/povijest> letöltés ideje: 2014.01.26.)

katonák harcoltak. A Szentszék és a horvát kormány között a fegyveres erők és a rendőrség lelkipásztori ellátásnak biztosítása érdekében 1995 végén tárgyalások kezdődtek.⁷⁵ Ez elősegítette, hogy a horvát katonai ordinariátus 1996-ban történt létrehozásakor a horvát rendőrség személyi állományát is az ordinariátusra bízták. Ez abból a szempontból is alátámasztható, hogy kezdetben a horvát rendőröket azonos lelki behatások érték, mint a későbbi horvát hadsereg állományát. A rendőr kolléga elvesztése, a lakosság védelmének biztosítása, valamint a kilátástalannak tűnő harcok komoly lelki sérüléseket okoztak a rendőrök számára.

A Horvát Katonai Ordinariátus, mint egyházmegye, élén a püspök áll. Rendelkezéseit a kánonjog, a katonák lelki gondozásáról szóló Spirituali Militum Cuare kezdetű apostoli konstitúció, valamint a Horvát Köztársaság és a Szentszék között megkötött, a horvát katonák és rendőrök lelkipásztori ellátásáról szóló szerződés alapján látja el.⁷⁶ A püspök munkáját az általános helynök segíti. A lelkipásztori ellátást katonai lelkészek és kiegészítő lelkészek végzik, akiknek a beosztása megegyezik a horvát hadseregben és a horvát rendőrségben betöltött őrnagyi és századosi rendfokozathoz rendszeresített beosztásokkal.⁷⁷

2.2. Szlovákia

Szlovákia Magyarországhoz nagyon hasonló történelmi, politikai és kulturális múlttal rendelkezik, amely a rendőrség felépítésében és napjaink rendőri tevékenységében is megjelenik. A posztkommunista Szlovákiában közel azonos biztonsági tényezők - szervezett bűnözés, kábítószer kereskedelem, korrupció - léptek fel, mint Magyarországon, és a rendőrségen belül is ezek a tényezők éreztetik hatásukat. Így ez az ország, amely ebből a szempontból a legtöbb tanulsággal szolgálhat a magyar rendőri lelkipásztori szolgálat kialakításához. Ugyanakkor itt is,

⁷⁵Poruka oca biskupa za Dan Zaštittice Vojne biskupije 5. kolovoza – A katonai lelkipásztori szolgálat püspökének üzenete az augusztus 5-i eseményen. Az eseményen a Horvát Katonai Ordinariátus új épületének átadására került sor, ahol a katonai ordinariátus püspöke kifejtette, hogy az átadott épület egy közös lelki és szellemi központ lehet, ahol a horvát katonák és rendőrök a katolikus papság és Jézus Krisztus segítségével lelkileg megerősödve képesek lesznek - dicső módon - a közösség érdekében ellátni hivatásos szolgálatukat. (http://www.vojniordinarijat.hr/index.php/povijest/poruka_oca_biskupa_za_dan_zashtitnice_vojne_biskupije_5_kolovoza letöltés ideje: 2014.01.26.)

⁷⁶Statut Vojnoga Ordinarijata u Republici Hrvatskoj - A Horvát Katonai Ordinariátus Alapokmánya. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/dokumenti/statut> letöltés ideje: 2014.01.27.)

⁷⁷Pravilnik o ustroju i djelovanju Vojnog Ordinarijata u Republici Hrvatskoj - A Horvát Katonai Ordinariátus Működési Szabályzata. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/dokumenti/pravilnik> letöltés ideje: 2014.01.27.)

mint Horvátország esetében ki kell emelni, hogy az országban a katolikus egyház súlya és érdekérvényesítő ereje a magyar egyházhoz képest erősebb. Ez meghatározza az egyes egyházi struktúrák erejét és joghatóságát. Valószínűleg ezt is figyelembe vették, amikor a Szentszékkal kötött megállapodásban a katonai ordinariátus jogkörét ilyen kiterjesztő értelemben vették.

Szlovákia függetlenségét 1992-ben nyerte el. A Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság viszonyát a kompetenciatörvény szabályozta.⁷⁸ A kompetenciatörvény elfogadásával politikai oldalról is megerősítették a két szövetségi tagállam önállóságra való törekvését. A két tagköztársaság közötti politikai, területi és társadalmi vitákat politikai úton kívánták rendezni, így elkerülhetővé vált a katonaság vagy a rendőrség bevonása a függetlenedési folyamatba. A szövetségi szétválás döntő aspektusa 1992. július 17-én történt, amikor a szlovák parlament határozatot hozott a szuverenitásról és az önálló szlovák alkotmány elfogadásáról.⁷⁹

A Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság felbomlása és a két új köztársaság megalakulása a globális biztonságpolitika szempontjából minimális kockázatot jelentett, mert Jugoszláviával szemben a csehszlovák szövetség békésen, emberi áldozatok nélkül bomlott fel a cseh és szlovák politikai elit megegyezése alapján.⁸⁰ A szövetségi vagyon elosztása mellett Csehszlovákia lakosságának területi elosztásáról és kisebbségi viszonyainak tagozódásáról is dönteni kellett. Biztosítani kellett, hogy a csehek és szlovákok szabadon dönthessék el, hogy melyik tagállamban kívánják a jövőben élni.

Csehországban és Szlovákiában a katolikus egyház súlya és a vallásukat gyakorló katolikusok száma jelentősen eltér. Ennek a ténynek az egyes egyházi struktúrák kialakításában, így a rendőrök lelkipásztori ellátásának biztosításában is meg kellett jelennie. A két független ország megszületésével felmerült a rendőrség strukturális átszervezése is. Csehszlovákiában évtizedekig egy közös rendészeti testület hajtotta végre a közbiztonsági feladatokat. A rendőröknek a lakóhelyük és a nemzetiségük alapján kellett dönteni, hogy melyik állam rendőrségéhez szeretnének tartozni, valamint esküt kellett tenniük a megalakult ország alkotmányára. A felmerülő lelki és erkölcsi jellegű probléma elsősorban az addig végrehajtott

⁷⁸ A Csehszlovák szövetségi parlament 1990. december 12-én fogadta el a kompetencia törvényt.

⁷⁹ A Szlovák Köztársaság Alkotmányát 1992. december 1-én fogadta el a szlovák parlament.

⁸⁰ VIDA Csaba: *Szlovákia államiségának kialakulása és annak katonai vonatkozásai, valamint a szlovák haderőreform folyamata*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (PhD értekezés) 2007. - p. 41.

rendészeti feladatok megváltozásából, a földrajzi területek átrendeződéséből, valamint az újonnan kialakult bajtársi kapcsolatokból tevődött össze.

A katolikus egyház lelkipásztori gyakorlatában mindezeket figyelembe kellett venni, és az új intézmény létrehozásánál, a katonai ordinariátusnál is ez szempont maradt.

A független Szlovákia megalakulása után egyértelművé vált, hogy a térség országaihoz hasonlóan euró integrációs tervei vannak. Ehhez szükséges volt a kommunista diktatúra hagyományainak lebontására mind jogi, mind strukturális szinten egyaránt. A vallás és lelkiismeret szabadságának joga meg kellett hogy jelenjen a fegyveres testületeken belül is.

Ugyancsak az euró integrációs folyamatok részének tekinthető, hogy a katolikus többségű NATO tagállamok gyakorlatához hasonlóan az Apostoli Szentszékekkel megállapodást kössenek a katonák lelkipásztori ellátásának megszervezésére. A szerződő felek a legtöbb ország gyakorlatától eltérően úgy határoztak, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátása is a katonai ordinariátuson keresztül fog megtörténni.

A Szlovák Katonai Ordinariátus struktúrája közel azonosságot mutat a magyar katonai ordinariátus intézményi rendszerével és felépítésével. A katonák és a rendőrök lelkipásztori ellátása az általános helynökön keresztül történik. A lelkipásztori ellátást tábori lelkészek és állandó diakónusok látják el. A szlovák és a magyar katonai ordinariátus közötti lényeges különbség, hogy a Szlovák Köztársaság és az Apostoli Szentszék között megkötött kétoldalú megállapodás az állandó diakónusok (4. cikk) alkalmazásának a lehetőségét is jogszabályi keretek között rögzítette.⁸¹

A Szlovák Köztársaság felismerte, hogy biztosítani kell a megfelelő feltételeket, hogy a fegyveres erők, a rendőri egységek - vasút rendőrség, bírósági rendőrség - és a büntetés végrehajtási dolgozók katolikus vallást gyakorló tagjai sajátos életkörülményükből adódóan lelkipásztori ellátásban részesüljenek. A Szlovák Köztársaság és az Apostoli Szentszék között kötött nemzetközi

⁸¹Zmluva o duchovnej službe. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zbroch Slovenskej republiky - A Szlovák Köztársaság és az Apostoli Szentszék között megkötött szerződés a fegyveres erők és a belügyi szervek lelkipásztori ellátásáról. (<http://www.ordinariat.sk/zmluva-o-duchovnej-sluzbe/> letöltés ideje: 2014.02.17.)

megállapodás kimondja, hogy a szlovák fegyveres erők és más fegyveres egységek katolikus híveinek lelkipásztori gondozása az alábbiak szerint kerül biztosításra.⁸²

Az ordinariátus tagjai és alkalmazottai hivatásos jogviszonyba kerülnek az adott fegyveres katonai vagy rendvédelmi szervvel, ahol a lelkipásztori (1 cikk) ellátást biztosítják.⁸³ A szerződés értelmében az ordinariátus joghatósága kiterjed a fegyveres erők hivatásos és foglalkoztatási jogviszonyba lévő tagjaira, a tagok családtagjaira - házastársak, szülők, gyermekek -, valamint az egy háztartásban élő rokonaira, továbbá a fegyveres erők katonai és rendészeti iskoláinak hallgatóira és egészségügyi intézményeinek dolgozóira. Az ordinariátus működéséhez szükséges költségeket a Szlovák Köztársaság biztosítja.⁸⁴

2.3. Olaszország

Olaszország közbiztonságát legfőképpen az Olasz Csendőrség (*Arma dei Carabinieri*) az Olasz Állami Rendőrség (*Polizia di Stato*) biztosítja. Olaszországot bár a klasszikus katolikus országok között tartják számon, de a szekularizáció és az elvallástalanodás az olasz katolikus egyházat is új kihívások elé állította. Olaszországban az erős egyházi struktúra a rendészeti dolgozók lelkipásztori ellátására is kiterjed. Az olasz rendszer érdekessége, hogy amíg a Carabinieri állományának lelkipásztori ellátása a katonai ordinariátuson keresztül történik, addig a rendőrség lelkipásztori ellátása az Olasz Katolikus Püspöki Konferencia és az Olasz Belügyminisztérium közötti megállapodás alapján külön szervezeten keresztül történik.

2.3.1 Olasz Csendőrség (Arma dei Carabinieri)

Az olasz csendőrség katonai rend szerint tagozódó rendészeti szerv, amelynek egyes szolgálati ágai az olasz hadsereghez tartoznak. A csendőrség alapvető feladata

⁸²A Szlovák Köztársaság és az Apostoli Szentszék között 2000. november 24. napján került aláírásra Vatikánban. A Szlovák Katonai Ordinariátus 2003. január 1-én kezdte meg a működését.

⁸³Štatút Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR - A fegyveres erők és a fegyveres testületek katolikus lelkipásztori ellátásának szabályzata. (<http://www.ordinariat.sk/statut-ordinariatu-ozbrojenych-sil-a-ozbrojenych-zborov-sr/> letöltés ideje: 2014.02.17.)

⁸⁴Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky. - A Szlovák fegyveres erők és az Apostoli Szentszék között kötött megállapodás a fegyveres erők és más fegyveres testületek lelkipásztori ellátásáról szóló konkordátum szövege. (<http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/sr-smlarm.htm> letöltés ideje: 2013.11.26.)

a rendfenntartás. Alárendeltsége kettős. Szervezeti ügyekben a Védelmi Minisztériumnak (Ministero della difesa), szolgálati ügyekben a Belügyminisztériumnak (Ministero dell' interno) van alárendelve. Tagjai a rendőrséggel ellentétben katonai rendfokozattal rendelkeznek. A szárazföldi haderő, a haditengerészet és a légierő mellett negyedik fegyvernemnek is szokás nevezni. A szervezet országos hatáskörrel rendelkezik, élén az országos főparancsnok (comandante generale) vezette országos parancsnokság áll, ez tovább oszlik tartományi parancsnokságokra, amelyek pedig városi kapitányságokra és az ezek alá tartozó őrsőkre tagozódnak. A carabinieri képviseli a rendőri csapaterőt és a készenléti rendőrség szerepét, közúti ellenőrzési és általános rendészeti feladatokat látnak el, valamint korlátozott hatáskörrel ugyan, de nyomozati munkát is végeznek.⁸⁵

A carabinieri ezen kívül speciális feladatokat is ellát, például őrzi a fontosabb állami intézményeket, védelmet biztosít a jelenlévőknek a bírósági tárgyalásokon, pénzszállítmányokat kísér, védi az állami vezetők testi épségét, határellenőrzést folytat az olasz rendőrséggel együttműködve, illetve a hadseregben belül a katonai rendőrség szerepét is betölti mindhárom fegyvernemnél.⁸⁶

A carabinieri feladatainak specialitása Olaszország határain kívül is érvényesül. Mivel a Honvédelmi Minisztérium szervezeti struktúrájába is beletartozik a csendőrség, ezért külföldi békefenntartó missziókban is részt vesznek a csendőrök, ez által nagyon jól érvényesül a csendőrök rendészeti és katonai kiképzettsége, mivel mind katonai, mind rendőri oldalról is megfelelően tudják kezelni a missziós területeken kialakuló válsághelyzeteket. A csendőreg szakértői munkája leginkább a szervezett bűnözés elleni harc különböző színtereket felölelő nemzeti dimenzióiban bontakozik ki.⁸⁷

A carabinieri feladata az új típusú biztonsági kihívásokkal kapcsolatosan is megjelenik. A csendőrtisztek részt vesznek a G8 munkacsoport terrorizmus elleni *Liony Rendészeti Alcsoportjában*.⁸⁸

⁸⁵ PARENTE, Mario: *L'Arma dei Carabinieri e le attività di prevenzione e repressione delle organizzazioni criminali*. In: Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza. 2. évf. 9-12. Szám. 2009. - pp. 13-22.

⁸⁶ L'ufficio Storico Dell'arma Dei Carabinieri - Az olasz csendőrségi hivatal története.

(<http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/leri/Ufficio+Storico/> letöltés ideje: 2013.11.27.)

⁸⁷ Cooperazione internazionale di polizia. (Nemzetközi rendőrségi együttműködés)
(<http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/Partners/01+partners.htm> letöltés ideje: 2013.11.30.)

⁸⁸ u.o. (<http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/Partners/01+partners.htm> letöltés ideje: 2013.11.30.)

Ebből látszik, hogy a carabinieri állománya a rendőrhöz és a katonákhoz képest is különleges lelkipásztori ellátást igényel. Az állomány lelkipásztori ellátása a katonai ordinariátuson keresztül történik. Ennek oka egyértelmű, hiszen a szervezet a védelmi szektorhoz tartozik, és az Olasz Katonai Ordinariátus működését szabályozó részleges joganyag (1. cím. 8. p/a) kimondja, hogy a katonai szolgálatot teljesítők lelkipásztori ellátásáról a katonai ordinariátus gondoskodik.⁸⁹

Az Olasz Állam és a Szentszék között kötött megállapodás értelmében az Olasz Katonai Ordinariátus joghatósága kiterjed az olasz állam joghatósága alá tartozó fegyveres erőkre, köztük a carabinieri állományára is.

A szabályzat kifejti, hogy azok a személyek részesülhetnek a katolikus egyház lelkipásztori ellátásában, akik az olasz fegyveres erők tagjai, azok családtagjai, egy háztartásban élő szülők és rokonok, a katonai intézményekben tanuló kadétek, a külföldi szolgálatban résztvevő személyek, valamint az olasz állam kormányzati tagjait védő katonák.⁹⁰ A katonai ordinariátus joghatósága kiterjed a pénzügyőrségre is. Ennek érdekessége, hogy a pénzügyőrség nem a Védelmi Minisztérium, hanem a Pénzügyi és Gazdasági Minisztérium alá tartozik.

Az carabinieri kettős jogállású rendészeti szervezetként belföldön rendészeti, külföldön főleg katonai jellegű feladatokat lát el. A speciális jellegű csapaterős tevékenységek kiemelt szerepet kapnak a csendőrök szolgálatának ellátása során.

Bár erre a testületre külön a katonai ordinariátust szabályozó rendelkezésekben nem találunk utalást, mivel azonban a védelmi szektor alá tartozik, a katonai ordinariátus joghatósága érvényesül. A gyakorlat is ezt támasztja alá.

2.3.2. Olasz Állami Rendőrség (Polizia di Stato)

Az állami rendőrség az olasz csendőrség mellett a legjelentősebb rendészeti szerv Olaszországban. A szervezet országos hatáskörrel rendelkezik, feladata főleg a bűnügyi nyomozásokra terjed ki, de utcai járőrözést és közúti ellenőrzést is folytat. Egyes hatáskörei egybeesnek a csendőrség hatásköreivel, például szintén rendelkezik készenléti egységekkel, és ellátja a határok ellenőrzését is.

A csendőrséggel ellentétben az olasz állami rendőrség nem a klasszikus értelemben vett katonai rendszer szerint tagozódik. Jogállásukat tekintve nem katonai

⁸⁹ BAURA, Eduardo: *Legislazione sugli Ordinariati Castrensi*. Milano: Giufre Editore, 1992. - p. 259.

⁹⁰ Olaszország: *Acta Apostolicae Sedis*, 1940. 32. évf. - pp. 280-282.

személyek, hanem köztisztviselők. Szolgálati egyenruhájuk hasonlóságot mutat a csendőrök utcai egyenruhájával, a különbség az állományjelzőkben és a rendfokozatok jelölésében mutatkozik meg. A rendőrtisztviselők hivatalnoki rangja nagyjából megfelel a katonai rend szerint tagozódó rendvédelmi szervek és a hadsereg tiszti beosztásainak.⁹¹

Minden olasz tartományi fővárosban található rendőrkapitányság. A rendőrkapitányság élén a főfelügyelő áll. A rendőrkapitányságok - az esetek többségében - két részre tagozódnak. Az egyik rész a bűnüldözési és bűnmegelőzési osztály, még a másik része a közigazgatási rész, amely a közrend, a közlekedésbiztonság fenntartására szakosodott szervekből, valamint a hivatali és a szociális kabinetből áll. A rendőrkapitányságok strukturális felépítése alapjaiban megegyezik, ettől eltérő modell a kisebb lélekszámú városok esetében, valamint a terület specifikumából adódóan van. A rendőrség a bűncselekmények felderítésére specializálódott egységek mellett nagyszámú közterületi állománnyal is rendelkezik, amely Olaszország egész területén ellátja a közbiztonsági feladatokat.

A rendőrök Olaszország frekventált földrajzi helyzetéből adódóan számos etikai és a katolikus egyházat érintő rendészeti jellegű problémával kerülnek szembe, mint például az illegális bevándorlás és az egyházi műkincsvédelem.

A Vatikán közelsége és az egyház olasz társadalomba való erőteljesebb jelenléte, valamint ennek következtében az egyház nagyszámú és nagy tömegeket vonzó rendezvényei miatt az olasz állami rendőrség is szorosabb kapcsolatban áll az Olasz katolikus egyházzal. Közismert az olasz egyházi műkincs és kulturális örökség védelme is, amely fokozott rendészeti feladatokat támaszt a rendőrséggel szemben. Így Olaszországban már csak ebből az okból kifolyólag is szorosabb a kapcsolat és az együttműködés a katolikus egyház helyi szervezetei és a rendőrség között.

A katolikus egyház intézményes formában van jelen az olasz rendőrség szervezeti struktúrájában. Amellett, hogy az olasz csendőrség munkatársainak lelkipásztori ellátásáról az Olasz Katonai Ordinariátus gondoskodik, a rendőrség lelkipásztori ellátása is intézményes keretek között történik. Az Olasz Katolikus Püspöki Konferencia 1999-ben megállapodást kötött a Belügyminisztériummal a rendőrök lelkipásztori ellátására vonatkozóan.⁹² A megállapodás teljes szövegét olasz nyelven közzétették a konferencia hivatalos lapjában, illetve az olasz állami jogszabály

⁹¹ Lanostra uniforme. (<http://www.poliziadistato.it/articolo/10167/> letöltés ideje: 2013.11.30.)

⁹² Intesa circa l'assistenza spirituale alla Polizia di Stato In: Notiziario CEI, 1999. - pp. 415-423.

közlönyében. Ez a dokumentum lényegében az 1990-ben kötött megállapodás megújítása.⁹³ Akkor merült fel először, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátását egyházi, valamint állami keretek és jogszabályok adta lehetőségek között kellene biztosítani.⁹⁴ A hatályos dokumentum lényege, hogy az Olasz Katolikus Egyház lelkészeket biztosít a rendőrök elhelyezésére szolgáló szállásoknál és a rendőrségi intézményeknél. A dokumentum értelmében a kinevezést az illetékes egyházi hatóság végzi, de a lelkészek a Belügyminisztériumtól határozatban nyernek megerősítést (2. cikk.). A lelkészi szolgálatot a helyi lelkészeken keresztül biztosítják a feladat ellátására. Ez azt jelenti, hogy a püspöki konferencia az illetékes megyéspüspök meghallgatása után helyi lelkészeket nevez ki ennek a sajátos lelkipásztori feladatnak az ellátására. Ez a modell lényegében a rendőrök lelkipásztori ellátásának lelkészen keresztül történő ellátása, amely az Egyházi Törvénykönyv általános rendelkezése alapján került szabályozásra (566. k.).

A feladat összehangolására külön lelkészt nevez ki a püspöki konferencia (3. cikk. 1. pont). A lelkészek kinevezése kapcsán a dokumentum megkötéseket is tartalmaz. Csak olyan lelkészeket lehet kinevezni a rendőrök lelkipásztori ellátására, akik olasz állampolgársággal rendelkeznek, és teljes jog- és cselekvőképességük van. Az ilyen jellegű megkötések és korlátozások nem ismeretlenek a katonai ordináriátusokban szolgálatot teljesítő lelkészek esetében sem. Előfordul, hogy még a kétoldalú megállapodásban is kitérnek erre a korlátozó tényezőre.⁹⁵ Hasonló megkötés, hogy nem lehet a kinevezendő lelkész harminc évnél fiatalabb és hatvankét évnél idősebb. Amíg az alsó korhatárt valószínűleg egyházi szempont, a felső korhatárt állami előírás befolyásolja. Az egyház tanítása szerint ugyanis a fiatal papoknak a lelkipásztori munka klasszikus, plébániai formájában kell részt venni. A speciálisabb feladatokra ezen ismeretek megszerzése és a tapasztalatok összegyűjtése után van lehetőség. A felső korhatár azonban az olasz rendőrségi törvényhez igazodik, ahol a hatvankét év a szolgálatteljesítés felső határa. Az egyházi hatóságnak minden év szeptember 31-ig kell eljuttatni a kinevezendő lelkészek nevét az illetékes helyi állami hatósághoz és a rendőrségi intézményvezetőhöz. A helyi

⁹³Intesa tra autorità statale e Conferenza Episcopale Italiana per L'assistenza spirituale al personale della Polizia di Stato In: Notiziario CEI, 1991. - pp. 43-49.

⁹⁴EDUARDO, Baura: *Legislazione sugli Ordinariati Castrensi*. Milano: Giufre Editore, 1992. - p. 260.

⁹⁵UJHÁZI Lóránd: *A katolikus tábori lelkészség jogi szabályozása*. In: Jogelméleti Szemle, 12. évf. 1. szám. 2011. - pp. 15-23.

állami hatóság, ha semmilyen kifogást nem talál a kinevezendő személlyel szemben, október 31-ig el kell, hogy juttassa a jelöltek listáját a Belügyminisztériumnak.⁹⁶

A rendőrök lelkipásztori gondozásáért felelős intézmény 2011-től 2013-ig terjedő időszakban, összhangban az Olasz Püspöki Konferencia pasztorális tervével dokumentumot adott ki. A célkitűzés az volt, hogy minél tökéletesebben tudják végezni a munkájukat azok a lelkészek, akik a rendőrök lelkipásztori gondozásáért felelnek.⁹⁷ 2007-ben már adtak ki egy ilyen tervezetet a nyomozóhivatalok mellett dolgozó lelkészek számára. A 2010-es dokumentum első része alapelveket tartalmaz, és az eddigi tapasztalatokat foglalja össze. A második rész felveti az új kezdeményezések lehetőségét, amelyeket a helyi egyházban végeznek. A dokumentum megismétli azokat az alapelveket, amelyeket már a különleges lelkipásztori intézmény felállításakor is kimondtak, többek között, hogy nemcsak a rendőrök, hanem a rendőrök családtagjai is különleges lelkipásztori gondoskodásra szorulnak. Így jelzi a dokumentum, hogy a helyi egyházszervezet célja a rendőrcsaládok lelkipásztori támogatása is.

Fontosnak tartja a dokumentum, hogy a lelkészek jelen legyenek azokban a területi hivatalokban, osztályokban, intézményekben, szállásokon, ahol a rendőrök a mindennapjaikat élik, továbbá, hogy a lelkészeknek megfelelően felkészülteknek kell lenniük ennek a különleges lelkipásztori feladatnak az ellátására. Jelentősnek tartja a dokumentum, hogy a lelkészek segíteni tudják a rendőröket az állampolgárokkal és különösen a bevándorlókkal való kapcsolatteremtés kialakításában is. Fel kell, hogy hívják a rendőrök figyelmét olyan fontos értékek védelmére, mint az élet védelme a szabadság, a jog és az igazságosság tisztelete. Ezt a feladatot az egyházi jogalkotó érdekes módon nem csak egy vallási feladatnak tekinti, hanem a rendőrök etikai, lelkiismereti érzékét, valamint az emberi jogok tiszteletben tartását is javítani kívánja a lelkipásztori intézmény által.

A dokumentum a jövőre vonatkozóan meghatároz néhány fő irányvonalat:

- kiszélesíteni a rendőrök etikai, hitéleti, antropológiai képzését,
- kialakítani a rendőrség családi légkörét,

⁹⁶ARRIETA, Juan, Ignacio: *Il sistema dell'organizzazione ecclesiastica*. Roma: Università della Santa Croce. 2003. - pp. 229-230.

⁹⁷Assistenza spirituale al personale della Polizia di Stato. Progetto Pastorale 2011-2013.

- kiegyensúlyozottá tenni a rendőrök családi életét.

A tervezet fő célkitűzései illeszkednek az Olasz Püspöki Konferencia nagy pasztorális célkitűzései közé, de azt egy különleges élethelyzetre, a rendőrök mindennapjaira vonatkozóan fogalmazza meg. Ezt a lelkipásztori eszköztár felhasználásánál is figyelembe veszi.

2.4. Vatikán Állam

A 2011-es *Annuario Pontificio*, amely többek között a Vatikán Állam egyes hivatalait mutatja be, két helyen beszél a Vatikán Állam biztonsági szervezeteiről. Először a rendészeti kérdésekben illetékes, Vatikáni Csendőrséget - *Corpo della Gendarmeria*,⁹⁸ -, majd a Biztonsági Bizottságot - *Comitato per la sicurezza*⁹⁹ - említi. Ezen rendészeti szervek mellett a Szentatya és a Vatikánváros biztonságáról a Svájci Gárda gondoskodik.

2.4.1. Svájci Gárda (Guardia Svizzera Pontificia)

A Svájci Gárda tagjai a gárdisták, akik a Szentatya védelmére felesküdtött speciális rendvédelmi testülethez tartoznak. A gárda tagjai 1506. január 22- e óta látják el hivatalosan a mindenkori pápa védelmét.¹⁰⁰ Kisebb-nagyobb megszakításokkal a testület szerves részét képezte Vatikán Állam, majd Vatikánváros mindennapi életének. A Michelangelo által megálmodott feltűnő színű testőrségi egyenruha a mai napig a biztonság és a történelmi hagyományok méltóságteljességét jelképezi. A gárda létszáma a szabályzat 7. cikkelyének értelmében 110 főben lett meghatározva. A ténylegesen őrszolgálatot teljesítő gárdisták száma mindösszesen 79 fő. A gárda végrehajtó létszáma alig több mint egy kisebb rendőrkapitányság létszáma, azonban a relatív kis létszám mögött egy tökéletesen működő és fejlett rendészeti kapcsolati rendszer található. A gárda

⁹⁸ *Annuario Pontificio*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2011.- pp. 1374-1375.

⁹⁹ *Annuario Pontificio*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2011. - p. 1379.

¹⁰⁰ Swiss Guard – History. The Swiss Guards in the Vatican.

(http://www.vatican.va/roman_curia/swiss_guard/swissguard/storia_en.htm letöltés ideje: 2013.12.02.)

működésének alapja a keresztény hagyományokban keresendő. A testőrség tagjait szigorú, de következetes szabályok betartásával válogatják ki. A gárdisták legfontosabb feladata, hogy biztosítsák a Szentatya védelmét, valamint Vatikán Állam területi biztonságát.¹⁰¹

A gárdisták Vatikán, és különösen a római pápa védelméért felelnek. Ezt a csendőrséggel közösen hajtják végre. A speciális rendészeti feladat ellátásának végrehajtásához a történelmi hagyományoknak megfelelően a díszőrségből jól ismert alabárd és kard mellett modern lőfegyverek¹⁰² is megtalálhatóak.¹⁰³ A gárdisták az utóbbi időben a svájci hadseregben terrorelhárító kiképzést is kapnak.¹⁰⁴

Mivel a gárda és a carabinieri létszáma nem túl magas, ezért a jelentős események alkalmával a Szent Péter tér biztonságához az olasz rendőrség Vatikáni Közbiztonsági Felügyelőisége és az olasz csendőrség is hozzájárul járőrözéssel, illetve a beléptetés ellenőrzésével.¹⁰⁵

A Svájci Gárda feladatának és rendészeti jellegének bemutatása után fontos kiemelni a lelkipásztori ellátás formáját és sajátosságát.¹⁰⁶

A Svájci Gárda 508. évfordulója alkalmából mondott ünnepi beszéden *Alain de Raemy* hangsúlyozta, hogy a Svájci Gárda egy igazi lelki műhely, ahonnan papok és szerzetesek kerültek ki. A Svájci Gárda lelkiségét jelzi az is, hogy a volt lelkészük, *Alain de Raemy* jelenleg Lusanne, Genf és Freiburg segédpüspöke. A Svájci Gárda

¹⁰¹ A Svájci Gárda tagjainak eskü szövege: „Esküszöm, hogy híven, lojálisan és tisztességgel szolgálom [név] pápát és törvényesen megválasztott utódait. Minden erőmmel, ha kell, akár életem föláldozásával is az ő védelmüknek szentelem magam. Ezeket a kötelezettségeket vállalom a bíborosi testület tagjai felé is a *Sede Vacante* teljes időtartamára. Ígérem továbbá, hogy a kapitány és valamennyi felettesem iránt tisztelettel, hűséggel és engedelmisséggel viseltetem. Esküszöm. Isten és védőszentjeim engem úgy segítjenek.”

¹⁰² SIG P75 pisztoly és Heckler-Koch MP5 géppisztoly. Ezek a lőfegyverek a mai rendészeti és biztonsági kihívások kezelésének tökéletesen megfelelnek, azonban a SIG P75 maroklőfegyver esetében hátrány a teljes öntvény kiképzés. Egyes országok rendészeti és katonai szerveinél (Ausztria, USA, Izrael) elsődleges szempont a rendszerbe állított kézi lőfegyvereknél a könnyű kezelhetőség és hordhatóság. A jövőben szükséges megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a Svájci Gárda jelenleg rendszerbe lévő maroklőfegyvereit egy műanyag-öntvény kombinációjú maroklőfegyverre cseréljék le. Ennek előnye a könnyű viselet és rejthetőség, a gyors kezelhetőség, valamint a pontosabb találati arány, például Glock 17. Megjegyzendő, hogy a Svájci Gárda tagjai maroklőfegyvert elsősorban a Szentatya külföldi vizitációi alkalmával viselnek a személyi fenyegetettség erősödése miatt.

¹⁰³ Pope Benedict XVI sets up anti-terrorist squad. The Telegraph.

(<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/italy/2111117/Pope-Benedict-XVI-sets-up-anti-terrorist-squad.html>. letöltés ideje: 2011.12.02.)

¹⁰⁴ ÉRSZEGI Márk: *A pápa biztonságának őrei: gárdisták és csendőrök.*

(<http://www.euroastra.hu/node/2472>. letöltés ideje: 2011.11.12.)

¹⁰⁵ Terjedelmi okokból a vatikáni rendvédelmi szervek pontosabb működése és felépítése egy másik tanulmányban kerül bemutatásra.

¹⁰⁶ RÓNAY Miklós: *A Szentszék és a Vatikán Városállam viszonya a közbeszédben és a jogban.* In: *Külügyi Szemle*, 3. évf. 2004. - pp. 271-289.

lelkésze ezredesi rendfokozatban látja el lelkipásztori feladatát. Manapság a fiatalok nagyon eltérő előélettel érkeznek a Svájci Gárdába. Sokan komoly keresztény katolikus családi háttérrel rendelkeznek, és azért lépnek be a Svájci Gárdába, hogy megerősítsék a hitüket azzal, hogy az egyetemes egyház szolgálatába, Szent Péter utódjának közelébe teljesítenek szolgálatot.¹⁰⁷ Mások azonban nem rendelkeznek ilyen családi háttérrel, és a szüleiktől is kevés hitéleti támogatást és tanítást kapnak. A lelkipásztornak figyelembe kell venni a nagyon eltérő családi háttereket. Mindkét esetben követelmény, hogy a jelentkezők katolikus vallásúak legyenek, meg legyenek bérmálva, és plébánosi ajánlással rendelkezzenek. A plébánosok általában mindig örülnek annak, hogy ha a közösségből egy fiatal hívó az egyház szolgálatába áll.¹⁰⁸

Ami a lelkipásztori programokat illeti, a Svájci Gárda tagjai vasárnaponként szentmisén vesznek részt, és havonta egyszer van egy személyes találkozási lehetőségük a lelkésszel. A Svájci Gárda tagjai számára hitoktatás is van, amelyben az aktuális eseményeket, a pápai dokumentumokat, illetve az arra történő reakciókat elemzik, összefoglalva mindazt, ami aktuális az adott időszakra vonatkozóan. A Svájci Gárda tagjai általában két évig, még mások hosszabb ideig teljesítenek szolgálatot. A kétéves szolgálatuk alatt részt vesznek a Vatikán egyéb karitatív tevékenységében is.¹⁰⁹ A gárda tagjai között a francia nyelven tudók a francia Saint Lorenzo központ tevékenységébe kapcsolódnak be, az olasz nyelven tudók plébániai karitatív tevékenységben segítenek, amíg mások a Vatikán központi szervezetinek munkáiban vesznek részt, melyek kifejezetten karitatív - szegényeknek ételosztás, átmeneti szállás biztosítása - jellegű tevékenységeket foglalnak magukban. Mások a *Communione e Liberazione* munkájában vesznek részt, még megint mások a ferencesek lelkipásztori tevékenységébe kapcsolódnak be. Vannak akik, a természeti katasztrófák sújtotta területekre mennek segíteni. Fontos hangsúlyozni, hogy vannak gárdisták, akik a szolgálat letelte után - évente 2-3 fő - a papi hivatást választják.

¹⁰⁷ La Guardia Svizzera Pontificia, un servizio che è scuola di fede, parla l'ex cappellano ora vescovo a Losanna
(<http://www.korazym.org/12396/la-guardia-svizzera-pontificia-un-servizio-che-e-scuola-di-fede/>
letöltés ideje: 2014.02.02.)

¹⁰⁸ Diözese Lausanne, Genf und Freiburg: Alain de Raemyistneuer Weihbischof - Lusanne, Genf és Freiburg: Alain de Raemy az új segédpüspök.
(<http://www.kipa-apic.ch/index.php?na=0,0,0,0,d&ki=249269> letöltés ideje: 2014.02.02.)

¹⁰⁹ 20 Guardie svizzere in Emilia per assistere i terremotati – 20 Svájci Gárdista a földrengés áldozatainak segítségében vesz részt Emiliában. (<http://www.korazym.org/4014/le-guardie-svizzere-in-emilia-per-assistere-i-terremotati/> letöltés ideje: 2014.02.02.)

Alain de Raemy véleménye szerint vannak olyanok, akik nyilván belefáradnak a szolgálatba, elveszítik az illúziójukat, ez által csalódottá válnak. A tapasztalat alapvetően pozitív. A Szentatya közelsége pozitív hatással van a gárda tagjaira, amely átsegíti őket a nehezebb időszakokon. A lelkész úgy gondolja, hogy a Svájci Gárda egy csapat, és a lelkész is ennek a csapatnak a tagja, aki megpróbál mindent megtenni a Svájci Gárda sikeressége érdekében. Egyszerre kell figyelembe venni az egyén és a közösség lelki problémáit, és ezeknek a fényében kell kezelni a nehézségeket. Alain de Raemy egy 2007-es interjúban azt mondta, hogy a Svájci Gárdistáknak az esküje nem azt jelenti, hogy az életüket kell feláldozni, hanem minden nap időt és energiát kell áldozni Krisztus Vikáriusáért, valamint a katolikus egyházért. Ez a Svájci Gárda tagjainak igazi hivatása.¹¹⁰

A Svájci Gárda illetékességi területe a Vatikánra korlátozódik. Tekintve azonban, hogy a római pápa nemcsak állami, hanem vallási vezető is, illetve a keresztény ideológia egyik fő megtestesítője, a legtöbb állami vezetőnél nagyobb veszélynek van kitéve. Számítani kell magányos, ideológiai vagy akár szervezett szintű terrorcselekményekre. A pápa minden egyes fellépése, történjen az a keresztény világ és a keresztény ideológia védelmében, vagy a maffia tevékenység visszaszorítására, szervezetek és ideológiai csoportok nemtetszését válthatja ki. Különösen érzékeny terület a szervezett bűnözés, a pénzmosás és az egyéb maffia-típusú cselekmények visszaszorítására tett lépések. Ezt bizonyítják a jelenlegi pápa törekvései kapcsán fellépett fenyegetettségek is, amelyet olasz állami és rendészeti szinten is megerősítettek.¹¹¹

Tekintve a gárdisták feladatrendszerét, életformájuk jelentősen eltér más állami rendészeti szervek tagjainak életformájától. A gárdista vállalja, hogy szolgálat ellátása során, valamint a szolgálati időn kívül is a katolikus egyház tanítása szerint él. Jelenleg a laktanyájuk melletti, 1568-ban épült Szent Márton és Szent Sebestyén templomok állnak rendelkezésükre, hogy alkalmuk legyen az imádságra az elmélkedésre, illetve lelki életük ápolására. Mindannak ellenére, hogy nem klerikusok, szolgálatuk ellátásával a katolikus egyház szerves részét képezik. A

¹¹⁰Un ufficiale in tonaca per la Guardia del Papa
(http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/interviste/2008/258q08b1.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

¹¹¹ Pontefice in pericolo. La mafia è una minaccia per papa Francesco.
(http://www.lettera43.it/cronaca/la-mafia-e-una-minaccia-per-papa-francesco_43675113433.html letöltés ideje: 2014. 04. 09.).

gárda egy professzionális rendészeti testület. A gárda tagja csak nőtlen személy lehet, ezért párkapcsolati problémákkal sem kell foglalkozniuk. Legfontosabb céljuk és feladatuk, hogy tökéletesítsék rendészeti ismereteiket, elsajátítsák a fegyverek használatát, valamint, hogy lelkiileg képesek legyenek elfogadni és elviselni az egyénre nehezedő nyomást abban az értelemben, hogy egy kiemelten fontos személy biztonságáról kell gondoskodniuk.

2.4.2. Vatikáni Állami Csendőrség (Vatikáni Felügyelő Bizottság)

A Vatikán Állam biztonságáért a Vatikáni Állami Csendőrség felel. 2002-ig Vatikáni Felügyelő Bizottságnak nevezték a szervezetet. Ez egy rendőri erő. A Biztonsági és Polgári Védelmi Igazgatósága alá rendelt szervezet. A szervezet feladata a biztonság, a rendvédelem és a nemzetbiztonsági feladatok ellátása, valamint Vatikán Állam határvédelme és Vatikánváros közlekedésbiztonságának megőrzése. A csendőrség kifejezetten biztonsági feladatokat lát el, mint a Vatikánváros kapuinak a Svájci Gárda utáni biztosítása, és a belépők ellenőrzése. Feladatuk azoknak az eseményeknek a védelme - pápai kihallgatások és szertartások -, ahol a Szentatya jelen van. Vezetőjük a főfelügyelő, aki a Vatikáni Állam Pápai Bizottság alá van rendelve. Tagjai többnyire az olasz rendőrség vagy csendőrség közül kerülnek ki, kiképzésüket is az olasz biztonságiak végzik. A 2001. szeptember 11-i terrortámadást követően a vatikáni csendőrség is nagyobb figyelmet szentelt a nemzetközi bűnmegelőzési szervezetekkel való együttműködésre.¹¹² Ez azt jelenti, hogy az Interpollal kötött új együttműködési megállapodás értelmében a vatikáni biztonságiak hozzáférhetnek a gyanúsítottak nevét tartalmazó adatbázishoz éppúgy, mint a felforgató tevékenységet folytató csoportok listájához. Továbbá értesülnek az antiterrorista műveletekről is.

Jelentős lépésnek tekinthető, hogy 2008-ban két terrorelhárítási egységet hoztak létre, amely egységek a csendőrség keretei között működnek. Az első az ún. gyors reagálású csoport feladata az információs források felhasználása, és a fenyegetettség felszámolása, illetve a gyors közbeavatkozás. A másik az ún. antiszabotázs csoport, mely a gyanús tárgyak, csomagok - esetleg személyek -

¹¹²AMBROGETTI, Angela: *Festa di San Michele per la sicurezza vaticana. E la Gendarmeria entrano nell' Interpol.* (<http://www.korazym.org/index.php/attivita-della-santa-sede/3-la-santa-sede/445-festa-di-san-michele-per-la-sicurezza-vaticana-e-la-gendarmeria-entra-nellinterpol.html>. letöltés ideje: 2011.11.13.)

kiszűréséért felel. Feladatuk nemcsak a Római Szent Péter Bazilika és a Szent Péter tér biztosítása, hanem a Vatikánhoz tartozó egyéb területeket is - különösen a három másik nagy bazilikát és a pápai nyaralót - ellenőrzik. A biztonsági intézkedések szigorítását az tette indokolttá, hogy a Vatikánt és személy szerint XVI. Benedek pápát több szélsőséges vallási csoport is célpontjának tekintette, illetve az al-Kaida vezetője a római pápát iszlám ellenes törekvésekkel vádolta meg. A 2008-as biztonsági intézkedések egyébként már régebben elkezdődtek, hiszen 2000-ben, a *szent év* alkalmával új, a Vatikánt 109 részre osztó térfigyelő rendszert és ehhez kapcsolódóan parancsnoki központot alakítottak ki.¹¹³

A biztonsági szolgálat elnevezését - 1970. január 20. - VI. Pál pápa változtatta meg. A szolgálat jelmondata: „Hit és Erény”. VI. Pál pápa elhatározása volt, hogy a katonai erőből rendőri szervezetet létesítsen Vatikán Állam területén. 1991-ben is volt egy névváltoztatás, majd 2002-ben II. János Pál pápa nevezte át a szervezetet a mai értelemben használt megnevezésre. 2008. október 7-től a szervezet csatlakozott az Interpolhoz. A szolgálat az említett tevékenységek mellett a Szentatya, a Vatikánban lakó bíborosok, valamint a Római Kúria prelátusainak biztonságáért felel.¹¹⁴ A szervezet tagjai a Szentszéken kívül az illetékes nemzeti rendőrség tagjaival együttműködve felügyelnek a Szentatya biztonságáért. Együttműködnek a vatikáni nyomozóhatósággal a bűncselekmények felderítése érdekében. A szolgálat egy gyors bevetési egységgel is rendelkezik, amely terrorelhárítási céllal lett létrehozva. Továbbá rendelkeznek egy terrorcselekmények megelőzésére és kiszűrésére specializálódott rendőri egységgel.

A testület létszáma 130 fő, amely az állam területén és az extrateritoriális területeken lát el szolgálatot. A testületbe történő bekerülés követelménye nem csak az általános rendészeti feltételek és a fegyverhasználathoz szükséges alkalmassági kritériumok megléte, hanem a jelentkező személyeknek hithű katolikusoknak is kell lenniük. Ezért a felvételnél követelmény egy prelátusi vagy lelkészi ajánlás, amely tanúsítja, hogy az illető katolikus vallását gyakorolja. A szervezet védőszentje Szent Mihály arkangyal

¹¹³ Az új egységek felállításáról szinte minden országban beszámoltak. *Vatican Security Adds Antiterrorism Units.* (<http://www.cathnews.com/article.aspx?acid=7565> 2011.12.02.) A beszámoló kivétel nélkül Domenico Giani vatikáni parancsnok a Vatikán hivatalos lapjának, a *L'Osservatore Romanonak* 2008. június 7-i számában elmondott beszédének az összefoglalása vagy fordítása.

¹¹⁴Corpo della Gendarmeria dello Stato della Città del Vaticano - Vatikán Városállam csendőrségének szabályzata. (http://www.vatican.va/news_services/press/documentazione/documents/sp_ss_scv/informazione_generale/gendarmeria_it.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

2.4.3. Vatikáni Felügyelőség

A Vatikáni Főfelügyelőség az Olasz Állami Rendőrség része. A felügyelőség fő feladata a Vatikán Állam közttereinek ellenőrzése, a Szentatya utazásakor személyi épségének biztosítása, és a Vatikán területén tartózkodó egyházi személyek biztonságának ellátása. A bevezetett védelmi intézkedések alapját az ember és a technológia képezi. Az ember, akit személyes meggyőződése vezet, és aki magas szakmai felkészültséggel rendelkezik.¹¹⁵ A rendőrség munkatársainak egyik legfontosabb közrendvédelmi és közbiztonsági feladata felügyelni a Vatikán területére érkező turistákat, szankcionálni az általuk elkövetett jogsértéseket, valamint közlekedésbiztonsági, közrendvédelmi és a terrorveszélyeztettség szempontjából biztosítani a Vatikán Állam területére érkező diplomáciai küldöttségeket és a kiemelten védett személyeket.¹¹⁶

A vatikáni rendőrségbe való bekerülésnek speciális személyi és szakmai kritériumai vannak. Az alaprendészeti végzettség megléte mellett a jelöltnek tanúbizonyságot kell tenni katolikus hitéről és vallási meggyőződéséről. A jelöltet az előszűrést követően egy speciális rendészeti tanintézetbe küldik, ahol felkészítik eme speciális rendőri szolgálat ellátására. Fontos szempont, hogy a rendőr pontosan ismerje a rá váró feladatok nehézségét, valamint a feladatok megoldási koncepcióit.

A katolikus egyház védelmének biztosítása kiemelt rendészeti feladat. Vatikán Állam területi integritásának biztosítása, és a területén tartózkodó személyek - köztük a Szentatya - védelme meghatározza a biztonsági rendszabályokat. A Vatikáni Felügyelőség tagjainak szakmai felkészültsége a biztosíték arra, hogy az egyházi méltóságok biztonságát a legmagasabb szinten hajtsák végre. A katolikus egyház megválogatja, hogy ki vegyen részt személyi és intézményi biztonságának megteremtésében, viszont ennek a felfokozott testi, lelki és erkölcsi életkörülménynek a kontrollálása céljából az egyház biztosítja a megfelelő színvonalú szakmai és hitéleti képzést a rendőrök számára.

¹¹⁵ GIULIETTI, Davide: *Az egyházi műkincsek védelme. A katolikus egyház biztonsági helyzete a huszonegyedik században.* Sapientia Iuris 5. Budapest, 2013. - pp. 9-13.

¹¹⁶Polizia di Stato. Ispettorato Vaticano – Olasz Állami Rendőrség, Vatikáni Felügyelőség. (<http://www.poliziadistato.it/articolo/view/23533/> letöltés ideje: 2013.11.30.)

2.4.4. Vatikáni Tűzoltóság

A Vatikáni Tűzoltóságot eredetileg katonai egységként IV. Leó pápa hozta létre 1820-ban. A szervezetet 1941-ben alakították át tűzoltósággá, majd 2002-ben modernizáción esett át a testület. Katasztrófavédelmi és tűzvédelmi tevékenységet hajtanak végre. A szervezetnek van lelkésze, aki 2006-tól egyben a Vatikáni Állami Csendőrség lelkésze is. A két szervezetnek nagyon sok lelki programja együtt történik, amelyeket a Szent Pellegrin kápolnában tartanak meg. Ebben a kápolnában található a védőszentek képei is. A szervezetbe olyan személyek léphetnek be, akik nőtlenek, és olasz állampolgársággal rendelkeznek. Lényeges a katolikus hit gyakorlása, valamint a lelkipásztori ajánlás is.

2.5. A Vatikáni Állami Csendőrségre és a Vatikáni Tűzoltóságra vonatkozó lelkipásztori ellátás sajátossága

A San Pellegrino kápolnában található a Szent Mihályról, a csendőrség védőszentjéről készült ikon. A kápolnában vannak elhelyezve Szent Barbaráról és Szent Leóról készített ikonok is, akik a tűzoltók védőszentjeként ismertek.¹¹⁷ A Vatikáni Állami Csendőrség és a Vatikáni Tűzoltóság lelkipásztori ellátását ugyanaz a lelkész látja el. Elsődleges feladata megismerni az állományt, lelki beszélgetéseket folytatni, és a szolgálatba lévő személyek részére rendelkezésre állni, különösen az élet különböző nehézségeinél, a személyi és családi problémáknál. A lelkipásztor legfőbb feladata, hogy felajánlja jelenlétet, meghallgassa és vigasztalja a hivatásos szolgálatot vállaló személyeket. A szolgálatot vállalók legtöbbször családos, de a fiatalok sok esetben szüleikkel élnek. A szolgálatban lévő rendőrök és tűzoltók számára minden reggel szentmisét mutatnak be. A szentmisén részt vesznek a csendőrök, számos apáca és még néhányan, akik Vatikánban élnek és dolgoznak.¹¹⁸ A csendőrök és tűzoltók számára biztosítanak lehetőséget a szentírás olvasására, és van egy rövid lelkészi beszéd is. A lelkésszel történő beszélgetés alkalmával aktuális témákat - morális, egyháztanítási, teológiai kérdéseket - fogalmaz meg a

¹¹⁷ Scigno d'arte e luogo di preghiera per dipendenti e pellegrini (http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/interviste/2008/193q08a1.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

¹¹⁸ Stato della Città del Vaticano (<http://www.vaticanstate.va/content/vaticanstate/it.html> letöltés ideje: 2014.02.02.)

lelkipásztor.¹¹⁹ Kifejezetten a Svájci Gárda tagjai számára minden hónap harmadik csütörtökjén tartanak szentmisét.

Vannak olyan a rendvédelemhez köthető ünnepek, amelyeket szentmisével és egyéb lelki programokkal ünneplenek meg a csendőrök.

A csendőrök minden szerdán reggel eligazítást kapnak a szolgálattal kapcsolatban. Itt kerül tisztázásra az is, hogy mely csendőrök látnak el szolgálatot a pápai kihallgatásokon. Az eligazításon 50-80 csendőr és tűzoltó vesz részt.

2.6. Spanyolország

Spanyolországban a katonai ordinariátus végzi a katonai rendőrség és az úgynevezett a *Guardia Civil*¹²⁰ rendészeti testület lelkipásztori ellátását. Ennek a jelentősége, hogy a Guardia Civil kifejezetten rendészeti feladatokat hajt végre. A szervezet strukturális szempontból a Belügyminisztérium alá tartozik, de a szervezet felett a felügyeleti jogot az adott tartományi vezető, valamint az adott város polgármestere is gyakorolja.

2.7. Belgium

Belgiumban a katonai ordinariátus joghatósága kiterjed a csendőrségre.¹²¹ A szervezetet eleve úgy hozták létre, hogy a joghatóság ne csak a hadsereg tagjaira vonatkozzon.¹²²

¹¹⁹VIVIANI, Giulio: *La cappella di San Pellegrinonella Città del Vaticano* (in Italian), Vatican State: Libreria Editrice 2010. - pp. 12-25.

¹²⁰ A Guardia Civil a Belügyminisztérium alá tartozó rendészeti fegyveres testület. A testület sajátossága, hogy a tartományi kormányzóságok kezdeményezésére állítják fel a Guardia Civil testületeket. Spanyolországban elsősorban a tengerparti városokban kerültek felállításra, ahol sok turista van, valamint az idegenrendészeti tevékenységek és az illegális bevándorlók száma jelentős. Feladatköriük közé tartozik a helyi közlekedésbiztonság megteremtése is.

(<http://www.guardiacivil.es/es/institucional/misiones/index.html> letöltés ideje: 2014.01.29.)

¹²¹Statuts du diocèse aux forces armées belges. Ordinariatus millitaris belgii. Acta Apostolicae Sedis 49. 1957. - pp. 940-943.

¹²² SCHOUPE, Jean-Pierre: *Alle disposizione della Conferenza Episcopale del Belgio in occasione della creazione di una diocesi della forze armate*. In. *Ius Ecclesiae*, 2. évf. 2. szám. 1990. - pp. 357-359.

2.8. Ukrajna

A bipoláris világrend felbomlását követően a volt Szovjetunióból kivált függetlenné vált demokratikus állam, amely Európa keleti szélén helyezkedik el. Ukrajna kulturális, társadalmi és vallási olvasztótégelyként, számos népcsoportnak és vallási közösségnek ad otthont.¹²³ Ukrajnában a vallási megoszlás alapján legnagyobb számban az ortodox egyházhoz tartozók, görög katolikusok, protestánsok, valamint római katolikus vallásúak élnek nagyobb számban. A katolikus egyház ellátja az ukrán katonák katolikus - görög katolikus, római katolikus - tagjainak lelkipásztori ellátását. Az alkalmazott struktúra értelmében a lelkipásztor nem állandó jelleggel van jelen a rendőrkapitányságokon, hanem egyes rendőrségi megkeresések alapján lát el lelkipásztori feladatot, például épület-, jármű-, zászlószentelés, lelki beszélgetés, tájékoztatás, tanácsadás.¹²⁴

Ukrajnában többféle vallás és felekezet megtalálható, ezért a fegyveres szerveknél is számos vallás és felekezet van jelen a katonák és a rendőrök életében. Ukrajnában egyes egyházaknak a társadalomban betöltött szerepük jelentős, ezért az országban kialakuló politikai, társadalmi, etnikai, vagy vallási konfliktusok rendezésébe jelentős szerepet vállalnak az egyházi személyek. Akár az ortodox egyházzal, akár a katolikus egyházzal beszélünk, a fegyveres szervek lelkipásztori ellátását a lelkileg megterhelő konfliktusokban is ellátják, így segítve a fegyveres szervek tagjait.¹²⁵

2.9. Nem európai országok

A katonák és a rendőrök lelkipásztori ellátása sok országban intézményes keretek között, és az adott ország hagyományainak megfelelően történik. Az Észak Atlanti Szerződés (NATO), az Európai Unió (EU) tagállamai, vagyis a demokratikus hagyományokkal rendelkező országok biztosítják a vallás és a lelkiismeret gyakorlásának jogát a fegyveres és belügyi szervezetek munkatársainak, mind

¹²³ Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій - Ukrán egyházak és vallási szervezetek (http://risu.org.ua/ua/index/reference/major_religions/~%D0%92%D0%A0%D0%A6%D1%96%D0%A0%D0%9E/33306/ letöltés ideje: 2014.02.22.)

¹²⁴ БОСК, Martin: *Religion with in the Armed Forces – Military Chaplaincy in an International Comparison*. Strausberg, 1998. – pp. 25-26.

¹²⁵ Bemutatjuk a kijevei tüntetések harcos papjait. (http://index.hu/galeria/index/kulfold/2014/02/22/orthodox_papok_a_barikadokon/ letöltés ideje: 2014.02.22.)

egyéni, mind közösségi szinten. A katolikus egyház azonban nemcsak az EU és a NATO tagállamokban van jelen, sőt az elmúlt évtizedekben az egyház számszerűen is egyre jelentősebbé vált Európán kívül. Vannak országok, ahol a fegyveres testületek lelkipásztori ellátásra vonatkozó nemzetközi megállapodás az adott ország és az Apostoli Szentszék közötti egyetlen nemzetközi megállapodás alapján jött létre. A tengerentúli modellek azonban abból a szempontból is jelentősek, hogy bizonyítják, hogy a vallás és lelkiismeret gyakorlásának joga ezekben az országokban is megvalósul.

2.9.1. Amerikai Egyesült Államok

Több országban a rendőrök lelkipásztori ellátása a katonák lelkipásztori ellátására létrehozott ún. katonai ordinariátuson keresztül történik. Az Egyesült Államokban a katonai ordinariátus alapvetően a katonák lelkipásztori ellátást végzi, azonban joghatósága nem terjed ki a belügyi rendvédelmi szervek munkatársaira. Ez strukturálisan sem lenne lehetséges, hiszen az Egyesült Államokban a belügyi szervek struktúrája államonként jelentősen eltér. Amíg a hadsereget szövetségi szinten irányítják, addig a rendvédelmi szervek az adott államhoz vagy az adott városhoz kapcsolódnak.

Az elmúlt években ugyan felvetődött, hogy az állam és az egyház szétválasztásának elve szemben áll a ténnyel, hogy a vallási közösségek a fegyveres testületeken belül lelkipásztori feladatokat látnak el. Ezért legfelsőbb bírósági döntés született arra vonatkozóan, hogy ez esetben egyáltalán nem sérül az egyház és állam szétválasztásának elve, sőt az egyik legalapvetőbb emberi jogot biztosítja az állam a lelkiismeret és a vallásszabadság jogát, akár egy fegyveres testületen belül is. Ezért az Egyesült Államokban nincs elvi nehézsége annak, hogy a belügyi szervezetekben lelkipásztori ellátást végző intézményt hozzanak létre. Legfőbb akadályt a strukturális és technikai problémák jelentik. Ezt bizonyítja az is, hogy egy nem tisztán katonai szervezetnek, a Nemzeti Gárdának a lelkipásztori ellátása a katolikus egyház részéről intézményes keretek között történik.

Az Egyesült Államok Katonai Ordinariátusának lelkipásztori felelőssége kiterjed a Nemzeti Gárda¹²⁶ azon tagjaira, akik éppen szolgálatot teljesítenek vagy

¹²⁶ A Nemzeti Gárda gyökere 1636-ra nyúlik vissza, amikor gyarmati milíciák alakultak az egyes államok polgáraiból, hogy megvédjék családjaikat és földjeiket az ellenséges támadásokkal szemben.

állandó tisztviselői a testületnek.¹²⁷ Bár az amerikai jogalkotás több jogi fóruma tisztázza, hogy a Nemzeti Gárda haderőnem, és a védelmi szektor alá tartozik, és ebből következik a katonai ordinariátus lelkipásztori kötelezettsége is. A szervezet a legtöbb esetben belügyi, katasztrófavédelmi, területbiztosítási, és határellenőrzési feladatokat lát el.

Az Egyesült Államokban ezen kívül az egyes egyházmegyék ordináriusai saját jogkörben a belügyi szervezetek számára külön lelkészeket neveznek ki.¹²⁸ Példaként lehet felhozni Texas államban található *Shreveport* város rendőrségét, ahol rendőrségi lelkipásztorok nyújtanak lelkészi szolgáltatást a rendőrök és azok családtagjai számára. Különösen fontos a tevékenységük krízishelyzetekben, illetve, ha kérés érkezik a rendőrök részéről. Ebbe a munkába bevonják azokat a papokat is, akik a rendőrörsök környékén élnek. Ezek a papok együtt látnak el szolgálatot a járőrökkel, ezzel is próbálják javítani a rendőrség és a civilek közötti kommunikációt.¹²⁹

Egy másik érdekes példa az amerikai *Minnertonka* városi rendőrség lelkipásztori ellátása. Az önkéntes alapon fennálló, különböző vallási közösségek által delegált lelkészek látnak el lelkipásztori szolgálatot a városi rendőrségnél. A lelkészek alaprendőrségi kiképzést kapnak, és a rendőrségi felszerelések alkalmazására is megtanítják őket. A lelkészi csoport célja, hogy a tragikus események során - balesetek, halálesetek, elhunyt személyek családtagjainak értesítése, tüzesetek, öngyilkosságok - követően lelkipásztori segítséget nyújtsanak. A lelkipásztori szolgálat elsődleges célszemélyei a rendőrök, de a tűzoltóknak, a mentősöknek, valamint az áldozatok családtagjainak is biztosítanak lelkészi szolgáltatást.¹³⁰

Jelen időszakban a Nemzeti Gárda tagjai civil munkahelyeken dolgoznak, vagy felsőoktatási intézményekben tanulnak, miközben katonai részidős képzést kapnak. Állami (elnök) vagy szövetségi (kormányzó) kérésre vethetők be a gárda egységei, egy már kialakult vészhelyzet esetében. A gárda elsődleges működési területe a székhelye szerinti állam. *The National Guard Story is America's story. The National Guard is the oldest military branch. Our unique dual mission: serving both community and country.* (<http://www.nationalguard.com/about> letöltés ideje: 2014.01.29.)

¹²⁷ XV. The faith fulwhoservein National Guard, Air National Guard, or Civil Air Patrol, whiletheyareon active duty. Amerikai Egyesült Államok: Acta Apostolice Sedis 49. (1957) - pp. 970-973.

¹²⁸ Mint a 2001. szeptember 11-én történt terrortámadásban hősi halált halt ferences szerzetes, aki a New York-i tűzoltóság számára kinevezett lelkész volt. (http://www.philadelphiaweekly.com/news-and-opinion/upward_christian_soldier-38414669.html letöltés ideje: 2014.02.28.)

¹²⁹ City of Shreveport Police: Police Chaplains and Pastors – Rendőrségi lelkipásztorok és lelkészek. (<http://www.shreveportla.gov/index.aspx?NID=458> letöltés ideje: 2014.02.28.)

¹³⁰ Minnetonka Lake Area Chaplains

Chicago város rendőrségénél több rendőrségi lelkész lát el lelkipásztori szolgálatot. A szolgálatot 1980-ban hozták létre. Feladatuk a közel 13 ezer fős chicagói rendőri állomány, a 4 ezer fős nyugállományú rendőr, illetve azok családtagjainak lelkipásztori ellátása. A szolgálat tevékenységi körét az 1988-as Szolgálati Szabályzat tisztázza. A szabályzat értelmében a lelkészek feladata, hogy lelkipásztori ellátást biztosítsanak a rendőrség dolgozói számára. Mivel a megfogalmazás általános, a munkatársak alatt a rendőrök munkáját segítő tisztviselőket is érteni kell. Így a munkakörükbe beletartozik a betegség, a szolgálatteljesítés közben megsérült rendőrök és családtagjainak látogatása, valamint a lelki beszélgetések megtartása is.

Külön hangsúlyt helyeznek a halálos betegségekben szenvedő rendőrök lelkipásztori ellátására. Hasonlóan fontos lelkipásztori feladatnak tekintik azoknak a rendőrtiszteknek a támogatását, akik szolgálatvégzés közben veszítették el társaikat. Emellett a lelkészek vasárnapi istentiszteleti tevékenységet, temetéseket végeznek, és olyan előadásokat szerveznek, amelyek segítenek a stressz feloldásában, a házasságok megerősítésében, a válás vagy gyermek elvesztésének feldolgozásában, és a szülői élethivatás kiteljesedésében.

Külön foglalkoznak a női rendőrökkel, akiknek sajátos nehézségeikkel kell megküzdeniük a testületen belül. Egyes lelkészek az FBI Akadémián a pszichológiai segítségnyújtás módszertanát sajátították el, hogy közreműködjenek a napi gondok és a szolgálati sajátosságokból fakadó feszültségek feldolgozásában. A lelkészek részt vesznek a rendőrök mindennapi életében, együtt járőröznek a rendőrökkel, így jobban megismerhetik azokat, akiket szolgálnak.

A lelkészség minden évben ünnepi csomagot küld azoknak a chicagói rendőröknek, akik a tengerentúlon teljesítenek missziós szolgálatot. Felekezeti beállítottságtól független nyomtatott anyagot adnak ki, amellyel erősítik a rendőrök hivatását.

A lelkészség külön krízisszolgálattal rendelkezik, amely szolgálat a különösen nehéz helyzetekben lévő rendőröket szolgálja súlyos problémáik megoldása érdekében. Ilyen helyzet például a haláleset, vagy súlyos sérülés feldolgozása, öngyilkosság, családi kríziskezelés. Sok esetben a lelkészi szolgálat jelenti a legelső segítséget a rendőrök nehézségeiben. A rendőrségi lelkipásztorok a

nap huszonnégy órájában a rendőrök rendelkezésére állnak, így a nap bármely szakaszában telefonos segítséget kérhetnek a lelkészeketől. A rendőrségi lelkészek tartják fent a kapcsolatot az egyházakkal, valamint a mentálhigiénés intézményekkel is.¹³¹

2.9 2. Argentína

Argentína 1957-ben kötött kétoldalú megállapodást az Apostoli Szentszékkal, amelynek következtében 1957. július 8-án felállította az Argentin Katonai Vikáriátust.¹³² Már a megállapodás címe is jelzi, hogy a szövegben a lelképásztori intézmény meglehetősen széles joghatóságot nyer, hiszen a vikáriátust a fegyveres testületekért felelős intézményeknek mondja. Ennek megfelelően az Argentin Katonai Vikáriátus joghatósága kiterjed a hadseregre, a légiereire, a tengerészetre és a nemzeti csendőrségre is.¹³³ Ez a joghatóság az újonnan létrehozott katonai ordinariátusban is megmaradt.

Az argentinai rendőrségi lelképásztori ellátás egyben azokra a nehézségekre is rávilágít, amelyek a diktatúrák alatt az állam információ igényéből és a lelkészek bizalmi fórumon szerzett ismereteikből adódhat.¹³⁴ Az elmúlt időszakban egyes egyházi vezetőket elmarasztaltak, mivel együttműködtek a katonai diktatúra egyes tagjaival. Egyik legismertebb eset Christian von Wernich példája, akit azzal vádoltak, hogy mint Buenos Aires Megyei Rendőrségének lelkésze, Ramón Camps tábornok vezetése alatt egyben nyomozóként is tevékenykedett.

2007. október 9-én hét gyilkosság, 42 emberrablás és 32 kínzás ügyében bűnösnek találták, és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. A vádak között szerepelt, hogy a szentgyónásból származó információkat is átadott a titkos rendőrség számára.¹³⁵ Más katolikus papokat is vádoltak, hogy szimpatizáltak vagy kifejezetten segítettek a jobboldali diktatúrát.

¹³¹Police Chaplains Ministry. Chicago Police Chaplain. (<http://www.chicagopcm.org/overview.php> letöltés ideje: 2014.03.28.)

¹³²Konzisztoriális Kongregáció: Határozat. 1957. VIII. 8. In: Acta Apostolicae Sedis. 1957. 49. évf. - pp. 866-868.

¹³³La Curia Castrense estáinte grada por el Obispo Castrense, su Vicario General, los Capellanes Mayores de Ejército, Armada y Fuerza Aérea, Gendarmaría Nacional y Prefectura Naval Argentina. Estatutos del Obispado Castrense de Argentina. VII. pont. In: Bollettinodell. 1989. november 30.

¹³⁴Bianchi,Susana: Iglesiakatólíca y peronismo: la cuestió de la enseñanzareligiosa (1946-1955)

¹³⁵Argentina's disappeared: Father Christian, the priest who did the devil's work. (<http://www.independent.co.uk/news/world/americas/argentinas-disappeared-father-christian-the-priest-who-did-the-devils-work-396564.html>. letöltés ideje: 2013.03.16.).

Ezek az esetek azonban kiélezett történelmi helyzetben történtek, önmagukban nem kérdőjelezik meg a rendőrségi lelkipásztori szolgálat létjogosultságát, hanem csak azokra a veszélyekre világítanak rá, amelyek a diktatúrák hírforrásai kapcsán felmerülhetnek.

2.9.3. Bolívia

A Bolíviával kötött megállapodás értelmében a Katonai Ordinariátus joghatósága kiterjed a védelmi szektor dolgozóinak lelkipásztori ellátására is. Az eredetileg 1986-ban kötött megállapodás 20. cikkelye meglehetősen általánosan fogalmaz, hiszen ahhoz, hogy a védelmi szektor dolgozóit be tudjuk határolni, az egész védelmi szektor ismeretére szükség lenne. Szerencsére ugyanez a cikkely pontosít, és hozzáteszi, hogy a katonai ordinariátus alá tartoznak a Védelmi Minisztérium alárendeltjei, a fegyveres erők és a nemzeti rendőrség tagjai is.¹³⁶ A megállapodás a rendőrségi dolgozók családtagjaira is kiterjeszti ugyanezen egyházi entitást és a katonai ordinariátus lelkipásztori felelősségét. Ez utóbbi tekintetében egyre több helyen figyelhetőek meg kezdeményezések.

2.9.4. Brazília

Érdekes a Brazil Katonai Ordinariátus szabályzata. A 17. cikkely azt mondja, hogy a katonai ordinariátus a fegyveres testületek és az ún. kiegészítő katonai erők felett gyakorol lelkipásztori felelősséget. Hogy mi is a kiegészítő erő - *Forças Auxiliares* -, azt a szabályzat zárójelbe jelzi: katonai rendőrség és a tűzoltóság. Ez ugyan a hadseregen belüli rendészeti struktúrát jelenti, de sajátos jellege miatt mégis fontosnak tartották, hogy külön is említést tegyenek róla. A tűzoltóság pedig egyértelműen a katonaságtól különböző szervezet. Ez esetben is jelzi a szabályzat b, pontja, hogy a családtagokra és a gyermekekre is kiterjed a katonai ordinariátus joghatósága.¹³⁷ A szabályzattól eltérően az 1990-ben kötött kétoldalú megállapodás nem tesz említést a katonai rendőrségről és a tűzoltóságról. Az előbbi esetben

¹³⁶ Los fielesque sean miembros activos del Ramo de Defensa Nacional, es decir, el Ministerio de Defensa Nacional, las Fuerzas Militares, la Policía Nacional y los Organismos des centralizados, adscritos o vinculados a este Ministerio. Acta Apostolice Sedis, 81. (1989) – pp. 528-531.

¹³⁷ Artigo 17: a) pelos fiéis católicos que integram a Organização e Militar e das Forças Armadas e das Forças Auxiliares (Policia Militar e Corpo de Bombeiros) In: Acta Apostolice Sedis, 43. 1951. - pp. 91-93.

azonban feltételezhetjük a katonai ordinariátus joghatóságát, hiszen a katonai rendészet a hadsereg része, ellenben a tűzoltóság már önálló belügyi szervezet, így erre jogszabályi utalás hiányában a joghatóságot kiterjeszteni elméletileg nem lehet.¹³⁸

2.9.5. Chile

A katonai ordinariátus jogköre kiterjed a katonai erők mellett a chilei carabinieri szervezetre is. Jelzi a Chilei Katonai Ordinariátus szabályzata, hogy a Védelmi Minisztérium alkalmazottai szintén az ordinariátus lelkipásztori ellátásában részesülnek.¹³⁹

2.9.6. Ecuador

Az Apostoli Szentszék és Ecuador 1983-ban magas szintű megállapodás keretében rendezte a fegyveres testületekre vonatkozó lelkipásztori ellátást. Már a címben is jelzi, hogy az ecuadori fegyveres erők és a nemzeti rendőrség lelkipásztori ellátásról van szó.¹⁴⁰ A nemzetközi megállapodás bevezetőjében szintén jelzik, hogy nem csak a hadsereg, hanem a rendőrség lelkipásztori ellátását is szervezett egyházi struktúra keretében kívánják megoldani. A kétoldalú megállapodás 7. cikkelye ismét megerősíti, hogy a katonai lelkipásztorkodásért felelős intézmény felel a rendőrség lelkipásztori ellátásáért, itt azonban hozzáteszi a dokumentum, hogy csak azoknak a rendőröknek a lelkipásztori ellátásért felel, akik még aktív szolgálatban vannak.¹⁴¹

2.9.7. El Salvador

Hasonló sémát követ El Salvador, ahol a katonai lelkipásztorkodásért felelős intézmény létrehozásakor egy érdekes kifejezést említenek, hogy a fegyveres

¹³⁸Artigo VI: Paraefeito de organiza çã oreleigiosa, serão assistidospelo Ordinariado Militaros fiéis catolicós. A) integrantes das Organizações Militares da Forças Armadas, bemcomosu espantes o empregados que habitemsob o memsmototo. In: Acta Apostolice Sedis 82. 1990. - pp. 126-129.

¹³⁹ Los fieles queconforme a las leyes de la República pertenecen en servicio activoal Ejército, Armada, Fuerza Aérea y Carabineros. Se comprende en estasisituación a las personas queforman parte del Gabinete del Ministro de Defensa Nacional. In: Acta Apostolice Sedis 48. 1958. - pp. 803-804.

¹⁴⁰Acuerdo Entre la Santa Sede y la República del Ecuados obreasistencia religiosa a las Fuerzas Armadas y Policía Nacional.

¹⁴¹Policía en servicio activo.

testületek mellett a biztonsági erők kifejezés szerepel.¹⁴² A dokumentum 3. cikkelyében megerősíti, hogy a katonai lelkipásztorkodásért felelős intézmény felel a rendészeti szervek végrehajtó állományának tagjaiért is. A dokumentum 5. cikkelye gyakorlati eligazítást is ad, hiszen jelzi, hogy a lelkipásztori ellátásért felelős személy külön általános helynököt prezentál a fegyveres erőkhöz és a rendőrséghez.¹⁴³ El Salvador 1989-ben újabb megállapodást kötött az Apostoli Szentszékkal a fegyveres szervek lelkipásztori ellátására vonatkozóan, itt azonban már nem esik szó sem a belügyi szervekről, sem más végrehajtó szervezetről.¹⁴⁴

2.9.8. Fülöp-szigetek

Az egyik legnagyobb kiterjedésű katonai ordinariátus a Fülöp-szigeteki katonai lelkipásztorkodásért létrehozott intézmény. A hivatalos internetes oldala jelzi, hogy az intézmény gondoskodik a nemzeti rendőrség lelkipásztori ellátásáért is. A katonai lelkipásztorkodásért felelős intézményt 1950-ben hozták létre. Az akkor még katonai vikáriátus csak a katonák fölött gyakorolt joghatóságot.¹⁴⁵ A jogszabályokból nem derül ki, hogy ilyen jellegű joghatósággal rendelkezne a katonai ordinariátus. Történtek ugyan jogszabály kiegészítések az állami fél kérésére, amelyekben egyrészt finansiális, másrészt bizonyos nemzetbiztonsági kérdéseket tisztáztak, de arról nem esik szó, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátása ezen az intézményen keresztül történik.

2.9.9. Paraguay

1962-ben hozták létre a Katonai Vikáriátust, amelyet 1986-ban átalakítottak. A szervezet joghatósága egyaránt kiterjed a hadseregre és a rendőrségre is, sőt a katonai ordinariátus szabályzata említi a rendőrség intézményeit, civil munkatársait is, mivel lelkipásztori ellátásuk szintén a katonai ordinariátus intézményes keretei között történik. Ugyanez a szabályzat jelzi, hogy a lelkészek vagy a hadsereg, vagy a rendőrség állományához tartoznak, katonai vagy rendőri rendfokozatot és

¹⁴²Asistencia religiosa de la Fuerza Armada y Cuerpos de Seguridad.

¹⁴³Poder Ejecutivo en el Ramo de Defensa.

¹⁴⁴ [...] en las diferentes Unidades de las Fuerza Armada [...]

¹⁴⁵Acta Apostolice Sedis 44. (1952) - pp. 743-744.

csapatjelzést viselnek.¹⁴⁶ A szabályzat ismeri az úgynevezett kiegészítő lelkész fogalmát. Ez azt jelenti, hogy ahol a katonai ordinariátusban nincs elég ember a hadsereg vagy a rendőrség lelkipásztori ellátására, ott az egyházmegyétől átmenetileg vagy tartósan lelkészeket kaphatnak. Ők sem katonai, sem rendőri rendfokozatot nem viselnek, hivatalosan nem tagjai sem a hadseregnek, sem a rendőrségnek. (22. cikkely) Mivel a Paraguayi Katonai Ordinariátus ilyen kiterjedt joghatósággal rendelkezik, logikus volt, hogy a jogalkotó nemcsak a Védelmi Minisztériumot, hanem a Belügyminisztériumot is a katonai ordinariátus tárgyalópartnereként jelölte meg. (23. cikkely) Ennek megfelelően a hadsereghez kinevezett lelkészek esetében a Védelmi Minisztérium, a rendőrséghez kinevezett lelkészek esetében a Belügyminisztérium rendelkezik felülvizsgálati joghatósággal.¹⁴⁷

2.9.10. Dél-Korea

A távol-keleti országok közül Dél-Koreában külön szervezetet hoztak létre a katonák lelkipásztori ellátására. Ez a katonai ordinariátus, amely szervezetnek a joghatósága nem terjed ki a rendőrökre és más fegyveres testületek tagjaira.

A Szöuli Érsekségnek helyi szinten van lelkipásztori szolgálata, amelyet 2000-ben alapítottak. Alapvetően lelkipásztori kiegészítők dolgoznak ebben az intézményben. Az intézmény felelős vezetője egyben az egyházmegye inkardinált papja is. Ez az egyetlen pap, aki kifejezetten az intézethez van kinevezve. Emellett még 40 pap vesz részt ebbe a lelkipásztori szolgálatban. Többnyire azok a papok, akiknek a plébániájuk területén rendőrkapitányság található. A papok feladata, hogy rendszeresen mutassanak be szentmiséket azokban a kápolnában vagy imaszobákban, amelyek a rendőrkapitányságok épületeiben találhatóak. Legfőbb céljuk a rendőrök lelkipásztori ellátása és a krízishelyzetek kezelése. Külön figyelmet fordítanak a fiatal rendőrökre a beilleszkedés elősegítése érdekében. Ebben a szolgálatban önkéntes rendőrök is részt vesznek.

A szöuli rendőrkapitányságok többségében imaszoba került kialakításra. A koreai jogszabályok szerint heti 30-40 perc áll a rendőrök rendelkezésére, hogy

¹⁴⁶Acta Apostolice Sedis 54. (1962) - pp. 22-27.

¹⁴⁷Acta Apostolice Sedis 54. (1962) - pp. 110-113.

hitéleti tevékenységet éljenek. A munkatársak azt is megerősítették, hogy sokszor a rendőrök családjában van a legtöbb probléma.

A közösségnek 30 katekéta, hitoktató tagja is van, akik tanítják, látogatják a rendőrörsöket. A katekéták 90%-nak két éves teológiai végzettsége van. A katekéták legtöbbször a szöuli kateketikai intézetben végzik el ezt a két éves képzést. A rendőrök számára keresztkedési felkészítőket is tartanak, kiemelkedő eredményességgel. Összesen nyolcvan önkéntese van a szervezetnek, akik tevékenyen részt vesznek az intézet munkájában.

Dél-Koreában a katolikus egyház együtt él a protestáns és buddhista közösséggel, amely megköveteli a rendőrségi lelkipásztori szolgálatban is az ökumenikus és vallásközi párbeszéd alapelveinek tiszteletben tartását. Az intézetnek különleges programja van az öngyilkosságok megelőzésére, valamint a fiatal rendőrök számára személyiségfejlesztést tartanak. Amíg a protestáns és a buddhista lelki gondozó szervezetnek teljes munkaidőben foglalkoztatott munkatársai vannak, addig a katolikus szervezetet önkéntesek segítik.¹⁴⁸

A Koreai Katolikus Egyház pasztorális direktóriuma külön rendelkezik a rendőrök lelkipásztori ellátásáról. Szó esik az ún. missziós állomásokról, a rendőröknek bemutatott szentmisékről, a rendőrök lelkipásztori ellátásáért felelős bizottságról, annak vezetőjéről, valamint a rendőrök számára szervezett lelki programokról. Már 2006-ban döntés született arról, hogy minden rendőrkapitányságra állandó jelleggel nevezzenek ki állandó bizottságokat, akik a katolikus hit ápolását, terjesztését végzik a rendőrök között, s amelynek a vezetését egy papra bízzák.

Szintén 2006-ban a Szöuli Egyházmegyében külön püspöki helynököt neveztek ki a rendőrök lelkipásztori ellátásának összehangolására.¹⁴⁹

2.9.11. Dél-Afrikai Köztársaság

A Dél-Afrikai Köztársaságban a *bloemfonteini* érsekségen rendőrégi lelkészi szolgálat működik. A Dél-Afrikai Köztársaságban az apartheid rendszer után

¹⁴⁸Police, Suspects Not Left Out Of Church's Pastoral Care – A rendőrök lelkipásztori szolgálata. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2005/10/05/police-suspects-not-left-out-of-churchs-pastoral-care&post_id=26361 letöltés ideje: 2014.02.28.)

¹⁴⁹Mission Stations' In Seoul Serve Working Catholics – Küldetés állomás a szolgálatban lévő katolikusok számára. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2007/11/05/mission-stations-in-seoul-serve-working-catholics&post_id=28116 letöltés ideje: 2014.02.28.)

fontosnak tartották az említett egyházmegyében a lelkeszi szolgálat felállítását. Feladatuk között szerepel a lelki beszélgetések, kríziskezelés, jegyes-oktatás, HIV-vírusos betegek segítése, kórházak és betegek látogatása, a kapcsolatteremtés a családtagok és a lelkipásztori szolgálat között, valamint integrációs tevékenység a rendőrség szolgálati rendszerébe.¹⁵⁰

Következtetések:

A rendőrök lelkipásztori ellátására a katolikus egyház nem hozott létre egységes lelkipásztori intézményt. Egyes irányzat azonban elkülönül a rendőrök lelkipásztori gondoskodása kapcsán. A legtipikusabb, és sok dél-amerikai országban is ez figyelhető meg, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátásáról a katonai ordinariátus gondoskodik. Ezekben az esetekben a jogalkotó a két vagy több fegyveres testület közötti hasonlóságból, leginkább a fegyveres szolgálat tényéből indul ki. Ezekben az országokban is van azonban különbség abban, hogy a katonai ordinariátus joghatósága melyik belügyi szervre terjed ki, és melyik marad meg a helyi egyházi szervezet lelkipásztori gondoskodása alatt. A részletek sokszor még a kétoldalú nemzetközi megállapodásból, illetve az ordinariátus belső szabályzatából sem derülnek ki.

Ennek a megoldásnak előnye, hogy egy meglévő, nemzetközi megállapodásban konkretizált működési keret között történik a rendőrök lelkipásztori ellátása. Ez az anyagi források biztosítása terén is könnyebbséget jelent. A hátránya azonban ennek az intézményi megoldásnak, hogy nem veszi figyelembe, hogy a rendőrök a katonákhoz képest is más lelki hatásokkal, kihívásokkal néznek szembe. Ezért indokolt lenne számukra egy külön lelkipásztori intézmény felállítása.

A katonai ordinariátuson keresztül történő lelkipásztori ellátás más európai országokban is megtalálható. Érdekes, hogy az újonnan alapított katonai ordinariátusok is - a szlovák vagy a horvát ordinariátusok - ilyen kiterjesztő joghatóságot kaptak. Ez azt is jelzi, hogy a jogalkotó még mindig az egyik preferált megoldásnak tekinti, ha a rendőrök lelkipásztori ellátása intézményes keretek között történik, akkor az történjen a katonai ordinariátuson keresztül. Ilyen esetekben

¹⁵⁰Police Chaplaincy – Rendőrségi Lelkipásztori Szolgálat
(<http://mysite.mweb.co.za/residents/bloemomi/Police-Chaplain.html> letöltés ideje: 2014.02.28.)

figyelembe kell venni, hogy a kiterjesztő joghatóság jelentős személyi és anyagi többletet követel a katonai ordinariátustól.

Erről a szerződő feleknek - az adott államnak és a katolikus egyháznak - meg kell állapodni. Sok esetben a helyi katolikus egyház nem is képes felvállalni azt a személyi feltételt, amely egy ilyen rendszer kialakításhoz szükséges lenne, például Magyarországon a katonai ordinariátusnak mindössze tizenöt állam által biztosított betölthető pozíciója van. Ez a szám, még a katonák elégséges lelkipásztori ellátását sem biztosítja, de a Magyar Katolikus Egyház oldaláról nézve a kérdést, az egyházmegyék nem tudnának annyi lelkipásztort felszabadítani, amennyi a több mint 42 ezer fős Magyar Rendőrség lelkipásztori ellátását biztosítani tudná.

Más országokban, mint az Egyesült Államokban, Dél-Koreában vagy a Dél-Afrikai Köztársaságban a püspökök helyi szinten próbálkoznak a rendőrök lelkipásztori szolgálatának megszervezésével. Ezek helyi kezdeményezések, amelyek mögül hiányzik a biztos jogszabályi keret és a működési struktúra. Előnye azonban ennek a rendszernek, hogy kifejezetten a rendőrök sajátos helyzetére, lelki igényeire összpontosít. Sok esetben a helyi lelkészek látják el ezt a feladatot, akik mindennapi tevékenységük mellett elvállalják ezt a tevékenységet is. Ebben a modellben meglehetősen sok a világi kisértő, akiknek végzettsége és a feladatra való alkalmasságát tekintve az egyetemes egyházi jogszabályok hiánya következtében kétségessé válik.

Létezik azonban vegyes modell is. Olaszországban a carabinieri a katonai ordinariátus alá tartozik, még a rendőrség lelkipásztori ellátását a püspöki konferencia alá tartozó, különálló szervezet látja el. Ez utóbbi egy helyi szintű, de komoly jogszabályi keretekkel rendelkező, meglehetősen széles személyi bázison nyugvó lelkipásztori intézmény. Ennek a modellnek a létrehozása Magyarországon nem releváns. Bár történtek kísérletek, hogy a Magyar Katonai Ordinariátus csak a katasztrófavédelem lelkipásztori ellátását vegye át, de ez komolyabb egyházi és állami szándék hiánya miatt nem valósult meg.

A különböző nemzetközi modellek azt is bizonyítják, hogy a jogalkotó, a helyi egyházi közigazgatás, az állam vagy maga a rendészeti szerv is fontosnak és hasznosnak tekinti, hogy legyen működőképes lelkipásztori ellátás.

Amikor a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentszék megállapodott a katonai ordinariátus létrehozásáról, annak joghatóságát a határőrségre is kiterjesztette. Ezt azt jelzi, hogy jogalkotói, állami és egyházi akarat esetén van

lehetőség a honvédségen kívül más fegyveres testület szervezett lelkipásztori ellátására.

Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a határőrségben nem valósult meg a lelkipásztori ellátás. A jogszabály adta lehetőséggel személyi és anyagi forráshiány miatt soha sem tudtak élni. Ez egyben annak is bizonyítéka, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátásának jogszabályi alapjait a szerződő felek teherbírásához és a valósághoz kell igazítani.

3. LEHETSÉGES STRUKTÚRÁK A RENDÉSZETI DOLGOZÓK LELKIPÁSZTORI ELLÁTÁSÁRA

A rendőrök lelkipásztori ellátása, mint a katolikus egyház összes többi tevékenysége, nem történhet intézményes keretek nélkül. Az intézményes kereteket az Egyházi Törvénykönyv és az egyéb pápai és szentszéki dokumentumok határozzák meg. Emellett jelentősége lehet a helyi egyházi hatóság jogi és strukturális kereteinek is. Ebben a fejezetben azokat a lehetséges egyházi és lelkipásztori intézményeket vizsgálom, amelyek keretei között a rendőrök lelkipásztori ellátása megvalósulhat. A különböző modellek egymástól eltérő jogi lehetőséget jelentenek, ezért mindegyiknek megvan az előnye és hátránya, amelyekre az egyes egyházjogi struktúrák elemzésénél rámutatok.

3.1. A rendőrök szervezett lelkipásztori ellátásának alkotmányos és jogszabályi alapjai

A Tábori Lelkészi Szolgálat felállításakor a Magyar Honvédség állományában sorállományú katonák is teljesítettek szolgálatot. A rendszerváltás után lelkipásztori ellátásukat a jogalkotó figyelembe vette. Az Lvt.¹⁵¹ eredetileg csak a szervezett működési rendjét nem sértő egyéni vallásgyakorlás lehetőségét engedte a katonai intézményen belül. Egyébként rögzítette, hogy a létesítményen kívül sem az egyéni, sem a közösségi vallásgyakorlás nincs korlátozva. A módosított törvényszöveg már elismerte, hogy mind az egyéni, mind a közösségi vallásgyakorlás lehetséges a katonai intézményen belül. Kikötés mindössze annyi volt, hogy a vallásgyakorlás nem lehet ellentétes a szervezet működési rendjével és szolgálati szabályzattal, illetve a kötelességteljesítéssel. A jogalkotó a fegyveres testületekben dolgozók vallásgyakorlását megkönnyítette a lelkeszség felállításával. Amíg más intézmények esetében - pl. szociális intézmény, kórház, stb. - az intézmény fenntartója csak terem- és időpont biztosításra kötelezett, addig ebben az esetben a jogalkotó több lehetőséget biztosított, mivel intézményt hozott létre a

¹⁵¹ 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról. Magyar Közlöny. 2011. évi 166. szám. - pp. 41621-41633.

vallási igény kielégítésére. Ez a rendkívüli élethelyzetekkel és a zárt közeggel magyarázható.¹⁵² Ezt később az Alkotmánybíróság is megerősítette.

A rendőrség számára ilyen szervezeti lelkipásztori ellátás nem került megszervezésre. Érdekes azonban, hogy a lelkiismeretről és vallásszabadságról szóló törvény úgy nyilatkozik, hogy „a lelkiismereti és vallásszabadság joga a rendvédelmi szerveknél, a Magyar Honvédségnél és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál szolgálati jogviszonyban állók számára szolgálatteljesítésük során - a szervezet működési rendjével és a honvédelmi kötelezettség teljesítésével összhangban - szabadon gyakorolható”.¹⁵³ Itt nem történik említés arról, hogy a vallásgyakorlás közösségi vagy egyéni formáiról van-e szó. Mivel azonban jog megfogalmazása pozitív, feltételezhető, hogy mind közösségi, mind egyéni vallásgyakorlásról szó van. Az más kérdés, hogy erre a rendőrségen belül nincs lehetőség. Ez összhangban van az Alaptörvénnyel, amely a VII. cikkely 1. pontjában úgy fogalmaz, hogy „Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához”.¹⁵⁴ Ez a jog magában foglalja a „vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását, és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.” Ennek értelmében a vallásgyakorlás eminens formája a közösségi vallásgyakorlás. Többek között ennek okán került felállításra a Tábori Lelkészi Szolgálat is.

Sem a rendőrségi törvény, sem a honvédelemről szóló törvény¹⁵⁵ nem ír a vallásgyakorlás lehetőségéről. Ellenben a tábori lelkeszi szolgálat létrehozásakor a közösségi vallásgyakorlat lehetőségét jogszabályi keretben tisztázták. Ez, illetve a gyakorlat összhangban van Lvt-vel illetve az Alaptörvénnyel. A rendőrségnél ilyen szabályozásra és intézmény létrehozására nem került sor.

¹⁵² SCHANDA Balázs: *Magyar Állami Egyházjog*. Budapest: Szent István Társulat. 2003. - pp. 177-178.

¹⁵³ A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény, 3.§ (2) bek. Magyar Közlöny. 2011. évi 166. szám. - p. 41622.

¹⁵⁴ Magyarország Alaptörvénye. Magyar Közlöny. 2011. évi 43. szám. - p. 10661.

¹⁵⁵ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100113.TV letöltés ideje: 2014.05.23.)

3.2. Katonai ordinariátus joghatóságának kiterjesztése

A katonai ordinariátus a katolikus egyház hierarchikus struktúrájában meglehetősen új az 1986-ban kiadott *Spirituali Militum Curae* kezdetű apostoli konstitúcióval jött létre.¹⁵⁶ Ezt követően a katolikus egyház nemzetközi megállapodások szintjén átalakította a már meglévő katonai vikáriátusokat, belső rendjüket az új konstitúcióhoz igazította.

Ahogy a nevében is benne van - katonai vikáriátus vagy katonai ordinariátus - , ez az intézmény elsősorban a katonák lelkipásztori ellátásért felel.¹⁵⁷ Az apostoli konstitúció is katonákról, a katonák hozzátartozóiról, a katonákkal egy háztartásban élő személyekről tesz említést. Az egyes katonai ordinariátusok saját belső szabályzatában, vagy adott esetben a kétoldalú nemzetközi megállapodásban a konstitúciótól eltérhetnek és más rendvédelmi szervre is kiterjeszthetik a katonai ordinariátus joghatóságát.¹⁵⁸

Ilyen kiterjesztésre csak abban az esetben van lehetőség, ha erre az említett jogszabály-együttesekben kifejezett utalás történik. Egyébként a katonai ordinariátus nem felel más fegyveres testületek, rendvédelmi szervek lelkipásztori ellátásért, sőt lelkipásztori tevékenységét illetéktelen beavatkozásnak tekinthetjük.¹⁵⁹

Magyarországon 1994 januárjában a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentsek között létrejött kétoldalú megállapodás - *Accordo* - alapján hozták létre a Honvédelmi Minisztérium Tábori Lelkészi Szolgálatát,¹⁶⁰ illetve a katonai

¹⁵⁶ A Tábori Lelkészi Szolgálatokról szóló 61/1994. (IV. 20.) Korm. rendelet 6.§.

¹⁵⁷ A katonai ordinariátus bemutatásával átfogóan *Eduardo Baura* foglalkozott monografikus munkájában. Az 1992-ben kiadott könyv óta több katonai ordinariátust hoztak létre szerte a világban, ill. egyes nemzeti hadseregekben is jelentős változás állt be, amit az egyháznak e struktúrájában is követni kellett.

¹⁵⁸ BAURA, Eduardo: *Legislazione sugli Ordinariati Castrensi*. Milano: Giufre Editore, 1992. - p. 271.

¹⁵⁹ COPPOLA, Raffaele: *Lettura della „Spirituali militum curae” in prospettiva di norme per unostatuto dell’ordinariato militare in Italia: bilancio e prospettive*. In: *Il diritto Ecclesiastico*, 98. évf. 4. sz. 1988. - pp. 310-315.

¹⁶⁰ *A Tábori Lelkészi Szolgálat feladatai:*

- a hit- és kegyességi élet, a vallásgyakorlás biztosítása, mise, istentisztelet, biblia- és imaórák tartása,
- egyéni és közösségi lelki gondozás,
- életismereti, erkölcsi oktatás, nevelés,
- szociális, karitatív tevékenység végzése a katonai egészségügyi és szociális intézményekben, bizalmi fórum biztosítása a katonák számára,
- a katonák ellátása a vallásgyakorláshoz szükséges eszközökkel, tárgyakkal, irodalommal (biblia, imakönyv, énekeskönyv, vallásos irodalom),
- a katonák részvételének biztosítása a hazai és nemzetközi zarándoklatokon,
- a katonák és családtagjaik részére végzett egyházi szolgálat.

ordinariátust.¹⁶¹ A Magyar Katonai Ordinariátus nemcsak a Magyar Honvédség hivatásos és sorállományú tagjainak, ill. családtagjaiknak lelkipásztori ellátást látta el, hanem az akkor még önálló rendészeti szervként működő határőrség is az ordinariátus joghatósága alá tartozott. Hasonlóképpen ennek a szervezetnek az oktatási intézményei, civil munkatársai és állományának tagjai is az ordinariátus joghatósága alá tartozott. A határőrség irányító szerve a Belügyminisztérium volt. Még a 1994-es megállapodás is jelzi, hogy az ordinariátus tárgyaló partnere bizonyos kérdésekben és jogszabályi magyarázatokban nem csak a Honvédelmi Minisztérium, hanem a Belügyminisztérium is. A hatályos törvényszövegben mind a mai napig így van. Ugyanakkor a Határőrség 2008-as integrációjával az ordinariátus nem nyert semmilyen joghatóságot az utódszervezet felett. Ez érthető, hiszen az utódszervezet egy már létező szervezet, a rendőrség volt.

A jogértelmezés alapján illetéktelen kiterjesztés lenne mindennemű, más szervezetek alárendelése a katonai ordináriusnak. Meg kell jegyezni azonban, hogy az eredeti törvényszöveg és a jogalkotói szándék abba az irányba mutat, hogy nem elképzelhetetlen a katonai ordinariátuson keresztül történő rendőri lelkipásztorkodás megszervezése. Fontos azonban figyelembe venni, hogy a rendőrök egészen más lelki kihívásokkal szembesülnek, illetve ami a legfontosabb, a diszlokáció sem hasonlítható a Magyar Honvédség elhelyezkedéséhez. Több alkalommal felvetődött a lehetősége annak, hogy a Katonai Ordinariátus lássa el a rendőrök lelkipásztori gondozását Magyarországon. Ez azonban csak abban az esetben lehetséges, ha egyrészt megnövelik a katonai ordinariátus lelkeszi helyeinek számát. Ez ugyanis az elmúlt években nem hogy növekedett volna, hanem csökkent, amely részben érthető a hadseregreform következtében beállt új helyzet miatt. Ugyanakkor a rendőrség létszáma az elmúlt négy évben közel 3.600 fővel nőtt. Másrészt az ordinariátusnak külön részleget kell kialakítani akár általános vagy püspöki helynökön keresztül, aki megszervezi ezt a lelkipásztori munkát. A nagyon eltérő diszlokáció azt is szükségesé teszi, hogy országos szinten bekapcsolódjon ebbe a munkába többi egyházmegye is. Ennek koordinálása azonban az ordinariátus feladata lenne. A helyi megyéspüspökökkel történő megállapodás alapján a kiegészítő lelkeszeteket lehetne kinevezni erre a feladatra. Ez a legkülönbözőbb lelkipásztori feladatokat jelentene,

¹⁶¹ A tábori lelkeszi szolgálatról szóló 61/1994. (IV.20.) Korm. rendelet.
(<http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=99400061.KOR> letöltés ideje: 2013.11.22.)

amely a munkaszerződésben vagy a megyéspüspök által kiadott leiratban kerülne módosításra (lelki beszélgetések, szentmise, gyóntatás, továbbképzések).

A Katonai Ordinariátust az elmúlt időszakban nem csak a rendőrség részéről, hanem a katasztrófavédelem munkatársai is megkeresték hasonló kéréssel, azonban az ordinariátusnak a kétoldalú nemzetközi megállapodás megváltoztatása nélkül nem lehet kiterjesztetni a joghatóságát erre a szervezetre sem. Mindenféle kiterjesztő lelkipásztori tevékenység nélkül szükséges lenne a kétoldalú megállapodás revidálására. Ennek előkészítésbe nyilvánvalóan be kell vonni a Magyar Katolikus Egyház, a Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium és az érintett fegyveres testületek munkatársait is.

3.3. Személyi egyházmegye létrehozása

A katolikus egyház szervezeti struktúrája erősen kötődik a Római Birodalom felépítéséhez. Mivel a birodalom alapvetően a területiség elvére épült, a katolikus egyházban is ez az elv vált elsődleges szemponttá. Ez az elv mind a mai napig megmaradt a kánoni jogalkotásban és az egyház felfogásában. Ugyanakkor a XX. és a XXI. század a katolikus egyházat is új kihívásokkal szembesítette. Ezeknek a kihívásoknak ún. rétegpasztorációnak, amelybe a rendőrök lelkipásztori ellátása is tartozik a területi elven szerveződő egyházi intézmények nem mindenben tudtak megfelelni. Így érthető az is, hogy a katolikus egyház hatályos joga szerint, bár még mindig eminens helyen szerepel a területiség elve, de a személyi elv is megjelenik.

A 372. kánon a részegyházak preferált formáját, az ún. egyházmegyét mutatja be. A kánon 1. §- a kimondja, hogy az egyházmegye vagy más részegyház területileg legyen körülhatárolva. Ez főszabályként jelenik meg. A 2. § azonban reflektálva az új lelkipásztori igényekre és a kihívásokra, megengedi, hogy a püspöki konferencia meghallgatása után egyház legfőbb hatósága a speciális lelki igények figyelembevételére miatt személyi egyházmegyét állítson fel.¹⁶² Ezt a lehetőséget a katolikus egyház hatályos joga a speciális körülményekkel indokolja, és mint

¹⁶²RENKEN, John: *Kommentár a 372. kánonhoz*. In: BEAL, John, CORIDEN, James, GREEN, Thomas (szerk.): *New Commentary on the Code of Canon Law*. New-York: Paulist Press, 1989. - p. 509.

megállapításra került, a rendőrök lelkipásztori ellátása ilyen speciális körülménynek és lelkipásztori kihívásnak tekinthető.¹⁶³

A személyi egyházmegyén keresztül akkor történhet a rendőrök lelkipásztori ellátása, ha ezt a feladatot nem a katonai ordinariátus végzi. Joghatósága hasonló a tárgyalt katonai ordinariátushoz, hiszen általában a püspöki konferencia területére terjed ki, amely a legtöbb esetben egy konkrét országot jelent.

Ez a rendőrök lelkipásztori ellátása esetén értelemszerűen csak az ország területét jelentheti. Abban azonban eltér a személyi egyházmegye a katonai ordinariátustól, hogy a személyi egyházmegyét vezető személy joghatósága nem terjed ki az országhatáron kívülre abban az esetben, ha a rendőrök külhoni, missziós feladatot hajtanak végre. Mivel ez napjainkban egyre gyakoribb, hiszen a válságreagáló katonai műveletek után sok olyan rendőri feladat van, amelyet a nemzetközi szereplők a szövetségi rendszerek rendőreinek keresztül igyekeznek biztosítani. A missziós szolgálatot ellátó rendőrök lelkipásztori ellátását tekintve a speciális személyi kihívásokat különösen fontos hangsúlyozni. Ebben az esetben vagy a katonai ordinariátus átvállalja a missziós területeken szolgálatot ellátó rendőrök lelkipásztori ellátását, vagy helyet biztosít a személyi egyházmegye papjai számára a lelkipásztori feladat ellátására vonatkozóan.

Logikus azonban, hogy ilyen helyzetben egy személy lássa el a lelkipásztori munkát, mind a katonáknál, mind a rendőröknél. Ezzel kivédhető az a felesleges párhuzamosság, amit az teremtené, hogy ha a két egyházi intézmény egyszerre biztosítana lelkipásztort az adott missziós területre. Megjegyzendő azonban, hogy a személyi egyházmegyének adott esetben erre nincs is jogi lehetősége.¹⁶⁴

Ez a lelkészek bizonyos fakultása szempontjából is átgondolandó. Bizonyos fakultásokat a *Spirituali Militum Cuare* kezdetű apostoli konstitúció biztosít a katonalelkészeknek, bármely országban is tartózkodjanak. Ezeket a fakultásokat a rendőrök lelkipásztori ellátására felállított személyi egyházmegye előjárója csak helyi szinten delegálhatja a lelkészeknek. Ezeket a korlátozó tényezőket mindig figyelembe kell venni, ha személyi egyházmegye mellett dönt a helyi püspöki konferencia.

¹⁶³ERDŐ Péter, SZABÓ Péter (szerk.): *Territorialità e personalità nel diritto ecclesiastico*. Budapest: Szent István Társulat, 2002. A tanulmánykötet felvázolja, és egymás mellé állítja a katolikus egyház területi és személyi elven működő intézményeit, bemutatja az új típusú, személyi elven működő intézmények jogi és strukturális keretét.

¹⁶⁴FELICIANI, Giorgio: *La dimensione collegiale del ministro del vescovo a livello locale*. In: Cattaneo, Arturo (szerk.): *Venezia: L'esercizio dell'autorità nella Chiesa*. Marcianum Press. 2004. - pp. 53-63.

Mivel a személyi egyházmegyéket bemutató 372. kánon 2. §-a személyi egyházmegye alapításánál az egyház legfőbb hatóságát említi, ez alatt a római pápát és a püspökök testületét kell érteni. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az ilyen szervezet felállítására az apostoli szentszéknek van joga.¹⁶⁵ A latin egyház területén ez a Püspöki Kongregációt jelenti, a missziós területeken a Népek Evangelizációjának van joghatósága (373. k.).¹⁶⁶ Ez utóbbi inkább csak elméleti lehetőség, hiszen nehéz elképzelni, hogy olyan területeken, ahol a katolikus egyház struktúrája még csak kiépülő félben van, és még a területi elven szerveződő részegyházak illetve egyházmegyék is csak töredékesen épültek ki, hogy a rendőrök számára személyi elven szerveződő egyházmegyét állítanának fel. A 372. kánon 2. §-a kifejezetten említi a püspöki konferencia szerepét is. Eszerint, mielőtt az Apostoli Szentszék felállítaná a személyi egyházmegyét a rendőrök lelkipásztori ellátására, meg kell hallgatnia a püspöki konferencia véleményét az ügyben. Ez érthető, hiszen a helyi püspökök, akik a konferenciát alkotják, ismerik az adott ország sajátos helyzetét.

A rendőrség helyzete abból a szempontból is különleges, hogy itt nem egy népcsoport, egy nyelvjárás vagy egy rítus számára állítanak fel személyi lelkipásztori intézményt, hanem egy állami szervezet számára. Ehhez nyilvánvalóan szükséges, hogy a helyi püspökök tisztában legyenek azzal, hogy az állami szereplők hogyan fogadják egy ilyen intézmény létrehozását. Továbbá hosszú, akár több éves előkészítő munkára is szükség lehet az állami és az egyházi fél között a felállítandó intézménnyel kapcsolatban. Fontos, hogy a püspöki konferencia hivatalos álláspontjában valóban a konferencia püspökeinek véleménye jelenjen meg. A gyakorlati kivitelezésben mindenkinek az együttműködésére szükség lehet. A püspöki konferencia jelentősége abban mutatkozik meg, hogy a szervezet a későbbiekben a személyi egyházmegyék felett közvetítő szerepet tölt be, és a személyi egyházmegye élén álló püspök pedig a konferencia rendes tagja lesz.

A személyi egyházmegyéket általában abban az esetben hoznak létre, ha egy nagyobb népcsoport él egy területen szétszórtnan, vagy sajátos nyelvjárást használnak,

¹⁶⁵GREEN, Thomas: *Kommentár a 372. kánonhoz*. In: CORIDEN, James, GREEN, Thomas, HEINTSCHEL, Donald, (szerk.): *The Code of Canon Law. A Text and Commentary*. New-york: Paulist Press, 1985. - p. 318.

¹⁶⁶ Ezt erősíti meg a *Pastor Bonus* kezdetű apostoli konstitúció püspöki kongregációra vonatkozó 75-78. cikkelyei.

saját rítusuk van, de nem egy adott egyházmegye területén élnek.¹⁶⁷ Ennek az egyházi struktúrának az alkalmazása lehetséges olyan személyek vonatkozásában is, akik az adott püspöki konferencia területén élnek, és különleges lelkipásztori ellátást igényelnek. Ha figyelembe vesszük, hogy a rendőrkapitányságok és rendőrőrsök az egész ország területén megtalálhatóak, és az ott dolgozó személyeket sajátos lelki behatások érik, akkor az esetükben elképzelhető a személyi egyházmegye felállítása, mint a katolikus egyház lelkipásztori intézménye.¹⁶⁸

A személyi egyházmegye rendelkezik mindazokkal a jogokkal, mint a területi egyházmegye. Van lehetősége klerikusokat inkardinálni - saját papjai vannak -, saját klérussal rendelkezhetnek.¹⁶⁹ A vezetés és az irányítás is az egyházmegyékhez hasonlóan történik. Élén a püspök áll, akinek saját hivatalrendszere van.

3.4. Személyi plébánia kialakítása

A személyi egyházmegyéhez hasonló elven épül fel az ún. személyi plébánia. Jelentős különbség azonban, hogy amíg a személyi egyházmegyét a püspöki konferencia szempontjainak meghallgatása után az Apostoli Szentszék a Püspöki Kongregáció útján állítja fel, addig a személyi plébániát a megyéspüspök saját jogkörben hozza létre. Ez azt jelenti, hogy az adott egyházmegye a nemzetiségeknek, a népcsoportoknak, stb. külön személyi plébániát hozhat létre, élén a személyi plébánossal.¹⁷⁰ Amíg a személyi egyházmegye jogköre az egész Püspöki Konferencia területére, addig a személyi plébánia csak az adott részegyházra terjed ki.¹⁷¹ Az egyház hatályos joga szerint az egyházmegyét kötelező plébániákra felosztani, melynek élén a plébános áll. A plébános, mint saját pásztor gondoskodik a

¹⁶⁷OKULIK, LUIS: *Apettigiuridici della cura pastorale dei fedeli di rito orientale nelle diocesi latine*. In: CATTANEO, Arturo (szerk.): Venezia: L'eserciziodel' autorità nella Chiesa. Marcianum Press. 2004. - pp. 53-63.

¹⁶⁸GIACOBBI, Attilio: *Strutture Di Comunione tra le Chiese Particolari. Il Diritto Nel Mistero Della Chiesa*. Roma, 2001. - pp. 479-480.

¹⁶⁹Inkardináció: A klerikus szolgálati hovatartozását meghatározó jogi aktus, mely megalapozza a klerikus engedelmességet és az ellátásra jogosultságot. Alaptörvény, hogy minden klerikusnak inkardinálva kell lennie valahova: részegyházba, személyi prelatúrába, szerzetes intézménybe vagy társaságba. In: Magyar Katolikus Lexikon.

(<http://lexikon.katolikus.hu/I/inkardin%C3%A1ci%C3%B3.html>) letöltés ideje: 2014.02.23.)

¹⁷⁰MONETA, Paolo: *Territorialità Personalità Nell'organizzazione funzione Giudiziaria*. In: Erdő Péter, Szabó Péter (szerk) *Territorialità e personalità*. Budapest: Szent István Társulat 2002. - pp. 687-689. A szerző hangsúlyozza a helyi egyházi hatóság kötelezettségét a sajátos lelkipásztori szükségben és körülmények között élők jogainak biztosítására.

¹⁷¹BAURA, Eduardo: *La cura pastorale extra parrocchiale*. In: *La parrocchia*. Docenti di Diritto Canonico. Milano: Glossa. 2005. - pp. 245-281.

plébánia területén élő összes katolikus lelki igényének kielégítéséről, valamint végzi a missziós feladatokat. Ezek az alapintézményei a katolikus egyháznak területi, és nem személyi elven épülnek fel (515.k.1.§).

A területi plébánia különbségtétel nélkül minden krisztushívő lelkipásztori ellátásáról gondoskodik.¹⁷² Lehetnek azonban olyan krisztushívők a részegyház területén, akiknek sajátos lelkipásztori ellátást kell biztosítani, és a részegyház különböző területén élnek. Ezeknek a sajátos körülmények között élő személyeknek a lelkipásztori ellátására lehet létrehozni a személyi plébániát. A helyi egyházi hatóság a rendőrség dolgozóit is tekintheti ilyen sajátos körülmények között élő személyeknek.

A helyi megyéspüspök számukra egy vagy több személyi plébánost nevezhet ki. A személyi plébános a rábízottak vonatkozásában mindazokat a jogokat és kötelezettségeket viseli, mint a területi plébános.¹⁷³ Ez jelenti a hitoktatást, a szentségekre való felkészítést, a lelki beszélgetéseket vagy az istentiszteletek tartását. A személyi egyházmegyéhez képest ennek a lelkipásztori megoldásnak az az előnye, hogy a kisebb szervezet kevesebb adminisztratív feladatokat igényel, gyorsabban felállítható, módosítható vagy megszüntethető.¹⁷⁴ A megyéspüspök ugyanis saját jogkörben jár el az intézmény minden egyes módosításánál. Mivel a rendőrség országos szervezet, ideálisabb a fent bemutatott személyi egyházmegye, amelynek a joghatósága nem ér véget az egyházmegye vagy más részegyház határánál. Ugyanakkor mégis megfontolandó ez a jogi lehetőség akkor, ha hiányzik a szentszéki vagy a püspöki konferencia tagjainak akarata, személyi egyházmegye létrehozására. Amennyiben az egyes megyéspüspökök úgy gondolják, hogy a rendőrségi dolgozók számára külön lelkipásztori szolgálat felállítása szükséges, ezzel a lehetőséggel még a többiek tartozódása esetén is élhetnek.

¹⁷²MONTAN, Agostino: *Il diritto nella vita e nella missione della Chiesa. Edizione Dehoniane*, Bologna: EDB, 2000. - p. 449.

¹⁷³PREE, Helmuth: *Nicht territoriale Strukturen der hierarchischen Kirchenverfassung*. In: Erdő Péter, Szabó Péter (szerk) *Territorialità e personalità*. Budapest: Szent István Társulat, 2002. - pp. 518-519.

¹⁷⁴AYMANS, Winfried, MÖRS DORF, Klaus: *Kanonisches Recht*. Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand-Schöningh, 1997. - p. 190.

3.5. Plébánián keresztüli oldallagos ellátás

Az egyházmegyék felosztásánál a *Codex Iuris Canonici*¹⁷⁵ egyetlen egy követelményt állít, még hozzá, azt hogy az egyházmegyéket kötelező plébániákra felosztani (374. k.). A plébánia felel a területen élő minden krisztushívő lelkipásztori ellátásért, így az ott élő krisztushívő rendőrökért is. Ez önmagában azonban nem intézményes lelkipásztori ellátás. A megyéspüspök a plébános kinevezésénél a hangsúlyosabb lelkipásztori feladatokra külön is felhívhatja a plébános figyelmét, sőt magában, a kinevező okiratban is megemlítheti. A rendőrök lelkipásztori gondozása esetében leginkább azok a plébánosok kerülnek szóba, akik a rendőrkapitányságok vagy más rendőrségi objektum közelében élnek.

Azokban az országokban, ahol a rendőrök lelkipásztori ellátása a katonai ordinariátuson keresztül történik, meghatározó a jogintézményt általánosan szabályozó joganyag, amely kitér a helyi plébánosok párhuzamos joghatóságára is. Ilyen esetben, amennyiben az ordinariátus nem tud eleget tenni feladatának, akkor a helyi plébános rendes jogkörben jár el, amikor a rendőrök lelkipásztori ellátásáról is gondoskodik. A kisegítők praktikus okokból a legtöbb esetben a katonai vagy rendőri objektumhoz legközelebb élő plébánosok. Fontos azonban, hogy személyiségében olyan lelkipásztor legyen, aki nemcsak vállalja, hanem alkalmas is a feladat ellátására. További lényeges szempont, hogy a fizikailag össze nem egyeztethető hivatalokat nem szabad ugyanannak a személynek adni. A magyarországi paphiányt tekintve nehéz elképzelni, hogy a plébánosok a rendkívül nagy elfoglaltságukra való tekintettel, oldallagosan lennének képesek ellátni a rendőrök lelkipásztori ellátását. Másrészt az egyes rendőrkapitányságokon dolgozó személyek száma egyik-másik plébánia híveinek a lélekszámával vetekszik, ezért csak szükségmegoldás lehet, semmi esetre sem ideális megoldása a rendőrök lelkipásztori ellátásának.

¹⁷⁵*Codex Iuris Canonici*: Kánonjogi Kódex, CIC: 1. a Római Katolikus Egyház törvénykönyve, 1918. V. 19-1983. XI. 27-ig. Szt X. Pius 1904. III. 19: állította fel a kodifikáló bizottságot. Pietro Gasparri bíboros irányításával készült, XV. Benedek 1917. V. 27: hirdette ki. A Latin Egyház Törvénykönyve, s a korábbiakkal szemben az egész kánonjogot rendszerbe foglalja. Magyar Katolikus Lexikon. (<http://lexikon.katolikus.hu/C/Codex%20Iuris%20Canonici.html>) letöltés ideje: 2014.02.23.

3.6. A lelkész kinevezése

A hatályos kódex az 1917-ben kiadott Egyházi Törvénykönyvben foglaltakkal szemben behatóan foglalkozik a lelkészekkel. A lelkész olyan felelős papot jelent, aki a hívek egy meghatározott csoportjának lelkipásztori gondozására tartós jelleggel lett kinevezve. A lelkészt azért neveznek ki, mert a híveknek egy bizonyos csoportját nem, vagy csak nehezen lehet lelkipásztorilag ellátni. Ennek egyik jó példája a hajólelkész, a tábori lelkész vagy a börtönlelkész, de ebben az esetben meg lehet említeni a rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátását is. A lelkészt tartós jelleggel nevezik ki, állandó feladatköre saját megyéspüspökétől függ. Lényegében hasonló kezdeményezés történt Magyarországon is, mikor a Veszprémi Érsekség és a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság kétoldalú megállapodást kötött a rendőrök lelkipásztori ellátására. Bár a szerződő felek nem nevezik lelkésznek a katolikus egyház képviselőjét, de lényegében a lelkészi feladatokat láthatja el.

A lelkészt megbízhatják országos hatáskörrel, vagy végezheti feladatát egyházmegyei keretek között is. Amennyiben a rendőrségi dolgozók számára létrehozott lelkipásztori intézmény országos hatáskörrel rendelkezne, a lelkészek esetében is országos hatáskörrel kell beszélni, legalábbis abban a vonatkozásban, hogy feladatát az ország különböző rendőrségi intézményeiben is el tudja látni. Párhuzamosan - paralel - kell megemlíteni a tábori lelkészek kettős jogállását.

A tábori lelkész katonai ügyekben a katonai előjárótól, egyházi jogi kérdésekben pedig az egyházi előjárójától függ. A rendfokozat kérdése országonként jelentősen eltér. Vannak olyan országok, ahol rendfokozattal rendelkezik a tábori lelkész, mint Magyarországon a Magyar Honvédség tisztjei, főtisztjei, tábormokai, de vannak olyan országok, ahol nincs rendfokozata a tábori lelkészeknek. Mivel Magyarországon a rendfokozat jelen van, ezért az új struktúrában a rendészeti lelkipásztorok is a rendőrség tiszti, főtisztjei és tábormokai rendfokozatával rendelkezhetnek. A kinevezés a rendőrség szabályainak megfelelően történik, az első tiszti kinevezés a Belügyminiszter, a tábormokai kinevezés a Köztársasági Elnök által történik. Tekintve a magyar rendőrség létszámát és lehetőségeit, a rendőrségi lelkészek tiszti kinevezése nem jelenthet nehézséget az állománytábla módosításának szempontjából.

Nyilvánvaló az is, hogy azok a lelkészek, akik a rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásában vesznek részt, különleges nemzetbiztonsági feltételrendszernek is meg kell, hogy feleljenek. A magyar katonai ordinariátus szervezetén belül a vezető *B*, a helynök *C*, a lelkészek *B* típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át. Tekintve a rendészeti szektor még érzékenyebb közegét, nem indokolatlan, ha minden rendőrségi lelkész *C* típusú nemzetbiztonsági vizsgálaton esne át. A kockázati tényező megítélése nem az egyházi, hanem az állami félre tartozna. A továbbiakban fontos és lényeges megvizsgálni, hogy a rendőrségi állományba történő lelkipásztorok kinevezése milyen fokú nemzetbiztonsági kockázatot hordoz magában.

3.7. Börtönlelkészi szolgálat, mint hasonló lelkipásztori modell

A katonai ordinariátussal szemben a börtönlelkészi szolgálat nem nemzetközi megállapodás alapján történik, hanem az adott kormány felkérésére a katolikus egyház helyi szervezete látja el, elsősorban az elítéltek lelkipásztori gondozását. A demokratikus országokban a vallás- és lelkiismeret jogát az elítéltek számára is biztosítani kell. Annyiban megegyezik ez a lelkipásztori szolgálat az általunk is tárgyalt a rendőrségi dolgozóknak létrehozandó lelkipásztori szolgálattal, amikor mind az elítéltek, mind a rendőrségi dolgozók sajátos lelkipásztori ellátása ilyenformán biztosítottá válik.

A sajátos körülmény indokolja az önálló lelkipásztori intézmény létrehozását. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a börtönlelkészi szolgálat az nem a büntetés-végrehajtási dolgozók lelki igényeinek kielégítésére lett létrehozva. Bár vannak olyan esetek, mikor a börtönlelkész heti vagy havi rendszerességgel a büntetés-végrehajtási dolgozókkal is találkozik, de ez nem feladatköréből, hanem az egyes személyi igényekből és felkéréséből adódik. A példa azonban azt is mutatja, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek dolgozóknak is van igénye lelkipásztori ellátásra, sőt sajátos élethelyzetük és a felmerülő lelki behatások miatt a hagyományos területi elven szerveződő plébániáktól eltérő struktúra szerint kell végezni.¹⁷⁶

¹⁷⁶ LIST, Joseph: *Das Grundrecht der Religionsfreiheit in der Rechtsprechung der Gerichte der Bundesrepublik Deutschland*, Berlin: Duncker & Humblot, 1971. - pp. 35-39.

A börtönlelkész koordinálja az intézetben folyó egyházi, szociális és karitatív tevékenységet. Az ökumenizmus szellemében végzi a fogvatartottak vallásgyakorlatának szervezését. Felekezetre való tekintet nélkül foglalkozik a hozzá forduló egyéni és közösségi lelki gondozásával. Rendszeres istentiszteletet, bibliaórát, hit, valamint valláserkölcsei oktatást tart, illetve szervez.¹⁷⁷ A fogvatartottak kérésére egyéb egyházi szolgáltatást - esketést, kereszttelést, stb. - végez. Igény esetén gondoskodik a személyi állomány lelki gondozásáról. Kapcsolatot épít és tart az intézet székhelyén működő egyházakkal, karitatív, szociális és társadalmi szervezetekkel, az intézetben megjelenő egyházak, missziós szervezetek képviselőivel, figyelemmel kíséri működésüket, látogatja foglalkozásaikat. Gondoskodik e kapcsolatok ápolásáról, végzi a kapcsolattartással összefüggő adminisztratív tevékenységet.¹⁷⁸ Lényeges szempont, hogy a börtönlelkész a személyes titkok megőrzésével jelentést tesz a lelkipásztori tevékenysége során tudomására jutott és az intézet biztonságát érintő információkról, tényekről, adatokról.

A börtönlelkészi szolgálat 2000 szeptemberében kezdte meg hitéleti tevékenységét. Jelenleg a büntetés-végrehajtás országos intézeteiben 15 főállású lelkész, a megyei intézetekben pedig 15 részfoglalkozású lelkész teljesít szolgálatot. A börtönlelkészi szolgálat létrehozásával a fogvatartottak lelki gondozása és a hitéleti tevékenysége a korábbi időszakhoz viszonyítva szervezettebbé vált.

A hitéleti tevékenységet a Budapesti Fegyház és Börtönben, Állampusztán, Kalocsán, Szegeden, valamint Sátoraljaújhelyen létesített kápolnák építése egészítette ki.

A börtönlelkészek közül 18-an a katolikus egyházat, 11-en a protestáns egyházakat, egy lelkész pedig a zsidó egyházat képviseli. A szolgálatot abból a célból hozták létre, hogy a fogvatartott személyek részére biztosítva legyen a vallásgyakorlás lehetősége.¹⁷⁹

¹⁷⁷ MILLNER, Anton: *Die Gefangenenseelsorge im staatlichen und kirchlichen Recht: Eine vergleichende Darstellung*. Budapest, Studia Theologica Budapest, 1990. - pp. 36-45. Jelen kiadvány nemzetközi betekintést nyújt a börtönlelkészi szolgálat struktúrájába a német nyelvterület vonatkozásában.

¹⁷⁸ Heves Megyei Büntetés- Végrehajtási Intézet, Szervezeti és Működési Szabályzata. 43-I-20/A/2004. – pp. 44-45. (http://www.bvop.hu/download/heves_szmsz.pdf/heves_szmsz.pdf letöltés ideje: 2013.12.17.)

¹⁷⁹ A Börtönlelkészi Szolgálatról szóló 13/2000. (VII.14.) IM rendelet. (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=48274.248755 letöltés ideje: 2013.11.29.)

Magyarországon a megyei szintű büntetés-végrehajtási intézetek szervezeti és működési szabályzatban határozzák meg a börtönlelkészek feladatait és jogintézményét. A szabályozás nem egységesen határozza meg a börtönlelkészi szolgálat feladatkörét, azonban jelenlétük biztosítása minden esetben rögzítésre kerül.

A börtönlelkész legfontosabb feladatai:

1. A legfontosabb feladat az intézetben folyó lelkigondozással hitélettel, vallásgyakorlással kapcsolatos feladatok szervezése, koordinálása.

Ez két fő formában valósul meg:

- csoportos lelkigondozás,
- egyéni lelkigondozás.

Fontos feladat a meglévő agresszió oldása, megelőzése.

2. Az elítéltek körében egyházi szertartások végzése, bibliaórák tartása.

A fő feladatok kiterjednek az elítéltek morális és emberi tartásának újraépítésére, egy valóban igaz emberkép kialakítására és formálására az örök érvényű törvények szerint, azaz az erkölcsi, etikai morál pozitív irányba történő alakításán, megformálásán keresztül.

3. A büntetésüket töltők hozzátartozóival való törődés, foglalkozás. Ezen alkalmak során a fogvatartott személy hozzátartozója személyesen találkozhat a börtönlelkésszel, aki a vallással kapcsolatos tanácsokkal látja el őket.

4. A szabadult, de kapcsolatokkal nem rendelkező emberek társadalomba való visszailleszkedésének elősegítése is a szolgálat feladatkörébe tartozik.

5. Végül, de nem utolsó sorban a személyi állománnyal való foglalkozás is kiemelkedő szerepet tölt be a szolgálat végzésében. További kiemelt feladatok közé tartozik a szentmisék tartása, a keresztelők, a házasságkötések, a temetések, és a

mindennapi munka során az állománnyal kapcsolatosan felmerülő problémák megoldására tett vallási javaslatok, tanácsadások.¹⁸⁰

A büntetés-végrehajtási intézetek a börtönlelkész foglalkoztatása által biztosítják a fogvatartottak - és részben a személyi állomány - vallásgyakorlását, ennek érdekében elősegítik a börtönlelkészek tevékenységét. A személyi állomány a szolgálat ellátása során nem tarthat fenn közvetlen kapcsolatot szolgálatból eredő vagy magánéleti problémák kezelése terén a börtön lelkésszel. A személyi állománynak munkaidőn kívül van lehetősége személyes kapcsolatot fenntartani a börtönlelkésszel, azonban megjegyzendő, hogy ilyen formán a lakóhelyéhez tartozó lelkipásztorral is megbeszélheti a lelki problémáit. A lényeges különbség abból adódik, hogy a börtönlelkésznek közvetlen rálátása van a börtön falain zajló életről, ezáltal a büntetés-végrehajtási szolgálati munka ellátásából eredő lelki, erkölcsi és pszichikai problémák kialakulásáról és annak veszélyeiről.

3.8. Diákonusok alkalmazásának lehetősége

A II. Vatikáni Zsinat utáni egyházi jogalkotás követi a zsinatnak a koncepcióját, és jog a diákonátusnak két formáját említi. Az egyik a *Lumen Gentium* kezdetű dogmatikus konstitúciója az egyházzal, amely 29-es pontjában rendezi a diákonusok helyzetét. A másik az *Ad Gentes* kezdetű dekrétum az egyház missziós tevékenységéről, amely 16. pontjában rögzíti a diákonusok egyházban betöltött szerepvállalását.

A diákonusi szolgálat egyik formája a papság előtti átmeneti diákonátus. Ezt a papszentelés előtt legalább hat hónapig viselik a jelöltek. A katonai ordinariátus vonatkozásában meglehetősen ritka, hogy az ordinariátus saját szemináriummal rendelkezik, és az sem túl gyakori, hogy a jelöltek eleve a katonai lelkipásztorkodásra készülnek. Mivel több országban a rendőrök sajátos lelkipásztori ellátása a katonai ordinariátuson keresztül történik, ez a tény a rendőrségen belüli lelkipásztori szolgálatra is igaz. Vagyis nincsenek átmeneti diákonusok a rendszerben. Azokban az országokban, ahol egyrészt az SMC adta lehetőség szerint a katonai ordinariátusnak saját szemináriuma van, másrészt a lelkipásztori szolgálata a rendőrségre is kiterjed előfordulhat, hogy az intézmény rendelkezik olyan átmeneti

¹⁸⁰ ESTÓK József: *A börtönpasztoráció és a börtönlelkési szolgálat helyzete*. In: Sárospataki füzetek, 6. évf. 1. szám. - pp. 5-9.

diákonusokkal, akik kifejezetten a rendőrök lelkipásztori ellátásával foglalkoznak. Ilyen esetben érdemes a CIC általános utasítását is figyelembe venni. E szerint az átmeneti diákonusok legalább hat hónapig viseljék a szentrendnek ezt a fokozatát, és vegyenek részt a részegyház lelkipásztori munkájában. Ez ebben az esetben jelentheti, hogy kifejezetten azokban a programokban vehetnek részt a diákonusok, amelyeket a rendőrök lelkipásztori gondozására szerveznek. Tarthat katekézist, szentségek felvétele előtti felkészítőt, bekapcsolódhat a szentségkiszolgáltató és igehirdető tevékenységbe. Fontos azonban, hogy ilyenkor bemutassák azokat a nehézségeket is, amelyek a speciális lelkipásztori szolgálat kapcsán felléphetnek. Ezek a diákonusok ugyanis belátható időn belül papként ugyanezt a feladatot fogják ellátni.

A diákonátus másik formája az ún. állandó diákonátus.¹⁸¹ Ez a II. Vatikáni zsinat újítása. Ennek megfelelően az új egyházi jogalkotás szerint lehetőség van arra, hogy alkalmas férfiakat válasszanak ki erre a szolgálatra.¹⁸² Az alkalmasság követelményrendszerét az egyházi törvénykönyv foglalja össze. (236 k)¹⁸³. A zsinati szövegekből (LG 29; AG 16.) azonban egyértelműen látszik, hogy az állandó diákonátus bevezetése a latin egyházban nem általános kötelezettség. Ez a rendőrök lelkipásztori ellátása vonatkozásában is igaz, történjen az a katonai ordinariátus vagy más egyház szervezeti forma, személyi egyházmegye, plébánia keretei között. Mérlegelve a helyi körülményeket, a püspöki konferencia dönthet az állandó diákonátus bevezetéséről, jöllehet a döntés pápai jóváhagyására szorul. A zsinat az állandó diákonátus két formáját vezeti be. Az elsőben fiatalok veszik fel a szent rend e fokozatát (25-35 éves korig), és ezzel együtt vállalják a cölibátust is. Számukra három éves képzést kell biztosítani, egy erre külön kijelölt egyházi épületben, a püspöki konferencia előírásainak megtartásával. A képzés rendjét illetően a pontosabb követelményeket a helyi püspöki konferencia határozza meg. Ez esetben is igaz, hogy az állandó diákonusok képzését ki kell egészíteni azokkal az elemekkel, amelyek a rendőrök lelkipásztori ellátása miatt fontosak. Az állandó diákonátus másik formája, mikor érettebb férfiak veszik fel a szentséget (35 éves kortól). Ők

¹⁸¹ BEYER, Jean: *Diaconato permanente nell'attuale vita ecclesiale*. In. Quaderni di diritto ecclesiale. 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 134-143.

¹⁸² Navarro, Luis: *Persone e soggetti nel diritto della Chiesa*. Roma: Subsidia Canonica, 2000. - p. 77.

¹⁸³ 236. kán: „Azokat, akik az állandó diákonátusra készülnek, a püspöki konferencia előírása szerint képezzék a lelkiéletre és a rendjükhöz tartozó feladatok megfelelő ellátására.”

lehetnek házasok,¹⁸⁴ illetve vállalhatják a nőtlenség megtartását. Ha azonban a cölibátust vállalták, a szentelés után rájuk is vonatkozik a szent rend házassági akadály (1087. k.).¹⁸⁵ Az Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció 1997. VI. 6-án kiadott körlevele (EV XVI, 453, nr. 556-558.) bizonyos körülmények között - kiskorú gyermekek nevelése - lehetőséget biztosít a megözvegyült állandó diákonusok számára, hogy felmentést kérjenek a Szentszéktől a házassági akadály alól. Az más kérdés, hogy ezek után tovább gyakorolják-e diákonusi szolgálatukat!

A zsinati törekvés az volt, hogy a paphiányos területek lelkipásztori ellátását állandó diákonusokon keresztül oldják meg.¹⁸⁶ Ennek megfelelően meglehetősen nagyszámban szenteltek állandó diákonusokat a részegyházak szolgálatára. Egyes katonai ordinariátusok is sok állandó diákonust alkalmaztak, például az Egyesült Államokban vagy Németországban. Néhány évvel a zsinat után látszott azonban, hogy a zsinati célkitűzések nem mindenben teljesedtek be, és a lelkipásztori munka jelentős részét nem lehetett megoldani állandó diákonusokon keresztül. Ez a dolog természetéből adódóan van így, hiszen az egyház megszentelő és tanító küldetéséből csak részben részesülnek a diákonusok, és nagyon sok olyan feladatot nem végezhetnek, amely fontos lenne a lelkipásztori szolgálat szempontjából. További az állandó diákonusok aránytalanul nagy anyagi terhet jelentettek a részegyházak számára, ahhoz képest, hogy az állandó diákonusok milyen jellegű munkát tudnak végezni. Állandó diákonusokat sok esetben azokban a szakpásztorációs irányokban alkalmaztak, ahol a katolikus egyház a paphiány miatt másképp nem tudott jelen lenni. Így érthető, hogy a börtön-, a kórház-, a katona lelkeszi szolgálat nagyban nős állandó diákonusokon keresztül történt.

Az említett problémák miatt azonban napjainkban már ezeken a területeken is egyre kevésbé alkalmazzák az állandó diákonusokat.¹⁸⁷ Ezek a szempontok a rendőri lelkipásztori szolgálat kialakításánál is megfontolandóak, vagyis nem lehet az egész lelkipásztori intézményt lefedni állandó diákonusokkal, hiszen legfeljebb kiegészítő szolgálatot láthatnak el. A hatályos egyházjog megengedi, hogy az állandó

¹⁸⁴ BRUGNOTTO, Giuliano: *Il diacono sposato*. In: Quaderni di diritto ecclesiale. 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 160-172.

¹⁸⁵ 1087. kán: „Érvénytelenül kísérelik meg a házasságot azok, akik szent rendben vannak.”

¹⁸⁶ PAVANELLO, Pierantonio: *La determinazione canonica del ministero del diacono permanente*. In: Quaderni di diritto ecclesiale, 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 25-33.

¹⁸⁷ A kérdés átfogó bemutatásához lásd: MONROE BARNETT, James. *The Diaconate: A Full and Equal Order. A Comprehensive and Critical Study of the Origin, Development, and Decline of the Diaconate in the Context of the Church: Total Ministry and the Renewal of the Diaconate Today with Reflections for the Twenty-First Century*. Revised Edition. Valley Forge, PA: Trinity Press International, 1995.

diákonusok más munkahellyel is rendelkezzenek, lehetőséget biztosítva arra, hogy magukat és családjukat más forrásból és nem az egyházi szolgálatból lássák el.¹⁸⁸ Ez a rendőri lelkipásztori szolgálat esetében is lehetséges, különösen, ha a diákonus egyben a rendőrség állományának is tagja. Ez esetben azonban számolni kell a másik intézmény sajátos függelmi rendjével, illetve azzal, hogy az állandó diákonus elsődlegesen a rendőri, és csak másodlagosan az egyházi feladattal foglalkozik. Ilyenkor azonban az egyházi intézmény számára az mindenképpen könnyebbség, hogy az állandó diákonus eltartása a foglalkoztató állami intézmény kötelezettsége.¹⁸⁹

Az állandó diákonátust intézményéhez a jog meghatározott korhatárt rendel. Így van lehetőség arra, hogy 25 éves korban vállalja valaki ezt a szolgálatot, de ebben az esetben csak a papokhoz hasonlóan cölebsz életformában élhet. A másik formához jóval magasabb életkort rendel a jogalkotó. Így 35 éves korban lehet a diákonátusnak a női formáját felvenni. Ez esetben azonban az egyház megköveteli a jelölt rendezett családi körülményét, valamint a feleség hozzájárulását, hogy az állandó diákonus jelölt az egyház szolgálatába álljon. Ami a rendezett családi életet illeti, ez egybevág azzal a törekvéssel, ami a rendőrségen belül is elvárás a hivatásos állománnyal szemben. (etikai kódex) Ennek a formának az is előnye, hogy olyan emberek teljesítenek lelkipásztori szolgálatot, aki maguk is családos emberként élnek. Az egyház által meghatározott korhatár azonban egy általános rendelkezés, amelyet összhangba kell hozni a rendőrségi törvény előírásaival, abban az esetben, ha az állandó diákonus egyben a rendőri állomány tagja is.

Képzésüket ez esetben is a püspöki konferencia határozza meg. (236 kánon 2. pont) Egyes országokban erre vonatkozóan a püspöki konferenciának átfogó szabályozása van érvényben. A rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásának esetében figyelembe kell venni a képzés során, hogy ezek az emberek szolgálatukat speciális közegben fogják teljesíteni. Ezért a püspöki konferencia által meghatározott általános szabályokat ki kell egészíteni a rendészetre vonatkozó specifikumokkal. Ez egyébként a lelkészekre is igaz. Elképzelhetetlen, hogy úgy teljesítsenek lelkipásztori szolgálatot, hogy a teológiai ismeretek mellett ne rendelkezzenek legalább a

¹⁸⁸ COLLINS, John N.: *Deacons and the Church: Making connections between old and new*. Harrisburg, PA: Gracewing/Morehouse Publishing, 2002. - pp. 2-51.

¹⁸⁹ CORIDEN, John: *The Permanent Diaconate/ Meaning of Ministry*. In: *Origins*, 6. évf. 7. sz. - p. 6536.

rendőrtiszti beosztásokhoz szükséges rendészeti ismeretekkel (pl.: rendészeti szervező).

Szintén az egyház szabályozása szerint állandó diákonusi szolgálatért díjazásban csak akkor részesíthető a személy, ha ideje jelentős részében az egyház szolgálatában áll. Az inkardináció általános szabálya szerint az inkardináló entitás eltartási kötelezettséggel rendelkezik, minden inkardinált tekintetében, ebbe beletartoznak az állandó diákonusok is. Ez azonban csak akkor valósul meg, ha a diákonusnak nincs civil munkája, amiből meg tud élni, például az az orvos, aki egyben állandó diákonus is, saját és családja megélhetését orvosi munkájából biztosítja. A rendőrségi dolgozók lelkipásztori ellátásában résztvevő diákonus díjazása speciális. A munkahelyi feltételeket és a juttatást a magyar állam biztosítja, de azt sem szabad elfelejteni, hogy amennyiben a magyar állam nem tudna eleget tenni vállalt ez irányú kötelezettségének, az egyházi törvények szerint ez esetben is biztosítani kell az állandó diákonus megélhetését, méghozzá az inkardináló egyházi szervezetnek. Nagy kérdés persze, hogy a létrejövő új egyházi szervezet egyáltalán rendelkezne-e inkardinációs joggal.

3.9. Püspöki konferencia és a megyéspüspök szerepe a rendszer kialakításában

3.9.1. Püspöki konferencia

A II. Vatikáni Zsinat *Christus Dominus* kezdetű dekrétuma a püspökök pásztori szolgálatáról az egyházban 38. pontjának újdonsága, hogy a püspöki konferenciának megnövekedett jelentőséget tulajdonít. A zsinat előtt is létező püspöki konferenciák jóval szűkebb jogkörrel rendelkeztek. A zsinati atyák azzal a szándékkal léptek fel, hogy a püspökök közötti kollegialitást helyi szinten is előmozdítsák, és a lelkipásztori kezdeményezéseknek helyi szinten is nagyobb lendületet adjanak.¹⁹⁰ Mivel a II. Vatikáni Zsinat fontosnak tartotta mind a helyi

¹⁹⁰MANZANARES, J: *Las Conferencias episcopales hoy. Configuración jurídica y fundamentos doctrinales*. In: *Revista Española de Derecho Canónico*, 1969. 25. évf. - pp. 325-372; AYMANS, Winfried: *Das Synodale Element in der Kirchenverfassung* (Münchener Theologische Studien, Kanonistische Abteilung 30), München 1970; ID., *Wesensverständnis und Zuständigkeiten der*

püspökök közötti kollegialitást, mind a terület lelkipásztori igényeinek való megfelelést, a püspöki konferencia kérdése alaposabb teológiai és kánonjogi reflexió tárgyává vált. Áttörésnek számított II. János Pál pápa *Apostolos Suos* kezdetű motu proprio 1998-ban kiadott apostoli levele a püspöki konferenciák teológiai és jogi természetéről. Az apostoli levél ugyanis figyelembe véve a zsinati utáni kánonjogi irodalmat, tisztázza a püspöki konferencia teológiai és jogi természetét. Emellett II. János Pál pápa *Pastores gregis* kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítása a püspökökről is jelentős egyházi dokumentum. A Püspöki Kongregáció püspöki szolgálatról szóló *Apostolorum successores* kezdetű direktórium is külön fejezetben tárgyalja a püspöki konferencia lelkipásztori szerepét.¹⁹¹ A jelenlegi teológiai és kánonjogi reflexió értelmében a püspöki konferencia egy olyan tisztán egyházi jogi struktúra, amely kifejezi a püspökök közötti kollegialitás szellemét, működésének pontos jogi keretét, amely az egyházi jogalkotó tevékenységére utal vissza.

Az Egyházi Törvénykönyv a 447. kánonban a püspöki konferenciát olyan állandó intézménynek nevezi, ahol egy ország vagy bizonyos terület püspökei egyesülnek, hogy a krisztushívők érdekében egyes lelkipásztori kérdéseket közösen oldjanak meg. A CIC országról vagy területről beszél. Előfordul ugyanis, hogy egyes országokban a katolikusok alacsony száma vagy más okok miatt nincs önálló püspöki konferencia, és a terület püspökei a nemzetiség szerinti konferencia tagjai. Ez a rendőrök lelkipásztori szolgálata szempontjából problémás lehet, hiszen a konferencia által felállított intézmény egy adott ország rendőri, belügyi szervezeteire terjedhet ki. Amennyiben ugyanis más ország szervezeteire is kiterjed, az már olyan biztonsági kérdéseket vet fel, amely joggal teszi az állami szereplőt tartózkodóvá az intézmény felállításával szemben.

A rendőrök számára létrehozható intézmények szempontjából a püspöki konferencia jelentősége, hogy a hatályos jog a konferenciának meglehetősen széles jogkört biztosít. A jogszabály értelmében szervezeteket, alszervezeteket hozhat létre. Ezeket a szervezeteket a társadalmi, adott esetben állami elvárások és a lelkipásztori

Bischofskonferenz im Codex Iuris Canonici von 1983. In: Archiv für katholisches Kirchenrecht. 1983. 152. évf. -pp. 46-61; BERTRAMS, W «De capacitate iuridica Conferentiae episcoporum». In: *Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor*, II, Roma. 1972. - pp. 73-93; FELICIANI, Giorgio: *Le Conferenze Episcopali*, Bologna 1974; *Las Conferencias Episcopales hoy, Actas del Simposio de Salamanca 1-3 mayo de 1975* (Bibliotheca Salamanticensis, Estudios 16), Salamanca 1977; ARRIETA, Juan, Ignacio: *Instrumentos supradiocesanos para el gobierno de la Iglesia particular.* In: *Ius Canonicum*. 1984. 24. évf. - pp. 607-643.

¹⁹¹ Püspöki Kongregáció: *Apostolorum successores.* Direktórium. 2004. II. 22. In: *Enchiridion Vaticanum*. 23. évf. 3. szám. 2004. - pp. 1047-1275. és 1567-2159.

igények figyelembevételével hozhatják létre. Egyes kezdeményezések élén általában püspöki konferencia tagjai állnak. Logikusnak tűnik, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátásáért felelős intézményt a hasonló profil miatt, amennyiben lehetséges, a katonai ordinárius vezesse.

A püspöki konferencia szervezetének a konferencia irányába beszámolási kötelezettsége van. Anyagi javainak kezeléséről ugyancsak a püspöki konferenciának tartozik elszámolással. Ez működő modell a püspöki konferencia egyes intézményei esetén. A rendőrségi dolgozók számára létrehozott lelkipásztori intézmény vonatkozásában azonban nem szabad elfelejteni, hogy olyan szervezetről van szó, amely állami kapcsolatokkal is rendelkezik. Előfordulhat, hogy az adott szervezet állami költségvetésből gazdálkodik. Ezeket a tényezőket az intézet saját szabályzatában pontosítani kell. A szabályzat jóváhagyására rendes körülmények között a püspöki konferencia jogosult. Szintén az állami vonatkozások miatt a felelős állami szervnek, leginkább a Belügyminisztériumnak lehet beleszólása a szabályzat elkészítésébe. Hasonlóan a katonai ordinariátushoz, ahol a kétoldalú megállapodás tisztázza, hogy az ordinariátus SZMSZ-szel és egyházi jogi értelemben vett szabályzattal rendelkezik. Az első esetében az állami hatóság, a Honvédelmi Minisztérium beleszólással rendelkezik. A kötelezettségek és jogok a szervezet saját szervezeti és munkaköri szabályzatában kerülnek pontosításra. Az így létrejövő lelkipásztori intézmény a katonai ordinariátushoz hasonlóan kettős beszámolási kötelezettséggel rendelkezne. Ezért egyszerre kell éves jelentést küldeni a felettes egyházi hatóságnak, ez esetben a püspöki konferenciának, valamint a magyar állam illetékes hatóságának.

Ami az állammal való együttműködést illeti, egyes szerzők meglehetősen kritikusan fogalmazzak, sőt a püspöki konferencia szerepét az állammal szembeni érdekvédelemben látják.¹⁹² Bár ez a megközelítés nem nélkülözi a történelmi előzményeket, de ezzel a felfogással meglehetősen nehéz olyan intézményeket kialakítani, amelyeknek egyszerre van egyházi és világi jogi, illetve állami közigazgatási vonatkozása.

A püspöki konferencia intézetei - liturgikus intézet, lelkipásztori intézet - feladatköréhez tartozhat az intézet tevékenységét érintő egyes tudományos kérdések kidolgozása. Ez a rendőri állomány lelkipásztori ellátásért felelős intézet

¹⁹² ERDŐ Péter: *A pápaság és a püspöki konferenciák*. In: Erdő Péter (szerk.): *Az élő egyház joga*. Tanulmányok a hatályos kánonjog köréből. Budapest: Szent István Társulat, 2006. - pp. 37-44.

esetében is felléphet, minthogy feladatul kaphatja az egyes jogtechnikai kérdések alaposabb megfogalmazását, vagy az intézet létjogosultságának tudományos megalapozását.

A püspöki konferencia Magyarországon létező intézményei meglehetősen alacsony szerveződési szinten vannak. Továbbra is megmarad a helyi megyéspüspökök kompetenciája ugyanazon a területen. Továbbá vannak a püspöki konferenciának bizottságai, amelyek egyes részfeladatokért felelnek. A bizottságokat általában a püspöki konferencia tagjai alkotják, akik meglehetősen szűk jogkörrel rendelkeznek, például csak a gazdasági ügyekért felelnek.

3.9.2. Megyéspüspök szerepe a rendőrök lelkipásztori ellátásának megszervezésében

A már tárgyalt püspöki konferencia országos szinten megbízhatja a konferencia egyik tagját, hogy szervezze meg a rendőrök lelkipásztori ellátásának keretét. Az egyházmegyék élén álló megyéspüspökök a területükön élő összes krisztushívóért felelnek.¹⁹³ Így abban az esetben sem szűnik meg a joghatósága és a felelőssége a rendőrök felett, ha van olyan lelkipásztori intézmény, amely kifejezetten az rendőrök lelkipásztori ellátására lett létrehozva. Mivel a megyéspüspökre az egész egyházmegyét bízták, saját jogkörben jár el akkor is, amikor saját egyházmegyéje területén akár személyi plébániát, akár más lelkipásztori intézményt alapít kifejezetten a rendőrök lelkipásztori ellátására¹⁹⁴ (383 k. 1.§). A megyéspüspök azokért is felel, akiknek lelki gondozására más egyházi szervezet hoztak létre (381. k. 1.§). Továbbá a megyéspüspöknek általános ellenőrzési joga van minden hitéleti kérdésben, így az esetlegesen létrehozott rendőrségi lelkipásztori intézmény hitéleti tevékenységébe is betekintést nyerhet az egyházmegye területén.¹⁹⁵ Amennyiben azonban a rendőrök lelkipásztori ellátása mégis országos szinten történik, akkor érdemes a működési szabályzatban tisztázni a paramétereket a későbbi kompetenciaütközések elkerülése érdekében. Ehhez segítséget jelenthet a

¹⁹³ SCHELLE, Paul-Werner: *The Bishop in the Church and the Church in the Bishop: My Experience and Questions as an Ecumenically Involved Bishop*. In: *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 39-46.

¹⁹⁴ HUOVINEN, Eero: *How can One Be and Serve as a Bishop?* *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 54-69.

¹⁹⁵ HILL, Christopher: *My Experience and Questions as an Ecumenically Involved Bishop*. In: *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 30-38.

katonai ordinariátus működését szabályozó SMC, amely megjelöli a katonai ordinárius preferenciáját, és ehhez viszonyítva a többi ordinárius jogát is. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy az SMC pápai dokumentum, pontosabban a katonai ordinariátusokra vonatkozó egyházi jogszabály, amelyben lehetséges kötelező jogi normát támaszt a helyi megyéspüspökökkel szemben. Erre a helyi egyházi hatóság által alapított lelkipásztori intézmények szabályzatában nincs lehetőség.

Az egyházi előírások értelmében a megyéspüspöknek különös gondot kell fordítani azokra, akik életkörülményeik miatt az általános lelkipásztori gondoskodásban nem részesülhetnek. Ilyenek a rendőrségi dolgozók is, hiszen különleges körülmények és lelki hatások között élnek.¹⁹⁶ Lelkipásztori ellátásukra a megyéspüspöknek különös gondja kell, hogy legyen. Amennyiben van egy országos szervezet, amely ezt a felelősséget a megyéspüspöktől átvállalja, akkor mentesül a lelkészek kinevezésének, személyi plébániák létrehozásának kötelezettsége alól. Elképzelhető megoldás lehet az is, hogy az újonnan létrehozott rendőrségért felelős lelkipásztori intézmény helyi szinten valamelyik püspöki helynök irányítása alá tartozzon.

3.9.3. A rendőrök lelkipásztori ellátása segédpüspökökön vagy püspöki helynökökön keresztül

Nagy kiterjedésű egyházmegyék a lelkipásztori munka ellátásának hatékonyabb megszervezése és működése érdekében gyakran rendelkeznek segédpüspökökkel. A segédpüspök a megyéspüspököt liturgikus és lelkipásztori feladatok ellátásában segíti. A jogi előírások szerint a segédpüspököket általános vagy püspöki helynökké lehet kinevezni állandó jelleggel, vagy az adott feladat ellátásáig (403 k. 2.§). A püspöki helynök a megyéspüspököt egy meghatározott lelkipásztori feladatban segíti. Ennek megfelelően a megyéspüspök püspöki helynököt nevezhet ki a rendőrök lelkipásztori munkájának összehangolására és megszervezésére. Ez a megoldás az egyházmegyén belül egyik legegyszerűbb megoldás, hiszen a megyéspüspök meglehetősen nagy mozgástérrel rendelkezik a püspöki helynökök kinevezése kapcsán. Minden olyan területnek külön püspöki

¹⁹⁶ LEGRAND, Hervé: *The Bishop in the Church and the Church is in the Bishop*. In: *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 70-92.

helynöke lehet, amelyekről a megyéspüspök úgy gondolja, hogy a lelkipásztori munka eredményessége miatt szükségessé válik. Vannak olyan klasszikus területek - az ifjúság, a hitoktatás -, ahol külön lelkipásztort neveznek ki a lelkipásztori ellátás elvégzésére. Nem elképzelhetetlen az sem, hogy a megyéspüspök úgy gondolja, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátása annyira különleges és egyedi, hogy annak összehangolására külön helynököt kell kinevezni.

A CIC csak általánosságban mutatja be a püspöki helynök feladatát. Ezért a rendőrségi lelkipásztori szolgálat tekintetében a püspöki helynök kinevezésben kifejezetten rendelkezni kell, és ki kell jelölni a feladatát illetve a jogkörét. Mivel az állami intézményrendszerbe betagozódó intézményről van szó, az illetékes rendőri vezetéssel erről egyeztetni kell. Az általános helynök és a püspöki helynök a megyéspüspöknek tartozik beszámolási kötelezettséggel, más fölöttes egyházi szerve nincs.¹⁹⁷

Manapság egyre több helyen figyelhető meg olyan kezdeményezés, hogy bizonyos lelkipásztori tevékenységeket segédpüspökre bíznak.¹⁹⁸ Sok esetben a jog előírásaival összhangban a segédpüspök a részegyház általános helynöke is.

A külföldön élő magyarok lelkipásztori ellátásának megszervezését segédpüspökre bízták. A feladat ellátására külön segédpüspököt neveztek ki, aki összehangolja azoknak a magyar papoknak a tevékenységét, akik bármilyen okból kifolyólag úgy döntöttek, hogy inkább külföldön, az ún. magyar kolóniákban szeretnének dolgozni. Amennyiben elfogadjuk, hogy a külföldön élő magyarok lelkipásztori ellátásához ilyen apparátus kell, akkor ezt a rendőrség vonatkozásában sem lehet tagadni.

3.10. A katonai lelkipásztori szolgálatban résztvevők speciális képzése

Ahogy a katonai lelkipásztorkodásban részt vevő személyek képzésénél, úgy a rendőrségi lelkipásztori szolgálatnál is figyelembe kell venni, hogy ezek a személyek a hagyományos lelkipásztorkodástól eltérő területen fogják a lelkipásztori

¹⁹⁷PENNA, J. P.: *The Office of Episcopal Vicar*. In: CLSA Proceedings. 52. évf. 3. szám. 1990. – pp. 107-119; VIANA, Antonio: *Naturaleza canónica de la potestad vicaria*. In: Ius Canonicum. 55. évf. 4. szám. 1988. - pp. 99-101.

¹⁹⁸ARRIATA, Juan, Ignacio: *Governance Structures with in the Catholic Church*. Torinto: Wilson and Lafleur. 2000. - p. 226.

szolgáltatukat teljesíteni. Az egyház és az állam közös oktatási rendszere nem egyszerű kérdés. Ennek egyrészt egyházi, másrészt történelmi okai vannak.

Ami a jogi dimenziót illeti, a katolikus egyház lelkészeinek képzésére vonatkozóan meglehetősen szigorú egyházfegyelmi rendje van.¹⁹⁹ Ez mindenkire vonatkozik függetlenül attól, hogy az illető melyik lelkipásztori szolgálatban vesz majd részt. A joganyagban nincsenek megemlítve a szakpasztorációs irányok. Az általános joganyag azokra a papnövendékekre is vonatkozik, akik később a rendőrségi lelkipásztorkodásban vesznek részt. Így a sajátos helyzet adta igényt össze kell hangolni a joganyaggal, továbbá figyelembe kell venni, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálatnál nemcsak az egyház, hanem az állami, illetve annak legitim erőszakszervezete is érintett.

Az 1983-ban kiadott Egyházi Törvénykönyv II. könyve külön címben, és külön fejezetben foglalkozik a klérus képzésével (232-264. kk). Rögtön az első kánon (232. k.) kimondja, hogy az egyháznak kötelessége, de saját és kizárólagos joga azoknak a képzése, akiket a szent szolgálatra rendeltek. Ezzel az egyházi jogalkotó jelezte egyrészt azt, hogy a szent szolgálásban résztvevő személyek számára nagyjából egységes képzést kell biztosítani. Másrészt a kánon azt is megfogalmazza, hogy az egyházi hatóságtól semmilyen más világi hatóság nem veheti át szolgálattevők képzését. Ez két nehézséget is támaszt. Egyrészt a rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő személyeknek nem elégséges az általános teológiai, filozófiai és kánonjogi képzés. Másrészt a szolgálati terület miatt az állami fél jogosan várja el, hogy legalább valamilyen minimális beleszólása legyen azoknak a személyeknek a képzésébe, akik a rendőrségi lelkipásztori szolgálatot fogják ellátni.

Ezen a területen azonban nem elképzelhetetlenek az egyházi vezetők aggályai. Az egyház az illetéktelen állami beavatkozástól ugyanis a történelem folyamán a papképzés területén is igyekezett fellépni az állami túlkapásokkal szemben. IX. Pius pápa *Syllabus* 45-46. pontja értelmében, amely a polgári társadalom és az egyház viszonyát érintő tévedések között említi azt a tant, mely szerint a tanulási módszerek tekintetében még az egyházi szemináriumok is az államhatalom befolyása alatt állnának.²⁰⁰ Az 1917-es Egyházi Törvénykönyv is ezt a gondolatot vitte tovább, mikor a klerikusok képzését tárgyalta. A kodifikációt megelőző évtizedekben az egyház az élet számos területén függetlenségének

¹⁹⁹KUMINETZ Géza: *A Klerikusi életállapot*. Budapest: Szent István Társulat. 2010. - pp. 110-151.

²⁰⁰IX. Pius, *Syllabus* 1864. XII. 8, 46. pont, In: DS 2946.

védelmére és megőrzésére kényszerült.²⁰¹ Ezért a jogalkotás olyan területein, ahol az állami beavatkozás veszélye fennállt a jogalkotó erőteljesebben védte a jogi szabályozás kizárólagosságát.²⁰² Ennek a felfogásnak a hatása a II. Vatikáni Zsinat egyes megnyilatkozásain is érződik.

A II. Vatikáni Zsinat *Dignitas Humanae* kezdetű deklarációja a vallásszabadságról szóló nyilatkozat negyedik pontja a vallási közösségek szabadságát hangsúlyozza. A nyilatkozat kifejezésre juttatja azt is, hogy a vallási közösségek joga, hogy szabadon válasszák ki és képezzék vezetőiket.²⁰³ A hatályos törvénykönyv is megőrizte a régi megfogalmazást. Az egyház saját és kizárólagos joga a klerikusok képzése. A hatályos CIC már azt is hozzáteszi, hogy nemcsak joga, hanem ez egyszersmind az egyház kötelezettsége is, vagyis az egyházi hatóságnak a klerikusok képzését, beleértve a sajátos, akár rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő személyeket, minden körülmény között biztosítania kell. Ha más alap-, közép-, vagy felsőoktatási intézmény fenntartására nem is lenne lehetőség, a klerikusok képzését akkor is meg kell szervezni. Ilyen történelmi előzmények után nem csoda, ha az egyház egyes vezetői kételyekkel fogadják az állam és az egyház együttműködésének lehetőségét a papképzés területén. Márpedig a rendőrségi lelkipásztori szolgálat olyan terület, ahol az alapvető együttműködés a szolgálattevők képzése területén nem kerülhető meg.

Az egységes képzés teológiai, filozófiai és kánonjogi alapképzést, vagy későbbi szakképzést jelent. Az általános szabályok érvényesítése nem is ütközik túl nagy nehézségbe, hiszen arra a lelkipásztori feladatra, amelyet az egyházmegyes papok végeznek, valóban csak a katolikus egyház tud felkészíteni. Ebbe az állam - kivéve az adminisztratív és pénzügyi, akkreditációs kérdéseket - nem is szól bele. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat azonban különleges elvárásokkal szembesít, amelyekhez az általános teológiai és filozófiai képzés nem elég. A hatályos egyházjog lehetőséget ad arra, hogy a teológusképzésbe beépítsék az olyan tárgyak oktatását, amely akár a lelkipásztori életet, akár a teológus munkáját segíti. Mivel a rendőrségi lelkipásztorkodás és az arra való felkészítés még újdonságnak számít,

²⁰¹ CITO, D.: *Kommentár a 232. kánonhoz*, In: MARZOA, Á. – MIRAS, J. – RODRÍGUEZ-OCAÑA, R., (ed.) *Exegetical Commentary on the Code of Canon Law*, Montreal, 2004, II/1, - p. 210.

²⁰² PRÜMMER, Dominicus.: *Manuale Iuris Canonici*, Friburg: 1922. - p. 477.

²⁰³ "Hasonlóképpen megilleti a vallási közösségeket az a jog, hogy törvényhozási eszközökkel vagy a közhatalom adminisztratív eljárásával ne akadályozzák őket vezetőik megválasztásában, nevelésében, kinevezésében vagy áthelyezésében, az előjáróikkal vagy a Föld más részein élő vallási közösségekkel való érintkezésben, vallási épületek emelésében, valamint a szükséges javak szerzésében és használatában" (DH 4)

ezért a nem teológiai tárgyak között elsősorban olyan tantárgyakat szoktak megemlíteni, mint a latin nyelv,²⁰⁴ a pszichológia vagy a lelkipásztori gyakorlat. Az alapelvek tükrében azonban semmi akadály nincs annak, hogy a rendőrségi lelkipásztorkodásra készülők tanrendjébe olyan tanegységeket építsenek be, amelyek speciális lelkipásztori szolgáltatukat fogják előmozdítani. Ezek lehetnek bűnügyi, közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, hivatali, csapatszolgálati és igazgatásrendészeti képzési formák, de egyrészt ehhez ki kell alakítani a megfelelő intézménnyel az együttműködés keretét, másrészt nem szabad elfelejteni a lelkipásztori képzésre vonatkozó általános kánonjogi alapelveket sem. Az is kérdés, hogy az általános teológiai képzésen belül ezeket a tanegységeket hova iktassák be.

II. János Pál pápa *Sapientia Christiana* kezdetű apostoli konstitúciója az egyházi egyetemekre vagy fakultásokra vonatkozó három ciklusos képzési rendet mutat be. A konstitúció az első helyen az ún. alapkurzust - vagy első ciklust - tárgyalja. Alapképzés öt évig tart, és teológiai, filozófiai és kánonjogi ismereteket ad. Az ötéves képzés megfelelő elvégzése legtöbb esetben feltétele a második ciklusnak, az ún. licencia kurzusra való beiratkozáshoz. Ma nehézséget okoz, hogy az új szabályozás szerint a felsőoktatási intézményekben osztott képzés történik. Az első három év után alapfokú diplomát lehet szerezni (BA). Ezután következik a kétéves mesterképzés, mely mester diplomával (MA) zárul. A teológusképzés rendjébe az osztott képzést nem lehetett bevezetni a már említett zárt egyházi szabályozás miatt. Így továbbra is ún. osztatlan teológusképzés folyik, ugyanakkor egyéb szakokon hittanár, lelkipásztori munkatárs, közösségsszervező, kántor, család- és gyermekvédő, stb., a bolognai folyamatnak megfelelő osztott (3+2 év) képzés történik. A rendőrségi lelkipásztorkodáshoz kapcsolódó tantárgyakat az osztatlan, és az osztott képzésbe is be lehet építeni. Ez akár szabadon választható, akár erre a képzési irányra jelentkezők esetében kötelező tanegységeket jelenthet.

A második ciklus küldetése, hogy a teológia valamelyik részéről, vagy a kánonjogról vagy a keresztény filozófiáról adjon mélyebb és átfogóbb képet. El lehet gondolkodni azon, hogy külön licencia-szakképzést indítsanak a rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő személyek számára. Nehézséget jelenthet, hogy a második vagy licencia kurzus a teológián belül egy diszciplínának a mélyebb megismertetése történik, például szentírástudomány, dogmatika, egyháztörténelem,

²⁰⁴ VI. Pál, MP *Studia latinitas*, 1964. II. 22, In: AAS, 56. - pp. 225-231.

egyházatyák írásai, stb. Ez feltételezi, hogy a jelentkező már birtokában van egy alap teológiai-végzettségnek. A rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő személyek esetében ezt nem mindig tételezhetjük fel. Sok országban - Magyarországon is - az egyházi egyetemen vagy fakultáson legtöbbször ember hiány miatt nincs lehetőség a teológia egy részének alaposabb bemutatására. Ezeken a helyeken a második ciklus vagy licencia képzés egy általánosabb képzési programot jelent. Az emberhiány a rendőrségi lelkipásztorkodás területén még inkább felmerülhet. Olyan területről van ugyanis szó, ahol még hiányoznak a tapasztalatok és a kiépített képzési struktúrák.

A második ciklusban megszerezhető dokumentum ún. általános teológiai licencia. Sok esetben még csak nem is jelölik, hogy az illető milyen területről szerezte ezt a végzettséget. A rendőrségi szakirány esetében ez azonban fontos lenne. A második ciklus, a licencia képzés, amely két vagy három évig tart. Vannak területek, ahol a képzést saját intézmény támogatja, például biblikus vagy kánonjogi intézet. Ennek mintájára elképzelhető egy olyan intézmény, amely kifejezetten a rendőrségi lelkipásztorkodásra készít fel. Az ilyen intézmények azonban a Szentszék által jóváhagyott szabályzattal rendelkeznek. A szabályzat megfogalmazása, kivitelezése, jóváhagyatása nem egyszerű feladat.

A harmadik ciklus az ún. doktori képzés, amely a kutatómunkára és a tudományos tevékenységre is felkészít. Az egyházi egyetem és fakultás fontos küldetése, hogy az emberileg és tudományosan arra alkalmas személyeket tudományos mélységű kutatására is felkészítse.²⁰⁵ Több éves kutatómunka eredménye a doktori értekezés. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat tudományos kutatása legalább annyira jelentős, mint a jogi és a strukturális keret kialakítása. Ez egy új kutatási terület lehet az egyházjogi, keresztény filozófia vagy a lelkipásztorkodástan területén. Ezek a dolgozatok azonban csak akkor válnak teológiai disszertációvá, ha azt a megfelelő módszer szerint dolgozzák fel.²⁰⁶ Hiszen a rendőrségi lelkipásztori ellátásról lehet egészen más szempontok - jogi, rendészeti, közigazgatási, stb. - is értekezni, akár teljesen figyelmen kívül hagyva az egyház szempontjait.²⁰⁷ A védelem nyilvános karakterrel kell, hogy rendelkezzen, vagyis lehetővé kell tenni, hogy a doktori védelem bárki meghallgathassa. A védelemre érdemes

²⁰⁵ NEUNHEUSER, B.: *Studienordnung und akademische Grade*. In: *Seminarium*, 32. 25. évf. 3. szám. 1980. - pp. 496-497.

²⁰⁶ ERDŐ Péter: *Kommentár a 218. kánonhoz*, In: Ua. (szerk—ford.), Budapest: Szent István Társulat, *Az Egyházi Törvénykönyv*, 2001. - p. 224.

²⁰⁷ Az egyházi egyetemeken folyó tudományos kutatáshoz lásd NEUNHEUSER, B., *Studienordnung und akademische Grade*, In: *Seminarium*, 32. 1980. - pp. 488-504.

meghívni a kérdésben jártas más egyetemek professzorait, rendőröket és egyházi személyeket egyaránt.²⁰⁸ A legtöbb egyetemen a fokozat megszerzésnek feltétele a doktori értekezés publikálása. Ez érthető, hiszen a tudományos fokozat viselőjétől joggal várják el, hogy mind szóban, mind írásban - különösen is jelentős a szakterületen nemzetközileg elfogadott metodológia ismerete - szakmailag megfelelő teljesítményt tudjon felmutatni. A *baccalaureatus* elnevezés azonban nem túl szerencsés. Az egyházi szóhasználat a világi rendszerben és az új bolognai folyamatban meglehetősen alacsony egyetemi végzettséget jelent. Ezért sok helyen diploma vagy mester fokozatnak mondják az egyházi jogalkotásban *baccalaureatusnak* nevezett fokozatot. Hasonlóan a doktori fokozathoz - különösen ott, ahol az egyházi egyetem vagy fakultás doktori iskolája állami akkreditációval is rendelkezik -, az állami rendszerben bevett elnevezést leginkább PhD értelemben használják.

Ami az együttműködés keretét illeti, érdemes a katonai ordinariátusra vonatkozó kánoni, egyetemes jogszabályokat vizsgálni, hiszen ez esetben is egy speciális lelkipásztori szolgálatra való felkészítés történik. A katonai ordinariátus működését meghatározó SMC jelezte, hogy az ordinariátusok saját szemináriummal rendelkezhetnek. Ez nagyon ritkán valósul meg. (Olaszország, Spanyolország). Az egyházi jogalkotó mégis csak helyesen vélekedett arról, hogy a katonai lelkipásztorkodásban résztvevők sajátos feltételeknek kell hogy megfeleljenek, és már a képzésbe be kell építeni azokat a specifikumokat, amelyek a katonai lelkipásztorkodás eredményesebb megvalósítása érdekében szükségesek. Ezt a rendőri lelkipásztori szolgálat tekintetében is fel kell tételeznünk. A rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő klerikusnak a rendészethez, illetve a rendőrök életéhez kapcsolódó sajátos ismeretekre is szert kell tenni. Egyes országokban a katonai ordinarius, a katonai felsőoktatási képzésért felelős intézménnyel olyan jellegű megállapodást kötött, amely lehetővé tette, hogy a katonai ordinariátushoz tartozó seminaristák kiegészítő képzésben vegyenek részt. Ez a képzés tartalmazza mindazokat a fontos elemeket, amelyek a biztonsághoz, a hadtudományhoz, a biztonságpolitikához kapcsolódnak. Ezzel a katonai ordinarius eleget tesz a papképzésre vonatkozó általános követelményeknek, és az ordinariátusra vonatkozó speciális elvárásoknak is. A speciális ismeretek nélkül nehéz elképzelni a sikeres

²⁰⁸ NEUNHEUSER, B.: *Studienordnung und akademische Grade*, In: *Seminarium*, 32. 1980. - p. 501.

katonai lelkipásztori munkát. Ilyen vegyes modell kialakítására a rendőrségi lelkipásztorkodásra készülők képzésében is lehetőség nyílik. Ez összhangban van az egyetemes jogszabályokkal is.

A speciális képzés területén együttműködésre kerülhet sor a felsőoktatási intézmények szintjén. Mivel az egyházi felsőoktatási intézmények - akár egyházi egyetem, akár fakultás, akár felsőfokú intézmény - az egész ország kulturális életében szerepet vállalnak, nem idegen ezektől az intézményektől, hogy más felsőoktatási intézményekkel együttműködjenek.²⁰⁹ A jogalkotó kéri az egyházi egyetemek vezetőségét, hogy amennyire lehetséges, alakítsanak ki kölcsönös együttműködést olyan egyetemekkel és fakultásokkal, melyek nem egyháziak (820. k.).

A CIC a közös munka két konkrét formáját nevezi meg. Az egyik a kongresszusok, még a másik a tudományos kutatás. Ugyanakkor nyitva hagyja a lehetőséget, hogy az egyes felsőoktatási intézmények nem egyházi egyetemekkel az együttműködés más formáit is kialakítsák. Ennek egyik formája lehet a rendőrségi lelkipásztori szolgálatban részt vevő személyek speciális képzésének megszervezése a rendőrtisztek képzéséért felelős felsőoktatási intézménnyel.

Az együttműködés egy másik lehetősége, hogy a rendőrségi lelkipásztorkodásért felelős egyházi személy megállapodást köt a rendőrképzésért felelős felsőoktatási intézménnyel, hogy kiegészítő képzésben részesítsék azokat, akik rendőrségi lelkipásztorkodásban akarnak részt venni. Ez nem az említett felsőoktatási intézmények közötti együttműködés. A lelkipásztori munka felelőse állapodik meg a rendőrségi képzésért felelős felsőoktatási intézménnyel, hogy működjenek együtt a rendőrségi lelkipásztorkodásért felelős személyek speciális képzésében. Ez a megoldás sincs ellentétben az egyetemes egyházjogi szabályozással. A 248. kánon ugyanis azt mondja, hogy az elméleti oktatásnak arra kell törekedni, hogy az illető terület és kor szükségleteivel összhangban álló általános műveltséggel együtt, bőséges és szilárd felkészültséget szerezzenek a szent tudományokban, hogy saját hitüket erre alapozva és ebből táplálva, az evangélium tanítását a kor emberének megfelelően, szellemiségéhez mért módon tudják hirdetni. A rendőrségi lelkipásztorkodás esetében az illető terület szükségleteinek megfelelő

²⁰⁹ JAVIERRE, A. M.: *Criterios directivos de la nueva Constitución*, In: *Seminarium*, 32. 1980. – p. 359. A kultúra és az egyház, illetve a kultúra és az egyházi egyetem kapcsolatához lásd SPIAZZI, R: *L'universitàe la facoltà Ecclesiasticanel contesto ecclesiale e culturale odierno*, in *Seminarium*, 32. 1980. – pp. 372-411.

felkészültséget pontosan az többletismeret jelenti, amely a rendőrségi lelkipásztorkodáshoz szükséges.

A rendőrségi lelkipásztori szolgálatban résztvevők képzésénél, képzésfinanszírozási kérdések is felléphetnek. Ma már nem tipikus - különösen Európában -, hogy az egyes országok klasszikus értelemben vett agressziója a katolikus felsőoktatási intézmények teljes anyagi kiszolgáltatottságát jelenti. Az egyházi egyetemekre is, ahol a lelkipásztorok teológiai képzése történik, sok esetben ugyanazok az állami normatívák vonatkoznak, mint a többi felső oktatási intézményre. Ha nem is az oktatott tananyag, de működési jogszabályok jelentős része állami ellenőrzés alatt áll. Felvetődik a kérdés, ki finanszírozza azoknak a lelkipásztoroknak a képzését, akik majd a rendőrségi lelkipásztorkodásban vesznek részt?

A rendőrségi lelkipásztorkodás megszervezéséért felelős személy vagy az egyházi egyetem az együttműködés kialakításánál ezekre a kényes kérdésekre is ki kell, hogy térjen. Mivel a klerikusok képzése az egyház kötelezettsége, ezért a leendő klerikusainak képzését is az egyház finanszírozza. A katonai ordinariátusok esetében ez sok esetben állami hozzájárulással vagy támogatással valósulhat meg.

Kérdés merülhet fel az egyetemi végzettségek elismerésének oldaláról is.²¹⁰ Az egyházi egyetemi - különösen a tudományos - fokozatok állami részről való elismertsége országonként eltér. A rendőrségi lelkipásztori szolgálatban résztvevő személyek esetén - különösen az állomány tagjai - kulcskérdés a végzettségek állami részről történő elismerése.

Egyház szempontjából mindig figyelni kell arra, hogy az egyházi intézmény függetlensége és a hagyományos képzési - teológiai és filozófiai - rendje ne kerüljön veszélybe.²¹¹

Mivel az egyház hierarchikusan szervezett közösség, ezért az egyház tagjainak - feladatuk és az egyházban elfoglalt jogállásuknak megfelelően - segítséget kell nyújtani a klerikusok képzésben (233. k.).²¹² Semmi nem zárja ki, hogy a sajátosan rendőrségi lelkipásztori szolgálatra készülők képzésébe bevonják

²¹⁰ Az egyházi jogalkotás abba az irányba mutat, hogy ahol lehet, az egyházi egyetemek és fakultások által kiadott fokozatok állami elismertséggel is rendelkezzenek. Ennek azonban nem bármi áron kell megtörténnie. DEZZA, Paolo: *Sapientia christiana*” *La nuovalegge della università ecclesiastiche*, In: *La Civiltà Cattolica*, 130. 1979. - p. 443.

²¹¹ WERNZ, F. Charles – VIDAL, Paul.: *Ius Canonicum*, In: Romae, 4. évf. 1935. - p. 95.

²¹² COCCOPALMERIO, Fabricio: *La formazioneal ministero ordinato*, In: *La Scuola Cattolica*, 112. 1984. - p. 224.

azokat a képzett, katolikus rendőrtiszteket, akik előmozdíthatják és kiszélesíthetik a speciális lelkipásztori képzést. Ez nemcsak az elméleti képzést érintheti. Lehetnek olyan fakultatív programok, amelyek az egyetemi képzésen kívül, de a képzéshez szorosan kapcsolódva illeszkednek a sajátos lelkipásztori képzésbe.

3.11. Lelkészek inkardinálása

Inkardinációs joggal csak a stabil egyházi szervezetek rendelkeznek. A rendőrségi dolgozók számára biztosított lelkipásztori szolgálatban dolgozó klerikusok inkardinációja a lelkipásztori ellátást adó intézmény típusától függ. Amennyiben a lelkipásztori ellátás a katonai ordinariátuson keresztül történik, az inkardinációs lehetőség a katonai ordinariátus inkardinációs gyakorlatát követi, vagyis a rendőrség számára biztosított lelkipásztorok inkardinációja úgy történik, hogy követi azt a gyakorlatot, amit az intézmény a katonák lelkipásztori tevékenységével kapcsolatban is folytat.

A katonai ordinariátusokat szabályozó általános dokumentum a *Spirituali Militum Curae* kezdetű apostoli konstitúció megadja a jogi lehetőségét a klerikusok inkardinációjára.²¹³ Ezt a kétoldalú megállapodásokban általában pontosítják. Ennek következtében a legtöbb katonai ordinariátus nem inkardinál egyetlen klerikust sem, vagy csak a néhány, központi feladatot ellátó klerikus esetében kerül sor az inkardinációra (pl. általános helynök). A legtöbb esetben az ordinariátus más egyházmegyéktől, a megszentelt élet intézményeitől vesz át ideiglenes jelleggel klerikusokat a speciális lelkipásztori szolgálat ellátására. Ez egyrészt jó, hiszen az inkardinációra valóban csak a nagy egyházi szervezetek képesek, másrészt nagy kötelezettségeket vállalnak a klerikusok ellátására. További előnye, hogy a klerikus amennyiben nem találja meg a helyét, akkor az új lelkipásztori szolgálatban van lehetősége visszatérni az eredeti inkardináló entitásba. Ugyanakkor ennek a megoldásnak az a hátránya, hogy továbbra is megmarad a klerikus elsődleges függése az őt inkardináló egyházi entitás irányába.²¹⁴ Ezért az ideiglenesen vagy meghatározott időre az új szolgálat számára átadott klerikus bármikor

²¹³ VECCHI, Fabio: *L'incardi nazione nella chiesa particolare dell'ordinamento militare*. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istitutodell'incardinazione*. Milano: Giuffrè, 2006. - pp. 489-508.

²¹⁴ MIRALLES, Antonio: *Le basi ecclesiologicalhe Dell'incardinazione*. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istitutodell'incardinazione*. Milano: Giuffrè, 2006. - pp. 4-38.

visszarendelhető az eredeti egyházi intézmény szolgálatára. A személyi egyházmegyének szintén van inkardinációs joga.

Az inkardináció egyben kötelezettségeket is támaszt ebben az esetben az ordinariátussal, inkardinációs entitással vagy az új, más típusú a rendőrök lelkipásztori ellátásával megbízott intézménnyel szemben. Ez azt jelenti, hogy alapvetően és elsődlegesen a klerikus megélhetéséről, társadalombiztosításáról, nyugdíjáról ezek az intézmények gondoskodnak. Ez abban az esetben is igaz, ha ezeknek a lelkipásztoroknak az ellátása a kétoldalú megállapodás alapján, vagy más állam és egyház közötti szerződés okán állami forrásokból - Belügyminisztérium, Honvédelmi Minisztérium költségvetési keretéből - történik. Az állami kötelezettségvállalás ugyanis sohasem szünteti meg az egyházi inkardináló entitás egyházjog által támasztott kötelezettségeit inkardinált klerikusai ellátására vonatkozóan.²¹⁵ Ezért is nagy felelősség minden új kezdeményezés kialakítása. Több országban adódtak már kellemetlenségek abból, hogy az állam nem tudta, vagy nem akarta vállalt kötelezettségeit teljesíteni a katonai ordinariátusban szolgálatot teljesítő személyek ellátására vonatkozóan. Abban az esetben, ha az új szervezet inkardinációs jogot is nyerne, akkor viszont olyan anyagi stabilitással kellene rendelkeznie, amelyből élete végéig gondoskodni tud az inkardinált klerikusokról.

Nehéz azt elképzelni, hogy amennyiben nem a katonai ordinariátuson keresztül történik a rendőrök lelkipásztori ellátása, akkor az Apostoli Szentszék olyan független intézményt hozna létre, amelynek inkardinációs joga van. Az elmúlt években ugyanis sok egyházi szervezet, ún. mozgalmak jelentették be igényüket, hogy klerikusokat szeretnének inkardinálni saját mozgalmuk szolgálatára. A szentszék következetesen elzárkózott minden ilyen kezdeményezéstől. A vatikáni állásfoglalás az volt, hogy nem látja biztosítva sem a lelkeségi mozgalom, mint intézmény jövőjét, illetve hogy teljesíteni tudja az inkardinációból származó kötelezettségeit. Ilyen ellenvetéssel számolni kell a rendőrök lelkipásztori ellátására létrehozott új intézmény esetében is. Nem is várható el az Apostoli Szentszéktől, hogy egy új intézményt olyan jogokkal ruházzon fel, amelyekkel az egyházban régóta létező egyházmegyék rendelkeznek.²¹⁶ Hiszen mi történik akkor, ha a valamilyen oknál fogva megszűnne a lelkipásztori intézmény, ki gondoskodna az

²¹⁵ ORTIS, Javier Ferrer: La responsabilidad civil subsidiaria del enteincardinante. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istituto dell'incardinazione*. Milano: Giuffrè, 2006. - pp. 281-340.

²¹⁶ NAVARRO, Luis: *L'incardinazione nei movimenti ecclesiali? Problemi e prospettive*. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istituto dell'incardinazione*. Milano: Giuffrè, 2006. - pp. 217-259.

inkardinált klerikusokról? Az Egyházi Törvénykönyv 269. kánonja ugyanis előírja, hogy csak akkor inkardináljanak klerikust, ha az a részegyháznak jó, és a részegyház gondoskodni is tud róla.

Az inkardináció történhet a diakonus szenteléssel is. (266. k. 1. §) Ez csak abban az esetben történhet, ha a rendőrök lelkipásztori ellátását végző intézmény egyben olyan képzési központtal, szemináriummal rendelkezik, ahol kifejezetten erre a lelkipásztori munkára készítene fel klerikusokat. Még a katonai ordinariátusoknak is csak elenyésző helyen van saját képzési központja, szemináriuma (Olaszország, Spanyolország, Kolumbia). Ezek közül is csak egyben, a kolumbiaiban folyik olyan képzés, amely a rendőri lelkipásztorkodásra készít fel. A Bogotától északra található szeminárium, amelyet 1990-ben szentszéki jóváhagyással hoztak létre, ötven növendék fogadására képes. A tanári kart úgy állították össze, hogy a kolumbiai katonai ordinariátus minden szegmense képviseltesse magát. Mivel a Kolumbiai Katonai Ordinariátus joghatósága a rendőrségre is kiterjed, ezért a képzésben azok a lelkészek is részt vesznek, akik a rendőri erőknél teljesítenek szolgálatot. Az intézetet állami kezdeményezésre hozták létre, mert az akkori védelmi miniszter Oscar Botero Restrepo és Victor Manuel López Forero püspök, katonai ordinárius meg voltak győződve arról, hogy a katonai és rendőri lelkipásztori szolgálatra való felkészülést sajátos elemekkel kell kiegészíteni.

A képzési központba nemcsak Kolumbiából, hanem egész Latin-Amerikából várnak jelentkezőket. Jelenleg összesen 38 seminarista van, öt hadseregből, a haditengerésztől és a rendőrségtől.²¹⁷ Ez azonban az egyetlen olyan intézmény a világon, amely kifejezetten a rendőri lelkipásztorkodás sajátosságait is figyelembe veszi. Ilyen képzési központ nélkül nem érdemes a szenteléssel olyan intézmény keretei között kezdeni a lelkipásztori munkát, amely a klasszikus lelkipásztori munkától jelentősen eltér, és olyan kihívások elé állítja a lelkipásztort, amelyre felkészítése során még csak utalás sem történt.

Mindezt figyelembe véve a rendőri lelkipásztori munkára inkább ún. okirati inkardinációval vesznek át klerikusokat, ha egyáltalán szokásban van az inkardináció az adott intézményben. Amennyiben ilyen okirati vagy közigazgatási inkardinációról van szó, be kell tartani a CIC általános előírását a klerikus előéletéről való megbizonyosodásról. A 269. kánon 2. pontja értelmében az új inkardináló entitást,

²¹⁷Seminario Castrense (<http://seminariocastrensedecolombia.com/> letöltés ideje: 2014.05.05.)

jelen esetben a katonai ordinariátust vezető személy győződjön meg a klerikus életéről, erkölcsösségéről és tanulmányi előmeneteléről. Minden klerikusnak külön aktája van. Ezeket a szemináriumba való belépéstől vezetik, amelyek információkat tartalmaznak az illető tanulmányairól, felkészültségéről, szolgálatáról. Ezért a levéltárban - és a különösen a titkos levéltárban - meg kell nézni, hogy nincs-e ezekben olyan terhelő információ az adott klerikusról, amely eleve alkalmatlanná teszi az illető személyt a rendészeti szférába történő betagozódáshoz. A katonai ordinariátus olyan különleges lelkipásztori intézmény, amely napi kapcsolatban áll a hadsereggel és más rendészeti, illetve fegyveres testületekkel. Ezért inkardináció esetén különösen fontos a CIC előírásainak megtartása a személy erkölcsi életének ellenőrzése vonatkozásában.

Nincs értelme egyházi vonalon erőltetni azoknak a személyeknek a rendszerbe való felvételét, akik rendőri és nemzetbiztonsági szempontból nem felelnek meg. Ez esetben kényes kérdés az egyházi titkos levéltárban tárolt információk megléte. A különösen súlyosan büntetendő cselekmények aktái ugyanis a titkos levéltárban találhatóak. Az egyházi titkos levéltárakhoz a jogi szabályok szerint csak a püspöknek van hozzáférése és betekintési joga. A titkos levéltárból aktákat kivinni nem szabad. A titkos levéltár létjogosultsága igazolható az egyház missziós küldetésével, de semmiképpen sem adhat arra alapot, hogy alkalmatlan személyek bekerüljenek a rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársai közé. Ennek elkerüléséért a katolikus egyház és a magyar állam együttesen felelős.

3.12. Klerikusok ideiglenes átvétele a rendőri lelkipásztori szolgálat ellátására

Az inkardináció intézményén kívül egyházzal való kapcsolat lehetőséget biztosít ideiglenes átvételre is.²¹⁸ Ez azt jelenti, hogy az inkardináció szerinti entitás ideiglenes jelleggel átengedi a klerikust a rendőrségi lelkipásztori szolgálatért felelős intézmény szolgálatára. Ennek jogi feltételeit a 271. kánon tisztázza. Problémát jelent azonban hogy a 271. kánon 2. §-a, amely az ideiglenes átvétel lehetőségét engedélyezi, kifejezetten részegyházról ír. Ha a rendőrök lelkipásztori ellátása nem a katonai ordinariátuson vagy személyi egyházmegyén keresztül történik, az nem részegyház a

²¹⁸ GHIRLANDA, Gianfranco: *Il diritto nella Chiesa. Mistero di comunione*. San Paolo, Roma, 1990. - p. 151.

szó egyházi jogi értelmében. Az *analógiai iuris* elv alapján alkalmazható lenne az ilyen ideiglenes kölcsön vagy átadás. Fontos azonban, hogy tisztázásra kerüljön a kölcsönadott klerikus jogviszonya mind az eredeti részegyházával, mind pedig a rendőrségi lelkipásztori intézménnyel szemben.

A jog azt is pontosítja, hogy kölcsönadás esetén milyen dokumentumra van szükség a két egyházi entitás között. Ez esetben is részegyházakról van szó, tehát csak *analógiai iuris*²¹⁹ értelemben beszélhetünk a kettős megállapodásról. A megállapodásban rögzíteni kell a kölcsönadás idejét, a szolgálatteljesítés helyét, a társadalombiztosításra, nyugdíjra és a díjazásra vonatkozó feltételeket. Ez esetben fontos azt is pontosítani, hogy a klerikusnak milyen feladatot kell ellátnia a rendészeti lelkipásztori intézményben. Amennyiben visszatér eredeti részegyházába, az a jogait és kötelezettségeit nem érinti.

3.13. Nemzetbiztonsági tényezők és kockázatok a lelkipásztori szolgálat kapcsán

A fegyveres testületekben dolgozók nemzetbiztonsági megbízhatóságáért az adott államok nemzetbiztonsági szolgálatai a felelősek.²²⁰ Jogos elvárás minden alkalmazottól, hogy ne jelentsen nemzetbiztonsági kockázatot, és jogos elvárás a nemzetbiztonsági szolgálatoktól, hogy a nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyeket idejében szűrjék ki. Ez általában az időnként visszatérő nemzetbiztonsági ellenőrzéssel és az állandó kontrollal valósul meg. A nemzetbiztonsági kockázat, illetve a nemzetbiztonsági ellenőrzés az nem vallás, hanem beosztás és rendfokozat kérdése. Ennek megfelelően a rendőrségen belül a lelkipásztori szolgálatot teljesítő személyek nemzetbiztonsági megbízhatósága is elvárható. Ennek ellenőrzése a már említett szervezetek kötelessége. Magyarországon a katonai ordinariátuson belül az ordinariátust vezető püspök és az általános helynök C típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át. A lelkészek B típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át. Mivel a hatályos szabályozás szerint csak egy fajta, C típusú nemzetbiztonsági ellenőrzés van, ezért újabban a lelkészek is a régi C típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át. A katonai ordinariátus

²¹⁹ Ujházi Lóránd: *Joghézag feloldásának lehetőségei az Egyház hatályos jogában (19. k.)*. In: *Kanonjog*, 11. évf. 2. szám. 2009. - pp. 81-99.

²²⁰ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

(http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500125.TV letöltés ideje: 2014.05.03.)

lelkészeinek nemzetbiztonsági ellenőrzést a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat végzi.²²¹ Külön kérdés az információvédelem szempontjából a lelkipásztori intézet vezetőjének az Apostoli Szentszékkal való kapcsolattartása.²²² A nemzetbiztonsági szolgálatok vizsgálata a biztonsági kérdőív valóság tartalmának megismerésére terjed ki, amely a katolikus egyházhoz is kapcsolódó lelkészek esetében is egyéb kérdéseket felvet. ²²³ Lehetnek ugyanis hivatásukból és munkakörükből adódóan olyan kérdések, amelyek az életükben másképpen jelennek meg. Ilyen például a külföldi személyekkel történő kapcsolattartás problémaköre. A katolikus egyház nemzetközi szervezeteinek lelkészei sok esetben széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek. Ezek között a személyek között akár a lelkész, akár az intézmény vezetőjének tudta nélkül, nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyek is lehetnek. Az sem kizárt, hogy e személyek között ellenérdekű szolgálatok munkatársai is jelen lehetnek, ezért ezeknek a személyeknek az ellenőrzése, illetve nemzetbiztonsági kockázat vizsgálata kiemelten fontos. Több országban ahol létezik rendőrségi lelkipásztori szolgálat kikötés szokott lenni, hogy csak az adott ország állampolgára vehet részt a rendőrségi lelkipásztori szolgálatban. Ez egy logikus elvárása az állami fél részéről, hiszen az állampolgárság alapkövetelmény magukkal a rendőrökkel szemben is. Ezeknél a hivataloknál állami érdekeket is figyelembe kell venni, mivel egyes megfogalmazások szerint ezek a személyek az államot képviselik.

A nemzetbiztonsági ellenőrzés alatt alapelvnek számít, hogy a szolgálatok a magánéletet és az intimszférát a kelleténél jobban ne sértsék meg.²²⁴ Ez a lelkipásztori feladatokat is ellátó személyek esetén különösen fontos, hiszen a lelkipásztori tevékenység gyakorlása során a vele kapcsolatba kerülő személyek - például rendőrök - az egyik legalapvetőbb emberi jogukkal élnek, a vallás és a lelkiismeret szabadság törvény adta lehetőségével. Ezen a területen a diszkréció különösen fontos értéket képvisel. A nemzetbiztonsági szolgálatoknak nem csak a lelkész által adott információk igazságtartalmára és magára a lelkésznek a privát szférájára kell figyelemmel lenni, hanem azokra a személyekre is, akik a lelkészekkel

²²¹ Kovács József: *A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat az egyesítés után*. In: *Hadtudomány*. 23. évf. 1-2. szám. 2013. - pp. 87-90.

²²² UJHÁZI Lóránd: *Vatikáni információgyűjtés, információfeldolgozás és tárolás püspök kinevezés esetén*. In: *Szakmai Szemle*. 5. évf. 7. szám. 2011. - pp. 122-146.

²²³ Biztonsági Kérdőív - nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső személyek biztonsági ellenőrzéséhez.

²²⁴ Biztonsági Kérdőív: tájékoztató a nemzetbiztonsági kérdőív kitöltéséhez.

történő találkozások alkalmával a vallás és lelkiismeret jogával élnek.²²⁵ A személyes adatok kitöltése evidenciának számít, ugyanakkor itt kell megjegyezni, hogy a katolikus egyház bizonyos szervezetein belül leginkább a szerzetesrendekben szokás a névváltoztatás. Ennek teológiai okai vannak. A nemzetbiztonsági szolgálatoknak figyelembe kell venni, hogy az adott egyházi személynek más a hivatalos neve és másképpen ismerik őt széles körben. Ez bonyolíthatja az információgyűjtés és az információellenőrzés folyamatát. Hasonló nehézséget okozhat a lakóhely kérdése is. Az egyházi szervezetekben - legyen az egyházmegye, vagy szerzetes közösség - nem ritka az évenkénti áthelyezés. Ennek azonban sok esetben nincs nyoma a hivatalos dokumentumokban. Ezt is figyelembe kell venni az információgyűjtés során.²²⁶

A tanulmányokkal kapcsolatban szintén egy különlegesség hogy a lelkipásztorok közülük sokan hosszabb-rövidebb ideig külföldi egyetemeken tanulnak, vagy külföldön végeznek nyelvkurzusokat, nyári egyetemeket. Ez a tény a kapcsolatrendszer szempontjából jelentős. Az sem ritka, hogy a vallásközi párbeszéd teológiai elve, valamint a vatikáni akarat miatt - amely a vallásközi párbeszédre irányul - a klerikusok olyan konferenciákon vesznek részt, amelyeken más vallások tagjai is részt vesznek. Az is lehetséges, hogy a klerikus olyan szervezetnek a tagja, amelynek célkitűzése a vallásközi párbeszéd előmozdítása. Ezekben a szervezetekben jelen lehetnek az *iszlám vallás* képviselői is. Ez a kapcsolati tényező alaposan megnöveli a feltérképezendő személyek körét amennyiben az iszlám szélsőségeket is figyelembe vesszük, hiszen egy iszlám vallási vezetőnek akár akaratán kívül is lehet ilyen személyekkel kapcsolata.

A lelkészek kapcsán a házastárs kérdéskörére is ki kell térni. A katolikus egyház jelenlegi egyházfegyelme szerint a katolikus papok többsége cölibátusban él. A keleti egyházakhoz tartozó klerikusok közül csak a püspököknek kötelező a nőtlenség.²²⁷ Ezekkel a kategóriákkal a későbbi félreértések végett a nemzetbiztonsági szolgálatok munkatársainak is tiszteletben kell lenni. Előfordulhat, hogy egy klerikus az egyház törvényeit figyelmen kívül hagyva megszegi a lefektetett egyházi szabályokat a tisztaságra vonatkozóan. Ez más személyeknél nem

²²⁵ SCHANDA Balázs – Balogh Zsolt (szerk.): *Alkotmányjog – alapjogok*. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, 2011. - pp. 141-167.

²²⁶ TÜTTŐ Szabolcs: *A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere az új kihívások tükrében*. In: *Hadtudomány*. 17. évf. 3. szám. 2007. - pp. 38-49.

²²⁷ Kokkaravalayil, Sunny: *The Guidelines Riti e Chiese Particolari Implemented in CCEO. History and Appraisal*. In: *Le Chiese Sui Iuris*. 2004. - pp. 27-41.

jelent különösebb nemzetbiztonsági kockázatot, de a lelkészeknél, akiknek egyházi előírás szerint nőtlenségben és tisztaságban kell élni, zsarolhatósági tényező lehet.

Hasonló a homoszexualitás kérdése is. A nyugati demokratikus társadalmakban az egynemű párok együttélése és szexuális kapcsolata nem diszkrimináló tényező. A klerikusoknál ahol az egyházi előírás egyértelmű - az egyház negatívan ítéli meg a homoszexuális kapcsolatokat - ez komoly nemzetbiztonsági tényező lehet tekintve, hogy az illetőnek ezt titkolni kell mivel így zsarolhatóvá válik.

Ami a vagyoni kérdéseket illeti a klerikusoknak - különösen, akik komoly egyházi hivatalokat töltenek be - nagy vagyon felett van döntési joguk. A vagyoni kérdésre vonatkozó kockázati tényező általában nem merül fel a klerikusok esetében, hogy a kevés jövedelme miatt befolyásolható lenne, ellenben olyan előfordulhat, hogy egyházi vagyoni jogi visszaélések miatt válik a klerikus zsarolhatóvá. A nemzetbiztonsági ellenőrzés során az egyház vagyoni kérdéseivel kapcsolatban is tisztában lenni a nemzetbiztonsági szolgálatok munkatársainak. Azt is figyelembe kell venni, hogy bizonyos vagyontárgyak nem a használó klerikus, hanem az egyházi entitás birtokában van.²²⁸

3.14. A rendőrségi temetők és istentiszteleti helyek jelentősége a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában

A rendőrségi lelkipásztori szolgálathoz, mint egyházi struktúrához hozzátartozik a katolikus egyház életében néhány jelentős kultikus, istentiszteleti intézmény. A temetők, a templomok, a kápolnák, a szentek kultikus tisztelete a katolikus egyház összes lelkipásztori intézményéhez hozzákapcsolódik. Bármilyen módon és intézményes keret között történjen is a rendőrök lelkipásztori ellátása, ahhoz hozzátartoznak az egyház kultikus, istentiszteleti tevékenységei, amelyek az arra kijelölt helyeken kell, hogy történjenek.

A szent helyekre vonatkozó általános és egyetemes egyházi joganyag a rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában is helytálló. Emellett jelentősége van a részleges egyházi szabályozásnak, hiszen egy speciális lelkipásztori ellátásról,

²²⁸ Schoupe, Jean-Pierre: *Elementi di Diritto Patrimoniale Canonico*. Milano: Giuffré Editore. 1997. - pp. 163-183.

és sajátos körülmények között élő alárendeltekről van szó, továbbá az egyes állami rendelkezéseknek is lehet jogi és gyakorlati relevanciája. Az egyházi jogalkotó az Egyházi Törvénykönyv negyedik könyvében az egyház megszentelői feladata alatt külön részben tárgyalja a szenthelyeket (1205-1243. kk.).

A CIC először általánosan a szent helyekről (1205-1213. kk.), majd kifejezetten a templomokról (1214-1222. kk.), a kápolnákról, magán és házi kápolnákról (1223-1229. kk.), kegyhelyekről (1230-1234. kk.), oltárokról (1235-1239. kk.), végül pedig a temetőkről (1240-1243. k.) beszél.

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat speciális közege miatt különös jelentősége a templomoknak, a kápolnáknak és a rendőrségi temetőknek vagy temetkezési helyeknek van.

A jogalkotó röviden mutatja be a szent jelleg elnyerésének feltételét. E szerint a szent helyek a liturgikus könyvekben előírt felszenteléssel vagy áldással nyerik el szent jellegüket (1205. k.). A szentelés és áldás pontos bemutatása nem a törvénykönyvben, hanem a liturgikus könyvekben található.²²⁹ A szenteléssel vagy áldással az egyházi hatóság a szent helyeket - templomokat, kápolnákat - kiveszi a mindennapi, profán használatból.²³⁰ Így van ez a rendőrségi lelkipásztori szolgálat esetében is. A legtipikusabb, hogy a rendőrségi oktatási intézményekben vagy rendőrkapitányságokon imaszoba²³¹ vagy kápolna van. Egyházi értelemben a két kategória nem ugyanaz. Az imaszoba nem kánonjogi kategória. Ez inkább a rendőrségi dolgozók visszavonulására szolgáló csendes terület, de nem kultikus, istentiszteleti hely a szó szoros értelmében.

A szent helyek ugyanis minden esetben valamilyen egyházi jogi személyhez kapcsolódnak, például a plébánia, a szerzetes közösség. A rendőrségi imaszobák nem tartoznak egyházi jogi személyhez. Küldetését nehéz meghatározni. A régi katonai és rendőrségi oktatási intézmények épületeit eleve úgy alakították ki, hogy bennük helyet kaptak a kápolnák is. Így volt ez a régi Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia esetében is. Ez nem imaszoba. Kápolna a szó szoros értelmében, amelyet az illetékes egyházi hatóság felszenteléssel vagy áldással istentiszteleti helynek szánt

²²⁹ UJHÁZI Lóránd: *Az áldások helye és szerepe az Egyház életében és jogában*, In: Sapiientiana, 2008. évi. 1. szám. 2008. - pp. 26-46.

²³⁰ NICHOLAS Schöch: *Relegation of Churches to Profane Use* (C. 1222. § 2); Roma: Resons and Procedure, 2007. - p. 485.

²³¹ Magyarországon a rendőrségi állománya számára létrehozott felszentelt imaszoba van például az Országos Rendőr-főkapitányság Teve utcai székházában és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar épületében.

és helyes használatát ellenőrizte. A jogalkotó ugyanis a szent helyekre vonatkozó bevezető kánonban (1205. k.) megjelöli a szent helyek küldetését. A szent helyek istentiszteletre és a hívők temetkezésére vannak rendelve. Nehézséget jelent azonban, hogy bár a hétköznapiakban használják azt a kifejezést, hogy ökumenikus kápolna, de ez megint csak nem kánonjogi kategória. Amikor a XVIII. és a XIX. században a rendőrségi és katonai akadémiákon vagy akár a kapitányságokon, illetve laktanyákban a kápolnákat felszentelték, ilyen kifejezés még fel sem merült. A katolikus egyháznak a többi felekezettel való kapcsolata egészen más volt. A hatályos jogi szabályozásban sincs ilyen kategória, hogy ökumenikus imahely vagy kápolna, ezt inkább csak a vallási, illetve felekezeti tolerancia miatt használják. A kánonjog azonban nem tud mit kezdeni ezzel a kifejezéssel. Ezért is fontos, hogy a rendészeti felsőoktatási intézményekben és a rendőrkapitányságokon az imaszobák pontosabb behatárolása megtörténjen.

A szent helyek között a katedrálisoknak különleges méltósága van. A katonai ordináriátusok alkalmanként címtemplommal rendelkeznek, de küldetése hasonló a CIC-ben tárgyalt katedrálisokkal. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat jellegéből és bizonytalan jogi és strukturális alapjaiból adódóan nincs jelentősége ennek az istentiszteleti helynek. Ez ugyanis egy nagyobb közösség - egyházmegye, katonai ordináriátus - a klérus és a krisztushívők liturgikus tevékenységének központja (382. k. 4. §). Ilyen közösség a rendőrség esetében nincs. A helyi közösségek életében a plébániatemplom rendelkezik nagy jelentőséggel (389. k.). Ez a helyi közösség liturgikus életének központja. Az is előfordulhat, hogy a plébániának nincs használható temploma - éppen építés alatt van vagy megrongálódott -, de a cél, hogy legyen olyan templom, saját liturgikus tér, ahol ezen idő alatt az istentiszteleti tevékenység történhet. A rendőrkapitányságokon és a rendészeti oktatási intézményekben található istentiszteleti helyek nem plébániatemplomok. Ezek legfeljebb a CIC által megfogalmazott, a közösségi élet szempontjából kevésbé jelentős szent helyek kategóriájába, a templomigazgatóságok (556-563. kk.) és a kápolnák (1229. k.) közé sorolhatók.

Mivel a rendőrség közszolgálati feladatokat lát el, és a kápolnák rendőrségi épületekben találhatóak, kérdést jelent az ingatlanok fenntartása. Általánosságban elmondható, hogy a templomok fenntartása, felújítása az egyházi közösségek erejét

meghaladja.²³² A templomok építésénél a templom építetői nemcsak a földterület adta, és nemcsak a templom építését vállalta, hanem a templom számára olyan jövedelemforrást biztosított, amely a templom fenntartását, felújítását vagy a templomban szolgálatot teljesítő papság megélhetését is lehetővé tette.²³³ Ez a katonai vagy a rendőrségi épületek esetében ez a Honvédelmi- vagy Belügyminisztériumot jelentette.²³⁴

Nem ritka, hogy a rendészeti intézmények kultikus helyeit, más kulturális eseményekre - hangversenyek és tudományos konferenciák - is felhasználják. Erre azonban, ha valódi kápolnáról beszélünk, az egyházi előjáró és nem az adott állami intézmény vezetője adhat engedélyt.

Az Egyházi Törvénykönyv a szent helyek között a temetőket (1240. k) is említi. A hadsereg esetében hagyományosan, minden országban nagy jelentősége van a katonai temetőknek. Az adott állam és a hadsereg még abban az esetben is igyekezett méltó temetőt kialakítani, ha háborúk alatt a katonákat kénytelenek voltak jelöletlen tömegsírba elhelyezni.²³⁵ Magyarország területén a magyar katonahalottakat a lakosság a helyi temetőkben temette el, elsősorban azon a településen, ahol a katonák laktak, vagy a családjuk származott. Ez alól kivételt képeznek az egyes I. világháborús (Kaposvár) és II. világháborús katonai temetők (Budaörs), ahol több nemzet katonái vannak eltemetve. A katonai sírok időnként jelölve vannak, de előfordul, hogy hosszú időn át gondozatlanok maradnak.²³⁶

²³² VINCENZO Mosca: *I luoghi e tempi sacri*, In: Pontificia Università Lateranense, III. Vol. 2004. - pp. 357-358.

²³³ A három adományozó – aki vállalta a földterület adományozását, az építést, illetve a fenntartást, - nem feltétlenül volt ugyanaz. Előfordult, hogy több felajánló volt (insolidum), de mindig kellett, hogy legyen olyan, aki a fenntartást vállalta. SZEREDY JÓZSEF: *Egyházjog*, Pécs: Madarász E. Könyvnyomdája, 1883. – pp. 861-862. Lásd még CSIZMADIA Andor: *Állam és egyház I. Istvántól II. Józsefíg: A magyar királyok és az egyház vitája a főkegyúri jogról*, In: *Világosság* 5. 1964/1. - pp. 14-19; CSIZMADIA Andor: *Főkegyurak és a végrehajtóik: Az állam és az egyházak Magyarországon a kapitalista korban*. In: *Világosság* 5. 1964/4. - pp. 205-211.

²³⁴ CSIZMADIA Andor: *Főkegyurak és a végrehajtóik: Az állam és az egyházak Magyarországon a kapitalista korban*. In: *Világosság* 5. 1964/4. - p. 210.

²³⁵ ANDOR Ferenc: „*Halkabban járjon aki él, s dúdoljon csendes éneket*” – *Kegyeleti túra Galiciában*. Magyar Temetkezés. 5. évf. 3. szám. 2007. - pp. 4-6. A szerző tanulmányában az I. világháború ütközeteinek területén található magyar katonai sírok részletes bemutatására törekszik. Részletesen bemutatja elhelyezkedésüket és létrehozásuk történetét, valamint jelenlegi állapotukat és gondozásukat.

²³⁶ PUSKÁS Béla: *Hol sírjaink domborulnak*. In: Magyar Temetkezés. 14. évf. 3. szám. - p. 20. A szerző kiemeli a külföldön található magyar katonasírok kölcsönösségi alapon történő gondozását, mivel még sok katonasír nincs feltárva és nincs gondozás alatt. Fontos, hogy kölcsönös viszonyosság alapon valósuljanak meg ezek a kezdeményezések.

Hasonló temetkezési kultúra a rendőrség esetében Magyarországon nincs. Bár a szolgálatban elhunyt rendőröket hősi halottá, szolgálati halottá, vagy a fegyveres szerv halottjává kell minősíteni, de az elhunyt rendőrök számára sem külön temető vagy temetőrész, sem testületi megemlékezési napok nincsenek kijelölve. Az esetleges lelkipásztori szolgálatnak ezeket a kérdéseket is érdemes megfontolni. A rendőrség állományára vonatkozó kegyeleti gondoskodást szabályozó joganyag értelmében az elhunyt rendőr családjával egyetértésben síremlék állítható.²³⁷ Mivel a rendőrség országos szervezet, ezért helyi szinten meggondolandó, hogy a rendőrség a halottjai számára önálló sírkertet vagy temetőt hozzon létre. Ezek a helyek egyben a testületi megemlékezését is lehetővé tennék. Ezeken a helyeken a szolgálat során életüket vesztett rendőrök számára emlékművet is létre lehet hozni.

Nemzetközi kitekintésben számos példát találunk arra, hogy az adott állam, rendőrségi és katonai temetőt létesít az elhunyt rendőrök és katonák számára.²³⁸ Vannak olyan országok, ahol helyi kezdeményezésre a szolgálatban elhunyt rendőrök és köztisztviselők számára külön temetőt hoztak létre.²³⁹ Magyarországon a temető tulajdonosa az állam, a települési önkormányzat, a vallási közösség, a helyi és országos nemzetiségi önkormányzat, a gazdálkodó- és közhasznú szervezet lehet.²⁴⁰ Az állami jogalkotó szabályozta a hősi temető és a hősi temetési helyre vonatkozó joganyagot. Ennek értelmében a hősi temető és a hősi temetési hely - nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a honvédelmi kötelezettség fegyveres vagy fegyver nélküli teljesítése közben elesettek, továbbá a teljesítést követően, vagy ezzel közvetlenül összefüggésbe hozható okból elhunytak eltemetésére, hamvaik

²³⁷ A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos és közalkalmazotti állománya részére adható szociális támogatásról és a kegyeleti gondoskodással kapcsolatos egyes feladatokról szóló, 6/2013. (III. 27.) BM rendelet. 14.§-20.§. A rendelet 10-ik fejezete tárgyalja a kegyeleti gondoskodás szabályait. A jogszabály értelmében hősi halottá kell nyilvánítani a fegyveres szerv hivatásos állományából elhunytat halálának körülményei, életútja és érdemei figyelembevételével, ha a szolgálat teljesítése során Magyarország alkotmányos rendjének védelme, a közbiztonság és a közrend fenntartása, az államhatár védelme, tűz, elemi csapás vagy katasztrófa következményeinek elhárítása közben kimagasló bátorságot, kiemelkedő személyes helytállást tanúsított és eközben, vagy így elszenvedett sérülése következtében életét vesztette. A szolgálat halottjává kell nyilvánítani a fegyveres szerv hivatásos állományából elhunytat halálának körülményei, életútja és érdemei figyelembevételével, ha a szolgálat teljesítése közben, vagy azzal összefüggésben életét vesztette, de a hősi halottá nyilvánítás feltételei nem, vagy csak részben állnak fenn.

²³⁸ National Military and Police Cemetery - Nemzeti katonai és rendőri temető. Izrael, Jeruzsálem. (<http://wikimapia.org/423857/National-Military-and-Police-cemetery> letöltés ideje: 2014.01.24.)

²³⁹ The Ottawa Police Service Memorial Cemetery – Az Ottawai Rendőrség Emlékezés temetője. (<http://www.beechwoodcemetery.com/index.php/en/the-cemetery/ottawa-police-service-memorial-cemetery.html> letöltés ideje: 2014.01.24.)

²⁴⁰ A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény. Magyar Közlöny. 1999. évi 34. szám. - pp. 2506-2513.

elhelyezésére szolgáló temető vagy temetési hely. A jogalkotó egyértelműen a honvédelmi kötelezettséget helyezi előtérbe, így kizárólag a katonákra vonatkozó rendelkezések kerültek érvényesítésre. A rendőrségi temetők a rendőri temetés szertartásának sajátos kérdéseit is felvetik. A temetések rendjét a katolikus egyház a liturgikus könyvekben tisztázza. Ettől a kerettől eltérni nem lehet. A rendőrök temetése, különösen abban az esetben, ha a rendőr szolgálatteljesítés során vesztette életét, kiegészül számos állami, rendőrségi és protokolláris elemmel. Ezt összhangba kell hozni a katolikus szertartással. A rendőrségi lelkipásztor, a katonalelkészekhez hasonlóan ezekben a kérdésekben nagyobb rálátással és gyakorlattal rendelkezhet. Megvan a lehetősége annak, hogy kialakítsák a rendjét egy olyan szertartásformának, amelyben helyet kap a rendőrségi, állami megemlékezés és a rendőrségi tiszteletadás. Az ilyen megemlékezés előreláthatóan egyre jelentősebb lesz, hiszen a magyar rendőrségi szerepvállalás egyre nagyobb teret kap a külföldi katonai missziókban²⁴¹ (EULEX, EUFOR, EUJUST, EUPOL). Magyarország személyi erőforrásokkal támogatja az Európai Unió válságkezelő műveleteit nemcsak az európai kontinensen, hanem más földrészeken is. A Belügyminisztériumnak és rendőrség vezetésének fel kell készülnie a rendőrök esetleges elvesztésére, ezért a vallási közösségekkel közösen ki kell alakítani a rendőrségi és egyházi végső tiszteletadás megfelelő formáját.²⁴² Ebben nagy segítség lehet, ha eleve van olyan a rendészeti dolgozók számára létrehozott intézmény, amely gyakorlattal rendelkezik a rendőrséggel való közös tevékenységben. Ahogy azt a nemzetközi példákban is láttuk, ennek a szolgálatnak a feladata nem érne véget a temetés lebonyolításával és a méltó síremlék felállításával, hanem a családi kríziskezelésben is részt lehetne vállalnia.

A hatályos jogszabályi környezet egyértelmű lehetőséget biztosít temető vagy emlékhely létrehozására. A rendőrség számára létrehozható lelkipásztori szolgálat működése és feladatellátása szempontjából lényeges, hogy a rendőrség halottai számára közös temetkezési helyeket vagy emlékhelyeket hozzon létre.²⁴³ A közös

²⁴¹Külföldi katonai missziók meghosszabbításáról döntött a kormány. (<http://www.honvedelem.hu/cikk/41639> letöltés ideje: 2014.01.24.)

²⁴² Szükség mutatkozik arra, hogy a rendőrség is érvényesítse érdekeit - külföldi katonai missziókban résztvevő rendőrök esetleges halálára vonatkozóan - a lelkipásztori ellátással kapcsolatban, akár önállóan, akár a katonai ordinariátus szolgálati rendszerébe tagozódva. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozása azért válik szükségessé, mivel a külföldi válságkezelő missziókban résztvevő rendőrök számára nincs biztosítva a lelkipásztori ellátás a missziós tevékenység befejezését követően.

²⁴³ A temetésre irányadó jogszabály értelmében az elhunyt életében tett rendelkezések az irányadók. Amennyiben az elhunyt személy nem tett ilyen rendelkezést, akkor az eltemetés módját és helyét az határozza meg, aki a temetésről gondoskodik. A rendőrség állományába szolgálatot teljesítő személyeket csak abban az esetben lehetne közös temetkezési helyre helyezni végső nyugalomra, ha

rendőrségi temetkezési hely lehetőséget biztosíthat a rendőrség állományában szolgálatot teljesítő elhunyt személyek emlékének ápolására, mind a hozzátartozók, mind a rendőrök részéről.²⁴⁴ A rendőrségi lelkipásztori szolgálat feladatmeghatározásának szempontjából lényeges szempontnak mutatkozik a felállítandó rendőrségi emlékhelyek gondozása, és az elhunyt rendőrök családtagjaival történő kapcsolattartás. A lelkeszi szolgálat abban is segítséget jelenthet, hogy a síremlék valóban a keresztény felfogást és üzenetet adja vissza az emberek számára.

3.15. A szentek tisztelete, a rendőrök védőszentje

A katolikus egyház kultikus tevékenységében kiemelkedő helyet foglal el a szentek tisztelete. Egyes szentek és védőszentek foglalkozásokhoz, illetve közös hivatást teljesítőkhöz kapcsolódnak. A fegyveres testületeknek, a rendőrségnek mindig voltak példaképei a szentek között. Egyeseket védőszentként, másokat példaképként tiszteltek.²⁴⁵ Szent György 1992 óta a Magyar Rendőrség védőszentje, a rend, a jogszerűség példaképe. Szent György hősiességével, legendájával, áldozatvállalásával és Isten iránti elkötelezettségével váltotta ki az emberek szeretetét és csodálatát. A keresztény hit szeretete miatt kényszerült szenvedésre, a vértanúhalálra.²⁴⁶ Mivel a rendőri munka lényegét tekintve megegyezik Szent György eszméivel - ártatlanok védelme és a gonosz legyőzése -, a rendőrség példaképként tekint a katolikus egyház szentjére. A Magyar Rendőrség életében az ünnepek megtartása, zászlók és egyéb tárgyak, illetve kitüntetések formájában jelent meg a szent kultusza.

ahhoz az elhunyt személyek hozzátartozói hozzájárulnak. Temetkezési emlékhely létesítése esetén az elhunyt személyek földi maradványai nem kerülnek elhelyezésre, kizárólag nevük, életkoruk, születési és halálozási dátumok, rendfokozatuk, fényképük kerül elhelyezésre.

²⁴⁴ Egyes országok - kiemelten az angolszász területeken - kiemelt figyelmet fordítanak az elhunyt katonák és a rendőrök emlékének megőrzésére. Kiemelkedő példa erre a rendőr temetésén testületi formában történő részvétel, vagy az elhunyt rendőrök bemutatására és az emlékül ápolására szolgáló emlékhelyek és internetes oldalak létrehozása. (<http://www.odmp.org/> letöltés ideje: 2014.01.24.)

²⁴⁵ TAKÁCS Imre: *Védőszent*. In: Diós István (szerk.): Magyar Katolikus Lexikon. Szent István Társulat. 2009. - p. 909.

²⁴⁶ MAGYAR Zoltán: *Szent György a magyar kultúrtörténetben. A Kárpát-medence Szent György hagyományainak néprajzi és művelődéstörténeti rétege*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2006. - p. 52.

A könyv segítségével betekintést nyerünk a Kárpát-medence Szent György hagyományainak néprajzi és művelődéstörténeti vonatkozásaiba. Szent György kultusza fokozatosan került a fegyveres testületek tiszteletének körébe, mivel a sárkány, a gonoszság jelképével folytatott harccal a rendőrség is azonosulni tudott, hiszen a rendőrök élete is harc a gonoszság és a bűnözés ellen.

1992 óta minden évben április 24-én tartják a Magyar Rendőrség napját. Ezen a napon a hivatali munkarendben dolgozó rendőrök számára szolgálatmentesség kerül biztosításra, valamint szintén ezen a napon jutalmakat adnak át a munkájukat kimagaslóan végző rendőrök számára. A rendőrök számára adható tárgyi elismerések közül az egyik az ezüstözött *Szent György Érme*, amelyen a sárkányölő szent, valamint a Magyar Rendőrség címere található. Az emlékérmét a kimagasló rendőri teljesítmény elismeréseként megyei vagy országos rendőr-főkapitány adja át díszdobozban, névre szóló emléklappal.

A másik Szent György nevet viselő Belügyminiszter által adott elismerés a *Szent György Érdemjel*, amelyet a rendőrség állományában munkájukat huzamosabb időn keresztül kiválóan végző, és a közösség elé példaképként állítható hivatásos szolgálati, kormánytisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban állók elismeréseként kapják. A kitüntetések minden évben rendőrnapon osztják ki. Az érdemjel 30 fő részére adományozható.²⁴⁷ Szent György napja alkalmából a rendőrség Teve utcai székházában felavatott kápolnában ökumenikus istentiszteletet tartanak.²⁴⁸ Egyes kapitányságok - *Szent György plébánia, Sopron, 2013 és 2014* - a rendőrség napján, saját szervezésben katolikus szentmisén - egyenruhában - vesznek részt a rendőrök. Kifejezetten fontosak és előnyösek ezek a kezdeményezések, hiszen amellett, hogy a szentmisét bemutató pap az ünnepi prédikációban külön ki tud térni a rendőri munka jelentőségére, és fel tudja hívni a figyelmet a rendőrök munkájának vallási és lelki vetületeire. Továbbá az ünnepnap a hívek szempontjából is fontos. A szentmisén a jelenlévő rendőrök vallási életébe kaphatnak betekintést.²⁴⁹ Amennyiben lenne rendőrségi lelkipásztori szolgálat, evidens, hogy a szolgálat papjai mutathatnák be a

²⁴⁷ A Belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII.2.) BM rendelet. Magyar Közlöny, 2012. évi 104. szám. - p. 17566.

²⁴⁸ Civilek is használhatják a rendőrségi imaszobát.

(http://www.delmagyar.hu/belfold_hirek/civilek_is_hasznalhatjak_a_rendorsegi_imaszobat/2054523/ letöltés ideje: 2014.01.17.)

²⁴⁹ 9. melléklet a 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelethez: A Szent György Érdemjel leírása és viselési rendje.

A Szent György Érdemjel 42x42 milliméter átmérőjű, királykékre zománczott, élére állított, enyhén befelé ívelő szárú, négyszög alakú, melynek közepén Magyarország 18 milliméter nagyságú zománczott címere helyezkedik el. A címert kifelé keskenyedő sugarak díszítik. A kitüntetés anyaga tombak. Az érdemjel felett a szalagtartó karikán 12x8 milliméter átmérőjű díszítés van, amelyen babérkoszorún átlósan elhelyezett rendőr buzogány és kard található. A hátlapon középen két sorban Szent György Érdemjel felirat van. Az érdemjel szalagja 40 milliméter széles világoskék selyemszalag, melynek szélén 4-4 milliméter zöld, közepén 2 milliméter szélességű piros csík helyezkedik el. A színeket 1,5 milliméter széles fehér csíkok választják el egymástól. Az érdemjel szalagja egyenruhán, a szalagtartó karikán elhelyezett díszítés polgári ruhán a kitüntetés kitző változataként viselhető. A kitüntetés szalagon, a bal mellen viselendő.

Szent György napi szentmisét és istentiszteletet, sőt az ünnep alkalmából vallás-erkölcsi és társadalmi kérdésekről tarthatnának előadást a rendőrök számára.

A rendvédelmi szerveknél Szent Flórián is nagy tisztelnek örvend. Szent Flórián tisztelete azonban eltér Szent György kultuszától.²⁵⁰ Közép-Európa egyes területein - így Magyarországon is - elsősorban a tüzek, tűzvészek elleni oltalmazás védőszentjeként tisztelik Szent Flóriánt. Európa más részein a víz, árvíz elleni oltalmazás védőszentjét látják benne. Előszeretettel emelnek szobrokat a szentnek.²⁵¹ Hazánkban elsősorban tűzoltók védőszentjeként ismert. A tűzoltóság hivatásos katasztrófavédelmi szervként a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósága alá tartozik. A tűzoltókra vonatkozó jogszabályok alapján hasonlóságot mutat a rendőrség szervezetével. A hivatásos szolgálati törvény mind a rendőrséget, mind a tűzoltóságot fegyveres szervként határozza meg.²⁵² A két fegyveres szerv szervezeti felépítése megegyezik. Eltérés a jogszabályok által meghatározott feladat végrehajtásban mutatkozik meg. Szent Flóriánnak, a tűzoltók védőszentjének napját az önkéntes tűzoltóegyletek és a hivatásos tűzoltóságok tagjai már megalakulásuktól, az 1890-es évektől országsszerte megünnepelték. Erre az ünnepre időzítették a nagyobb eseményeket, laktanya- és szerátadásokat, zászlóavatásokat, ünnepeket, bálakat. A tűzoltók felszereléseiket Szent Flóriánról nevezték el, a szentet gyakran ábrázolták tűzoltózászlókon is.²⁵³ A zászló másik oldalán gyakran aklamáció látható: „Szent Flórián könyörögj értünk”, vagy rövid imádságokat írtak a zászlóra: „Kérünk, Urunk, Szent Flórián érdemeiért és könyörgésére oltalmaz bennünket minden lelki és testi veszedelem, főként a tűz pusztításai és gonosz vágyaink lelket emésztő lángjai ellen! Krisztus a mi Urunk által! Ámen!”²⁵⁴ Ezeket a rövid fohászokat más alkalmakkor is imádkozták. Szent

²⁵⁰ Diocletianus császár alatt, 303-ban ismét kitört az egyházüldözés. Amikor Flórián megtudta, hogy az Enns-parti Laureacumban elfogták negyven keresztényt, útra kelt, hogy amiben csak tud, segítségére legyen a foglyoknak. Mielőtt még beért volna a városba, önként föltárta keresztény voltát. Elfogták és Aquilinus bíró elé vitték, aki megbotoztatta, és arra ítélte, hogy nyakában kővel vessék a folyóba. Az ítéletet 304. május 4-én hajtották végre: az Enns hídjáról taszították le Flóriánt. Holttestét egy Valéria nevű özvegy kiemelte a vízből és eltemette. A sír fölé később templomot építettek, mely a bencések, majd a lateráni kanonokok gondozásába került. Körülötte épült ki a mai híres kegyhely, St. Florian. (<http://www.katolikus.hu/szentek/szent61.html>) letöltés ideje: 2014.01.25.)

²⁵¹ St. Florain – Catholic Online (http://www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=149) letöltés ideje: 2014.01.25.)

²⁵² A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló, 1996. évi XLIII. törvény. 1.§. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV) letöltés ideje: 2014.01.25.)

²⁵³ VÁRY, Lászlóné – MINÁROVICS, János: *Szent Flórián a tűzoltók patrónusa*. Budapest: Belügyminisztérium, - p. 3.

²⁵⁴ SZABÓ, Károly: *Flórián a védőszent*. Budapest: Szövetkezeti Szervezési Iroda. 1991. - p. 61.

Flórián napját - hivatalosan május 4. - minden év április 28-án ünneplik. Ezen a napon országszerte ünnepeket rendeznek - nyílt napok, tűzoltósági bemutatók -, és ekkor tartják a belügyminisztériumi központi ünnepeket is. Olyan is előfordult, hogy az ünnepség során együtt ünnepelték a rendőr- és tűzoltó napot.²⁵⁵

A belügyminiszter a katasztrófavédelmi szervek állományában dolgozó, munkájukat huzamosabb időn keresztül kiválóan végző, a közösség elé példaképként állítható személyek részére Szent Flórián Érdemjelet adományozhat, évente összesen 10 fő részére.²⁵⁶

A Magyar Honvédség, illetve más nemzeti hadseregek életében már bevett szokás, hogy a csapatzászló átadása kisebb liturgikus tevékenységgel együtt történik. Ez jelenti a csapatzászló megáldását vagy rövidebb imádságot, illetve lelkesítő beszédet. Jogszabályban került rögzítésre, hogy a csapatzászló átadását lehetőleg állami, nemzeti ünnephez, testületi ünnephez vagy történelmi egyházi vallási ünnephez kapcsolódóan, nyilvános ünnepség keretében kell megrendezni.

A belügyminiszter csapatzászlót adományozhat:

- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és annak szervezeti egységei, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, a terrorizmust elhárító szerv,
- a büntetés-végrehajtási szervezet,
- a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok,

²⁵⁵ Országos rendőr- és tűzoltónap.

(http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=1049) letöltés ideje: 2014.01.25.

²⁵⁶ A belügyminiszter 37/2012. (VIII.2.) BM rendelete a belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről. 16.§. *Szent Flórián Érdemjel*. Magyar Közlöny. 2012. évi 104. szám. - p. 17566.

10. melléklet a 37/2012. (VIII. 2.) BM rendelethez: A Szent Flórián Érdemjel leírása és viselési rendje. A Szent Flórián Érdemjel élére állított, enyhén befelé ívelő szárú, négyszög alakú, rézötvözetből készült, átmérje 42 milliméter, vastagsága 3 milliméter, bordó színűre zománcozott, melynek közepén Magyarország 18 mm nagyságú zománcozott címere helyezkedik el. A címert kifelé keskenyedő sugarak díszítik. Az érdemjel felett a szalagtartó karikán 17x14 milliméter oldalú díszítés van, melyen babérkoszorúval körülfont tűzoltósíjak és fejsze, közepén a polgári védelem nemzetközi jele, egy körben elhelyezkedő egyenlő oldalú háromszög található. A hátlapon, közepén két sorban a Szent Flórián Érdemjel felirat van.

- a rendvédelmi felső- és középfokú oktatási intézmények,
- önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek,
- az önkormányzati tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek részére.²⁵⁷

A belügyminiszter által átadott csapatzászlót katolikus egyház képviselője megáldja. Ennek történelmi hagyománya van. A csapatzászlót az adott testület épületében, jól látható helyen kell elhelyezni. A katolikus kultusz a rendőrség által használt eszközök - rendszerbe állítása előtt történő - megáldása formájában is megnyilvánul. A csapatzászló ábrázolhat vallási motívumokat is, például éppen Szent György alakját. Erre számos történelmi példát találunk.

3.16. A rendőrségi dolgozók számára kiadott imakönyvek elemzése

Az általános kánoni szabályozás értelmében a krisztushívőknek joguk van ahhoz, hogy az isten igéjéből és a szentségekből, illetve egyéb lelki forrásokból erőt merítsenek. Erre szolgálnak az ima- és énekeskönyvek. Nem ritka, hogy a különböző életkörülmények között élő személyek számára a katolikus egyház központi vagy helyi szinten imakönyvet ad ki. Ilyen például a katonák számára összeállított imádságos könyv, sőt 2014-ben a Szentszék olasz nyelven adott ki katekizmust a katonák számára. A nemzeti nyelvre történő fordítások már megkezdődtek. Ilyen kezdeményezés a rendőrségi dolgozók vonatkozásában is hasznos lenne. A katonák számára kiadott katekizmus különlegessége, hogy a katolikus egyház tanítását a katonák élethelyzetének megfelelően fogalmazza meg. Sok olyan etikai kérdés kerül kifejtésre - emberi élet védelme, igazságos háború -, amely a katonák mindennapjait

²⁵⁷A *Belügyminiszter által alapított és adományozott elismerésekről szóló 37/2012. (VIII.2.) BM rendelet*. Magyar Közlöny, 2012. évi 104. szám. - p. 17571. A jogszabály pontosan megfogalmazza a csapatzászló jelentőségét. A csapatzászló az adományozott szervezetnek, szervezeti egységnek a hazához és a nemzethez való, valamint a közbiztonság, a katasztrófavédelem, a büntetés-végrehajtás, illetve a nemzetbiztonság ügye iránti hűséget kifejező jelkép, amely megtestesíti az állomány elismerését az esküben vállalt kötelezettségek feltétlen teljesítésében, az önfeláldozó szolgálatában és helytállásában. A csapatzászló egyben szimbólum, amely kifejezi az elkötelezettséget és tiszteletet a magyar történelmi hagyományok iránt, a haza biztonsága iránti odaadást, elhivatottságot, a közösség erejét.

az átlag katolikus hívónél erőteljesebben érinti. Ilyen kérdések a rendőrök életében is vannak.

Szükség mutatkozna arra, hogy a Vatikán elkészítse azt a katekizmust, amely kifejezetten ennek a szempontrendszernek az alapján készül el. Helyi szintű kezdeményezésekre is szükség lenne. Ahogy létezik a katonák számára kiadott imakönyv, ugyanúgy lehetne a rendőrök számára is egy ilyen kiadvány. Ráadásul ez nem is előzmények nélküli.

1935-ben, majd 1941-ben újra kiadták a „Maradj velünk, Uram! - A magyar rendőr imádságos könyve” című kiadványt.²⁵⁸ A könyv útmutatást és tanácsokat tartalmaz a vallási élet megéléséhez a rendőrségi munka hatékonyságának érdekében. A könyv szerkesztői figyelembe vették a praktikus szempontokat, ezért a zsebkönyv-formát választották, amely hordozhatóságot és használhatóságot megkönnyítette. A könyv sajátossága, hogy a rendőri és a papi hivatást egy gondolati kontextusban mutatja be. A két hivatás egy közös értékeken alapuló élethivatás, mivel az Úr akaratát kell végrehajtani, így segítve a rászoruló embereket a problémák megoldása terén. A könyv kitér a lelki biztonságra, a lelkiismeret fontosságára és az erkölcsösség jelentőségére. A szerző logikus érvek mentén mutatja be a rendőri élet és a szolgálat buktatóit, és megfelelő lelki háttérrel biztosít a rendőri szolgálat helyes megéléséhez. A fejezetek végén megfogalmazott kérdések további gondolkodásra és elmélkedésre ösztönzik a rendőrt.

A könyv lépésről-lépésre mutatja be a lélek tisztaságára, az erkölcsi élet fontosságára vonatkozó iránymutatásokat, így táplálva a rendőr önismeretét. A szerző kiemeli a család fontosságát, mint a rendőri hivatás biztos alapkövét, amely támogató és oltalmazó helyet nyújt a rendőr számára egy fárasztó szolgálattal töltött nap után. (18-19. o.) Beszél a rendőr házastársának felelősségéről és feladatáról. Bemutatja a szerző a házastárs támogatásának jelentőségét, mint a nyugodt és koncentrált szolgálatellátás alappilléret. Követendő értéként jeleníti meg az Isten és a haza kapcsolatát, valamint annak szeretetét. (21-24. o.) Az imádságos könyv egy teljes fejezetben gyűjtötte össze és mutatja be az imádságokat (II. fejezet), amelyeket a katolikus egyház tanítása szerint használunk a liturgiák alkalmával. A könyv részleteiben mutatja be a szentgyónásra, a szentáldozásra, a szentmisére, a könyörgésekre és az evangéliumokra (III. fejezet) vonatkozó útmutatásokat. A szerző

²⁵⁸ BRISITS Frigyes: (szerk.) *Maradj velünk, uram! – A magyar rendőr imádságos könyve*. Révai. Budapest, 1941. - pp. 3-35.

összegyűjtött néhányat a szentmiséken hallható énekekből is. A rendőri hivatás vonatkozásában a szerző kihangsúlyozza a katolikus egyház támogatottságának fontosságát, amely így került megfogalmazásra:

„Nagy erőt jelent a rendőrnek az a tudat, hogy ebben a hivatásában segítségére van katolikus anyaszentegyháza. Mint jó anya virraszt fölötte és áll mellette. Az a sok imádság, az a sok szentmise, melyet bemutat az Egyház, kimeríthetetlen sok kegyelmet esedezik le a rendőrre is, aki szintén tagja, gyermeke. De különösen gazdag erőforrást jelentenek a rendőrnek a szentségek, amelyek [...] kegyelemmel árasztják el, hogy így fokozzák, növeljék lelke képességeit. E szentségek segítségével tudja a rendőr megvalósítani magában azt a különösen reávaró feladatot: Az ember állhat a mocsárban, de mint a velencei lagúnákban leszögezett fenyők, palotákat hordozhat a homlokán.”²⁵⁹

Az imakönyv megfogalmazása nyilvánvalóan magán hordozza a múlt század harmincas éveinek stílusjegyeit, de olyan örök alapigazságokat is megfogalmaz, amely kortól, időtől független. Ezek az elemek egy új imakönyv kiadásánál is figyelembe vehetők. Természetesen ki kell egészíteni a kor szükségleteire és kihívására való reflexiókkal.

3.17. Javaslatok és lehetőségek a magyarországi Rendőrségi Lelkipásztori Szolgálatra vonatkozó intézményi struktúra létrehozása tekintetében

A katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálat, mint a katolikus egyház összes többi intézménye csak jogszabályi keretek és struktúra között működhet. A nemzetközi példákból kiderült, hogy a rendőrök lelkipásztori támogatását az egyes országokban nagyon eltérő módon valósítják meg. A magyar helyzetet, az egyházi és állami kormányzati szándékot, a jogszabályi és strukturális lehetőségeket figyelembe véve a magyarországi rendőrségi lelkipásztorkodás a következő modellek szerint valósulhat meg.

²⁵⁹ u.o. - pp. 55-56.

3.17.1. Katonai Ordinariátus alá betagozódva

Sok országban a Katonai Ordinariátuson keresztül történik a rendőrök lelkipásztori ellátása. Ezekben az országokban hagyományosan a katonai lelkipásztorkodásért felelős intézmény végzi a rendőrök lelkipásztori ellátását. Olyan is előfordul, hogy más belügyi szervezetekre is kiterjed ugyanennek a katonai lelkipásztorkodásért felelős intézménynek a joghatósága például tűzoltóság, katasztrófavédelem, nemzeti gárda, büntetés-végrehajtási intézet, stb.

Megfontolandó az a külföldi példa, ahol a lelkészek egyben rendőri beosztást és rendfokozatot is viselnek. Ugyanakkor a rendfokozat kérdése a katona lelkészeknél is rendkívül vitatott, és az egyházi törvénykönyv szellemiségével disszonáns. A hadsereg mintájára elkülöníthetők lennének különböző rendőri beosztások. A rendőrségi lelkipásztori szolgálatban résztvevők rendfokozata természetesen vita tárgyát képezheti, hiszen előnye és hátránya mind a két megoldásnak van. Egyes vélemények szerint a rendfokozattal rendelkező rendőrségi lelkipásztor jobban elfogadott lenne, még más vélemény szerint a rendfokozat akadályt gördíthet a lelki problémák őszinte feltárásában.

3.17.1.1. Rendőrségi lelkipásztori beosztások

Amennyiben a rendőrségi lelkipásztorkodás a Katonai Ordinariátus szervezetébe betagozódva történne, akkor ahhoz a katonák lelkipásztori ellátására létrehozott struktúrához hasonló szervezeti formát és személyi állományt kell kialakítani. A személyi állomány kialakításánál figyelembe kell venni, hogy a rendőrség országos szinten más diszlokációval rendelkezik. Továbbá a rendőrség feladata, vezetés-irányítása is eltér a honvédség vezetésétől. Így a rendőrök élethelyzetei és lelki problémái a katonák nehézségeitől eltérnek. Ezeket a tényeket a struktúra kialakításánál figyelembe kell venni.

3.17.1.2. Általános helynök

Az általános helynök, mint a katonai ordinariátus esetében, azzal a feladattal rendelkezne, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálati ágat felügyelje, és a szakmai feladatokat megszervezze. A katonai ordinariátus mintájára az általános helynök

rendőr ezredesi rendfokozatban látná el feladatát. Ami a rendőrségi szolgálati ág általános helynökének jogait és kötelességeit illeti, az megegyezne az általános helynökre vonatkozó egyetemes jogszabályokban rögzítettekével, illetve az SMC-ben és az ordinariátus szabályzatában biztosított jogokkal. A katonai ordinariátusnak a legtöbb esetben egy általános helynöke van. Az SMC lehetőséget biztosít arra is, hogy indokolt esetben a katonai ordinariátusnak több általános helynöke legyen (XIII. cikkely). Az Egyházi Törvénykönyv több általános helynök egy időben történő kinevezését akkor tartja lehetségesnek, ha az egyházmegye kiterjedése vagy lakóinak száma ezt indokoltá teszi.²⁶⁰ Az általános rendelkezés azonban ezt a helyzetet csak rendkívüli lehetőségnek tartja. Az SMC nem tesz arról említést, hogy több általános helynök kinevezésére milyen esetekben kerülhet sor. Így feltételezhető, hogy minden egyes alkalommal, mikor a katonai ordinárius úgy gondolja, hogy több általános helynök kinevezésére van szükség, akkor jogosan jár el a kinevezés alkalmával. Mindenképpen indokolt helyzetnek kell tekinteni több általános helynök kinevezését, ha a katonai ordinariátus egyben a rendőrök lelkipásztori ellátásáról is gondoskodik. Az általános helynök mindenben segíti az ordináriust a rendőrségi lelkipásztori ellátásért felelős szolgálat működése területén. Az általános helynöknek saját rendes, de megbízotti hatalma van az egyházjog szerint, így mindenben beszámolási kötelezettsége van az ordináriusnak.

Azonban azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az Apostoli Szentszék és a Magyar Köztársaság között 1994-ben megkötött kétoldalú megállapodás értelmében a magyar katonai ordinariátusnak egy (III. pont) általános helynöke van. Tehát amennyiben létrehozzák a rendőrségért felelős lelkipásztori ágat a katonai ordinariátuson belül, akkor több általános helynök kinevezésére csak a kétoldalú nemzetközi megállapodás módosításával kerülhetne sor. Ebben az esetben indokolt a kinevezés előtt a Belügyminisztérium egyetértésére vonatkozó módosítást is beiktatni a jogszabály szövegébe. A hatályos joganyag érdemszerűen csak a Honvédelmi Minisztériumra utal. A magyar-vatikáni kétoldalú megállapodás értelmében az általános helynököt a honvédelmi miniszter egyetértésével nevezik ki a katonai ordinárius saját munkájának segítésére.²⁶¹ Amennyiben a rendőrök lelkipásztori ellátása is a katonai ordinariátus alá kerül, akkor értelemszerűen ki kell

²⁶⁰ Egyházi Törvénykönyv. Kánonjogi Kódex. 1. Codex Iuris Canonici. 1917 CIC. 475. k. 2. §.

²⁶¹ Acta Apostolicae Sedis, 1994. 86. évf. - p. 575.

dolgozni az általános helynök és a többi lelkész kinevezésére vonatkozó belügyminiszteri hozzájárulás formáját.

3.17.1.3. Összekötő főtiszt

A katonai ordinariátus különleges helyzete miatt állandó kapcsolatot tart fenn az állami hatóságokkal, különösen a Honvédelmi Minisztériummal és intézményeivel. Ez külön hivatalon vagy személyen keresztül történik. Amennyiben a rendőrség lelkipásztori ellátása a katonai ordinariátuson keresztül történne, akkor a honvédségi összekötő tiszt mintájára a rendőrségi szolgálati ághoz a rendőrségnek kellene összekötő tisztet delegálni. Feladata lenne a Belügyminisztériummal, valamint az Országos Rendőr-főkapitánysággal való kapcsolattartás, és az ordinariátus munkájának segítése. A beosztás meghatározásának tekintetében egy I/VI-os alezredesi beosztás létrehozása válik szükségessé.²⁶² Fontos hangsúlyozni, hogy az összekötő tiszt végzettsége megfeleljen mind a rendőrség, mind az egyház által támasztott felsőfokú végzettségre vonatkozó kritériumoknak, tehát rendelkezzen teológiai vagy kánonjogi végzettséggel, valamint rendészeti felsőfokú végzettséggel is.

3.17.1.4. Egyéb beosztások

Érdeemes megvizsgálni, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátására létrehozott szolgálat hatékonyabb működése érdekében milyen rendőri beosztások létrehozására van szükség. Meg kell említeni a *személyi ügyek* intézését, mivel a rendőrség lelkipásztori ellátását - a nagy létszám miatt - jóval több lelkipásztor képes csak ellátni, mint amennyi a katonák lelkipásztori ellátását végzi. Mivel a lelkipásztori szolgálat feladatának végrehajtásához több lelkipásztor szükséges, ezért mindenféleképpen indokoltá válik, hogy a személyügyi kérdések egy személyügyi felelős hatáskörébe kerüljenek.

Külön felelős személyt érdemes kijelölni a külföldi rendőri misszióban szolgálatot teljesítő lelkészek számára, mivel a rendőri missziók során fokozott

²⁶² A különböző szintű rendőrségi beosztások tekintetében figyelembe kell venni a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 6/A. számú mellékletét, amely az I.-es besorolási osztályba tartozó tiszti beosztásokat taglalja a fizetési fokozatok és a beosztásban eltöltött idő vonatkozásában.

veszélynek lehetnek kitéve a rendőrségi lelkipásztorok. Meg kell ismerniük az adott ország vallását, kultúráját és társadalmi berendezkedését, valamint tisztában kell lenniük az adott ország földrajzi elhelyezkedésével is.

A rendőrök lelkipásztori ellátásának biztosítása során nagyon fontos elem a katonai ordinariátus életében történő események bemutatása, és a rendőri lelkipásztorok feladatellátásának megismerése. A társadalom tagjai ez által jobban megismerhetik nem csak a katolikus egyház, hanem a rendőrök mindennapi életét is, így a rendőrségnek lehetősége nyílik egy pozitív kép kialakítására. A rendőrség kommunikációja elsősorban a szóvivők és a kommunikációs tanácsadókon keresztül történik. A társadalom irányából érkező érdeklődést a legtöbb esetben a szolgálati, hivatali titokra való hivatkozással elhárításra kerülnek.²⁶³ A rendőrök lelkipásztori ellátását biztosító szervezet nagyobb betekintést nyújt az érdeklődő civilek felé. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat eseményeinek, történéseinek, híreinek, mindennapi életének, jogszabályi keretek között történő kommunikációjának megfelelő és szakszerű módon történő közlésére egy külön sajtó ügyekért felelős személy kinevezése indokolt.

3.17.1.5. Rendőrségi lelkészek

A rendőri munka sajátosságából adódik, hogy a szolgálatot teljesítő rendőröket a rendőri képzések során felkészítik azokra a kihívásokra, amelyek a rendőri munkához kapcsolódnak. Képzést kapnak többek között jogszabályismeretből, lőfegyverek kezeléséből, kommunikációs ismeretekből, intézkedési taktikából, kriminológiából és nyomozati ismeretekből. Felkészítik őket a fokozott fizikai megterhelések elviselésére is.

A rendőrségi lelkipásztori beosztások számának meghatározásánál figyelembe kell venni a rendőrkapitányságok számát és elhelyezkedését.

A rendőrségi lelkipásztorok az adott rendőrségi szerv nagyságától, szervezeti struktúrájától és állománytáblájától függően I/III, I/IV és I/V-ös rendőri beosztások betöltésére lennének jogosultak. Felvetődik a kérdés, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálatban dolgozó lelkészek esetében szükség van-e rendőri alapvégzettségre a rendőrök lelki és erkölcsi jellegű problémáinak megértése és kezelése céljából? A

²⁶³ KRISKO Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2012. - pp. 109-111.

válasz a lelki problémák megoldásában mutatkozik meg, hiszen a rendőrségi lelkészeknek rálátást kell kapni a rendőri munka sajátosságát illetően. Ezt a rálátást csak a rendőri szolgálat végrehajtása során lehet megszerezni.

3.17.1.6. Költségvetés

A Katonai Ordinariátus anyagi szükségleteit, a működésével kapcsolatosan felmerülő költségeit a kétoldalú megállapodás alapján az állam biztosítja. Amennyiben a katonai ordinárius végzi a rendőrök lelkipásztori ellátását, akkor a megnövekedett feladatrendszer és kiadások figyelembevételével kell módosítani a nemzetközi szerződést. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a rendőrség nagyobb létszámú állománya az ordinariátus részéről lényegesen nagyobb személyi állományt köt le, így az állami szervtől is nagyobb anyagi áldozatvállalást igényel. Az állami szereplő ez esetben a Belügyminisztériumot jelenti.

3.17.1.7. Felügyeleti Szerv

Mivel a Katonai Ordinariátus olyan intézmény, amely az állami szervezetekkel napi kapcsolatban áll, ezért minden esetben felmerül a felügyeleti szerv problémája. Az ordinariátusokat a katolikus egyház részéről az Apostoli Szentsték, illetve a Püspöki Kongregáció hozza létre.²⁶⁴

Az egyes kétoldalú megállapodásokban tisztázni szokták, hogy melyik állami szervnek milyen kompetenciája van a katonai ordinariátus terén. Az Apostoli Szentsték ezekben az esetekben a kétoldalú megállapodásban sokszor előjogokat biztosít az állami félnek a kinevezések és az ellenőrzések kapcsán. Ezek az ordinariátus főbb tisztségviselőit is érinthetik. Amennyiben a Katonai Ordinariátus végzi a rendőrök lelkipásztori ellátását, ez azt is jelenti, hogy a Belügyminisztérium hatásköre a kinevezés és ellenőrzés területén megnövekszik. Ezt a tényt a kétoldalú megállapodásban is tisztázni kell. A katonai lelkészekhez hasonlóan a rendőrségi lelkészek is nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át. Ezt az illetékes állami hatóság végzi.

²⁶⁴ VILLAR, José Ramón: *L'ambiguità del concetto di sussidiarietà*. In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Chiesa*. Studium Generale Marcianum Venetiis. Venezia, 2004. - pp. 81-99.

3.17.2. Önálló egyházi entitás

Arra is találunk nemzetközi példát, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátása nem a Katonai Ordinariátuson keresztül történik. Az Olasz Püspöki Konferencia mérlegelte, hogy a rendőrök legalább olyan lelki kihívásoknak kell hogy megfeleljenek, mint a katonák, ezért az állami rendőrség lelkipásztori ellátására a püspöki konferencia alá tartozó intézményt hozott létre. A konferencia felkereste az illetékes állami hatóságot - az Olasz Belügyminisztériumot -, és megállapodást kötött az új struktúra kialakításáról.

A hatályos egyházjog pontosan meghatározza azokat a kérdéseket, amiben a püspöki konferenciának döntési joga van. A konkrét kérdések mellett a konferencia dönthet minden nagy jelentőségű lelkipásztori kérdésben is. Ez esetben azonban szükséges az összes megyéspüspök egyetértése. Ezt történt Olaszországban is, amikor a rendőrök lelkipásztori ellátására külön intézetet alapítottak. A püspöki konferencia alá tartozó személy koordinálja a lelkipásztori ellátását és a lelkészek beosztásának megszervezését.²⁶⁵

Nyilvánvaló, hogy ez az intézmény a Katonai Ordinariátustól jelentősen eltér, már csak abban is, hogy inkardinációs joga nincs. Ennek megfelelően saját lelkészekkel nem rendelkezik, hanem az egyes megyéspüspökök adnak át ideiglenesen vagy tartós jelleggel lelkészeket.²⁶⁶ Magyarország esetében azt is figyelembe kell venni, hogy a katolikus egyház sokkal szerényebb személyi és anyagi háttérrel rendelkezik. Olaszországban és más nyugat-európai országokban, ahol megvalósult a püspöki konferencia alá rendelt külön lelkipásztori intézményen keresztül történő lelkipásztori ellátás, ott az egyházmegyékben és az egyházközösségekben nagyarányú külföldről származó lelkész teljesít szolgálatot. Magyarországon ilyen lelkészi kíséret nincsen, amelynek egyrészt nyelvi, kulturális és pénzügyi okai vannak. Ez nyilván minden új kezdeményezés esetén nehézség a Magyar Katolikus Egyházban, hiszen a rendőri lelkipásztori szolgálat kialakításánál nem csak egy-két lelkészre lenne szükség.

²⁶⁵ FELICIANI, Giorgio: *La dimensione collegiale del ministero del vescovo a livello locale*. In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Studium Generale Marcianum Venetis*. Chiesa. Venezia, 2004. - pp. 53-63.

²⁶⁶ GARUTI, Adriano: *Il mistero della Chiesa*. Roma: Antonianum Pontificio Ateneo, 2004. - pp. 310-334.

Olaszországban, ahol minden nagyobb településen van rendőrségi lelkipásztori ellátás, ott ebbe bekapcsolódnak a helyi lelkipásztorok. Szintén magyarországi nehézség, hogy a rendszerváltás után a katolikus egyház túlvállalta magát, olyan intézményeket vett át, amelyekkel a szocializmus alatt nem rendelkezett, vezetését sok esetben nem laikusokra, hanem papokra bízta. A lelkipásztori tevékenységek ez esetben sokszor háttérbe szorultak, és ez óvatossá teszi a katolikus egyházat minden új kezdeményezés felvállalásával szemben. Jelenleg a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjai között nincs egyetértés, hogy kell-e, és ha igen, akkor milyen formában legyen a rendőri lelkipásztori ellátás.

Tény, hogy az olasz modell száz százalékos átvétele Magyarországon nem lehetséges. Ez az említett anyagi, személyi feltételek hiányából adódik. Ezért még mindig úgy tűnik, hogy a már bemutatott katonai ordinariátuson keresztül történő lelkipásztori ellátás lenne az ideális, ahol már adott egy 20 éves tapasztalat a szakpásztoráció területén. Ez csak a jelenlegi katonai ordinariátus személyi állományának felfejlesztésével és jogkörének kiterjesztése útján lehetséges. Az említett püspöki konferencia alá rendelt önálló intézmény lehetősége sem kizárt, de ehhez egyházmegyénként legalább 20-30 személyt kellene oldallagosan megbízni azzal, hogy lásson el szakpásztorációs tevékenységet.²⁶⁷ Ugyancsak a külföldi példákból kiindulva azt is látni kell, hogy az ilyen különleges szektorpásztorációban részt vevő lelkészekre korlátozó rendelkezések is vannak. Ezt adott esetben a magyar püspököknek is figyelembe kell venni, és mérlegelniük kell, hogy a Magyar Katolikus Egyház lelkészi állománya ennek mennyire felel meg.

Ezeknek a lelkészeknek olyan nemzetbiztonsági követelményeknek kell megfelelni - akár az olasz modellt nézzük -, amely Magyarország esetében annak sajátos történelmi múltja és jelenlegi helyzete miatt kérdéseket vet fel.

Tekintve az elmúlt évek eseteit, amikor a védelmi szektorban dolgozó személyekről titkos információk derültek ki, ami a katolikus egyház számára nagy kockázatot jelent, hiszen papjairól, lelkészeiről titkos információkat gyűjtenek és esetleg azok nyilvánosságra kerülnek. Ez ugyanis már nemcsak a rendőrségnek vagy a nemzetbiztonsági szolgálatnak az ügye, hanem a katolikus egyház számára is központi kérdés. Ezt mindenféleképpen meg kell fontolni az egyházi oldalnak,

²⁶⁷ ZANNONI, Giorgio: *La problematica circa l'Autorità nella Chiesa non accusa il canonista (Una lettura alla luce dei cann. 208 e 212 espressioni del can. 96)* In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Chiesa*. Studium Generale Marcianum Venetiis. 2004. - pp. 121-137.

figyelembe kell vennie a kockázatokat. A másik oldalról azonban igaz, hogy az állami fél nem mondhat le arról, hogy a belügyi szervezeteken belül csak nemzetbiztonsági szempontból kifogástalan személyek legyenek. Itt is meg kell jegyezni, hogy a katolikus egyház személyi állományára vonatkozó elvárások és az állami követelmények nem minden esetben fedik egymást. Amennyiben ilyen modell kerül létrehozásra, akkor a két félnek - állam és egyház - együtt kell megteremteniük az összhangot a hatékony működés érdekében. A rendszer működését megnehezíti az is, hogy helyi szinten erősen függ a helyi püspök elkötelezettségétől, továbbá az erre a feladatra kinevezett lelkipásztor beállítottsága nagymértékben befolyásolja a működés hatékonyságát és eredményességét.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy a rendőrség helyi, területi és országos szervezeti szintekre tagozódik. A rendőrség szervezeti felépítésén belül a legkisebb szervezeti egység a rendőrőrs. A rendőrőrsök alacsony lélekszámmal rendelkező városokban kerültek felállításra. A falvak többségében körzeti megbízotti szolgálat került létrehozásra. Ezeknek a speciális rendőrségi szolgálati formáknak, a lelkipásztori ellátásnak a megszervezése a felvázolt struktúra esetében nehézségekbe ütközne. Az is kérdéseket vet fel, hogy mi van abban az esetben, ha a helyi lelkipásztor bármilyen okból kifolyólag nem tudja folytatni a megkezdett lelkipásztori tevékenységet a rendőrségen belül. Így nem képes folytatni azt a megkezdett munkát, amivel a püspök személyesen bízta meg.

A katonalelkészek jogálláshoz hasonlóan a rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő rendőrségi lelkészeknek a jogállása is kettős jogállású kell, hogy legyen. Egyházfegyelmi ügyekben és egyházi kérdésekben, például áthelyezés, összeférhetetlen hivatalok, új megbízatás, az egyházi elöljáró dönt. Az egyházi elöljárónak értesítési kötelezettsége van a rendőri szervezet vezetője felé. Rendészeti fegyelmi ügyekben a munkáltatói jogkört gyakorló vezető dönt, helyi szinten a rendőrkapitányság vezetője, területi szinten a megyei rendőr-főkapitányság vezetője, még országos szinten az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője. A rendőrségi vezetőknek jelentési kötelezettsége is van az egyházi hatóságok felé.

3.17.3. Rendőrségi lelkipásztori ellátás egyházmegyei szinten

Ez a modell abban az esetben kivitelezhető, ha a helyi Püspöki Konferencia országos szinten nem akar egységes intézményt kialakítani a rendőrök lelkipásztori

ellátására, illetve a katonai ordinariátus alá sem akarják besorolni a rendőrök lelkipásztori ellátását. A megyéspüspök a rábízott terület saját főpásztora, akinek jogában áll létrehozni olyan lelkipásztori intézményeket, amelyekről úgy gondolja, hogy a terület lelkipásztori ellátása ezt megköveteli. Hasznos ilyen esetekben előzetes felméréseket végezni, hogy milyen anyagi és személyi áldozatvállalást igényel a szolgálat kialakítása, másrészt milyen lelkipásztori eredményekre lehet számítani az egyházmegyében. Ebben az esetben a megyéspüspök tárgyalópartnere a területileg illetékes rendőrségi szerv vezetője. Azt azonban figyelembe kell venni, hogy Magyarországon a katolikus egyház területi szerveződése és az állami területi közigazgatás nem esik egybe. A megyéspüspök csak a saját területén belül rendelkezik azokkal a jogosítványokkal, amelyek ilyen intézmény felállításához szükségesek. Az azonban nem kizárt, hogy közösen akár az egyháztartomány, akár a többi egyházmegye szintjén hozzák létre az intézményt, de ehhez az érintett püspökök egyetértése szükséges.²⁶⁸

Hasonló a helyzet, ha új megyéspüspök kerül a megyéspüspöki székbe. Elképzelhető, hogy egyházkormányzati szándékai az elődjétől teljesen eltérnek. Az intézmény nagysága az egyházmegye személyi, anyagi kapacitásától, a megyéspüspök megítélésétől, és a rendőri szervezettel kötött megállapodáson múlik. Ez ugyanis felveti a kérdést, hogy milyen állami hozzájárulás várható el a létrehozott lelkipásztori intézmény támogatására.

Helyi szinten a rendőrség munkáltatói jogkörét gyakorló vezető, esetünkben a kapitányságvezető nem rendelkezik azzal a jogkörrel, hogy személyi állományt, valamint bérkeretet biztosítson egy ilyen jellegű intézmény kialakításához. Az adott helyi rendőri szervezet állománytáblájába történő személyi és illetménybeli változtatás a legtöbb esetben a területileg illetékes rendőri szervezet vezetőjének a hatáskörébe tartozik. Így a helyi rendőri vezetőnek a lelkipásztori szolgálat támogatására nincs jogi, személyi és anyagi lehetősége. A megyéspüspöknek az is jogában áll, hogy intézményes keret nélkül arra alkalmas lelkipásztorokat nevezzen ki, kifejezetten a rendőri lelkipásztori szolgálat betöltésére. Ilyen esetben a megbízott

²⁶⁸ GREEN, Thomas: *Contemporary Challenges to Episcopal Governance: Reflections on the 2004 Directory on the Ministry of Bishops and Other Pertinent Texts*. In. *Jurist: Studies in Church Law and Ministry*. 68. évf. 2. sz. 2008. - pp. 418-460.

lelkipásztorok meglehetősen nagy szabadsággal rendelkeznének a helyi rendőrségi vezetővel való megegyezésben.²⁶⁹

Ebben a rendszerben kiegészítőként esetleg állandó diákonusok, lelkipásztori kiegészítők és hitoktatók is részt vehetnek. Anyagi juttatásaikat szintén az egyháznak és az államnak közösen kell biztosítani. A lelkipásztori feladatok végrehajtásába beegíthetnek azok a rendőrök is, akik már rendelkeznek teológiai végzettséggel, vagy vállalják a teológia képzettség megszerzését. Természetesen elvárás, hogy egyházilag rendezett családi háttérrel, életvitellel rendelkezzenek, és hitüket gyakorolják. Azok a rendőrök, akik a felsorolt végzettséggel rendelkeznek, az egyházi megbízás birtokában lelkipásztori kiegészítő tevékenységet végezhetnek. A lelkipásztori kiegészítő feladata többek között a szentségek felvételére történő felkészítés, lelki beszélgetések során történő segítség, betegek látogatása, valamint rendezvények előkészítése.²⁷⁰ Ezek a személyek csak kiegészítő szolgálatot tudnak ellátni, önmagukban nem tudnak lelkipásztori feladatot teljesíteni, ezért csak a lelkipásztor kiegészítésére alkalmasak.

A megyéspüspök nem csak azokat a plébánosokat bízhatja meg a lelkipásztori ellátással, akik éppen a legközelebb vannak az adott rendőri szervezethez, hanem egy-egy lelkész állandó jelleggel is kinevezhet ennek a feladatnak az ellátásra. A lelkész fakultásait kinevezési okmányában kell tisztázni. Továbbá a lelkészeknek olyan feladatot is adhat a megyéspüspök, hogy az egyházmegye területén található rendőrségi objektumokat meghatározott időnként keresse fel. Ezt részletesen tisztázni kell a felelős rendőri vezetővel is. Ez esetben is működhet a lelkipásztori kiegészítő szolgálat, ami azt jelenti, hogy a lelkész távollétében ezek a teológiai végzettséggel rendelkező rendőrök segítik a lelkipásztori munkát, valamint előkészítik a következő lelkipásztori látogatást.

²⁶⁹ Verena, Feldhans: *Ecclesia Sui Iuris and The Local Church: An Investigation in Terminology*. In: *Jurist: Studies in Church Law and Ministry*. 2008. 68. évf. 2. sz. - pp. 350-361.

²⁷⁰ MISTÓ, Luigi: *La responsabilità del vescovo nell'amministrazione dei beni ecclesiastici, con particolare riferimento alla situazione della Chiesa italiana*. In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Chiesa*. Studium Generale Marcianum Venetiis, 2004. - pp. 117-121.

3.17.4. A plébános kötelezettségei a helyi rendőrsek lelkipásztori ellátására vonatkozólag

A plébánosok saját pásztorai az adott plébánia területének, vagyis felelősek minden ott élő, vagy ott tartózkodó személy lelkipásztori ellátásáért. Ez azt jelenti, hogy a rendőrség és a rendőrségi objektumok is lelkipásztori felelőségük alá tartoznak.²⁷¹ Amennyiben sikerül a helyi rendőrségi vezetővel megegyezni, akkor püspöki kinevezés nélkül is végezhetnek lelkipásztori tevékenységet. A lelkipásztori tevékenység mindazon területre kiterjedhet, ami a plébánosi jogkörből fakad. Ez magában foglalhatja a szentmisék bemutatását és a szentségekre való felkészítését a rendőrök számára, vagy a rendőrségi eszközök és személyek megáldását is.

3.17.5. A gyónási titok sérthetlensége az információvédelem szempontjából

Amennyiben a felvázolt struktúrák valamelyikének alkalmazását helyezzük előtérbe, és e rendszeren keresztül történik a rendőrség lelkipásztori ellátása, az információvédelmet evidenciának kell tekinteni. A bizalmi fórumon közölt információkat illetéktelen személyeknek tovább adni nem lehet. Ezt az egyház belső jogalkotása is védi. Szolgálati és államtitok esetében pedig az állami jogszabályok a meghatározóak, mérvadóak.²⁷² A szent gyónásból származó információkat a lelkipásztor semmilyen körülmények között nem adhatja ki. (983. k.).²⁷³ A lelkipásztornak tilos a gyónásból szerzett információkat a gyónóra nézve károsan felhasználnia még akkor is, ha a leleplezés minden veszélye ki van zárva. (984. k.)²⁷⁴ Az Egyházi Törvénykönyvben megfogalmazottakból világosan látszik, hogy a lelkipásztor a szent gyónás során megismert információkat nem szolgáltathatja ki a fegyelmi eljárást lefolytató rendőrségi szervnek.

²⁷¹ Winfried Aymans: *Kanonisches Recht*. Zürich: Lehrbuch Aufgrund Des Codex Iuris Canonici. 1997. - pp. 190-191.

²⁷² 2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről. Magyar Közlöny. 2009. évi, 194. szám. – pp. 47843-47865.

²⁷³ Codice Di Diritto Canonico. E Leggi Complementari. – p. 656.

²⁷⁴ uo. – p. 657.

Következtetések:

A katolikus egyház különböző jogi és strukturális kerettel rendelkező intézményekkel bír. Ezek az intézmények a legkülönbözőbb módon képesek a krisztushívők lelki igényeit kielégíteni. A különböző lelkipásztori struktúrák a rendőrségi lelkipásztori ellátásba is különböző módon tudnak bekapcsolódni (például katonai ordinariátus, egyházmegye, plébánia). Ez azt mutatja, hogy a rendőrségi lelkipásztori ellátás is alapvetően egyházi feladat, ezért egyházi jogi struktúrák között valósulhat meg. Jogi szabályozását elsősorban a katolikus egyház határozza meg. Az állam legfeljebb a keretintézményt, és a működéshez szükséges finanszírozási háttérrel biztosíthatja. Elsődleges felelőse az intézménynek olyan egyházi személy, aki maga is egyházi előjáró irányába felelős. Az intézmény létrehozása elsődlegesen egyházpolitikai szándék, és csak másodlagosan állami, kormányzati elhatározás.

A különböző egyházi jogi lehetőségek egyben azt is bizonyítják, hogy a katolikus egyház rendelkezik alternatívákkal a rendőrségi lelkipásztori szolgálat kialakítására vonatkozóan. A nemzetközi életben erre bőséges bizonyítékot találunk. Az intézmények létrejöhetnek nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt. A nemzetköziség azt jelenti, hogy az adott állam és az Apostoli Szent Szék nemzetközi megállapodás keretében tisztázza a rendőrségi lelkipásztori intézmény jogállását és hatáskörét. Nemzeti szinten a Püspöki Konferencia, illetve az egyes megyéspüspökök az adott állam tárgyaló partnerei. Ezekhez az intézményekhez a lelkipásztori gondoskodás általános formái - szentmise, szentség-kiszolgáltatás, szentségfelkészítés, hitoktatás - mellett a rendőrségre jellemző speciális formák is előkerülnek. Ilyenek lehetnek külön védőszentekhez kapcsolt ünnepek, kultikus megemlékezések, a tiszteletadás más formái, mint például a szentek nevét viselő kitérítések és emléktárgyak adományozása. Más esetben kifejezetten a rendőrség számára létrehozott szent helyek, mint rendőrségi temetők, imaszobák vagy kápolnák kerülnek kialakításra a lelkipásztori gondoskodás elősegítése érdekében.

Mivel a lelkipásztori ellátás a rendőrségen belül a hagyományos lelkipásztori szolgálattól eltér, ezért ezt mind a lelkészek kinevezésénél, mind a lelkészek képzésénél figyelembe kell venni. A képzésbe be kell építeni azokat az elemeket, amelyek felkészítik a lelkészeket a sajátos lelkipásztori szolgálat ellátására.

Ugyanakkor egy rendőrségi lelkipásztori szolgálat kialakításánál a realitások talaján kell maradni. Ez azt jelenti, hogy figyelembe kell venni, hogy a katolikus

egyház szinte minden területen paphiánnyal küzd. Ezért, ha bármelyik vázolt egyházi alakzat bevezetésére kerülne sor, mindig érdemes figyelembe venni a katolikus egyház kánonjogi és teológiai lehetőségeit (lelkipásztori kisegítők és/vagy állandó diakónusok alkalmazása, plébánosok oldallagos ellátási formában történő segítsége).

A fegyveres testületek minden országban speciális és érzékeny területnek minősülnek. A testületeken belül dolgozó személyek nemzetbiztonsági megbízhatósága evidenciának számít. Ez alól a lelkipásztori szolgálat munkatársai sem jelenthetnek kivételt. Megjegyzendő azonban, hogy a lelkipásztorok és azok segítőinek fedhetetlensége egyházi érdek is.

4. A RENDŐRSÉGI LELKIPÁSZTORKODÁS LÉTJOGOSULTSÁGA A PSZICHOLÓGIAI KIHÍVÁSOK TEKINTETÉBEN

A rendőr munkája sajátosságából adódóan, számos olyan kihívással szembesül, amelyek pszichés tünetek kialakulásához vezethetnek. A korszerű pszichológiai elméletek megfelelő módon képesek kezelni a rendőri munka során fellépő lelki, erkölcsi és pszichikai problémákat. A rendőrségen belül a pszichológia intézményesített keretek között nyújt segítséget a pszichikai problémákkal küzdő rendőrök számára. A rendőrségi lelkipásztorkodás - a pszichológiával ellentétben - azokban a folyamatokban vesz részt, ahol a rendőr igényt támaszt a rendőrségi lelkipásztor vallási- és kánonjogi szakértelmére a felmerülő problémák megoldása céljából. A katolikus egyház a rendőrségi lelkipásztorok segítségével tud - a pszichológia mellett - jelen lenni a rendőrök mindennapi életében.

A rendőrségen belül alkalmazott pszichológiai módszerek bemutatásával és elemzésével átfogó képet kapunk arról, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálat milyen formában és struktúrában kerülhet alkalmazásra a pszichológiai szolgálat mellett.

Az alábbi fejezetben feltérképezésre kerülnek a rendőri munkával járó lelki, erkölcsi és pszichikai problémákat okozó helyzetek bemutatása és elemzése, amelyek összehasonlításra kerülnek a katonák hasonló jellegű problémáival. Meghatározásra kerülnek azok a folyamatok, amelyek változást okoznak a rendőr személyiségében a rendőri életpálya egyes meghatározó szakaszaiban. Bemutatásra kerülnek a már kialakult lelki, erkölcsi és pszichikai problémák kezelése során alkalmazható pszichológiai módszerek hatékonyságuk szempontjából.²⁷⁵

²⁷⁵ A tanulmány jelen fejezetében - az eddigiektől eltérően - elsősorban a pszichológia tudományterületének azon alkalmazott módszerei kerülnek bemutatásra és elemzésre, amelyek a rendőrök lelki, erkölcsi és pszichés problémáit kezelik. A kutatás szempontjából fontos kiemelni és elemezni azokat a pszichés problémákat, amelyek a rendőri munka során alakulnak ki. Feltárássra kerülnek az alkalmazott pszichológia módszereinek erősségei, és azoknak a módszereknek egyes részei, amelyek a katolikus lelkipásztorkodás segítségével megerősíthetők. Ez a megerősítés elsősorban a rendőrök hivatásos állományba vétele előtti és a hivatásos szolgálatban elvégzett pszichológiai vizsgálatokra értendő.

4.1. A katolikus egyház lelki gondozása katasztrófahelyzetben

Az ember életében bekövetkezhetnek olyan előre nem látott események, amelyek kezelése az egyén lelki és mentális képességének felhasználásával egyszerűen és gyorsan kezelhető. Az életesemények változásai krízist idézhetnek elő az egyénben. Különbség a krízis intenzitásában és folyamatosságában mutatkozik meg. Lényeges kérdés, hogy az egyén lelki és erkölcsi identitásában történő veszélyhelyzet kezelésében hogyan és milyen formában avatkozik be a szakember. Egy átélt trauma nemcsak fizikai veszélyt hordoz magában, hanem a trauma megélése következtében a lelki következmények is beláthatatlanok lehetnek. A pszichológia tudományterülete a bekövetkező krízis vagy trauma feldolgozásában és további megelőzésében nyújt nélkülözhetetlen segítséget. A pszichológia a lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány, feladata, hogy feltárja a lelki jelenségek kiváltó okait, lefolyásuk törvényszerűségeit, és hatásukat az emberi cselekvésre irányítja. A pszichológia vizsgálja az egyén lelki megnyilvánulásának sajátosságait és fejlődését. Kutatja a személyiség szerveződését, fejlődését és a viselkedés általános és egyéni jellemzőit.²⁷⁶

Az emberiséget már ősidők óta fenyegették különböző viszályok, veszélyhelyzetek és katasztrófák. A társadalmi berendezkedés átalakulásával a hatalmak vezetői a nép védelmét helyezték előtérbe. Az állam részéről az egyik legfontosabb és legnagyobb erőfeszítést igénylő védelmi mechanizmusnak a háborúk elleni védekezés biztosítását tekinthetjük. A háborús cselekményeket követő nyugalmi állapot biztosítása során az állami szereplőknek elsődleges feladata a bekövetkezett káresemények feltérképezése és azok újjáépítése. A háborús cselekmények során elvesztett, vagy használhatatlanná vált infrastrukturális területek helyreállítása legfőképpen gazdasági stabilitást és anyagi támogatást igényel.

De mi a helyzet a háborúk vagy katasztrófák során elszenvedett lelki sérülések kezelésével?

Az állam az adott célra létrehozott intézményei által törekszik a felvállalt védelmi feladatok végrehajtására. Lépésről-lépésre alakítja a katasztrófák elleni védelmi rendszer kiépítését, melynek folyamatai a:

²⁷⁶ FRAASSEN, van C. *Bas: Logic and the Philosophy of Science – A logika és a tudomány filozófiája*. New Delhi: Journal of the Indian Council of Philosophical Research, 2011. - p. 47.

- megelőzés
- védekezés/veszélyhelyzet-kezelés
- helyreállítás.²⁷⁷

A katasztrófa helyzetet követően az államnak elsődleges célja a társadalmi és gazdasági stabilitás minél gyorsabb és hatékonyabb helyreállítása. A katolikus egyház is szerepet játszik a katasztrófák elleni védelmi rendszer létrehozásában és a folyamatok megvalósításában.²⁷⁸ A rendőrségi lelkipásztorok feladatellátásukból adódóan találkozhatnak a rendőrök által átélt krízis, trauma, vagy PTSD (poszttraumatikus stressz szindróma) tüneteivel. A lelkipásztori ellátás elsősorban a katasztrófákat követő lelki gondozás formájában valósul meg. A rendőrök a katasztrófák elhárításában a vonatkozó jogszabályok alapján vesznek részt.²⁷⁹ A rendőrségi lelkipásztorok a rendőrségi pszichológusokkal együtt látják el a rendőrök lelki gondozását, a katasztrófa helyzetek során átélt krízisek, traumás, vagy poszt-traumás élethelyzetek kezelését. A katasztrófa során fellépő sajátos helyzet speciális lelkigondozási eljárásokat kíván, például a kríziskezelést.

Az állam korábban a katasztrófa-helyzetek pusztító hatásai ellen való védelemre helyezte a hangsúlyt. Napjainkban azonban egyre inkább hangsúlyosabb teret kap a pszichikai hatások és azok következményeinek elhárítása.²⁸⁰ Az emberi pszichében hirtelen nagy erővel fellépő sokkhatásnak fizikai és lelki következményei lehetnek. Ez a katasztrófális változás az egyénben félelmet, agressziót, fokozott feszültséget, szorongást és stresszt okozhat. Az egyén a rá nehezedő nyomást képtelen elviselni és feldolgozni, ez által a személyiségben torzulások léphetnek fel.

Az egyén pszichéjére nehezedő nyomás feloldására, és a már bekövetkezett krízis csökkentésére a pszichológia nyújtja az egyik legkomplexebb megoldási

²⁷⁷ BÁNFI, Tibor: A katasztrófavédelemmel kapcsolatos általános fogalmak.

(http://www.katasztrofa.hu/fogalmak_katved_altalanos.htm letöltés ideje: 2009.03.01.)

²⁷⁸ Lelkigondozás katasztrófa helyzetben. (http://www.gorogkatolikus.hu/?muv=hir&hir_id=2868 letöltés ideje: 2014.04.15.)

²⁷⁹ Az ORFK rendészeti feladatkörében szervezi és végrehajtja a Rendőrség minősített időszaki feladatait, honvédelmi és ország-mozgósítási, katasztrófavédelmi feladatit, rendkívüli intézkedések végrehajtásában történő közreműködését. 329/2007. (XII.13.) Korm. rendelet a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- hatásköréről. 6.§ (2) bek. c) pont. A rendőrségnek a bemutatott jogszabály értelmében tehát katasztrófavédelmi feladatai is vannak, amelyet a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó szervek katasztrófavédelmi feladatairól és a védekezés rendjéről, valamint e szervek irányítási és működési rendjéről szóló – 48/1999. (XII.15.) BM rendelet szabályozza részletesen.

²⁸⁰ HORNYACSEK, Júlia: *A tömegkatasztrófák pszichés következményei, és az ellenük való védekezés lehetőségei.* In: Belügyi Szemle, 2010. évi 4. szám. – p. 6.

struktúrát.²⁸¹ A pszichológiai eljárások során alkalmazott módszerek kiegészíthetők a vallás által nyújtott segítő tevékenységek hozzáadásával. A megváltozott együttthatók elemzésével és a problémaforrás részletes és mélyreható feltárásával orvosolható az egyén lelki problémája.

4.2. A fegyveres szervek tagjainak pszichikai alkalmassági vizsgálatának bemutatása

A tanulmány pszichológiai részének elemzése szempontjából fontos tisztázni a Magyar Honvédség és a Magyar Rendőrség tagjainak pszichológiai alkalmassági vizsgálatát szabályzó joganyagok egyes pontjait. A joganyagok összehasonlításával átfogóbb képet kaphatunk arra vonatkozóan, hogy a rendőrök pszichológiai vizsgálata milyen formában tér el a katonák pszichológiai vizsgálatától.

A katonák esetében a Honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény,²⁸² míg a fegyveres szervekre vonatkozóan a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény²⁸³ írja elő a pszichikai alkalmasságot, mint az adott hivatás megkezdésének és folytatásának alapvető követelményrendszerét. Fegyveres szervek alatt a rendőrség a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés- végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjait értjük.²⁸⁴

A fegyveres szervek személyi állományának alkalmassági vizsgálatait önálló rendelet szabályozza.²⁸⁵ A jogszabály értelmében a pszichikai alkalmassági vizsgálatot egységes, az adott rendvédelmi szerv pszichológiai szakirányítói szerve által meghatározott és elfogadott pszichológiai módszerekkel, és a 6. számú mellékletben rögzített szempontrendszer alapján kell elvégezni.

²⁸¹ Pszichológus szakemberrel történő személyes elbeszélgetés, szupervízió, pszichológiai szakvizsgálat, klinikai pszichológiai szakvizsgálat, konfliktuskezelési tréning.

²⁸² A szolgálati beosztás betöltéséhez kapcsolódó feltételek. 33.§ (2) bek.

²⁸³ A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 37.§ (1) bek, a) pont, 56.§ (2) bek, b) pont, 56.§ (5) bek.

(http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV letöltés ideje: 2013.02.20.)

²⁸⁴ u.i. 1.§ (1) bek.

²⁸⁵ Egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképzetlenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet. (http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900057.IRM letöltés ideje: 2013.04.02.)

A szempontrendszer alapkövetelményeket fogalmaz meg, amelyek a következők:

1. Pszichés egyensúly

Vizsgált területek: személyiség érettsége, szorongás, pszichoszomatikus tünetképződés, pszichés terhelhetőség, frusztrációs tolerancia, stresszel való megküzdés.

2. Devianciák hiánya

3. Személyiségjegyek, személyiségvonások

Vizsgált területek: szociális hatékonyság, szociabilitás, önkontroll, agresszivitás, emocionális kontroll, felelősségtudat, alkalmazkodási készség, rugalmasság, önértékelés.

4. Intellektuális képességek

5. Figyelmi képességek

6. Kommunikációs képességek

7. Pályamotiváció/munkamotiváció

A rendőrök pszichológiai vizsgálatát szabályzó joganyag részletes útmutatást nyújt a rendőrségi pszichológusok számára. A pszichológiai vizsgálat folyamatmechanizmusától el lehet térni. A megfelelő vizsgálati irány kijelölése a vizsgálatot végző pszichológus döntésén alapszik. A pszichológiai vizsgálatot a szolgálati viszony létesítésére irányuló hivatalos eljárásban, valamint az időközi pszichológiai vizsgálat során két évente kell elvégezni. Az adott fegyveres szerv vezetője is kezdeményezheti a beosztott soron kívüli pszichológiai alkalmassági vizsgálatát, akár indoklás nélkül is.

A jogalkotó a vizsgált jogszabályba nem fektette le azt a definíciót, amely pontosan megfogalmazná, hogy a rendőr pszichikai értelemben mikor minősül alkalmasnak a fegyveres szolgálat ellátására. A katonai szolgálatra vonatkozó pszichikai alkalmasság szempontjából ez nincs így. A jogalkotó megfogalmazásában katonai szolgálatra pszichikailag az a személy alkalmas, aki hosszú távon megfelel a katonai szolgálat által támasztott *szellemi, érzékelési, személyiségbeli, értékrendi és*

pályamotivációs követelményeknek.²⁸⁶ Ez a definíció a rendőrök pszichikai alkalmasságát meghatározó szempontrendszer kialakításánál is alkalmazható, hiszen a definícióban foglalt követelmények pontosan meghatározzák a pszichológiai szempontrendszer struktúráját.

A kutatás szempontjából a személyiségbeli vonatkozást kell kiemelni. A rendőr személyiségének hosszú távon meg kell felelni a hivatásos szolgálat ellátásából eredő lelki eredetű problémák kivédésének - vagy ha már bekövetkezett -, akkor kezelésének. A rendőr csak így képes megfelelni az átlagos megterheléstől eltérő speciális pszichikai elvárásoknak. A személyiség meghatározására számos definíció létezik. Mindegyik definíció egyetért azzal, hogy a személyiség olyan tényező - különböző testi és lelki tulajdonságok dinamikus és egységes egésze -, amely az egyes embert megismételhetetlenné teszi, megkülönbözteti másoktól, meghatározza a viselkedését és gondolkodását.²⁸⁷

A személyiség védelmét leginkább a lelki problémák kezelésével és a lelki egyensúly megteremtésével lehet biztosítani. A lelki egészségvédelem - mentálhigiéné - a lelki kiegyensúlyozottság megteremtését célozza meg.²⁸⁸ Fontos, hogy a személyiségben fellépő működészavarok és az egészséges lélektani folyamatok a személyközi kölcsönhatások fejlesztésére vonatkozzon. Ez egy olyan társadalmi gyakorlat, amely intézményesített keretek között a már létező paradigmák megváltoztatására irányul.²⁸⁹

A lelki egészségvédelem tekintetében számos kutató (Kopp, 2004; Dezutter, 2006; Kézdy, 2007; Martos, 2007), valamint a WHO is megfogalmazza, hogy a vallásosság jelentősen csökkenti a már kialakult lelki betegségeket (depresszió,

²⁸⁶ A Magyar Honvédség egyes beosztásaihoz kapcsolódó munkaköri követelményekről szóló 20/2002. (IV.10.) HM rendelet 9.§ (2) bek. (http://www.honvedelem.hu/files/9/8110/munkakori_kovetelmenyek_20_2002.pdf) letöltés ideje: 2013.10.25.)

²⁸⁷ A pszichológia kutatási területei (<http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=661057&>) letöltés ideje: 2013.11.25.)

²⁸⁸ Mentálhigiéné: elsődlegesen a proszociális értékek, valamint az életminőségének fejlesztésére, az életigenlő magatartás támogatására irányul. Ezáltal hozzájárul az erkölcsi értékek megszilárdulásához, az önpusztító, destruktív és aszociális megnyilvánulások és minták gyakoriságának mérséklődéséhez is.

²⁸⁹ GREZSA Ferenc: *A mentálhigiéné fogalma.* (témavázlat) Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Pszichológiai Tanszék, Jegyzet. (http://semmelweis.hu/klinikai-pszichologia/files/2012/10/Ment%C3%A1lhigi%C3%A9n%C3%A9_fogalma.pdf) letöltés ideje: 2013.12.19.)

szorongás).²⁹⁰ A vallásosság kiemelten fontos védőfaktor a társas kapcsolatok támogatásában, a társadalmi kohézió és a lelki védő tényező szempontjából.²⁹¹

A rendőrök lelki problémáinak kezelésére a rendőrség pszichológiai szolgálata a szakavatott szervezeti intézmény. A szakmai kompetenciák elemzéséből kitűnik, hogy az elvégzett pszichológiai vizsgálatokat szabályzó joganyag nem fedi le a lelki jellegű problémák kezelését, valamint nem rendelkezik az erkölcsi jellegű személyiségbeli problémák megoldási struktúrájáról.

Az 57/2009. (X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet értelmében az alábbi esetekben kell pszichológiai alkalmassági vizsgálatot végezni, ami - a két utolsó kivételével - első fokon az állományilletékes alapellátó pszichológus illetékességi körébe tartozik:

- a rendészeti oktatási intézménybe jelentkezéskor,
- a hivatásos állományba kinevezés, visszavétel előtt,
- a rendőrség különleges foglalkoztatási állományába történő felvétel előtt,
- más fegyveres szervtől és a Magyar Honvédségtől való áthelyezés előtt,
- hivatásos állományba véglegesítés előtt,
- időszakosan a hivatásos jogviszony fennállása alatt (kétévente),
- beosztás változását megelőzően,
- speciális szolgálati beosztásba helyezés előtt, külföldi szolgálatra vezénylést megelőzően és azt követően,
- a rendeletben meghatározott esetekben soron kívül,
- állományilletékes parancsnoki beosztásba kinevezést megelőzően,
- megkülönböztető jelzést használó, valamint speciális gépjármű vezetésére jogosító engedély kiadása előtt, illetve azt követően ötévente.

²⁹⁰ KÉZDY Anikó: *Fejlődési krízisek késő serdülő és fiatal felnőttkorban. A vallásosság jellegzetességei és összefüggései a lelki egészséggel középiskolás és egyetemi mintában.* Budapest: Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudomány (PhD értekezés) 2010. - pp. 41-47.

²⁹¹ SZABÓ Ferenc: *A személy méltósága az élet védelme.* In: *Távlatok*, 1. évf. 4. Szám. 1991.- p. 4.

A jogszabályi környezet egyértelműen fogalmaz a rendőrök pszichológiai vizsgálatára vonatkozóan, azonban a pszichológiai vizsgálatok gyakorisága és az alkalmazott pszichológiai módszerek hatékonysága kérdőjeleződik meg az által, hogy a folyamatos pszichológiai kontroll mellett egyre több etikai, lelki és erkölcsi problémával küzdő rendőr követ el jogsértést.

A felvázolt pszichológiai vizsgálatok hatékonysága nagymértékben függ a vizsgált személy egyéni teljesítőképességétől, valamint a vizsgálatot végrehajtó és a tesztet értékelő személyek egyéni kompetenciáitól.²⁹² A jogszabályi környezet pontosítása szükséges a rendőrségnél alkalmazott pszichológiai módszerek és eljárások (együtt: tevékenységek) felülvizsgálata céljából. A jogalkotó indokolatlanul nagy mozgásteret biztosít a rendőrségen alkalmazott pszichológiai tevékenységek alkalmazásának tekintetében. Számos releváns pszichológiai kutatás megfogalmazta (Antalovits, 2003), hogy a rendvédelemben kiemelt hangsúlyt kell kapnia a kisebb szervezeti egységek problémamegoldó és megújuló képességei fejlesztésének. A rendőrségnél végzett pszichológiai tevékenységek meghatározásánál a jogalkotó nem vette figyelembe a felszínre kerülő problémák megoldásának preventív jellegű kezelését.²⁹³ A pszichológiai eljárások hatékonyságának erősítésére van szükség abban az értelemben, hogy az erkölcsi jellegű problémák kiszűrése, kezelése vagy megelőzése milyen formában és módszerrel valósítható meg a rendőri pálya egyes szakaszaiban. A pszichológiai eljárásokat és módszereket szabályzó joganyag módosítását abban az elgondolásban szükséges kezdeményezni, hogy a rendőrségi lelkipásztor jelenléte biztosítottá válhatna-e a rendőrök pszichológiai vizsgálata során.

A katonapedagógiát kutató Harai Dénes egyetemi tanár megfogalmazása szerint a személyiségben rejlő katona intervenciókkal történő kinevelése szétéri magát a személyiséget. A katona pszichés problémái meghatározzák a legnagyobb és legveszélyesebb kockázati tényezőt, a konfliktus gyakoriságát.²⁹⁴ A rendőrség munka során előfordulhat, hogy a rendőr nem képes uralkodni érzelmein, ezért egy

²⁹² ROMSICS Viktor: *A katonák és a fegyveres szervek tagjainak pszichikai alkalmassági vizsgálata.* (<http://www.jogiforum.hu/hirek/23983> letöltés ideje: 2013.12.19.)

²⁹³ A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja. (<http://www.pszichoerdek.hu/Protokollok/Munkap/Rendv%C3%A9delmi%20protokoll%20%C3%B6sszefoglal%C3%A1sok.pdf> letöltés ideje: 2014.04.17.)

²⁹⁴ HARAI Dénes: *Katonadolog?* Budapest: Masszi Lap- és Könyvkiadó, 2003. - pp. 115-117.

indokolatlan konfliktushelyzet alakul ki, amelyet a rendőr csak túlzó agresszivitással képes kezelni.²⁹⁵

Vizsgálandó a rendőrségi pszichológiai tanácsadás (konzultáció) egyéni és szervezeti igényekhez történő alkalmazkodásának kérdésköre is. A rendőri életpályán felmerülő egyéni problémák, választási és döntési helyzetek - krízisek, pályakorrekciós helyzetek, adaptációs nehézségek - kezelése során az egyéni önismeret és a pályaismeret fejlesztése elengedhetetlen kritérium. A szervezetben alkalmazott pszichológiai módszerek fejlesztése szükséges, mivel a pszichológiai jelenlét nem biztosított minden rendőrségi objektumban és szervezeti egységben. A rendőri munka során fellépő fokozott pszichés terhelés indokolja az állomány munkavégző képességének megőrzése céljából, hogy a rendőrség pszichológiai tevékenységében a jövőben egyre nagyobb hangsúlyt kell kapni a megelőzésnek, az állomány felkészítésének és a folyamatok gondozásának.²⁹⁶ A rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállításával kiegészíthető a rendőrségi pszichológiai szolgálat munkája azáltal, hogy a rendőrök pszichés problémái akár azonnal - a felszínre kerülést követően - feltérképezésre kerülhetnek. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat segítségével az egyéni és a szervezeti hatékonyság növekedését segítheti elő a felmerülő pszichés problémák kezelésével.

Ha figyelembe vesszük, hogy a rendőrségi pszichológus és a rendőrségi lelkipásztor milyen rendszerben képes együttműködni és értékelni a rendőrök egyéni problémáit, akkor közös szakmai értékeléssel egy hatékonyabb szakmai struktúra alakítható ki. Meg kell jegyezni, hogy a lelkipásztor feladata nem csak a döntéshozatalban nyilvánulhat meg, hanem az észlelt, tapasztalt, vagy tudomására hozott egyéni problémák rendszerezése és értékelése is lényeges szempont lehet. Feladatai közé tartozhat a rendőrségi pszichológus szakmai véleményének és értékelésének kiegészítése, a pszichés problémák más szemszögből történő vizsgálata és elemzése.

²⁹⁵ További kutatás tárgya lehet a több évtizedes kutatómunkával rendelkező katonapedagógia egyes elemeinek és eredményeinek felhasználása a rendőri munkából eredő negatív pszichés tényezők kezelése szempontjából. Fontos hangsúlyozni a pedagógiai módszerek hatékonyságának előnyeit a rendőrök indokolatlan agresszív magatartásának ellensúlyozása érdekében.

²⁹⁶ VIRÁG László - VAJGER Éva: *Paradigmaváltás. A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja, mint a szervezeti kultúra lehetséges formálója.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 10. évf. 2009. - p. 247.

4.3 A rendőri munkából eredő és lelki problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata

A biztonság megteremtésének szükséglete már ősidők óta az emberi társadalom egyik legalapvetőbb igénynek tekinthető. Ha a biztonság fogalmkörét a pszichológia tudományterületének szémszögéből kívánjuk vizsgálni, akkor mindenféleképpen elemezni kell *Maslow* motivációs elméletének piramis ábráját.²⁹⁷

Maslow motivációs elméletében²⁹⁸ a szükségleteknek egy ötszintű hierarchikus rendszerbe szerveződő egységét állította fel, amely az alapvető élettani szükségletektől a komplexebb pszichológiai szükségletekig terjed. Az egymásra épülő szükségleti motívumok akkor realizálódnak, ha az alatta elhelyezkedő szükségletek legalább részben kielégülést nyertek. Kutatásunk szempontjából lényeges Maslow motivációs piramisának második szintje, amely a fizikai, biztonsági védettséget és a kiszámíthatóságot foglalja magában. Ezen a szinten megtalálható szükségleti igény elsősorban a veszélyektől való elhatárolódást jelenti, a vágyakozást arra nézve, hogy a biztonság, a rend és a stabilitás - jogszabályok által szabályozott - társadalmi színtere kerüljön megvalósításra. A biztonság iránti igény minden társadalmi közegben alapvető igényként fogalmazódik meg. A biztonság abban az esetben válik megvalósíthatóvá, ha az egyén számára alapvető és eredendő értéket képvisel a jogrendszer által biztosított társadalmi normarendszer.

A biztonsági szükségletek három fajtája kerül megkülönböztetésre. A felvázolt három biztonsági faktor kiegészítésre kerül a kutatás szempontjából lényeges negyedik faktoral. Biztonsági szükségletek:

- fizikai biztonság,
- szociális biztonság,
- kiszámíthatóság,²⁹⁹

²⁹⁷MASLOW, Abraham Biography - Abraham Maslow önéletrajza: Amerikai pszichológus, a Maslow-piramis kidolgozója. A Maslow-piramis (vagy Maslow szükséglethierarchia) Abraham Maslownak az 1950-es években kidolgozott szükségletelmélete, mely a motivációkutatás egyik alaptétele. (http://www.abraham-maslow.com/m_motivation/Biography.asp letöltés ideje: 2013.12.19.)

²⁹⁸ Maslow motivációs piramisa. (http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/pszielmal/maslow_motivcis_piramisa.html leöltés ideje: 2014.05.03.)

²⁹⁹ MALÉT-SZABÓ, Erika - SZATMÁRI, Adrienn: *A rendőr lelki biztonsága – avagy a biztonság megőrzésének egyik alappillére a rendőr lelki biztonsága.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. 13. évf. 1. szám - p. 401.

- *lelki és erkölcsi biztonság.*

A biztonsági szükségletek vizsgálata a rendőri munka szempontjából:

- *Fizikai biztonság:* A fizikai támadás kivédése, a biztonságérzet növelése, és az emberi test fokozott védelme, amelynek érdekében a rendőrt védő- és kényszerítő eszközökkel látják el a szolgálat ellátása során. Fő cél a rendőrt és a véletlen, jogkövető magatartást tanúsító személyt ért támadás hatékony és gyors elhárítása vagy megtörése, törekvés a lehető legkisebb sérülés okozására.
- *Szociális biztonság:* A hivatásos szolgálattal járó nagyobb áldozatvállalás - azzal arányban álló - nagyobb anyagi megbecsülést indokol, amely nagymértékben hozzájárul a rendőri munkát végző személy szociális biztonságának megteremtéséhez. A megfelelő szintű illetmény mértéke és kiszámíthatósága társadalmi megbecsülést eredményez, amely kiegészíti a szociális biztonságot.
- *Kiszámíthatóság:* A rendőri munka végrehajtásának szakszerűségét és az intézkedések jogszerűségét segíti elő. A kiszámíthatóság egy biztonságot nyújtó képesség (segítségével a rendőr önképzés formájában képezheti magát). A megfelelő rendészeti ismeret- és tudásanyag megszerzése érdekében a munkáltató is ösztönzi a munkavállalót a szakmai ismeretek minél magasabb szintű elsajátítására. Ebben az esetben a körülmények kiszámíthatóságáról beszélhetünk.
- *Lelki és erkölcsi biztonság:* A rendőri munka során keletkező - vagy abból adódó - speciális élethelyzetet okozó probléma kialakulása során nagy intenzitást és közvetlen behatást szenved el a rendőr személyisége. A rendőr személyiségét ért behatások következtében lelki válság és erkölcsi probléma alakulhat ki, amelyek kivédésére és kezelésére lelki és erkölcsi biztonság megteremtése szükséges.³⁰⁰

³⁰⁰*Az erkölcs fogalma:* Az erkölcs fogalma alatt egy adott társadalom által régebbi tapasztalatok alapján összegyűjtött és helyesnek ítélt viselkedési szabályok összességét értjük. Az erkölcs szabályai a társadalmi normák egyik típusát jelentik. Más megfogalmazás szerint az erkölcs azon elvek

A rendőri munka szempontjából vizsgált négy biztonsági faktor egymásra épül, ugyanakkor ki is egészítik egymást. Amennyiben a négy biztonsági faktor közül valamelyik nem teljesül - vagy sérülést szenved -, abban az esetben a rendőr személyisége is sérül. Ilyenkor a rendőr nehezen tudja az energiáit a munkájára, a családjára, az önbecsülésének megszerzésére, valamint az önmegvalósítására fordítani. A biztonsági szükségletek megszerzésére és megtartására való állandó törekvése miatt a rendőr nem tud koncentrálni szolgálati feladataira, ezáltal lelki, erkölcsi és pszichés problémák lépnek fel. A kialakult problémák pszichés válságot és rossz kedélyállapotot okozhatnak. A rendőrt a mindennapi munkavégzése során mind az általa végzett feladat speciális jellege, mind a bűncselekmények és a bűnüldözés, valamint a közrend- és a közlekedésbiztonság fenntartásának speciális személyi, tárgyi és természeti körülményei, mind pedig a rendőri szerep magas fokú összetettsége miatt egyaránt fokozott mértékű stresszhatások érik.³⁰¹

A rendőri munka végrehajtásából eredő negatív tényezők különböző szinteken és mértékben változtathatják meg a rendőr lelki állapotát. A lelki állapot alakulása nagymértékben függ a kialakult helyzet intenzitásától és idejétől. A megélt szituáció abban az esetben okozza a legsúlyosabb stresszhelyzetet az intézkedésben résztvevő rendőr számára, ha az adott stresszhelyzet első alkalommal történő megéléséről beszélünk.³⁰² A rendőri munka szinte rutinná válik a mindennapokban állandósult szolgálati feladatok végrehajtása során. A probléma a mindennapi rendőri munkán túlmutató, fokozott stressz-terhelést jelentő esemény megélése során keletkezik. A rendőr részese és tanúja is lehet ilyen eseménynek. Ezeket az eseményeket traumatikus eseményeknek nevezzük, amely események átélése általában meghaladja az ember mindennapi alkalmazkodó képességét. A kivételes - nem normális események -, krízishelyzetek, vagy a gyakran ismétlődő stresszhelyzetek során - minél súlyosabb traumatikus élményeket él át valaki, minél

összessége, amelyek a helyes és helytelen, a társadalmi jó és rossz megkülönböztetését segítik a cselekvés szintjén.

³⁰¹ SZABÓ, Erika: *A munkahelyi egészségpszichológia és egészségfejlesztés rendszere a Magyar Köztársaság rendőrségén, valamint a szubjektíve észlelt munkahelyi stresszterheltség jellegzetességei – különös tekintettel az idői tényezőre – a hivatásos állományú rendőrök körében*. Debrecen: Debreceni Egyetem. (PhD értekezés) 2010. – p. 46.

³⁰² Jelen doktori értekezés elsősorban a már kialakult lelki és erkölcsi problémákat vizsgálja a rendőri munka vonatkozásában. Ezeknek a problémáknak a kialakulásához nagymértékben hozzájárulnak a rendőri munkából adódó stresszhelyzetek. Mivel az ember személyisége és stressztűrő képessége változó jellegű, ezért nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy minden rendőr szembesül vagy szembesülni fog ilyen jellegű problémákkal. A doktori értekezés legfőbb célja, hogy azoknak a rendőröknek nyújtson támogatást és segítséget, akiknek stressztűrő képessége erősítésre szorul.

többet szembesül a halállal, illetve a testi fenyegetettséggel, kiszolgáltatottsággal -, annál nagyobb az esélye, hogy személyiségében törés következzen be. Még a legerősebb személyiséggel rendelkező egyének is könnyen összeroppannak, akár hónapokkal a szörnyű esemény után is. A rendőri munka során kialakult stresszhelyzetből eredő pszichés probléma kezelésében elsősorban a család és a kollégák, másodsorban a rendőrségi pszichológus tud hathatós segítséget nyújtani a rendőr számára. Ebben az időszakban fontos, hogy a rendőr őszintén tudjon beszélni az átélt eseményekről, érzéseiről, gondolatairól.³⁰³ A rendőrségi pszichológiai szolgálat hátránya - területi elhelyezkedéséből adódóan - egy ilyen helyzet során abban mutatkozik meg, hogy nem tud azonnali és együttes segítséget nyújtani a rendőrnek és családjának. A rendőrségi lelkipásztor - a felvázolt szervezeti felépítés függvényében - ezzel ellentétben akár a rendőrség épületében, akár a rendőr otthonában, a családdal közösen tudják feldolgozni az átélt trauma hatásait. Fontos, hogy a tragédia közvetlen résztvevői, szemtanúi, illetve családtagjaik is kellő ismeretekkel rendelkezzenek a tragédia rövid és hosszú távú pszichés hatásairól.³⁰⁴

A traumát kiváltó események meghaladják a mindennapi élet élményeit, nem illeszthetőek össze az életről addig kialakított tapasztalatokkal (pl. az erőszakos halál látványa, rendkívüli erőszak elszenvedése, rendkívüli kiszolgáltatottság és megalázottság). A trauma létrejöttéhez nem okvetlenül szükséges az esemény személyes elszenvedése (pl. szemtanúk, intézkedő hatósági személyek), ebben az esetben másodlagos traumatizációról beszélünk.³⁰⁵ A traumatizáló események gyakran krízisállapotot teremtenek az egyén számára, amely váratlanul, hirtelen következik be, amelyre a személy nem tud megfelelőképpen felkészülni, és ez által a helyzetet nem tudja megfelelően kezelni.

Ilyen események lehetnek:

- a természeti katasztrófák (árvíz, hurrikán, földrengés, stb.),

³⁰³ CARLSON, B. Eve - RUZEK, Josef: *Effects of Traumatic Experiences*. In: United Students for Veterans' Helath. (<http://www.stanford.edu/group/usvh/stanford/news.shtml>) letöltés ideje: 2014.05.05.)

³⁰⁴ NAGY, Ákos – MARGITAI, L. Tünde: *Az átélt traumák utáni pszichés zavarok, tünetek*. (http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/letoltes/document/document_37.pdf) letöltés ideje: 2013.12.21.)

³⁰⁵ KIRA, Ibrahim: *Secondary trauma intreatingrefugee survivors of torture: Assessing and responding to secondary traumatisation in the survivors' families*. In: *Torture Journal*. 14. évf. 1. szám. 2004. - pp. 38-45. A szerző kifejti, hogy az egyén önmagában nem létezik, hanem egy egységes hálózat részét képezi, amely során az egyén csatlakozik a különböző formában strukturált kapcsolati mechanizmusokhoz. A rendszer dinamikájának irányadója az egyén tevékenységének folyamatos intenzitása.

- a civilizációs katasztrófák (*tömegebaleset*, tűzvész, háború, terrortámadás, ipari baleset, stb.),
- az érzelmi katasztrófák (szeretett személy elvesztése, szexuális bűncselekmény, válás, stb.),
- *egyéb* események, mint a *rablás*, a *munkahely elvesztése*, fenyegető betegség, az anyagi veszteség, stb.

A rendőr személyiségét befolyásoló ún. speciális traumák a rendőr munkája során bármikor kialakulhatnak. A rendőr személyisége a tudatos egyéni felkészülés segítségével mindinkább védhetővé válik, azonban a gyakorlatban ez a védelem nem tud megvalósulni, mivel a speciális trauma váratlanul és nagy intenzitással alakul ki.

A rendőri munkával kapcsolatos specifikus traumák:

- gyilkosság
- bűnöző üldözése és elfogása
- támadás
- súlyos sérüléssel, vagy halállal járó baleset (tömegszerencsétlenség)
- lőfegyverhasználat bekövetkezése
- az emberi élet kioltása

A rendőrség egyik alapvető feladata, hogy a bekövetkezett rendkívüli eseményeket - tömegebaleset, rablás, gyilkosság, terrortámadás, terrorfenyegetettség, természeti katasztrófák - követően biztosítsák az emberi élet és értékek védelmét. A rendkívüli események bekövetkezését követően mind a résztvevő - sérülést elszenvedő - személyek, mind az eseményt kívülről szemlélők is a rendőrségtől várják a segítséget. A társadalom részéről ez a fajta szemlélet természetes, hiszen a rendőrség alapvetően a lakosság érdekét szolgálja.³⁰⁶ Meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársai milyen formában és milyen feladat-végrehajtással tudnak részt venni a bekövetkezett rendkívüli események helyszínén. Ez azért lényeges, mivel a rendőrségi lelkipásztor már a bekövetkezett rendkívüli esemény helyszínén segítséget tud nyújtani a traumát átélő rendőrnek, valamint a rendkívüli esemény helyszínén kárenyhítést végző más

³⁰⁶ A rendőrség hivatásos állományának esküje. 3. számú melléklet az 1996. évi XLIII. törvényhez

rendvédelmi szerv tagjainak. Nem elhanyagolható szempont, hogy a rendőrségi lelkipásztor már a helyszínen fel tudja mérni a bekövetkezett rendkívüli esemény súlyosságát, és annak megfelelően tud segítséget nyújtani.³⁰⁷ A lelkészek ez által részt vehetnek a rendőrök mindennapi életében, együtt járőrözhetnek a rendőrökkel, így jobban megismerhetik azokat, akiket szolgálnak.

A traumatikus események kétféle szerepkörben is érinthetik a rendőrt. Egyrészt, mint az egyént saját magánéletében, másrészt, mint rendőrt, a szolgálat ellátása során. A probléma akkor alakul ki, amikor a rendőr érzelmeiben és döntéseiben összekeverednek az egyéni és a rendőri szerepkörből fakadó személyiségjegyek. Egyik probléma, ha a rendőr nem tudja megfelelő mértékben kezelni a magánéletében bekövetkező rendkívüli életeseményeket (pl.: válás, hozzátartozó halála, súlyos betegség, családon belüli erőszak), amelyek kezelése során előtérbe helyezi rendőri identitását, és olyan események következnek be, amelyek tragédiát idézhetnek elő.³⁰⁸ Másik probléma, ha a rendőr a szolgálat ellátása során nem a jogszabályi előírások és rendészeti - taktikai - módszerek alapján cselekszik. A rendőr ezekkel a hibás döntésekkel túllépi önmaga intellektuális korlátait, és jogszabálysértő cselekedetet hajt végre.³⁰⁹

A rendőr a szolgálat ellátása során számos olyan bűncselekménnyel szembesül, amelyek a saját magánéletében is előfordulhatnak. Ezek közül a bűncselekmények közül az egyik leggyakoribb a családon belüli erőszak. A rendőr ezeknél a bűncselekményeknél szembesül a családi közösségen belül elkövetett brutalitásokkal, a házastársak és gyermekek bántalmazásával. A védekezésre képtelen személyek ellen elkövetett bűncselekmények mélyebb nyomot hagynak az intézkedő rendőrből, mint más jogsértések. A családi étellel összefüggésbe hozható bűncselekmények kivizsgálása során felértékelődik a rendőrségi lelkipásztor szerepe, hiszen nem csak az eljáró rendőrnek, hanem a bűncselekmény áldozatává váló családtagoknak is nyújthat lelki vigaszt az események feldolgozása érdekében.

³⁰⁷ Ilyen példával találkozhatunk a már bemutatott chicagói rendőrségnél, ahol a rendőrségi lelkipásztorok együtt látják el a szolgálatot a város rendőreivel.

³⁰⁸ Számos esetben fordult elő, hogy a rendőr nem tudta feldolgozni a bekövetkező rendkívüli eseményt, ezért önmaga, vagy családtagjai ellen fordította a szolgálati vagy önvédelmi fegyverét. De olyan eset is előfordult, amikor egy szórakozóhelyen a rendőr ittas állapotban visszaélt azzal a rendészeti tapasztalattal és tudással, amelyet rendőri tanulmányai során sajátított el, és ezzel indokolatlan sérülést okozott más személyeknek.

³⁰⁹ Ilyen esetekben az intézkedést végrehajtó rendőr vagy rendőrök szükségtelenül eltúlzott agressziót alkalmaznak az intézkedésben résztvevő személy vagy személyek ellen, ez által jogsértést követnek el.

A rendőri munka során fellépő általános stresszorok, szociális jellegű stressz hatásokat idézhetnek elő a rendészeti munkát végző személynél. Az erre adott válaszreakciók különböző mértékben és különböző helyzetekben jelennek meg a rendőr szakmai- és magánéletében.³¹⁰

A rendőri hivatásból eredő lelki problémák kialakulását eredményesen el lehet kerülni, ha a rendőr figyelmet fordít a monotónia elkerülésére. A monotónia és az unalom periódusai a rendőr éberségének, gyors reakciókészségének romlását is eredményezhetik, ami különösen hátrányos lehet a rendőri munka ellátása során. Ez érthető, hiszen a rendőri munka során eseménytelen periódusok és gyors reagálást kiváltó vészhelyzetek váltják egymást.³¹¹

A rendőri munka során bekövetkező rendkívüli események mellett lelki válságot idézhet elő a kiegészi szindróma (burnout) is. A szakirodalom 1974 óta használja magát a fogalmat. Először *Herbert Freudenberger* pszichoanalitikus használta a fogalmat a szakmai viselkedés leírására.³¹² Freudenberger megfogalmazása szerint az egyén fizikai és lelki erőforrásainak kiapadásáról van szó. Egy szemléletes megfogalmazással *Ónody Sarolta* kifejti (Ónody és Dancsó, 2001), hogy a lángból parázs lesz, majd hamu. A lángoló lelkesedés folyamatos izzásához, lobogásához kell valami, ami táplálni képes a lángot. A táplálás funkcióját betölthetik többek között: az elismerés, a szakmai sikerek, a jó munkahelyi légkör, a kiegyensúlyozott családi háttér. Ha ez nem valósul meg, akkor egy idő után már csak parázs lesz a lángból. A parázs állapotában még van remény, hisz a parázs még izzik, és amíg izzik, addig a tűz feléleszthető, ha már csak hamu van, abból már nem lehet tüzet csiholni.³¹³ Az elmúlt harminc évben a leggyakrabban alkalmazott megfogalmazás *Maslach és Jackson* (1981, 1984) nevéhez fűződik. Elméletük alapján a burnout az emocionális kimerültség, a deperszonalizáció és a csökkenő

³¹⁰ BARSY Boglárka: *Stresszorok hatásának vizsgálata szorongásos kórképek és morfiúmfüggőség kialakulására kísérleti állatmodelleken*. Budapest: Semmelweis Egyetem, Szentágothai János Idegtudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2011. - p. 69.

³¹¹JUHÁSZ Ágnes: *Munkahelyi stressz, munkahelyi egészségfejlesztés*. Munka- és szervezetpszichológiai Szakképzés. Oktatási segédanyag. Budapest, 2002. - p. 6.

³¹² FREUDENBERGER J. Herbert (1926 - 1999) német származású amerikai pszichológus volt. A *Journal of Social Issues*. 30. évf., 1. szám. 1974. évi téli számában jelentette meg tanulmányát. A kiegész lényege, hogy a megterhelések, stresszek nyomán fizikai, érzelmi, mentális kimerülés lép fel, ami reménytelenséggel, a célok törekvések elvesztésével jár. Csökken az önértékelés, a munka eredményessége, nő a mások iránti negatív beállítódás.

³¹³ TANDARI-KOVÁCS Mariann: *Érzelmi megterhelődés, lelki kiegész az egészségügyi dolgozók körében*. Budapest: Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola, (PhD értekezés) 2010. -pp. 19-20.

egyéni teljesítmény tünetegyüttesével írható le. A tünetek olyan személyeknél figyelhetők meg, akik valamilyen *emberekkel kapcsolatos* munkát látnak el.³¹⁴

A rendészeti területen végzett kutatások egybehangzóan két nagy csoportját emelik ki a rendőrökért stresszoroknak: az egyik csoport a rendőri munka jellegéből fakadó stresszorok (fizikai veszélyeztetettség, erőszak, bizonytalanság, stb.), a másik a szervezetből eredő stresszorok (vezetési stílus, rossz kommunikáció, munkaerőhiány, stb.) Az elvégzett kutatások többsége a második csoport jellemzőit tartják fontosabbnak.³¹⁵

A munkafeladatokkal kapcsolatos stresszorok a konkrét munkakörülményekkel kapcsolatos stresszoroknál sokkal megterhelőbbek. A munkafeladatokkal kapcsolatos stresszorokban (anyagi megbecsülés, munkahelyi komfort) történő változtatást elsősorban az irányító szerv tudja kezdeményezni (pl.: új kapitányság építése, állománytábla módosítás, bérrendezés), másodsorban a dolgozó, aki jobb munkakörülményeket és magasabb illetményt biztosító beosztásba való áthelyezését kérheti. Ez a személyi döntés szakmailag és anyagi megbecsülés terén is változást eredményezhet a rendőr életében, amely több munkakörülménnyel kapcsolatos stresszor megszűnését is eredményezheti.

A rendőr magán- és/vagy szakmai élethelyzetében történhetnek olyan változások, amelyek következtében új szolgálati helyre vezényelhetik, vagy kérelmezheti áthelyezését. A megváltozott munkahelyi környezetbe történő beilleszkedést megkönnyítheti a rendőrségi lelkipásztor jelenléte. A rendőrségi lelkipásztor segítségével áthidalható a beilleszkedésből eredő lelki megterhelés.

A rendőri munkából fakadó stresszorokat a rendőr nem látja előre, hogy mikor és hol fog bekövetkezni. A stresszoroknak ezen csoportja közvetlen módon érinti a rendőrt. Ebben az esetben a rendőrnek kell megoldási struktúrákat felállítani a problémák megoldására, mivel a lelki problémák felszínre kerülésével a rendőri hivatásba vetett hit megrendülése következhet be. A stresszorok átalakítják a rendőr mindennapi életkörülményeit mind szakmai, mind magánéleti szempontból. Minél több stresszor éri a rendőrt a szolgálat ellátása valamint a magánélete során, annál nagyobb a valószínűsége, hogy lelki válságba fog sodródni. A munkahelyi vezetők

³¹⁴ MASLACH, Christina: Számos kutatást végzett a szociális és egészség pszichológia területén. Legismertebb úttörő kutatómunkája a kiégés szindróma feltérképezéséhez és megfogalmazásához köthető. (<http://psychology.berkeley.edu/people/christina-maslach> letöltés ideje: 2013.12.22.)

³¹⁵ A rendészeti területen végzett kutatások a burnout témakörében: Alexander et al. (1993); Biggam et al. (1997); Brown, Campbell (1990, 1994); Evans, Coman (1993); Ellison (2004); Golembiewski, Kim (1990); Golembiewski et al. (1995); Burke (1993, 1997); Fishkin (1987)

csökkenthetik a rendőrré nehezedő munkakörülményekből eredő stresszorokat, sőt azokat akár teljes mértékben meg is szüntethetik. A rendőri munka jellegéből eredő stresszorokat az élet formálja. A rendőr csak erős akarattal, hittel és személyiséggel képes elhárítani és kezelni a stresszorok okozta támadásokat. Azok a rendőrök, akik nem rendelkeznek ezekkel a személyiségjegyekkel, ki vannak téve a szakmai kiégés, a lelki válság és a bekövetkező rendkívüli életesemények okozta probléma-együttes hatásainak. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársai tevékenységükkel hozzájárulhatnak a rendőrök sérült személyiségjegyeinek erősítéséhez és kezeléséhez.

4.4. A rendőri munkából eredő stresszorok kezelésének megoldási struktúrái

A munkahelyi kiégés a tartós stresszorokra, valamint a lelki válságra válaszként adott pszichológiai tünetegyüttes nem statikus, egyszeri jelenség, hanem olyan folyamat, amely ciklikusan ismétlődik.³¹⁶ Kialakulásáért elsősorban az egyén jellemzői, másrészt a munkakörnyezet - kismértékben a munkaszervezet - tehető felelőssé, ezért a folyamat több szinten módosítható. A felvázolt problémák ellen a leghatékonyabban a prevenciós tevékenységeket fókuszba állító csoporttechnikákkal és módszerekkel lehet védekezni. Ezek a technikák és módszerek képesek növekedési pályára állítani a személyiség frusztrációtűrő képességét, ez által a személyiségforrások fejlesztésre kerülhetnek.

A lelki válságokat okozó tényezők kezelésében nagy szerep jut a rendőrség pszichológiai szolgálatának, a szakmai továbbképzéseknek, a stressz-kezelő tréningeknek, valamint a munkahelyi kapcsolati háló és csapatszellem kialakítására irányuló kezdeményezéseknek. Lényeges szempont, hogy a rendőr képes-e felismerni a kialakult problémaforrásokat, és szándékában áll-e tenni azok ellen. Az egyén akarati tényezőinek stimulálásával, a megoldási struktúrákat nyújtó folyamatrendszerek biztosításával, valamint a segítő intézményi keretek létrehozásával erősíthető a személyes motiváció, az önmagunkról kialakított kép. Így megteremthető a segítő szolgálati rendszer alternatív módozata, a rendőrségi lelkipásztori szolgálat.

³¹⁶ SOLYMOSSI, Krisztina: „Burn-rejtély”: Gondolatok a rendészeti vezetők kiégés-veszélyeztetettségéről és a megoldás lehetséges irányairól. In: *Hadtudományi Szemle*. 6. évf. 4. szám. 2013. - p. 93.

Érdeemes megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a rendőri állomány lelki egészségének megóvása, a vizsgált lelki problémát okozó stresszorok kivédése és megelőzése, a lélektani folyamatok és az önismeret erősítése, és a megoldási struktúrák felvázolása érdekében - a rendszeres éves fizikai és pszichológiai állapotfelmérés mellett - indokolt a rendőrségi lelkipásztori szolgálat által végzett lelki beszélgetések megtartásának kezdeményezését javasolni.³¹⁷

4.5. A rendőri munkából eredő, erkölcsi problémát okozó stresszorok kialakulásának folyamata

Az erkölcsi normák érték- és szabályrendszere a társadalmi énkép alapértékét jelöli. A normák a társadalom tagjainak az együttélését hivatott biztosítani. Egyes kutatók megfogalmazása szerint (Nicola-Farcas, 1995) az erkölcs egy olyan társadalmi tudatforma, amely magában foglalja a magatartás azon elemeit - normáit és szabályait -, amelyek az egyénnek a társadalomhoz, más emberekhez és önmagához való viszonyát szabályozzák. A legfontosabb alapérték a szabályok és szabályrendszerek társadalmi integrációjának létrehozása.

Az erkölcsi szabályok társadalmanként változnak. Ez a változás attól is függ, hogy az adott területen élő emberek milyen közös meggyőződés alapján határozzák meg a követendő erkölcsi alapértékeket. Az erkölcsi érték általában kettős jelleget mutat. Az erkölcsi érték egyrészt megmutatja az emberek között fennálló konkrét viszonyokat úgy, ahogy ezek az emberek viselkedésében és cselekedeteikben megmutatkoznak (leíró jelleg). Másrészt megmutatja az emberi kapcsolatok eszményi képét (normatív jelleg) a kapcsolatok szükségszerű megvalósulása szempontjából.³¹⁸

Az egyén a szocializációs fejlődés során önmaga által fontosnak tartott erkölcsi szabályokat alakít ki a személyi kompetenciák segítségével. Az erkölcsi

³¹⁷*Lelki beszélgetések*: szoros értelemben olyan beszélgetés, melynek egyik részvevője a lélek és a hit dolgaiban érettebb, tanultabb és tapasztaltabb, ezért az egyház tanítása szerint tud eligazítást, tanácsot adni az evangélium és annak konkrét megélése dolgában. Ilyen értelemben a lelki beszélgetés a lelkipásztor egyik formája. Tágabb értelemben a lelki dialógusoknak minden olyan formája, melynek célja a lélek építése, önismeretének gyarapítása. A lelki beszélgetés nem pusztán időöltés (csevegés), hanem a fölmerült problémák tisztázása, megoldása, vagy arra tett kísérlete. Magyar Katolikus Lexikon. L — lelki beszélgetés. (<http://lexikon.katolikus.hu/L/lelki%20besz%C3%A9lget%C3%A9s.html>) letöltés ideje: 2013.12.22.)

³¹⁸ PÉTER Lilla: *Az erkölcsi nevelés - Neveléstudományi tanulmányok*. In: Székelyudvarhely: Babes-Bolyai Tudományegyetem, Távközlési Központ, Pszichológiai és Neveléstudományi Kar, 2008. – pp. 62-63.

szabályok helyes alkalmazásával az egyén képes különbséget tenni a jó és a rossz dolgok között. Az erkölcsi nevelés az egyént és a közösséget képessé teszi az erkölcsi tökéletesedésre (Hoffmann, 2003). Egy szervezet erkölcsi értékeinek meghatározásával lehetőség nyílik a társadalmi és egyéni erkölcsi arculat kialakítására. Az erkölcsi értékek biztosítják egy adott szervezet számára, hogy a szervezet munkájában tevékenyen részt vevő egyén beépítse erkölcsi értékei közé a szervezet részéről meghatározott értékeket. Ez által biztosítottá válik az egyén és a szervezet erkölcsi értékeinek összehangolása. Ez érthető, hiszen lényeges szempont, hogy az egyén erkölcsi értékei összhangban legyenek a szervezet erkölcsi értékeivel. Amennyiben az erkölcsi értékekre vonatkozó összhang nem alakul ki az egyén és a szervezet között, akkor az egyén nem tud hatékonyan és eredményesen részt venni a szervezet munkájában. A szervezetben jelen lévő értékrendi vagy érdekek mentén történő ellenállások károsítják a szervezeti összhangot.³¹⁹

A rendőri hivatás egy speciális közszolgálat. A rendőrség a jogszabályokban meghatározott feladatok ellátásával nyújt közbiztonsági tevékenységet a társadalom számára. A társadalom elvárja a rendőrségi dolgozóktól, hogy a jogszabályok betartása és betartatása mellett, az erkölcsi szabályokat is betartsák.

A rendőrökkel szembeni erkölcsi követelmények támasztása megosztja a társadalomtudománnyal foglalkozó kutatókat és szakembereket. Az álláspontok különbözősége elsősorban az erkölcsi kérdések felvetésének felesleges többletéből adódik. *John Richard Thackrah* angol kutató álláspontja szerint a rendőri munkát végző személyek feladata alapvetően a jogszabályok betartása és betartatása. Állásfoglalása értelmében, ha a rendőr a törvények szerint jár el, akkor erkölcsös magatartást tanúsít, ellenkező esetben a törvények megszegésével a rendőr magatartása erkölcstelen.³²⁰ Ezért a jog és az erkölcs teljes átfedése indokolatlanná teszi az erkölcs önálló létének külön hangsúlyozását. Thackrah kutatásában nem vonja kétségbe az erkölcs jelenlétének fontosságát a rendőri munkában, hanem az erkölcs szuverén jelentőségét kérdőjelezi meg.

³¹⁹ A szervezeti teljesítmény összetevői: hatékonyság növelése, egyéni képességek fejlesztése, külső kapcsolatok erősítése, szervezeti összhang megteremtése, vezetés megerősítése, HR rendszerek fejlesztése.

³²⁰ THACKRAH, John Richard: *Contemporary Policing : an Examination of Society in the 1980s*. London: Sphere Books, 1985. – pp. 38-62.

Más kutatók a jog és az erkölcs egyidejű szabályozó jelenlétének legitimitását vizsgálják.³²¹ Az elvégzett kutatások megfogalmazzák, hogy a belső meggyőződésként működő erkölcs hozzásegít ahhoz, hogy szubjektívebb, mélyebb indítékok is vezéreljék a rendőrt, mint csak a törvényi előírások és a jog érvényesítése. A kutatások kritikaként fogalmazzák meg az etika és az erkölcs oktatásának hiányát a rendőri hallgatók körében.

A rendőri intézkedések a hatályos jogszabályok értelmében kerülnek végrehajtásra. A jog ez által befolyásolja a rendőrök munkáját, meghatározza irányvonalát. A rendőrt a jogszabályok több-kevesebb mozgástérrel ruházzák fel, ezért az eredményes feladatellátáshoz egy erkölcsi tartalom is szükségessé válik, amely segítséget nyújt számára a helyes döntések meghozatalában.³²²

A kutatások rávilágítottak arra, hogy a rendőri jogviszony egyik sarkalatos pontja az erkölcsi értékek motívumainak a meghatározása. A rendőri szolgálatra vonatkozó kötelező jogi előírások érvényesítése érdekében etikai alapszabályokat tartalmazó kódex került kiadásra. A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe³²³ 13 pontban foglalja össze a rendőri hivatásra vonatkozó etikai alapszabályokat. A jogalkotó a rendőrség különleges közszolgálati követelményrendszeréhez igazította a kódex pontjait. Az etikai kódex tartalma úgy került megalkotásra, hogy a jogszabályi előírásokkal együtt biztosítsa a rendőrök erkölcsi értékeinek érvényesítését.

Minden hivatásos szolgálati formának létezik a saját etikai és erkölcsi szabályait tartalmazó szabályrendszere, amely írott vagy íratlan formában kerül érvényesítésre. Az etikai kódex alapvetően a rendőrt helyezi a középpontba, a rendőr tevékenységével kapcsolatban állít erkölcsi normákat.³²⁴ Bolberitz Pál teológus professzor³²⁵ megfogalmazása szerint a jogrend alá van rendelve az erkölcsi rendnek, mivel az előbbit az utóbbi alapozza meg. Érvelésében kifejti, hogy az erkölcsi szabályok tiszteletben tartása a legalapvetőbb cselekvési norma, ezért az erkölcsi szabályok figyelmen kívül hagyásával a jogrend érvényre juttatása válik

³²¹ VALCSICSÁK Imre: *Az erkölcs a rendőri munkában*. In: Főiskolai Figyelő 7. Rendőrtiszt Főiskola. 1996. – pp. 12-19.

³²² VALCSICSÁK Imre: *Erkölcsi kihívások a rendvédelemben*. In: Társadalom és Honvédelem 4. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2000. – pp. 170-177.

³²³ A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe. (<http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe> letöltés ideje: 2013.12.27.)

³²⁴ GECSE Gábor - VOLTER, Zsolt: *A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. 10. évf. - p. 79.

³²⁵ BOLBERITZ Pál (1941) Széchenyi-díjas teológus, filozófus, a PPKE Hittudományi Karának professzora. 1966-ban Esztergomban szentelték pappá. Filozófus diplomáját a római Gregoriana Egyetemen szerezte meg 1976-ban.

lehetetlenné.³²⁶ A rendőrségi lelkipásztori szolgálat feladat-meghatározásával és céljaival összhangban - a Rendőri Hivatás Etikai Kódexében lefektetett alapszabályok figyelembevételével - erkölcsi iránymutatást nyújt mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot biztosít a felmerülő szakmai döntésekhez, és támogatást nyújt a normakövető rendőrök számára a hivatáshoz nem méltó magatartás felismeréséhez.

4.6. A rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények pszichológiai elemzése

Az európai kultúrkörben a demokratikus szemlélet alapja a jogkövető magatartás, ezért - erkölcsileg és jogilag - a rendkívül csekély előny szerzése is kifogásolható magatartás vélelmez. Magyarországon a rendőri korrupciót - aktív hivatalnoki korrupció - átlagos mértékben ítéli el a lakosság. Egy 2009-es Európai Társadalmi felmérés adatai alapján Magyarországon a lakosság átlag felettinek értékelt az észlelt rendőrségi korrupció szintjét. A kutatásból megállapítható, hogy hazánkban a hivatalnokok által kezdeményezett passzív korrupciós gyakorlat - Ausztriával, Portugáliával, Luxemburggal és Szlovéniával megegyezően - átlagos értékhez közeli eredményt mutat.³²⁷ *Németh Erzsébet*, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének főmunkatársa egy korábbi előadásában kifejti, hogy a korrupciós veszélyhelyzetekben csak azok a személyek képesek a szabálykövetésre, akik erkölcsileg érettek. Rámutatott, hogy a külső környezet értékítéletétől való egyoldalú függés arra figyelmeztet, hogy az egyén könnyen befolyásolható.³²⁸ *Házi Zoltán*, az országos rendőrfőkapitány volt helyettese egy 2009-es előadásában kifejti, hogy a rendőrség a közigazgatás szervezetrendszerének részeként nem csak üldözi a korrupciót, hanem maga is kiszolgáltatót a saját szervezetén belüli korrupciós veszélyhelyzeteknek. Érvelése alapján a rendőrségen belüli korrupció kockázatának növekedését a hatékony ellenőrzés hiányában, illetve a lebukás veszélyének minimális kockázatában látja.³²⁹ Ez érthető, hiszen a

³²⁶ BOLBERITZ Pál: *A vallás és az erkölcs viszonya*. In: Jel: Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Lapja, 13. évf. 2003. - pp. 37-39.

³²⁷ KELLER Tamás - Sik Endre: A korrupció észlelése, elfogadása és gyakorlata. In: Tárki Európai Társadalmi Jelentés. 2009. - pp. 170-174.

³²⁸ EGRESI Katalin: „Korrupciós kockázatok és veszélyhelyzetek a közigazgatásban” Egy közigazgatási szakkonferencia tanulságai. In: Jog-Állam-Politika, 2. évf. 2. szám. - p. 155.

³²⁹ u.o. - p. 157.

rendőrségen belüli korrupciós bűncselekmények az esetek többségében rejtve maradnak. A rendőrségi korrupció látenciájának csökkentése érdekében elsősorban a rendőrség személyi állományának megerősítésére, a felső- és középszintű vezetők kinevezési rendjének szigorítására, valamint a belső ellenőrzés hatékonyabbá tételére van szükség.

A korrupciós bűncselekményi fajtákat a jogalkotó a Büntető Törvénykönyv XXVII. fejezet „Korrupciós bűncselekmények” című részében fogalmazta meg.³³⁰ A jogszabály a korrupciós cselekményformákat két csoportba sorolja. Az egyik rész a szükségképpen korrupciós bűncselekményeket, a másik rész a nem szükségképpen korrupciós bűncselekményeket különbözteti meg.³³¹

Szükségképpen korrupciós bűncselekmények:

- vesztegetés,
- vesztegetés elfogadása,
- befolyással üzérkedés,
- befolyás vásárlása

Nem szükségképpen korrupciós bűncselekmények:

- hivatali visszaélés,
- hűtlen kezelés,
- versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban

A rendőri korrupciós bűncselekmények az elkövetés szempontjából a vesztegetés elfogadása, vesztegetés, valamint a hűtlen kezelés cselekményformákban valósulhatnak meg. A felsorolt korrupciós bűncselekményekkel a lakosság elsősorban - de nem kizárólagosan - a rendőri intézkedések során találkozhatnak. Egyes országokban (Kína) a szociális feszültségek egyik fő eleme a korrupció.³³² A jogi tárgy ebben az esetben a kötelességszegés vagy a kötelességszegés látszata. A

³³⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény. 290.§-tól a 300. §-ig. Magyar Közlöny, 2012. évi 92. szám. - pp. 13515-13518.

³³¹ HOLLÁN, Miklós: *Korrupciós bűncselekmények az új magyar Büntető Törvénykönyvben. Anti-korrupciós képzések a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.* Tübingiai-magyar vegyesbizottság a anti-korrupciós szemináriuma. Budapest, 2013. (Előadás) (http://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/7/bd/80000/Holl%C3%A1n_Mikl%C3%B3s_HU.pdf letöltés ideje: 2013.12.27.)

³³² VAMOS Péter: *A társadalmi, szociális, etnikai, vallási feszültségek és a korrupció kezelése Kínában.* In: *A változó Kína* 1. kötet, 2009. - pp. 32-38.

rendőri szolgálatot ellátó személy jogtalan előnyt kér, az előnyt, vagy annak ígérését elfogadja. A rendőr a már bemutatott rendőri hivatás etikai kódexében megfogalmazott erkölcsi értékeket - ha csak időlegesen is, - a korrupciós bűncselekmény elkövetésének idejére háttérbe szorítja.

A háttérbe szorított erkölcsi értékek - a bűncselekmény elkövetését követően - büntudat formájában időlegesen előtérbe kerülnek a rendőr személyiségében. Ha a testület részéről a felelősségre vonás nem történik meg, akkor a rendőr újra és újra elfogja követni a korrupciós bűncselekmények valamelyik formáját, amint arra ismételt alkalom kínálkozik. A rendőr felelősségre vonásával bekövetkezik a rendőr lelki megnyugvása. A korrupciós bűncselekmények elkövetése egy olyan társadalmi jelenség, amelynek megjelenése felmérhetetlen károkat okoz a rendőrségnél.

A katolikus egyház elítéli a korrupció minden formáját. XVI. Benedek pápa egy 2011-es felszólalásában mélységesen elítélte a korrupciót, amely megfogalmazása szerint nyomorba taszít és halálba visz.³³³ Ferenc pápa egy 2013-as beszédében szintén a korrupció ellen szólalt fel. Ferenc pápa hangsúlyozta, hogy a kisebb félrelépés gyakran nagyobb bűncselekmény előszobája lehet. Beszédében utalt a mindenkori közigazgatásba dolgozóakra, akiket a piszkos pénzt elfogadó és méltóságukat elvesztő szegény embereknek nevezete. Ferenc pápa hozzátette, hogy az emberi méltóságot a becsületes, méltóságteljes kemény munka adja, nem a könnyen járhatónak tűnő út.³³⁴ Ferenc pápa szintén egy 2013-as audiencián nyíltan beszélt a Vatikánban létező korrupcióról, amelynek a felszámolását elsődleges feladatának tekinti.³³⁵ Ferenc pápa nyilatkozataiból jól látható, hogy mindent elkövet a korrupció felszámolására, azonban korrupció ellenes egyházügyi reformjával egyes szervezetek érdekeit sérti, amellyel csökkenti érdekérvényesítő szerepüket.³³⁶ Ferenc pápa a katolikus egyház vezetőjeként korrupció ellenes egyházügyi reformokat hajt végre Vatikán gazdasági tevékenységének átláthatósága érdekében. Az évtizedekkel ezelőtt kiépült, és az azóta eredményesen működő korrupciós szervezeti hálózatok

³³³ A korrupció ellen szólalt fel a pápa Beninben. (<http://mindennapi.hu/cikk/egyhaz/a-korrupcio-ellen-szolalt-fel-a-papa-beninben/2011-11-19/9841> letöltés ideje: 2014.04.22.)

³³⁴ Ferenc pápa: a korrupció súlyos bűn. (<http://www.magvarhirlap.hu/ferenc-papa-a-korrupcio-sulyos-bun> letöltés ideje: 2014.04.23.)

³³⁵ Ferenc pápa: a Vatikánban létezik korrupció és „meleg lobb”. (<http://www.parameter.sk/rovat/kulfold/2013/06/11/ferenc-papa-vatikanban-letezik-korrupcio-es-meleg-lobbi> letöltés ideje: 2014.04.23.)

³³⁶ Fenyegetik a pápát. (<http://www.szabadfold.hu/aktualis/fenyegetik-a-papat> letöltés ideje: 2014.04.23.)

felszámolása nem könnyű feladat. Eredményeket elérni a szervezeti struktúra teljes átvilágításával, és a megbízhatatlan tisztségviselők leváltásával lehet elérni.

A közigazgatásban tapasztalt és felszínre került egyes korrupciós bűncselekmények elenyésző részét képezik a ténylegesen elkövetett korrupciós bűncselekmények számának. A rendőri vezetők mellett a beosztottnak is kiemelt figyelmet kell fordítani a rendőrségen belül elkövetett korrupciós bűncselekmények felderítésére. Csak így lehet kiszűrni azokat a rendőröket, akik korrupciós bűncselekményeket követtek el. A rendőrséget minősítő, minél jobb társadalmi megítélés az elkövetett korrupciós bűncselekmények csökkenésével érhető el.

Magyarországon a rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények, elsősorban az anyagi javak - készpénz, jutalékok, kedvezmények - megszerzését jelenti. Mindazonáltal egyre nagyobb figyelmet kell fordítani számos olyan cselekményi formára, amelyek elkövetésével a rendőrség testületi és társadalmi dezintegrációjára kerülhet sor. Ilyen cselekmények a hamis rendőri jelentések, a hamis tanúzás, az illegális szerencsejáték szervezésében résztvevő személyek érdekszférájának biztosítása, valamint a rendőri intézkedések során lefoglalt kábítószeres, gyógyszerek eltulajdonítása, és a rendőrségi információk kiszivárogtatása.³³⁷ A rendőri korrupció nemzetközi szinten történő vizsgálatából látható, hogy növekedése vagy csökkenése nem köthető szorosan adott államhoz vagy földrajzi területhez. Megfigyelhető, hogy azokban az országokban mutat csökkenést a rendőrségi korrupció, ahol erős demokrácia van, és a társadalom tagjai magas jövedelemmel rendelkeznek.³³⁸

A rendőrségi korrupciós bűncselekmények elemzése során nem szabad figyelmen kívül hagyni az állampolgárt, mint aktív vesztegető felet. Az állampolgár a jogtalan előny megszerzése, vagy a joghátrány elkerülése érdekében nyíltan vagy

³³⁷ BAYLEY, David - PERITO, Robert: *Police Corruption. What Past Scandals Teach about Current Challenges. Special Report*. In: United States Institute of Peace, 2011. - p. 4. A szerzők kifejtik, hogy ha az adott államban, vagy földrajzi területen a rendőrségi korrupció kiemelten van jelen, akkor nagymértékben hátráltatja a demokratikus jogállamiság kialakulását és fejlődését. A rendőrök által elkövetett korrupciós cselekményeket nagyon nehéz felismerni, mivel a testületen belüli összefonódás hátráltatja a felderítését, így a jogsértés az esetek többségében rejtve marad. A rendőri korrupció okainak mélyebb vizsgálatára - néhány ország kivételével - a kormányzati szervek nem vállalkoznak, így néhány sajtóvisszhangot kapó elszeparált eset kivételével nincs központi törekvés a problémák feltárására és kezelésére. Bár a rendőri korrupció formái globálisan azonosságot mutatnak, a különbség az elkövetési okokban keresendő. A rendőri korrupció visszaszorításának egyik megoldása az egyre több országban létrehozott független korrupcióellenes szervezetek működése lehet.

³³⁸ Transparency International: *Global Corruption Barometer*, Transparency International. Berlin, 2013. -pp. 9-13. A felmérések alapján az egyes szolgáltatások terén történő vesztegetések összehasonlításában a rendőrségen a legmagasabb (31 %).

burkoltan korrupciós élethelyzetbe hozza, vagy esetenként kényszeríti a rendőrt. A korrupciós élethelyzet kialakulását követően a rendőr döntéshelyzetbe kerül. A kérdés elsősorban nem az, hogy a korrupciós élethelyzetben lévő rendőr elfogadja-e a felkínált előnyt, hanem az, hogy erkölcsi meggyőződését milyen formában tudja érvényesíteni az adott helyzetben. Ez érthető, hiszen ha a rendőr elgondolkodik a felkínált előny elfogadásán, akkor már bekövetkezik az erkölcsi értékvesztés.³³⁹

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat feladata, hogy elősegítse a pozitív erkölcsi értékek megteremtését azoknál a rendőröknél, akik letértek a helyes útról, és elfeledték az erkölcsi értékek jelentőségét. A rendőrségi lelkipásztori szolgálatnak segítséget kell nyújtani azoknak a rendőröknek, akik tanúi lesznek más rendőrök korrupciós tevékenységének, mivel a rendőrségen belül tapasztalható összetartás következtében számos jogellenes korrupciós bűncselekményre nem derül fény. Ez káros a rendőrségre nézve, mivel a vesztegető személy által felkínált jogosulatlan előny elfogadásával a rendőr a testület erkölcsi gyengeségét bizonyítja.³⁴⁰ A rendőrség megbízhatóságáról alkotott társadalmi megítélést negatív irányba befolyásolja a szélesebb sajtónyilvánosságot kapó, felderítésre kerülő rendőrségi korrupciós bűncselekmények. A társadalom elsősorban nem magát a bűncselekményt elkövető rendőrt, hanem a rendőrséget hibáztatja, mivel a testület nem tett meg mindent a korrupciós bűncselekmény megelőzése érdekében. Ez érthető, hiszen a társadalom részéről jogos igény merül fel az etikai alapszabályok betartására és betartatására a rendőrségi állomány körében. A jogalkotás szempontjából vizsgálva a kérdést, egy sokkal hatékonyabb és differenciáltabb jogalkotói törekvése van szükség a rendőrségi korrupció visszaszorítása érdekében. Mindazonáltal a jogszabályok módosítása és szigorítása önmagában nem elegendő visszatartó erő. A belső ellenőrzések gyakoriságával és váratlanságával egy hatékonyabb megelőzési struktúra alakítható ki, amely visszatartó erőként szolgálhat a rendőri állomány számára. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat működésével kiegészítheti azoknak a rendészeti szerveknek a munkáját, amelyek a rendőri korrupció felderítésén dolgoznak. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársai elsősorban a rendőri

³³⁹ S. SZUH Katalin: *Etika segédlet*. In: Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar. Általános Pedagógia, 1999. - p. 33. A szerző kifejti, Eric Fromm német származású amerikai pszichoanalitikus elméletét, akinek megfogalmazása szerint a szorongás és a labilitás az erkölcsi értékvesztés következménye is lehet. Az erkölcsi értékvesztés eredménye, hogy az egyén által fontosnak tartott erkölcsi értékek jelentőségüket veszítik. Mivel az egyén nem ismeri fel a döntési helyzet fontosságát, ezért rossz döntéseket hoz, amelyek következményeket vonhatnak maguk után.

³⁴⁰ BALGA Jozsef: *A rendészet kultúrája és az etikai kódex*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 10. évf. 2009. – p. 73.

korruptió megelőzésében vállalhatnak meghatározó szerepet az által, hogy a lelki beszélgetések során útmutatással, tanáccsal segítik a korruptió területén erkölcsileg bizonytalan helyzetű rendőröket.

Tudatosítani kell a rendőrökben, hogy a rendőri hivatás nem csak hatalmat biztosít számukra, amivel visszaélhetnek. A rendőrök a társadalom szolgálatának és a jogállamiság fenntartásának érdekében végzik a munkájukat. A jogszabály lehetőséget biztosít a rendőrnek az emberi értékek védelmére. A rendőrség a társadalomban élő emberek szolgálatára hivatott. A rendőrségi munkát lehetetlen eredményesen végezni pozitív erkölcsi szempontok érvényesítése nélkül.

Meg kell vizsgálni, hogy a korruptió milyen formában van jelen a kereszténység történelmében. A korruptió egy olyan jogtalan tevékenységi forma, amely végigkísérte az emberi társadalmak fejlődését. A keresztényi hit és erkölcs alapműve, a Biblia az alábbiak szerint fogalmazza meg a jogtalan előny elfogadását:

„Ajándékot el ne végy: mert az ajándék megvakítja a szemeket, és elfordítja az igaz ügyet”

Mózes II. könyve, Kivonulás 23:8.³⁴¹

A rendőrség nem tudna hatékonyan működni, és nem lenne képes a jogszabályok által meghatározott feladatokat ellátni, ha minden esetben a vezetőknek azt kellene vizsgálni, hogy az állományba tartozó rendőrök milyen erkölcsi értékek figyelembevételével látják el szolgálatukat. A rendőrségen belül lévő kontrolált feladat meghatározás- és végrehajtás az eredményesség tekintetében lényeges szempont. Hátránya, hogy az összefonódás lehetőségével a korruptió bűncselekmények a testületen belül maradnak. A korruptió bűncselekmények felderítése nehézkes, mivel a korruptió bűncselekményben résztvevő rendőrök a legtöbb esetben fedezik egymást. A Magyar Helsinki Bizottság 2008-as állásfoglalása értelmében 1989 óta még soha nem volt olyan ügy folyamatban, amelyben akár csak egy rendőr tanú is látta volna a kollégája által elkövetett bántalmazásokat. A biztosság közleményében kijelentette: a rendőrség alapvető érdeke, hogy kiszűrje soraiból a jogszabályokat semmibe vevő, hivatásuk

³⁴¹ KÁROLI, Gáspár (ford.): *Szent Biblia*. Budapest: Bibliatársulat, 1908. - p. 79. A biblia magyarázatában utalásokat találunk arra, hogy jogtalan ajándékokat el ne fogadj. Csak olyan ajándékokat fogadj el, amiért cserébe az emberek nem várnak viszonzást. (Pl.: születésnap, esküvői, keresztelői ajándék)

gyakorlására alkalmatlan személyeket.³⁴² Mindazonáltal egyes rendőri túlkapasokat tárgyaló bírósági eljárásban találunk példákat arra, hogy rendőrök vallanak rendőrtársaik ellen.³⁴³

A rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények leghatékonyabb felderítési módszere a tettenérés. A joggyakorlat a tettenérésen nem csupán azt érti, amikor valaki a tettet az elkövetés közben lepi meg, vagy kapja rajta a bűncselekmény folyamatának elkövetésén, hanem azt is, ha folyamatos üldözés után a bűncselekmény elkövetési helyétől távolabb fogja el az elkövető személyt. A törvény nem részletezi mit ért tettenérés alatt, azt sem határozza meg, hogy ez a felhatalmazás az elfogás tekintetében meddig terjedhet ki.³⁴⁴

A felelősségre vonás szempontjából lényeges, hogy a rendőrségi korrupció ne maradjon rejtve. Meg kell értetni a rendőrökkel, hogy nem csak maga a korrupciós cselekmény bűncselekmény, hanem az is, ha tanúja lesz más rendőr korrupciós bűncselekményének. A rendőr akkor is hibát követ el, ha az észlelt korrupciós bűncselekményt nem jelenti közvetlen rendőrségi vezetőjének.

A rendőri korrupciós bűncselekmények hatékony felderítésére hozta létre a Belügyminisztérium a Nemzeti Védelmi Szolgálatot.³⁴⁵ A jogszabály értelmében a szolgálat Magyarország egész területén ellátja a hivatásos állományba jelentkezőknél, valamint a hivatásos állomány tagjánál a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló törvényben meghatározott kifogástalan életvitel ellenőrzést. A szolgálat elvégzi az Rtv. 7.§ (1) bekezdés b) pontjában meghatározott személyi kör megbízhatósági vizsgálatát,³⁴⁶ továbbá e

³⁴² Helsinki Bizottság: a rendőrség fenyeget, a rendőrök egymást fedezik. (https://gondola.hu/cikkek/57413-Helsinki_Bizottsag_a_rendorseg_fenyeget_a_rendorok_egymast.html letöltés ideje: 2014.04.23.)

³⁴³ Megvádolt rendőrök is falaznak a szadista főtisztnek. (http://index.hu/belfold/2009/11/09/megvadolt_rendorok_is_falaznak_a_szadista_ornagynak/?homan=Nemzeti_Hirhalo letöltés ideje: 2014.04.23.)

³⁴⁴ A személyek és a vagyon (birtok) megvédésének jogi eszközei – A jogi szabályozás szükségességéről. (tananyag) - p. 8. Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Védelmi Kutatások Központ.

³⁴⁵ A Nemzeti Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 29/2011. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról. (http://nvsz.hu/sites/nvsz/files/0651_001_1.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

³⁴⁶ A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv elvégzi a kormánytisztviselők, kormányzati ügykezelők, a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat hivatásos állományú tagjainak megbízhatósági vizsgálatát.

törvény 7.§ (1) bekezdés c) pontjában foglaltak szerint felderíti a jogszabályban meghatározott bűncselekményeket.³⁴⁷

A jogalkotó lehetőséget biztosított arra, hogy a Nemzeti Védelmi Szolgálat munkatársai a megbízhatósági vizsgálat végrehajtásával valós jogsértő élethelyzetet hozzanak létre. A jogsértő szituáció alkalmával a rendőr korrupciós hajlandósága kerül vizsgálat alá, amely során a rendőr bizonyíthatja fedhetetlenségét, hivatástudatát és erkölcsi értékeinek stabilitását. A megbízhatósági vizsgálat során nemcsak a rendőr korrupciós hajlandósága kerül vizsgálat alá, hanem egyúttal a rendőr erkölcsi értékei és egyéni hitvallása is. A megbízhatósági vizsgálatnak az egyik legfontosabb megállapítása, hogy a rendőrség teljes személyi állománya részére világossá váljon, a rendőrnek erősíteni és nem gyengíteni kell a társadalmi bizalmat.

4.7. A rendőri megézés alkalmazásának lehetősége a rendőrök erkölcsi értékrendszerében

A rendészet számos speciális lényeges specifikumot és erkölcsi vonást tartalmaz. A rendészeti tevékenység elsősorban az emberekkel kapcsolatos, ezért ennek megfelelően számos szociálisan érzékeny területet tartalmaz. A helyes erkölcsi életfelfogás nyújt segítséget a rendőr számára, hogy meg tudja különböztetni a jó és a rossz közötti különbséget. A lelkiileg kiegyensúlyozott és erkölcsileg stabil rendőr szociális érzékenysége segítségével feltárja a helyes és a helytelen magatartást tanúsító emberek közötti különbséget.

Ezt hívjuk rendőri megézésnek!

A rendőri megézés a szakma specifikus elméleti és gyakorlati tapasztalatok gyarapodásával, és a szakmában eltöltött idő előrehaladtával egyre magabiztosabban erősödik. A rendőri megézés kialakításához lényeges szempont egyes személyi kompetenciák megléte, például intelligencia, pozitív erkölcsi értékek alkalmazása, szociális érzékenység, egyéni elemzőképesség, csapatkonszenzusban történő aktív részvétel, terhelhetőség.

A doktori értekezés szempontjából elsősorban nem az ösztönösen végrehajtott rendőri cselekedetek (pl.: agresszió, ismétlődő intézkedéstaktikai megoldások

³⁴⁷ Nemzeti Védelmi Szolgálat Alapító Okirat. 5. A költségvetési szerv alaptevékenysége. (http://nvsz.hu/sites/nvsz/files/alap%C3%ADt%C3%B3okirat_hat%C3%A1lyos_201310.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

különböző formájú és intenzitású eljárásokban) alkalmazásáról beszélünk, hanem a rendőr személyiségébe, viselkedésébe, intézkedési kultúrájába beépült megérzéseken alapuló gondolkodásról és viselkedésről. A rendőr megérzései segítségével gyors és helyes döntést hozhat az eredményesség és a kulturált rendőrségi magatartás érdekében.³⁴⁸ A rendőr a szolgálat egyes szakaszaiban kognitív energiát takarít meg az által, hogy megfelelő módon alkalmazza a kialakult megérzéseken alapuló tulajdonságait és tapasztalatait.

A rendőri megérzések fontos szerepet töltenek be a rendőrök munkájában. Hozzájárulnak a helyes döntésekhez, segítséget nyújtanak az erkölcsi értékrendszerek helyes és helytelen közötti különbségek felismeréséhez. A rendőri megérzés kialakulása során figyelmet kell fordítani arra, hogy egyes helyzetekben nehogyan negatív irányba befolyásolják a rendőr döntéseit. A rendőri megérzések helytelen értelmezésével a rendőr helytelen döntéseket hoz, amelyek a jogsértő cselekedetek kialakulásához vezethetnek. A rendőri munka szakmaiságának magas fokú elsajátításához elengedhetetlen a rendőri megérzés kialakulása.³⁴⁹ A rendőri megérzés súlyozottan a büntetőeljárás nyomozati és vizsgálati szakaszában játszik fontos szerepet.³⁵⁰

A kutatás szempontjából lényeges a büntetőeljárás nyomozati és vizsgálati szakaszának bemutatása és elemzése a rendőri megérzés részletesebb megértése érdekében. A vádemelést megelőző szakasz a vizsgálati munka. Célja a bűncselekmény jellegének és az elkövető kilétének a megállapítása. A vizsgálat az adott személy vagy személyek ellen büntetőeljárást megindító döntéssel, vagy az eljárás felfüggesztésével, az eljárás ideiglenes felfüggesztésével, vagy az ügy nem büntetőjogi eljárás keretében történő vizsgálatával fejeződik be.³⁵¹ A vizsgálati munka egyik nagyon fontos eljárási szakasza a vallomások felvétele. A vizsgált ügy

³⁴⁸ HÉDER Sándor: Az ösztönös a céltudatos az ökológikus viselkedés.

(<http://www.slideshare.net/forlong/sztnskologikus-viselkedes> letöltés ideje: 2013.12.29.)

³⁴⁹ VALCSICSÁK Imre (szerk): *Rendészeti (szakmai) etika*. Budapest: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Magatartástudományi Tanszék. 2013. – p. 9.

³⁵⁰ Milyen szakaszai vannak a bűnügyi nyomozásnak? A bűnügyi nyomozás öt szakaszát különböztetjük meg:

1. Vizsgálat
2. Nyomozás
3. Előzetes letartóztatás
4. Döntés az előkészítő eljárásban – vádemelés
5. Rövidített előkészítő eljárás

(https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_defendants_in_criminal_proceedings_-169-CZ-maximizeMS-en.do?clang=hu&idSubpage=2 letöltés ideje: 2013.12.29.)

³⁵¹ u.o. A vádemelési szakasz befejezése.

szempontjából releváns információk összegyűjtésével és elemzésével rávilágíthatunk az ügy megértéséhez szükséges történésekre, és az ügyben érintett személyek szerepére. A vizsgálati munkát végző rendőr áttekinti a nyomozati szakaszban megszerzett információkat és adatokat, dönt a gyanúsítottak fogva tartásáról, valamint adott esetben más nyomozati cselekmények alkalmazásáról.

A vizsgálati munkát végző rendőr az erkölcsi kompetenciák közül a megérzésekre hagyatkozva képes elemezni a vizsgálati szakaszban résztvevő személyeket. Az erkölcsi kompetencia segítségével a rendőr morálisan megalapozza megérzéseit, amelyek a vizsgálat további szakaszában megvalósításra kerülhetnek.

A rendőr megérzései elsősorban a vizsgálatban résztvevő személy vagy személyek által felvázolt események, vagy történések valódiságára vonatkoznak. A bűncselekmény felderítése érdekében a nyomozást végző rendőrnek minden jogszabály adta lehetőséget alkalmaznia kell az elkövető személyének elfogása érdekében. Mindazonáltal szem előtt kell tartani azt a tényezőt, hogy a rendőr a felderítés érdekében túlzó agressziót vagy kényszervallatást nem alkalmazhat.³⁵²

A kérdés elsősorban nem az, hogy a vizsgálatot végző rendőr egyéni megérzései helyesek vagy helytelenek voltak - mivel csupán a megérzésekre hagyatkozva nem lehet a gyanúsítást realizálni -, hanem az, hogy az egyén erkölcsi kompetenciájának erősítésével milyen mértékben sikerült erősíteni a rendőr erkölcsi helyzetét. A rendőr erkölcsi kompetenciájának erősítésére nagy szükség van mind a vizsgálati, mind a nyomozati munkában, mivel a rendőr ez által képes elérni az etikai és erkölcsi normák betartását.

A felvázolt nyomozati és vizsgálati munka csak egy kis része annak a tevékenységfolyamatnak, amelyet a jogalkotó a rendőrség számára meghatározott. A rendőrség szervezeti struktúrájában számos olyan rendszeresített rendőri beosztás van, ahol a rendőr segítségére lehet a rendőri megérzés. Elsősorban azonban a bűncselekmények nyomozása során lehet kiaknázni a nyomozati munkát folytató, lelkiileg stabil és erkölcsileg kiegyensúlyozott rendőrök megérzésit. Ez érthető, mivel a nyomozati munkát végző rendőr - megérzéseit figyelembe véve - a logikai összefüggések figyelembevételével elemzi és értékeli a rendelkezésére álló krimináltechnikai és krimináltaktikai adatokat a tanúk által elmondottakkal. A logika

³⁵² ROUFA, Timothy: *Ethical values in Policework*

(http://criminologycareers.about.com/od/Career_Trends/a/Ethics-In-Law-Enforcement.htm letöltés ideje: 2014.05.05.)

segít abban, hogy a gondolkodást tudatosan gyakoroljuk, és logikai levezetéseket végezzünk.³⁵³ A rendőri munka során érvényesített gyakorlati tudás legfőképpen közvetlen tapasztalati úton sajátítható el, mivel az elméleti összefüggések adekvát formában rendelkezésre állnak.

4.8. A rendőr személyiségének fejlődése az erkölcsi kompetenciák függvényében

Az eddig felvázolt kutatási eredményekből kitűnik, hogy a rendészeti hivatás számos erkölcsi kihívást és specifikumot tartalmaz. A kihívások tekintetében a rendőr erkölcsi és etikai stabilitásának fontosságát kell kihangsúlyozni. A rendőr erkölcsi indíttatású cselekedetei a legtöbb esetben nyilvánosak, ennél fogva a társadalom tudatos odafigyelése mellett történnek megnyilvánulásai. Az erkölcsi kompetenciák alaposabb vizsgálatával a rendészeti normák, értékek és elvek a társadalom részéről támasztott követelményekkel összhangba hozhatóak.

4.8.1. Elméleti problémafeltevés

- Hogyan értelmezhető a rendőr erkölcsi fejlődése?
- Milyen irányt vagy elmozdulást tekintünk kívánatosnak, konstruktívnak és hatékónynak?
 - Az ezekre a kérdésekre adott válaszok milyen formában és mértékben erősítik a rendőr személyiségét, valamint ez által milyen hatást gyakorolnak az egyénre és a társadalomra?

A rendőr erkölcsi fejlődése különböző szakaszokon megy keresztül. A rendőri pálya kezdeti szakaszában szembesül egy új, addigi életétől merőben eltérő rendszerrel. A rendőri pálya első időszakában kialakításra kerülnek a társas kapcsolatok. Az elméleti tudásanyag biztosításával és megszerzésével a hatékonyság növelése kerül előtérbe, amely során különböző egyéni szemléletekkel találkozik a rendőr. Ezek az egyéni rendőri szemléletek képesek formálni a rendőr erkölcsi és lelki kompetenciáit. Az egyéni behatások következtében megváltozhat a rendőr szemlélete. Magabiztossága és szakmai tudása erősödik, ezért egyre inkább előtérbe

³⁵³ NAGY József – KOVÁCS Gyula: *A kriminálmetodika általános kérdései*. Budapest: Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Rendészettudományi Kar. - pp. 8-9.

kerülnek az ösztönös cselekedetek. A rendészeti pályán eltöltött évek számának növekedésével a szakmai problémák mellé magánéleti problémák csoportosulnak, amelyek képesek befolyásolni a felmerülő szakmai döntéseket is. Megváltoznak a fontossági erőviszonyok, előtérbe kerülnek a gyors megoldást igénylő problémák.³⁵⁴ Ha a kialakult probléma a rendőrt megoldhatatlan feladat elé állítja, akkor segítségre van szüksége. A rendőr részéről történő segítségkérés elvetése - vagy a problémával felkeresett személy részéről történő elutasítás - erkölcsi gátlástalanságot eredményezhet, aminek hatására a rendőr helytelen döntéseket hozhat.

Az erkölcsi válság kialakulását követően a rendőrben felvetődik a kérdés: Miért kell helyesen cselekedni?

Az erkölcsi érettség kialakulásával a rendőr képes lesz hosszútávon mérlegelni a szakmai és a magánéleti kihívásokat. Ez által képessé válik megélni a jót cselekedeteiben. A kezdeti szakaszban megszerzett mások iránti elkötelezettség megerősíti a társadalom egészére vonatkozó hatékony feladatellátást. A szakmai életút további szakaszaiban egy pozitív irányú erkölcsi és lelki fejlődés valósul meg. Ez a fejlődés kihatással van a rendőr magánéletének sikeres megélésére, amely során a család erős kötelék formájában támogatja és biztosítja a rendőr erkölcsi meggyőződésének biztos alapjait.³⁵⁵

További probléma akkor merül fel, ha a rendőr nem tudja elfogadni a testület által elfogadott normákhoz történő alkalmazkodást. A rendőrség jogszabályok által meghatározott normák és értékek szerint biztosítja a rendőr számára a kijelölt utat. Az erkölcsi normák háttérbe szorításával, szakmai vagy magánéleti problémák erősödnek, ebből kifolyólag a személyes célok elérése kerül előtérbe.³⁵⁶ A magánéleti válság kihatást gyakorol a rendőr érzelmeire és cselekedeteire egyaránt, aminek következtében lelki és erkölcsi bizonytalanság lép fel. A helyes erkölcsi értékek pozitív értékszemléletét felváltja az abszolút értelemben vett erkölcsi

³⁵⁴Police Chiefs Desk Reference: 2. *Police Ethics*. In: University of Mississippi, 2004. - pp. 30-43. A tanulmány kifejti a rendőri vezetők felelősségét a rendőrt érintő etikai kérdések és problémák megoldása terén, mivel az alapkoncepció értelmében a rendőrnek lehetőséget kell biztosítani, hogy a felmerülő erkölcsi problémáit a rendőri vezetővel ábeszélhesse. Kulcsfontosságú a retorziómentesség biztosítása, hogy a rendőr bizalommal fordulhasson a rendőri vezetőhöz.

³⁵⁵ MAUREN, Cain: (szerk): *Society and the Policeman's Role*. Sydney: International Library of Society, Law Book Co of Australasia. 1973. – pp. 101-198. A könyvben számos tanulmány foglalkozik a rendőrök társadalomban betöltött szerepével. Kutatások és megfigyelések elemzésével és értékelésével mutatják be a városi és a vidéki rendőrök társadalmi kapcsolatait, kiemelve a vidéki rendőrök esetében a szakmai és a családi kapcsolatok fontosságát.

³⁵⁶SOMOGYINÉ P. Krisztina: Az erkölcsi fejlődés és nevelés lélektana. A moralitás pszichológiája. – p. 4. (http://www.erkolcstan.hu/system/files/cikk/2013/erkolcsi_fejlodes_pszichologiaja.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

mélypont, amikor is a rendőr már nem képes különbséget tenni a helyes és a helytelen között. Erkölcsi értékvesztés következik be. Ebben az esetben a felajánlott intézményi vagy egyéni segítség akkor képes eredményeket elérni, ha a rendőr beismeri önmagának a probléma fontosságát, és még nem követett el jogszabályba ütköző bűncselekményeket. A rendőrnek lehetőséget kell biztosítani, hogy felmérje a probléma forrását, és biztosítani kell számára a segítő szervezeti formát. A pozitív erkölcsi értékek erősítésével biztosíthatóvá válik a rendőr testületben tartása, vagy a sikertelen együttműködést követően eltávolítása. A rendőrnek meg kell próbálnia elkülöníteni a magánéleti és szakmai problémáit, mivel a két problémaforrás együttes jelenléte újabb, előre nem látható kihívások elé állíthatja a rendőrt.

4.8.2. Technikai jellegű problémafelvetések

Hogyan lehet megfoghatóvá, esetleg mérhetővé tenni egy ember erkölcsi értékeit, normáit, azokat a kognitív folyamatokat, amelyek magatartását, cselekedeteit és lelki meggyőződését befolyásolják a rendőri munka során?

A rendőri munka értéke a statisztikai adattárakban megjeleníthető és értékelhető munkafolyamatok összességében mérhető. A statisztikai adatok megmutatják, és egyben értékelik egy rendőr, egy rendőrkapitányság, egy megye vagy az egész rendőrség felderítési, bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági tevékenységének hatékonyságát. A statisztika olyan tudományos módszertan és gyakorlati tevékenység, ami arra szolgál, hogy jellemezze a valóság tényeinek valamely adott körét a számok nyelvén. Számolni kell azzal, hogy releváns információk veszhetnek el a statisztikai adatok értékelése során.³⁵⁷ A statisztikai adatok elemzésével a rendőrség képes behatárolni a bűnügyileg fertőzött területeket, ez által gyorsan és hatékonyan képes koncentrálni erőit és eszközeit az adott területre. A rendőrség a statisztikai adatok publikálásával erősítheti vagy gyengítheti a lakosság biztonságérzetét.³⁵⁸

³⁵⁷ Statisztikai fogalmak: A statisztika. (<http://statisztikus.hu/fuggelek/statisztikai-fogalmak/> letöltés ideje: 2013.12.31.)

³⁵⁸ Police distort crime data, inciting violence against refugees. - A rendőrség torzítja a bűnözési adatokat a menekülteket ért uszító cselekményekkel szemben. (<http://972mag.com/police-distortion-of-crime-data-encourages-rising-violence-against-refugees/46236/> letöltés ideje: 2014.02.09.) A rendőrség a statisztikai adatokkal nyújtott tájékoztatást a társadalom számára az elkövetett jogsértések helyzetének alakulásáról. A nyilvánosságra hozott adatok segítségével a társadalom tagjai képet kapnak a szűkebb értelemben vett lakókörnyezetük közbiztonsági helyzetéről, ez által a biztonságérzet erősítése vagy gyengítése következik be. Ha a rendőrség a rendelkezésére álló statisztikai adatokat

A lakosság biztonságérzetének növeléséhez a legtöbb esetben elégségesnek bizonyulhat a rendőri létszám, és a közterületen eltöltött órák számának növelése. Társadalmi igény mutatkozik arra vonatkozóan, hogy a személyi és közösségi biztonság megteremtése érdekében nyíltan, magabiztosan és a kommunikációs csatornák felhasználásával létesítsen kapcsolatot a lakosság a rendőrség tagjaival. A társadalom részéről megfogalmazott kompetenciák átértékelésével mind az egyéni, mind a közösségi biztonság erősítése válik megvalósíthatóvá. A kommunikációs csatornák összehangolása során a segítséget kérő személy és a rendőr között egy bizalmi kapcsolat alakulhat ki. A bizalmi kapcsolat meghatározza a rendőr segítő tevékenységének intenzitását és folyamatosságát. A segítséget kérő személy biztonságérzete ez által erősödik.

Az erkölcsi értékek közül az egyik legfontosabb a jót cselekedni és a mások jónak tartanak személyi motívum. A pozitív erkölcsi meggyőződések a kezdeti időszakban minden rendőr személyiségében, egyéni meggyőződésében és cselekedeteiben jelen vannak. A problémák a már felvázolt erkölcsi és lelki változások során alakulhatnak ki.

A rendőr erkölcsi értékeinek vagy az erkölcsi értékek változásának jelentőségét a helyes cselekedetek gyakorisága és intenzitása határozza meg.

A rendőr a szakmaiság elsajátítása, és a rendőri munka végrehajtása során értékeket szerez, amelyeknek a gyakorlatba történő átültetésével kerül megítélésre a társadalom részéről. Ha valakiről azt mondjuk, hogy jó, akkor az illető emberi természetét nem csupán egyik vagy másik vonatkozásban érintjük, hanem valamiképpen egész természetéről hozunk ítéletet, és ezt az egész emberi természetet átható különleges jóságot erkölcsi jóságnak nevezzük.³⁵⁹

A Katolikus Egyház Katekizmusának az emberi cselekedetek erkölcsiségéről szóló fejezetében fogalmazza meg és a jó és a rossz cselekedetekre vonatkozó tanítását.³⁶⁰ A tanítás az erkölcsileg jó cselekedet esetében egyszerre föltételezi a tárgyat, a célt és a körülmények jóságát. Ez érthető, mivel a helytelen cél akkor is megrontja a cselekvést, ha tárgya önmagában helyes (pl.: a rendőr készségesen nyújt információt a külföldieknek, hogy lássák az emberek segítőkészségét, ellenben ki

szándékosan elferdíti vagy meghamisítja, akkor a társadalom tagjai valótlan képet kapnak a közbiztonság valós helyzetéről, így sérül a biztonságérzetük.

³⁵⁹ TURAY Alfréd: *Az ember és az erkölcs. Alapvető etika Aquinói Tamás nyomán*. Budapest: AGAPÉ, 2000. - p. 5.

³⁶⁰ ERDŐ Péter (szerk): *A Katolikus Egyház Katekizmusa. A Római Katolikus Egyház tanításának összefoglalása*. Budapest: Szent István Társulat, 2013. - p. 19.

nem állhatja a külföldieket). A helytelen tárgy megválasztásával önmagában rosszá teheti az egész cselekedetet. Az egyházi tanítás szerint vannak helytelen cselekvésmódok, amelyek választása minden esetben téves következtetést eredményez. A téves választás magában foglalja az akarat bizonytalanságát, azaz az erkölcsi rosszat.

A rendőr erkölcsi értékei a bizalom és a biztonság megteremtése, a megfelelő kommunikációs csatornák kiépítése, valamint a segítőkészség biztosítása. A felvázolt rendőri erkölcsi alapértékek minden rendőr filozofikus gondolkodásában, érzelmi meggyőződésében a világról, az emberekről és a környezetről alkotott véleményében, valamint cselekedeteiben is jelen kell lennie. A rendőrnek fel kell vállalnia és fel kell tudni dolgozni azokat az eseményeket, amelyek befolyásolják személyiségének erkölcsi és lelki oldalát. A rendőrben tudatosulnia kell, hogy a legfontosabb erkölcsi feladat a társadalom biztonságának a megteremtése és az emberek segítése, akár az életének a feláldozása árán is.³⁶¹

A rendőri munka erkölcsi nagysága abban rejlik, hogy a jogszabályok által meghatározott jogokat és kötelességeket az egyéni erkölcs pozitív követelményrendszerével párosítjuk. Téves következtetés tehát a rendőr cselekedeteinek erkölcsiségét csak a szándék, vagy a keretüket képező körülmények (környezet, társadalmi nyomás, kényszer, vagy szükséghelyzet) alapján lehet megítélni. Vannak olyan a rendőrök által elkövetett cselekedetek, amelyek önmagukban, a körülményektől és a szándékuktól függetlenül minden esetben helytelenek tárgyuk miatt. (Ilyen pl.: indokolatlan és túlzó brutalitás, jogtalan fegyverhasználat, korrupció, az emberi jogok figyelmen kívül hagyása, szándékos bűncselekmények elkövetése). A rendőr jogszabályba ütköző cselekedeteivel soha nem igazolhatja a jóra való törekvését. A katolikus egyház tanítása pontosan meghatározza az erkölcsi rossz lényegét: „Soha nem szabad rosszat tenni azért, hogy abból jó származzon.”³⁶²

³⁶¹ MÉSZÁROS Ádám Zoltán: A veszély vállalásának elméleti és gyakorlati problémái. Jogelméleti Szemle. 2013. évi 4. szám. - pp. 93-100. A szerző kifejti, hogy az életre és a testi épségre nézve jelentős kockázati tényezőt hordoz magában a rendőri hivatás. A rendőr feladatának ismeretében az önrendelkezési jogát gyakorolva, saját elhatározásából dönt az élet feláldozásának lehetőségéről. A rendőri hivatás komplexitásából kifolyólag az élet kockáztatását is magában foglaló önkéntes veszélyvállalás a rendőr saját elhatározásából történik. Az állam objektív életvédelmi kötelezettségét a megfelelő kiképzéssel, technikai védelmi eszközök biztosításával és a fegyverhasználat engedélyezésével teljesíti, ez által a rendőr életének kockáztatása a minimálisra csökkenthető.

³⁶² A Katolikus Egyház Katekizmusa. Az ember hivatása: Élet a szentlélekben. II. fejezet. A jó és a rossz cselekedetek. 1756 és 1760 tanítás.

4.8.3. Gyakorlati problémafelvetések

Hogyan lehet a rendőr személyiségét, döntéseit, világlátását befolyásolni, kedvező irányba segíteni a fejlődését?³⁶³

Az eddig felvázolt kutatási eredményekből kitűnik, hogy a rendőr személyiségét nagymértékben befolyásolja a környezetének véleménye, és erkölcsi értékítéletének változásai.

Sarkalatos kérdés hogy, ha a rendőr erkölcsi zavarral vagy problémával kerül szembe, akkor legyen segítség a számára. Ehhez az szükséges, hogy a rendőr felismerje a személyiségét befolyásoló erkölcsi problémákat és merje azt közvetlen környezete (család, munkatárs, vezető, lelkipásztor) elé tárni.

Másik lényeges szempont, hogy a rendőr rendelkezzen kellő önismerettel, hogy felismerje a kialakult vagy kialakulóban lévő erkölcsi problémákat. Az igazi önismeret azt jelenti, hogy a rendőr pontosan meg tudja válaszolni a következő kérdésekre adott válaszokat:

- Ki vagyok?
- Kivé akarok válni?
- Kivé kell válnom?
- Kinek tartanak engem az emberek?

A fenti kérdésekre adott válaszok alapján egy átfogó és könnyen elemezhető képet kaphatunk arra vonatkozóan, hogy a rendőr ismeri-e a múltját, képes-e megérteni a jelenét, és hogy rendelkezik-e reális jövőképpel. Az önismeret segítségével a rendőr képes megérteni a benne végbemenő folyamatokat, döntéseket és választásokat.³⁶⁴ Az önismeret segít, hogy a rendőr felismerje a jó és a rossz közötti különbséget, és képes legyen helyes döntéseket hozni. A rendőrnek segítséget kell nyújtani abban is, hogy képes legyen felismerni önmaga rossz tulajdonságait, amelyek kihatással lehetnek döntéseire.³⁶⁵ Remek önismeretre vall, ha a rendőr segítségért folyamodik, mert egyedül nem képes kezelni a személyiségét, az érzelmeit vagy a gondolatait terhelő problémákat. A rendőr döntéseit senkinek és

³⁶³ SZEKSZÁRDI Júlia - HORVÁTH H, Attila – BUDA, Marianna – SOMFALVI, Ildikó: *A serdülők erkölcsi szocializációja. (Útkeresés a labirintusba)* In: Magyar Pedagógia, 100. évf., 4. szám, 1992. - p. 475.

³⁶⁴ GOSZTOLAI Géza: *Önismeret.* (<http://www.gosztolai.hu/modszertar.html>) letöltés ideje: 2013.12.31.)

³⁶⁵ KIRÁDY Attila – VARJÚ, Nóra: *Stresszrezisztencia meghatározása projektív rajzvizsgálati módszerrel a fegyveres testületek állományában.* - p.1. (<http://portal.zmne.hu/download/konyvtar/digitgy/publikacio/Kirady.pdf>) letöltés ideje: 2014.01.04.)

semmilyen formában nem lehet a rendőr kérése nélkül befolyásolni vagy megváltoztatni, viszont a rossz döntések következményeit vállalnia kell.

A rendőri munka során - némely esetben - szinte a pillanat tört része alatt kell döntéseket hozni, amelyek következményétől akár emberéletek függhetnek. A döntés meghozatalakor értékelni és elemezni kell a kialakult helyzetet, a körülményeket, a jogi alapokat, és a környezetben lévő személyek szerepét és cselekedeteit. A rendőr döntéseinek, érzelmeinek, elgondolásainak és személyiségének kedvező irányba történő iránymutatására csak akkor van lehetőség, ha a rendőr önmaga számára feltárja a kialakult erkölcsi, lelki és etikai jellegű problémákat. Meghatározó, hogy a rendőr képes-e felismerni azokat a jelzéseket és tüneteket, amelyek a kezdődő, vagy a már kialakult probléma eredetét határozzák meg.

Azok a foglalkozások, ahol emberek segítése vagy az élet megmentése az elsődleges feladat, olyan speciális munkakörülmények vannak, amely során a munkát végző személyek is sérülhetnek. Jelen esetben elsődlegesen nem a testet ért tényleges fizikai sérülésről, hanem az adott személy lelkét és erkölcsi értékeit, világlátását befolyásoló sérülésekről beszélünk. A folyamatos stressz szakmai és személyes kimerülést eredményezhet.³⁶⁶

A felmerülő problémák kezelésére javasolt megoldási módszer a proaktív és reaktív stratégia. A proaktív stratégia célja a megelőzés, hogy ne alakulhasson ki lelki és erkölcsi probléma a rendőri munka során. A felvetett problémák megelőzése érdekében elsősorban a már meglévő intézményi struktúrák, képzési és kiválasztási módszerek átalakításával és alternatív eljárások alkalmazásával nyílik lehetőség. A reaktív stratégia célja a már kialakult probléma kezelése, amely elsősorban tanácsadással vagy rehabilitációs program létrehozásával válik kezelhetővé.³⁶⁷ Törekedni kell arra, hogy a rendőri munka során átélt traumatikus események következménye ne okozzon maradandó testi és lelki problémát a rendőrök számára.³⁶⁸

³⁶⁶BERÉNYI András: *A munkahelyi stressz kezelésének lehetőségei*. Egészségügyi dolgozók munkavédelmi kockázatai című konferencia. Debrecen, 2011. Az előadó a segítő foglalkozások tekintetében kifejti, hogy a stressz okozta pszichológiai reakciók a szorongás, a harag és agresszió, a depresszió és a tanult tehetetlenség és a kognitív károsodás. A mit tehetünk? kérdésre válaszolva az előadó az esetmegbeszélő és szupervíziós tréningek megszervezését, és a képzéseken való részvételek lehetőségét emeli ki.

³⁶⁷WEBB, D. Stephen and Smith, L. David: *Stress Prevention and Alleviation Strategies for the Police*. In: *Criminal Justice Review*. 37. évf. 38. szám. 2013. - pp. 536-538.

³⁶⁸VIOLANTI, M. John: *Residuals of Police Occupational Trauma Problems*, In: *Issues & Challenges in Law Enforcement*. (<http://www.spiritofthelaw.org/sol1art2.html> letöltés ideje: 2014.01.11)

A rendőrök a munkájuk ellátása során veszélyes helyzetekbe vagy körülmények közé kerülhetnek, amely helyzetek vagy körülmények traumatikus élményt, vagy a stressz olyan fokát eredményezhetik, amelyeket nehéz feldolgozni és ellenőrizni.³⁶⁹

Következtetések:

A tárgyalt fejezetben a rendőrök munkáját és magánéletét erőteljesen befolyásoló két nagyon fontos tényező - lelki és az erkölcsi - problémák kialakulásának formái, lehetséges kezelési és megoldási struktúrái kerültek bemutatásra és elemzésre. Számos hazai és külföldi kutató foglalkozik a fegyveres - elsősorban katonaság - szervezetben szolgálatot ellátó személyek stressztűrő képességével és kialakulásuk lehetséges összetevőivel (Végh, 2002; Kirády, 2009; Williams, 1987). A kutatók elsődlegesen a stresszorok jelenlétét, a traumatikus élmények és a megküzdés képességének felmérését vizsgálják. Mindazonáltal indokoltnak tűnik megkülönböztetni a stresszorok által okozott problémákat a lelki és erkölcsi behatások okozta problémáktól.³⁷⁰ Az eddig elvégzett kutatások elsősorban a fegyveres szervezetek munkáját vették vizsgálat alá, kifejezetten a szolgálat ellátásából eredő problémákat vizsgálva. Az egyik legfontosabb problémának a szolgálat ellátásából eredő stresszorok jelenlétét és az egyén megküzdési faktorát tekintik a kutatók.

A rendőrök munkájából eredő problémák jellegéből és összetettségéből adódik, hogy a kialakuló stressz nagysága és gyakorisága az egyik legnagyobb problémaforrást előidéző pszichikai folyamatok egyike.

A folyamatos fizikai és pszichikai megterheléssel járó rendőri feladatok összetett hatást gyakorolnak az emberi szervezetre. Ez a hatás a teljesítmény minőségi és mennyiségi változásában van jelen. A rendőr fizikai és pszichés képességei a fokozott rendőri munka hatására változhatnak. Ennek eredményeként a rendőr, és közvetve a testület teljesítőképessége csökkenő tendenciát mutathat, amely

³⁶⁹ KIRÁDY Attila: *Stressz megjelenési formái a fegyveres testületek tagjainál.* – p. 1. (http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/publikacio/Kirady_A.pdf letöltés ideje: 2014.01.04.)

³⁷⁰ A stressz okozhat lelki problémákat, azonban a lelki problémák kialakulásáért a stressz felelős. A huzamosabb ideig jelen lévő stressz jóval nagyobb és mélyebb jellegű egyéni problémákat okozhat. Ilyen problémák: frusztráció, irritáció, düh, agresszió, traumatikus problémák, bántalmazás, kínvallatás, megfélemlítés, fenyegetés, indokolatlan lőfegyverhasználat, idegsoikk.

következtében megnő mind az egyéni, mind a társadalmi veszélyeztetettség nagysága.

A kiégett, szakmáját érdektelennek tartó személynél elsősorban az önbecsülés hiánya, a folyamatos büntudat, a bánat és a szorongás tünetei jelentkeznek. A felsorolt tünetek együttes kezelésére jelenleg a magyar rendőrségnél nem mutatkozik megfelelő kezelési módszer vagy intézményi struktúra. A rendőrség pszichológiai szolgálatának hátránya, hogy csak a tudomására jutott, és a rendőrök által felszínre hozott problémákat tudja a pszichológia módszereivel kezelni. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat - a rendőrség pszichológia szolgálatával ellentétben - a lelki beszélgetések során már a probléma kialakulását megelőzően képes segítséget nyújtani a rendőrségi lelkipásztorhoz forduló rendőrök számára.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a *vallás nem terápiás módszer*, nem szűkíthető le a vallás jótékony hatása egyetlen hitrendszerre sem. A rendőrségnél alkalmazott pszichológiai módszerek alapvetően alkalmasak arra, hogy felmérjék a rendőrök és a rendőri pályára jelentkező személyek pszichés és stressztűrő képességeit. Lényeges szempont a fizikai és mentális erőfeszítést igénylő feladat végrehajtása során fellépő problémák kiszűrése.³⁷¹

A rendőrség hierarchikus felépítéséből, speciális szervezeti struktúrájából, a munkahelyi előjáró-beosztott viszonyból, valamint a visszavezethető terhelésekből kifolyólag a stresszorok kialakulásának a lehetősége fokozottan fennáll. A rendőrség piramis szerkezetű felépítéséből adódik, hogy az egyes beosztásokban szolgálatot teljesítő rendőröknek nem minden esetben ismertek az utasításokból eredő következmények.

Pszichológiai szempontból az ilyen helyzetek kialakulása nem kedvez a személyes felelősség- és kockázatvállalásnak, a csapatszellem kialakulásának, az egyértelmű célok megfogalmazásának, a teljesítmény elismerésének. A rendőrökben komoly stresszorok alakulhatnak ki a kiegyensúlyozottság, az önfegyelem és a döntésképeség hiánya következtében.

Sem hazai, sem nemzetközi viszonylatban nem találunk olyan kutatási adatot, amely pontosan meghatározná, hogy a magyar rendőrök hány százaléka küzd lelki, erkölcsi és pszichikai jellegű problémával, és hogy a kialakult problémák milyen

³⁷¹ A rendőrségénél alkalmazott pszichológiai vizsgálati rendszerek és módszerek: intelligencia teszt, figyelemvizsgálat műszerrel és papír-ceruza tesztel, személyiség kérdőívvel, speciális beosztáshoz szükséges képesség vizsgálatával, pálya motivációs kérdőívvel, életrajz mutatóval, anamnézissel, explorációval és projektív személyiségvizsgáló tesztekkel.

mértékben okozzák a stresszorok kialakulását. További vizsgálat tárgyává kell tenni, hogy a kialakult problémák vonatkozásában hány rendőr képes megküzdeni egyénileg problémáival.³⁷²

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat segítségével a rendőr képessé válik arra, hogy már a probléma kialakulását megelőzően segítséget kapjon. A szolgálat segítségével a megelőzésre lehet helyezni a hangsúlyt. Lényeges szempont, hogy a katolikus egyház egy pozitív erkölcsi útmutatást nyújtson a rendőrök számára, így válik biztosítottá az erkölcsös élethivatás megteremtésének lehetősége.

³⁷² KROHNE, Heinz Walter: *Stress and Coping Theories. Johannes Gutenberg Mainz*: Universitat Mainz, 2002. - p. 4. A megküzdés meghatározása alatt az egyén azon tudatos erőfeszítését értjük, melyek arra irányulnak, hogy legyőzze a rá ható stresszorokat, amely folyamat révén az emberek új készségeket és képességeket sajátíthatnak el.

5. TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÁS BEMUTATÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE

Jelen fejezet a rendőrségi lelkipásztori szolgálat módszertani szerkezetének létrehozásához nyújt segítséget. A kutatás célja, hogy egyrészt felmérje és elemezze a Magyar Rendőrség állományának a rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozására és szükségességére vonatkozó megítélését. Másrészt, hogy megismerje a rendőrségi dolgozók véleményét a vallásosság, a lelki támogatás, a szentmisék, az imaszobák szükségessége, valamint a rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállításával kapcsolatban.

A fejezetben bemutatásra kerül a doktori kutatáshoz kapcsolódó kvantitatív kutatási módszerrel alkalmazott, nyomtatott kérdőíves módszer (PAPI) eredménye.³⁷³

5.1. A kutatás bemutatása és elemzése

5.1.1. A kutatás módszertana

A Magyar Rendőrség teljes személyi állománya körében került a kérdőíves vizsgálat végrehajtása és elvégzése. Részlegesen rétegzett mintavételi eljárás került alkalmazásra annak érdekében, hogy a rendőrség személyi állományának jellemzőit minél jobban megközelítse az alkalmazott minta. Alapvető célként került megfogalmazásra a minél szélesebb körű mintaválasztás, mind vertikálisan, mind horizontálisan. A mintavétel során elsődleges szempont volt, hogy a rendőrség állományában dolgozó rendőrök, köztisztviselők és közalkalmazottak közül

³⁷³ PAPI - *Paper and Pen Interviewing*. A személyes kérdőíves megkérdezés rendkívül elterjedt módszer mind a piackutatásban, mind a média-, illetve véleménykutatásban. A kérdőív formájában, tartalmában és nyelvezetében is eltérő lehet a különböző kutatási területeken. Előnye, hogy reprezentatív mintán kérdezve eredménye objektív és általánosítható. A személyes adatfelvételi módszerek alaptípusa. A nyomtatott kérdőíveket tollal töltik ki a kérdezőbiztosok, a megkérdezettek válaszainak megfelelően, illetve *önkitöltős* vagy naplós adatfelvétel esetén a *válaszadók, maguk*. (<http://www.ipsos.hu/site/papi-nyomtatott-k-rd-ves-k-rdez-s/> letöltés ideje: 2014.04.09.)

különböző életkorú, nemű és állománykategóriájú személy megfelelő arányba kerüljön a mintába.³⁷⁴

A doktori kutatásban az empirikus kutatás módszertana részeként kérdőíves statisztikai felmérés formájában kerültek az adatok meghatározásra. A kvantitatív jellegű primer kutatás eredményét a kérdőíves felmérés adja.³⁷⁵ Cél, információt gyűjteni az emberek, illetve a népesség egy meghatározható csoportjáról.³⁷⁶ A kitöltésre került kérdőívek kódolásra kerültek, majd a kapott értékek a *Statistical Package for the Social Sciences* (IBM-SPSS) matematikai-statisztikai program táblázatában kerültek rögzítésre. A kérdőív kizárólag zárt - ordinális - nominális skálán mérhető eldöntendő (igen-nem) kérdéseket tartalmazott. A kérdőív szerkesztésénél több fő szempont került meghatározásra. Viszonylagosan háttérbe szorult, hogy hosszabb kérdőív szülessen. Gyakorlatiasság szempontjából a könnyű és gyors kitöltés, valamint az egyszerű értelmezhetőség tekintetében volt jelentősége. A kérdőív 5 számozott eldöntendő kérdést tartalmazott. A kérdőíven szereplő kérdésekre, meghatározásokra aláhúzással, vagy karikázással lehetett válaszolni. Írni kizárólag az életkor meghatározásánál kellett.

A kérdőív összeállítása során célt volt a rendőrségi dolgozók számára feltenni a téma szempontjából releváns kérdéseket, azzal a szándékkal, hogy meg tudjam vizsgálni, hogy ugyanarról a kérdéskörrel hogyan vélekednek a különböző állománykategóriához, életkorhoz és nemhez tartozó rendőrségi dolgozók. A kérdőíves statisztikai adatfelvétel a vizsgált kérdéskörben, és a célcsoportot képező munkavállalókhöz még nem irányult, ezért a változó tényezők együtthatói nem állnak rendelkezésre az összehasonlítás szempontjából.

A kérdőívet az I. számú melléklet tartalmazza.

A kérdőíves statisztikai felmérés 2013. július 1-től 2013. szeptember 31-ig tartott. A rendőrségi dolgozókat elektronikus úton - internetes felületen - közzétett felhívás keretében kerestem meg. A felhívás melléklete tartalmazta a kérdőívet, amelyet a rendőrségi dolgozók kinyomtatva és kézírással kitöltve jutattak el hozzám. Az ország más rendőrségi szerveitől a kitöltött kérdőívek rendőrségi futárpostán keresztül érkeztek. Helyi viszonylatban egy gyűjtődoboz került kihelyezésre a

³⁷⁴ HERCZ Mária: *A pedagógusok gondolkodása a gyermek kognitív fejlődéséről és fejlesztéséről*. Szeged: Szegedi Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2007. - p. 55.

³⁷⁵ A kérdőíves vizsgálat az egyik leggyakoribb primer kutatási és információszerzési technikai eljárás.

³⁷⁶ MAJOROS Pál: *A kutatómódszertan alapjai*. Budapest: Libri Könyvkiadó, 2004. - pp. 109-121.

Soproni Rendőrkapitányság épületében, ahol a rendőrségi dolgozók elhelyezhették a kitöltött kérdőívet. Mind a távolabbi, mind a helyi szinten beérkező kérdőívek esetében biztosított volt az anonimitás megléte a kutatás teljes időtartalma alatt.

5.2. Módszerek és eszközök

5.2.1. Kérdőíves adatfelvétel

A kérdőíves kutatási vizsgálat a társadalomtudományi kutatásoknak azon kvantitatív módszere, amely alkalmazásával a társadalmi és demográfiai jellemzőkről, az elemzési csoportok attitűdjeiről, valamint a kutatási téma szempontjából az általunk megfogalmazott, relevánsnak vélt kérdéseket - állításokat - írott vagy digitális formátumban eljuttatjuk az elemzési egységekhez, majd a kitöltést követően elemezzük a kapott válaszokat.³⁷⁷ A kérdőíves kutatások egyaránt alkalmazhatóak leíró, magyarázó és felderítő célokra.

A társadalomtudományi kutatásoknak alapvetően három típusát különböztetjük meg. A kutatás egyes típusai nem függetlenek egymástól. Vannak olyan komplex kutatások, amikor mind a három kutatási formát egyesíti az adott kutatás. A kérdőíves kutatást elsősorban olyan kutatási területen használjuk, ahol egyes emberek a válaszadók illetve az adatközlők.

5.2.1.1. Felderítő kutatások

Kutatásunk célja lehet egyszerűen csak feltáró jellegű kutatás, amikor még nem tudjuk biztosan, hogyan, milyen módon lehetne mélyebben kutatatni egy bizonyos dolgot, vagy egyáltalán érdemes-e időt és pénzt fordítani egy bizonyos kutatásra.

A felderítő kutatások valamilyen új jelenség megismerésére irányulnak. Itt a cél nem feltétlenül a jelenség teljes és alapos dokumentálása, hanem annak a megállapítása, hogy szükség van-e később egy alaposabb kutatásra. Emellett a felderítő kutatásokban lehet kipróbálni olyan módszereket, amelyeket később

³⁷⁷ ERANUS Eliza – LÁNG Sarolta – MÁTH András – RÁCZ Attila: *A kérdőíves adatfelvétel újabb módszerei: telefonos, számítógéppel támogatott (CAPI, CATI) és internetes adatgyűjtés.* In: Letenyei László: *Településkutatás II.* Budapest: Rácz Kiadó, 2006. – pp. 1-2.

alkalmazni szeretnénk, de még nem ismerjük a hatékonyságukat. Ennek többek közt a költségvetés szempontjából van fontos szerepe. A felderítő kutatások tehát nem adják meg a pontos választ a kutatási problémára, pusztán segítenek annak eldöntésében, hogy milyen eszközöket, technikákat alkalmazzunk a jelenség további vizsgálata során. Jelen kutatás esetében a leíró kutatási mód alkalmazásának felhasználása nem szükségszerű, mivel a kutatási probléma meghatározására a kérdőíves kutatás, mint kutatási eszköz került kiválasztásra és alkalmazásra.

5.2.1.2. Leíró kutatások

Van olyan kutatás is, amelynek célja pusztán a megfigyelt dolgok leírása, pontos bemutatása. Csak arra a kérdésre próbálunk válaszolni, hogy az a bizonyos dolog milyen, de még nem kérdezzük meg, miért ilyen.

A leíró kutatások a jelenség pontos leírására törekednek, annak a lehető legtöbb aspektusából. Ennek az egyik legaprólékosabb példája a Magyarországon tízévente végzett népszámlálás, de ilyen leíró kutatás lehet egy adott terület munkanélküli populációjának vizsgálata, vagy a fiatalok politikai preferenciáinak feltérképezése is. A rendőrség teljes személyi állományára kiterjedő leíró kutatás az adott rendészeti szakterületen belül dolgozó személyek egyéni véleményét vizsgálja a kérdőívben megfogalmazott kérdések vonatkozásában.

5.2.1.3. Magyarázó kutatás

A társadalomkutatás módszertanának további nagyon fontos eleme az összehasonlítás. A társadalomban elfoglalt helyzet, az eltérő életmód és sok minden más jelenség feltárásához összehasonlításokon keresztül jutunk. Az így tapasztalt eltérések - például az egyik társadalmi csoportban nagyobb a továbbtanulók aránya, mint a másikban - vetik fel a következő fontos kérdést: melyek e különbségek okai? Ez a magyarázó jellegű kutatás, ok-okozati összefüggések keresésére is lehetőséget biztosít, és általános következtetések levonását teszi lehetővé.

A magyarázó kutatások célja az adott jelenség megmagyarázása, vagyis az, hogy például miért nagy a munkanélküliség az adott területen, vagy miért éppen egyik vagy másik politikai irányzat a kedvelt a fiatalok körében. A leíró és magyarázó kutatási célok gyakran egyazon kutatásban megtalálhatóak. A tanulmány

további szakaszában a magyarázó kutatás módszertana kerül felhasználásra azon ok-okozati összefüggések tekintetében, hogy a rendőrségi dolgozók szakterületükön belül milyen lelki és erkölcsi problémákkal kerülhetnek szembe, és ezek a problémák milyen változási mechanizmust okoznak a rendőrök személyiségben.

5.3. A kérdőív szempontjából releváns kutatási probléma meghatározása

A rendőrség dolgozói a rendőri munka speciális jellegéből kifolyólag olyan fizikai, lelki, erkölcsi és pszichikai behatásoknak vannak kitéve, amelyek megterhelést jelentenek számukra.³⁷⁸ A rendőr által elrejtett vagy tagadott probléma következtében a rendőr személyiségében, tetteiben, hozzáállásában változások következhetnek be, amely változások kihatással lehetnek, mint a magánéleti, mint a szakmai kompetenciáira. A rendőrség pszichológiai szolgálata mellett nincs olyan segítő alternatív módszer, amely a rendőrök problémáit kezelni tudná. A végrehajtott rendőri szolgálati feladatok tekintetében hasonlóságot mutató katonaság szervezeti struktúrájában megtalálható a katonai lelkipásztori szolgálat, amely a katonák lelki és erkölcsi problémáit hivatott kezelni. A katolikus rendőrségi lelkipásztori modell létrehozásával a rendészeti szervek dolgozói számára is lehetőség nyílik, hogy a felmerülő problémáikat lelkipásztor segítségével dolgozzák fel. A rendőrség teljes személyi állománya körében elvégzett kérdőíves adtafelvétel segítségével egy komplex képet kapunk a katolikus rendőrségi lelkipásztori modell szükségességéről, valamint a vallási értékek integrálhatóságáról.

A kutatási módszer megválasztásánál figyelembe kellett venni a kutatásban résztvevő személyek létszámának együttes értékét.

A Magyar Rendőrség létszámának kimutatása:

Összlétszám:

46.249 fő

- Hivatásos állomány létszáma: 34.442 fő

- Köztisztviselői (kormánytisztviselői) állomány létszáma: 420 fő

³⁷⁸ A kutatási probléma meghatározásánál pontosan definiálni kell, hogy a vizsgálni kívánt társadalmi jelenség mely szemléletével vagy nézőpontjával foglalkozunk.

- Közalkalmazotti állomány létszáma: 9.953 fő
- Munka Törvénykönyve szerinti munkavállalói létszám: 359 fő

Összesen: 45.174 fő

A Nemzeti Védelmi Szolgálat létszámának kimutatása:

- Rendőrségtől berendelt hivatásos állományúak létszáma: 258 fő
- Kormánytisztviselői állomány létszáma: 4 fő
- Közalkalmazotti állomány létszáma: 84 fő

Összesen: 346 fő

A Terrorelhárítási Központ létszámának kimutatása:

- Rendőrségtől berendelt hivatásos állományúak létszáma: 573 fő
- Egyéb rendvédelmi szervtől vezényelt hivatásos állományúak létszáma: 15 fő
- Közalkalmazotti állomány létszáma: 141 fő

Összesen: 729 fő³⁷⁹

³⁷⁹ 2011. március 7-i adatok. A Belügyminisztérium 30000/3001/2011.BM számú válasza, dr. Harangozó Tamás országgyűlési képviselő K/2413. számú „Mekkora a rendőrség állományának létszáma” címmel benyújtott kérdésére. Szintén dr. Harangozó Tamás országgyűlési képviselő „Mekkora a rendőrség állományának fluktuációja” címmel intézett kérdést a Belügyminisztériumhoz 2014-ben. A Belügyminisztérium válasza értelmében a rendőrség hivatásos állományába 2011-ben 4857 fő, 2012-ben 1154 fő, még 2013-ban 947 fő kinevezésére került sor. dr. Pintér Sándor belügyminiszter Úr közlése alapján 2011. január elseje és 2013. december 31. közötti időszakban 3922 hivatásos állományba foglalkoztatottnak szűnt meg a jogviszonya. Ha a rendelkezésre álló adatokat összevetjük a Belügyminisztérium 2011-ben közölt adataival, akkor 2013. december 31-én a rendőrség teljes személyi állományának létszáma 49.285 fő volt. A doktori disszertáció nem veszi figyelembe a 2011. március 7-i adatközlést követő rendőrségi létszámváltozásokat.

5.3.1. A kérdőívek személyi vonatkozásainak értékelése³⁸⁰

A kérdőívet 816 fő töltötte ki, amelyből 14 kérdőív volt érvénytelen. Az értékelés szempontjából felhasználható kérdőívek száma 802 darab. A teljes rendőrségi állomány létszámára kivetítve 1,75 %-os részvételi arányt eredményezett.

A kitöltő személyek **nemek** szerinti megoszlása:

504 nő

298 férfi

A kérdőívet kitöltő személyek **életkor** szerinti megoszlása:

19-25 életkor között: 164 fő

26-32 életkor között: 217 fő

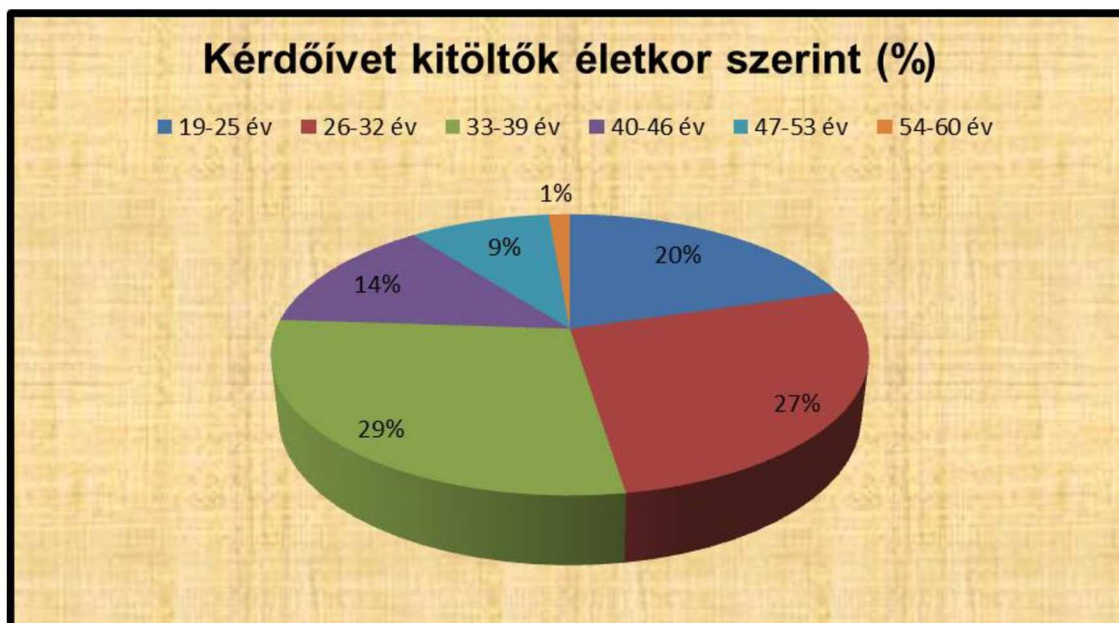
33-39 életkor között: 229 fő

40-46 életkor között: 108 fő

47-53 életkor között: 73 fő

54-60 életkor között: 11 fő

³⁸⁰ A Magyar Rendőrség egész személyi állományát érintő kérdőíves kutatás még nem készült Magyarországon az 1989-es rendszerváltást követő időszakban. Jelen kutatás az első olyan kérdőíves adatfelvétel, amely megpróbálja feltérképezni a teljes rendőrségi személyi állomány véleményét, egy adott kérdéskörrel kapcsolatban. Mindazonáltal a rendszerváltást követő időszakban több olyan kérdőíves adatfelméréssel kombinált kutatás készült, amely egy bizonyos kérdéskörben végzett kutatást a rendőrség dolgozói körében. A kutatások jellegzetessége volt, hogy kizárólag egy adott területre vagy rendőrségi állománycsoportra fókuszált. (Sárközi 2008, Szabó 2009, Kriskó 2012, Földesi 2013, Pauer-Nagy 2013, Szegedi Egyetem, Szociológiai Tanszék 2013.)

1. ábra

A kérdőívet kitöltött személyek életkor szerinti megoszlása alapján a legtöbben (229 fő) a 33-39 életkor között lévő személyek voltak a legaktívabbak. Az életkor szerinti kategóriák, a nemek, és a rendőrségi állománycsoportok kategória változóinak keresztábra elemzéséből³⁸¹ az alábbi statisztikai összefüggések mutathatók ki.

A legtöbb kérdőívet a 19-25 életkor (59 fő), valamint a 33-39 életkor (59 fő) között lévő nők töltötték ki, akik közalkalmazotti állománykategóriába tartoznak.

A kitöltő személyek **rendőrségi állománykategória** szerinti megoszlása:

Tábornok: 5 fő

Főtiszt: 152 fő

Tiszt: 151 fő

Tiszthelyettes: 193 fő

³⁸¹ A keresztábra elemzés a nominális vagy ordinális változók közötti összefüggések feltárására alkalmas módszer. Az adatok kategorikus vagy kategorizált metrikus változóknak szerepelnek. A keresztábra elemzés tulajdonképpen nem más, mint két gyakorisági megoszlás együttes vizsgálata. A nullhipotézisünk az, hogy a két tulajdonság független egymástól. Ha az elemzés során a nullhipotézist elvetjük, az azt jelenti, hogy a két változó nem független, vagyis van összefüggés a két jellemző között.

A keresztábrával kapcsolatos statisztikák közül a leggyakrabban használt a Pearson-féle KHI-négyzet statisztika, amely a két kategorikus (nominális vagy ordinális) változó közötti összefüggés statisztikai szignifikanciáját méri.

Kormánytisztviselő: 41 fő

Közalkalmazott: 260 fő

2. ábra

A kérdőívet legtöbben (260 fő) a közalkalmazott állománykategóriába tartozó személyek közül töltötték ki. Ez a teljes közalkalmazotti létszám tekintetében 2,6 %-os kitöltési hajlandóságot mutat. A mintavétel szempontjából pozitív eredmény, hogy a rendőrség szervezeti struktúráján belül megtalálható összes állománykategória esetében értékelhető eredményeket kapunk. A mintavétel így teljesen lefedi a rendőrség teljes állományának létszámát.

A válaszadóknak több mint a fele (56 %) a közalkalmazotti és tiszthelyettesi állománykategóriából került ki. Az összefüggések tekintetében megfigyelhető, hogy ezek azok az állománykategóriák (a jogszabályi előírások tekintetében), ahol relatív kevés arányban találhatóak a felsőfokú végzettséggel rendelkező személyek.³⁸² Ez érthető, mivel elképzelhető, hogy a bérminimum környékén kereső rendőrségi dolgozók tartják fontosnak, hogy pozitív irányú változások következzenek be a szakmai vagy magánéleti problémáik megoldása terén. Valószínűsíthető, hogy a közalkalmazotti és a tiszthelyettesi állománykategóriába tartozó személyek nehezebben tudnak megélni a kapott fizetésből, ezért a lelki, erkölcsi és pszichikai

³⁸² KATUS Eszter: *Muszájából emelik a béreket – A járőrök is megkaphatják a kötelező minimumot.* In: Új Dunántúli Napló. 25. évf. 8. szám. 2014. - pp. 1-2.

problémák hatványozottabban jelentkezhetnek náluk abból kifolyólag, hogy a rendőrség aránytalanul kevés jövedelmet biztosít számukra a többi állománycsoporthoz viszonyítva. Ezért számos olyan problémával találják magukat szembe, ami a kevesebb bevételhez köthető.³⁸³

5.4. A kérdőíves kutatás értékelése kérdésenként

1. Ön valamilyen egyházhoz vagy vallási közösséghez tartozónak vallja-e magát?

Igen: 573 fő (71 %)

Nem: 229 fő (29 %)

3. ábra

³⁸³ Az Oxford University szociológiai kutatás szerint azok az emberek elégedetlenebbek a munkájukkal, akik alacsony képzettséget igénylő munkakörben dolgoznak. A kutatás szerint minél magasabb egy munkakör presztízse, annál boldogabban végzik a munkájukat. A kutatás kitér arra is, hogy az alacsonyabb végzettségű személyeket, lényegesen nagyobb pszichikai behatások érik, amelyek kihatással lehetnek mind a magánéleti, mind a munkahelyi kapcsolataikra. (<http://proaktividirekt.com/magazin/cikk/a-gazdag-dolgozik-es-a-szegeny-pihen> letöltés ideje: 2014.04.28.)

Az **életkor szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a 33-39 életkor (21,8 %) közötti személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a 26-32 életkor (8,9 %) közötti személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a 40-46 életkor (80-20 %) közötti személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés az 54-60 életkor (45-55 %) közötti személyek esetében tapasztalható

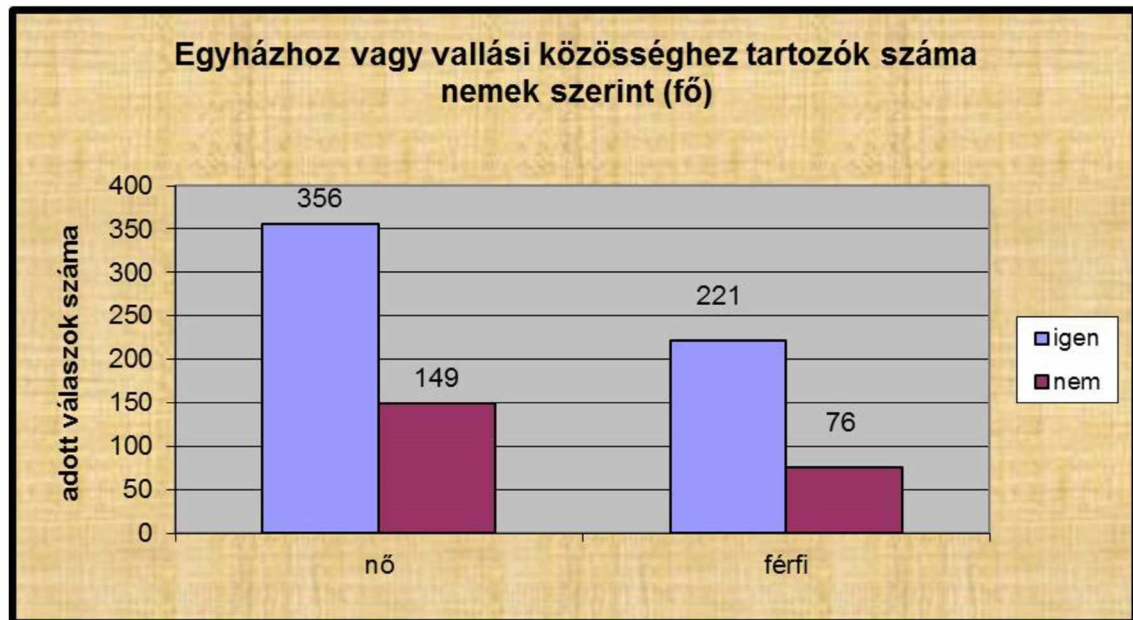

4. Ábra

Az **állománycsoportok szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a tiszthelyettesi (19,1 %) és a közalkalmazotti (19,1 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a közalkalmazotti (13,3 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett

- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a tiszti (81,5-18,5 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a közalkalmazotti (59-41 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

5. ábra

A **nemek szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a női (44,5 %) válaszadóktól érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a női (27,5 %) válaszadóktól érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a férfi (74,5-25,5 %) válaszadók esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a női (70,5-29,5 %) válaszadók esetében tapasztalható

Az első kérdésre adott válaszok világosan megmutatják, hogy a rendőrség személyi állományának jelentős többsége (71 %) valamilyen egyházi szervezethez, vagy vallási közösséghez tartozónak vallja magát. Feltételezhető, hogy a pozitívan válaszoló rendőrségi dolgozók **aktívan gyakorolják vallásukat** is.³⁸⁴ Az

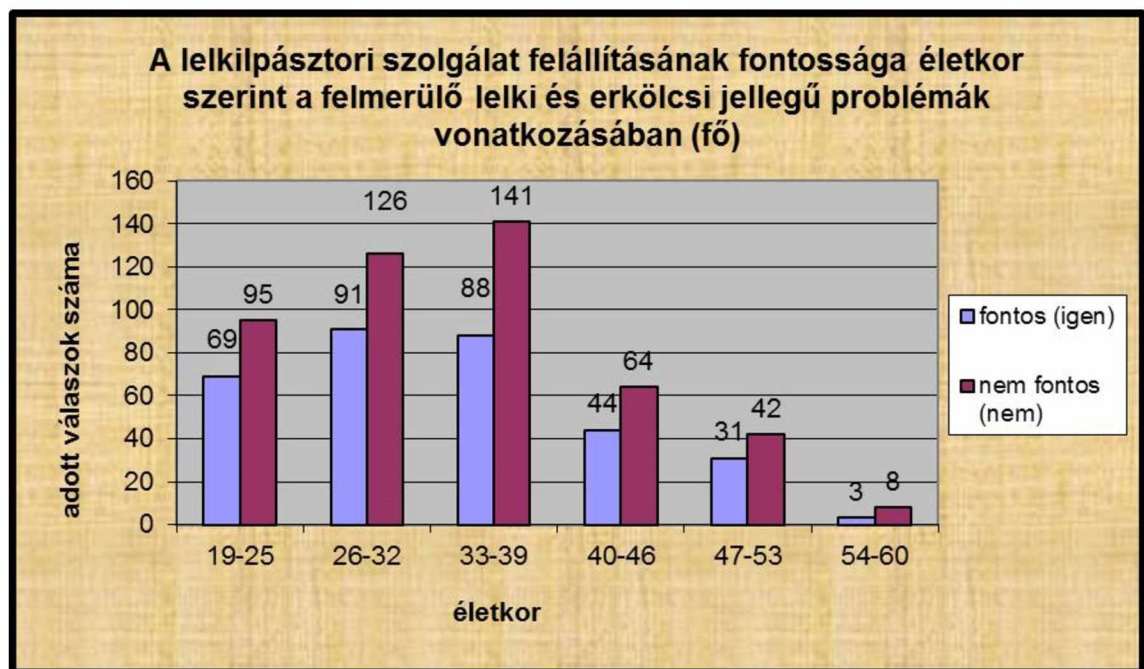
³⁸⁴CZIBULKA Zoltán: *Összefoglalás és módszertani megjegyzések*. In: Népszámlálás 2001. 5. Vallás, felekezet. Központi Statisztikai Hivatal, 2002. – pp. 7-10. Az első kérdésre adott válaszok eredményeit összehasonlítva a 2001. évi népszámlálási íven megtalálható, jelen tanulmányban szereplő kérdőíves kutatás első kérdésével, láthatjuk, hogy a népszámlálási íven szereplő kérdés 76,1 %-os igen válasza arányaiban megegyezést mutat (71 %) az első kérdésre adott válaszokkal.

összefüggések tekintetében feltételezhető, hogy a vallásukat aktívan gyakorló rendőrök **igénybe vennék** a rendőrségi lelkipásztori szolgálat szolgáltatásait, valamint **elfogadnák** a lelkipásztorok jelenlétét a rendőrség mindennapi életében. A rendőrségi dolgozók pozitív válasza egy **közös** rendőrségi, egyházi **jövőkép** kialakítását teszik lehetővé azáltal, hogy a rendőrségi dolgozók nyíltan vállalják vallási meggyőződésüket.

2. A felmerülő lelki és erkölcsi jellegű problémák (családi, munkahelyi) kezelésére, megoldási struktúrák felvázolására igénybe venné-e a rendészeti szerveken belül létrehozandó lelkipásztori szolgálat segítségét?

Igen: 320 fő (40 %)

Nem: 482 fő (60 %)

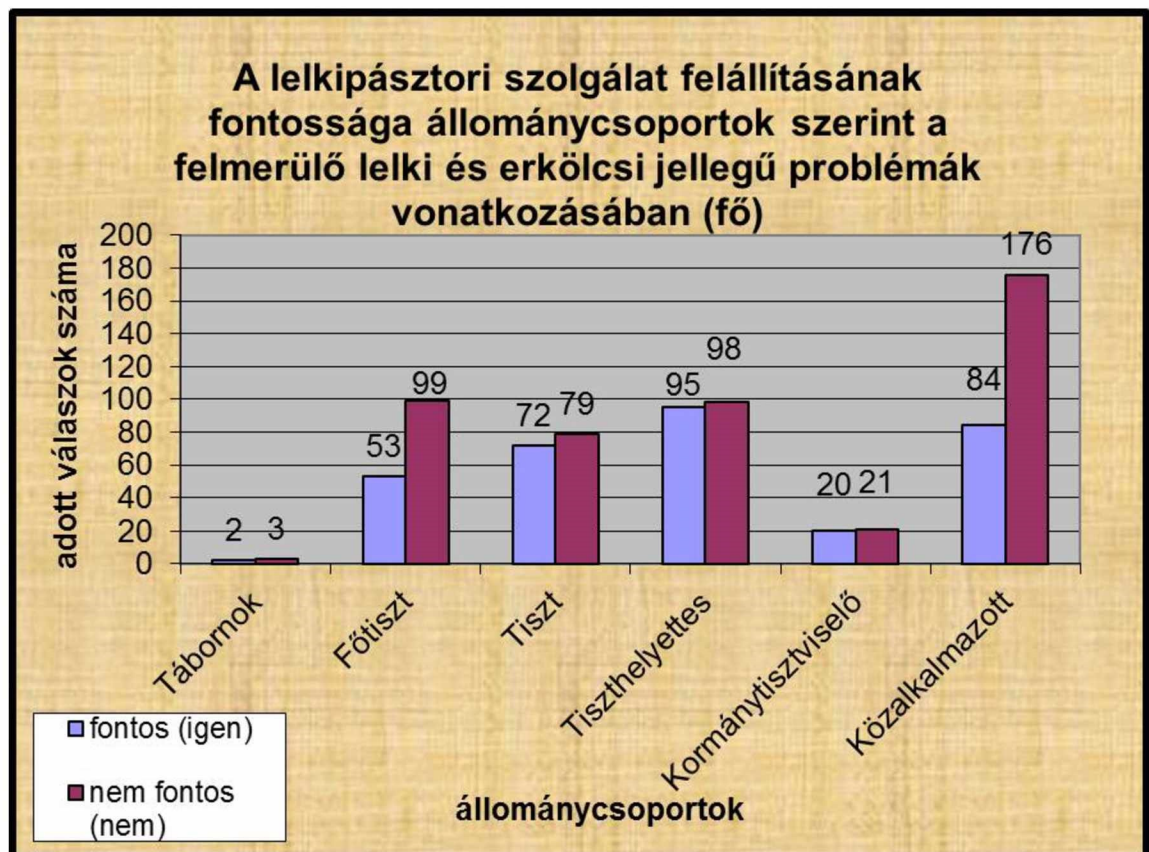

6. ábra

Az **életkor szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a 26-32 életkor (11,3 %) közötti személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a 33-39 életkor (17,5 %) közötti személyektől érkezett

- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés az 54-60 életkor (28-72 %) közötti személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a 47-53 életkor (42,5-57,5 %) közötti személyek esetében tapasztalható

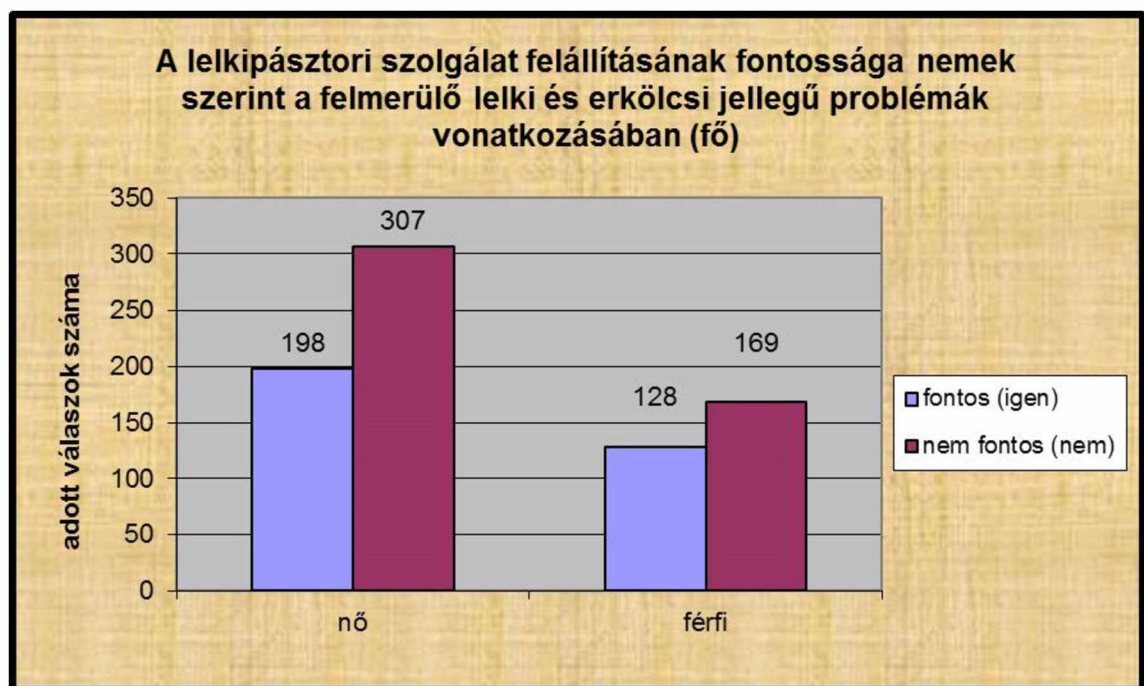
7. ábra

Az **állománycsoportok szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a tiszthelyettesi (11,8 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a közalkalmazotti (22 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a közalkalmazotti (68-32 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a tiszthelyettesi (51-49 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

A kérdésre adott válaszok megoszlásának tekintetében, a rendőrségi állománycsoportok közül **öt** állománycsoport esetében közel **azonos** válaszadás figyelhető meg. A legnagyobb eltérés a közalkalmazotti állománycsoport esetében történt. Ez abból a szempontból érdekes, hogy az első kérdésben szereplő egyházhoz vagy vallási csoporthoz tartozást megfogalmazó kérdés esetében a közalkalmazotti és tiszthelyettesi állománycsoportból adták a legtöbb igen választ.

8. ábra

A **nemek szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a női (24,5 %) válaszadóktól érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a női (38,2 %) válaszadóktól érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a női (39-61 %) válaszadók esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a férfi (57-43 %) válaszadók esetében tapasztalható

A második kérdés a rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállítását követő **igényjogosultság** és személyi **aktivitás** jelentőségét vizsgálta.

A vizsgált 802 fő rendőrségi dolgozó közül 320 fő (40 %) válaszolta, hogy igénybe venné a rendőrségi lelkipásztori szolgálat segítségét a felmerülő lelki, erkölcsi és pszichikai problémák kezelése céljából. Mindenféleképpen pozitív előjelként kell értékelni a 40 %-os igen választ, hiszen a rendőrségi lelkipásztori szolgálat módszertana és struktúrája korábban **nem került** szélesebb körben **felvázolásra** a rendőrségi dolgozók számára. Mindazonáltal nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a rendőrségi dolgozók 60 %-a **elutasította** a rendőrségi lelkipásztori szolgálat igénybevételét, ezáltal a szervezet létjogosultságát kérdőjelezték meg.

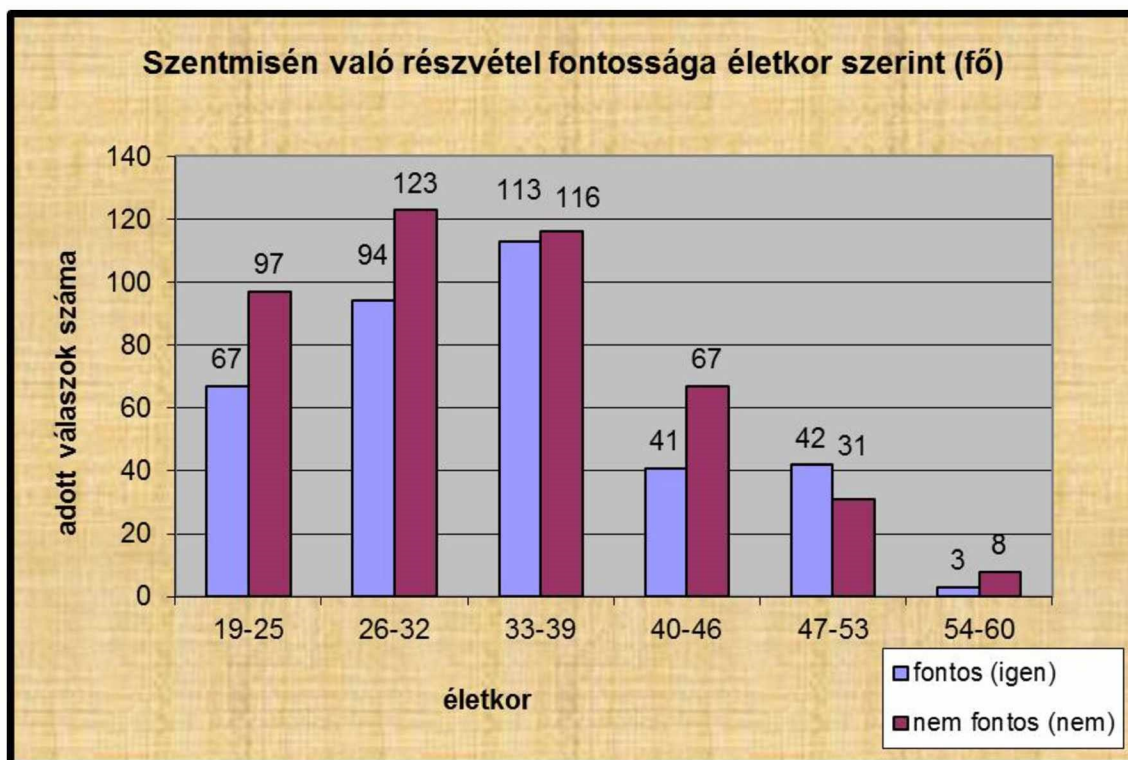
Az elkövetkező időszak egyik legfontosabb feladata **megismertetni** a rendőrség teljes személyi állományával a rendőrségi lelkipásztori szolgálat intézményi modelljét, **feladatrendszerét** és struktúráját.

3. Ön részt venne-e rendészeti szerveknél dolgozó személyek részére megtartandó szentmisén (ökumenikus istentiszteleten)?³⁸⁵

Igen: 358 fő (44,6 %)

Nem: 444 fő (55,4 %)

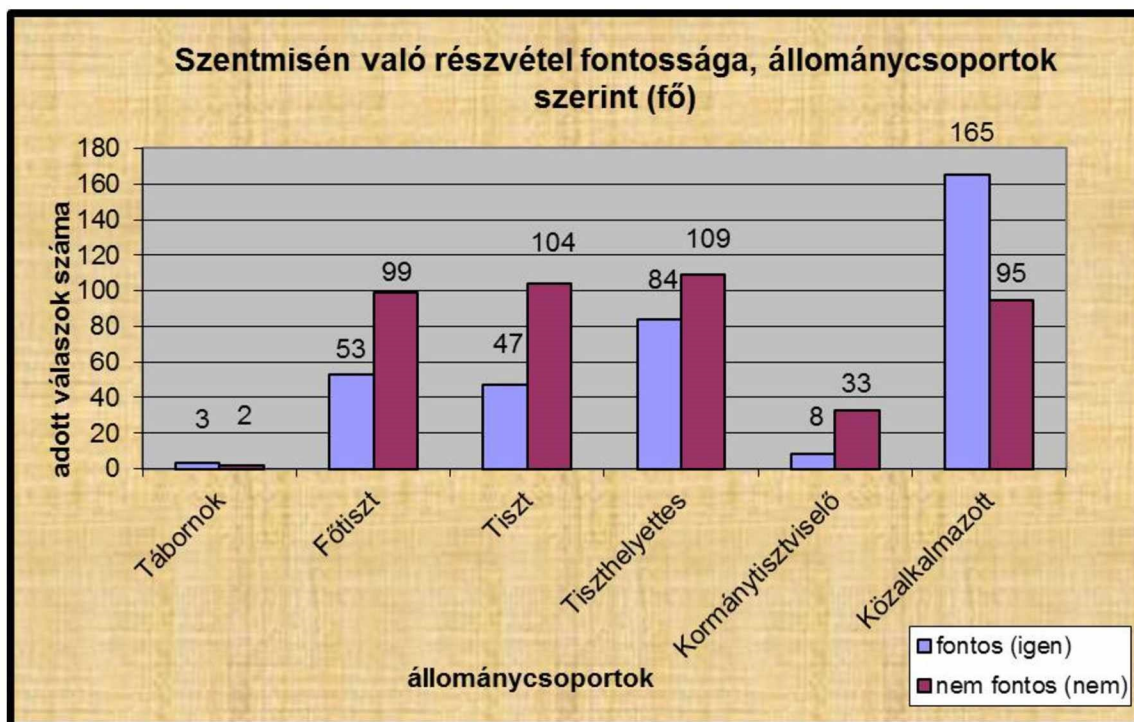
³⁸⁵ Ökumenikus: általános, mindenkit érintő. Idegen szavak gyűjteménye. (<http://idegen-szavak.hu/%C3%B6kumenikus> letöltés ideje: 2013.08.20) Ökumenikus istentisztelet: különböző felekezetű keresztények egy közösségben megtartott istentiszteletét, illetve imaóráját jelenti. Az általános gyakorlat szerint a lelkészek mindig valamely más felekezet templomában szolgálnak igehirdetéssel. Ökumenikus istentisztelet alkalmával a római katolikus, református, evangélikus, metodista, baptista, görög katolikus felekezetű gyülekezetek együtt imádkoznak a krisztushívők egységéért.

9. ábra

Az **életkor szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

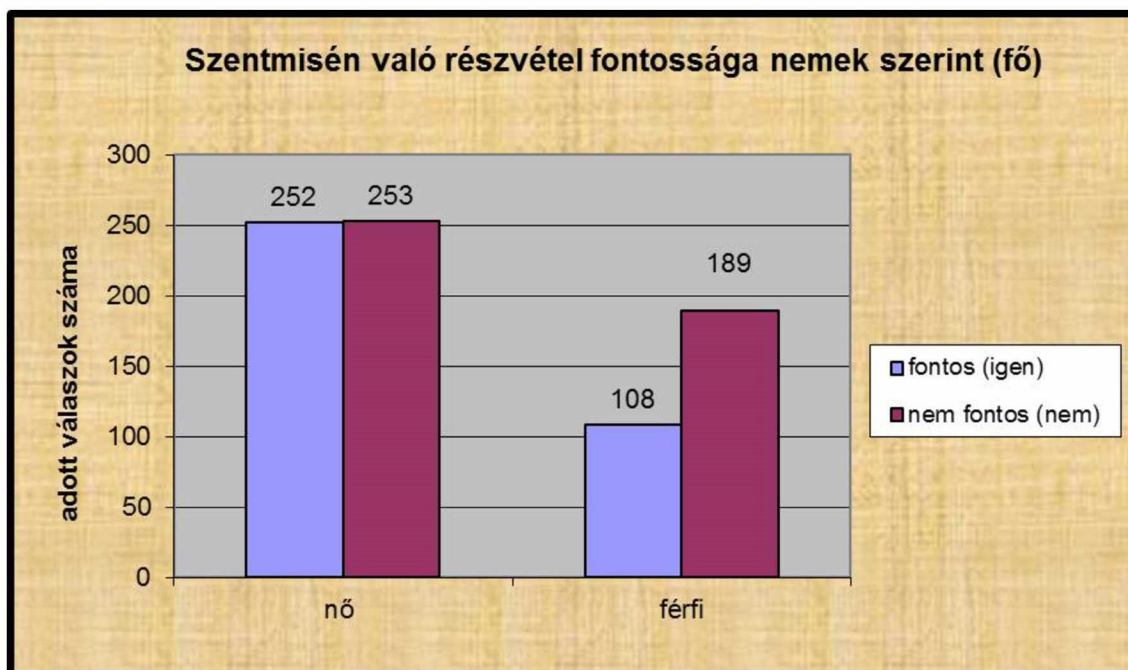
- a legtöbb **igen** válasz a 33-39 életkor (14 %) közötti személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a 26-32 életkor (15,3 %) közötti személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés az 40-46 életkor (38-62 %) közötti személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a 33-39 életkor (49-51 %) közötti személyek esetében tapasztalható

10. ábra

Az **állománycsoportok szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a közalkalmazotti (20,5 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a tiszthelyettesi (13,5 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a kormánytisztviselői (19-81 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a tiszthelyettesi (43-57 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

11. ábra

A nemek szerinti megoszlás táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a női (31,5 %) válaszadóktól érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a női (31,6 %) válaszadóktól érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a férfi (36,5-63,5 %) válaszadók esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a férfi (49,9-50,1 %) válaszadók esetében tapasztalható

A harmadik kérdés szorosan kapcsolódik az első kérdéshez. A kérdések közötti kapcsolódás a szentmisén - vagy ökumenikus istentiszteleten - való részvételben és a vallásosság tényének kinyilatkozásában keresendő, mivel feltételezhető, hogy aki vallásosnak tartja magát, az ökumenikus istentiszteleteken vagy szentmiséken is rendszeresen részt vesz. A katolikus vallás tanítása szerint, a keresztény ünnepek alkalmával szentmisén a katolikus hívőknek kötelezően részt kell venni.³⁸⁶ A hívők - a vasárnapi szentmisék mellett - a katolikus vallás

³⁸⁶ Szentmisén való részvétel. Magyar Katolikus Lexikon.
(In:<http://lexikon.katolikus.hu/S/szentmis%C3%A9n%20val%C3%B3r%C3%A9szv%C3%A9tel.html> letöltés ideje: 2013.08.20.)

jelentősebb ünnepein vesznek részt nagyobb számban.³⁸⁷ A **rendészeti dolgozók** részére - elsősorban - a rendőrséghez, a katasztrófavédelemhez, a határőrséghez és a büntetés-végrehajtáshoz kapcsolódó ünnepek alkalmával nyílik lehetőség a **szentmisék megtartására**, amelyek kiegészülhetnek a **keresztény vallási ünnepeken** való részvétellel.³⁸⁸

A rendőrségi dolgozók számára tartandó szentmisék - ökumenikus istentiszteletek - szempontjából közel azonos válaszokat kapunk az életkori megoszlások tekintetében. Ennél is **kiegyenlítettebb** az eredmény a nemek tekintetében. Feltételezhető, hogy azok a rendőrségi dolgozók, akik valamelyik vallási közösséghez tartozónak vallják magukat, részt vennének a rendőrségi dolgozók számára tartandó szentmisén vagy ökumenikus istentiszteleten.

Az állománycsoportok esetében jelentős **eltéréseket** kapunk. A hat állománycsoport közül kettő (tábornok, közalkalmazott) állománycsoportba tartozó rendőrségi dolgozó tartja fontosnak a szentmiséken való részvételt. Négy állománycsoportba tartozó rendőrségi dolgozó (főtiszt, tiszt, tiszthelyettes, kormánytisztviselő) azonban nem tartja fontosnak a szentmiséken történő részvételt. Ez abból a szempontból érdekes, mivel az 1. kérdés esetében (Ön valamilyen valláshoz, vagy vallási közösséghez tartozónak vallja magát?) mind a főtiszt (77 %), mind a tiszt (82 %), mind a tiszthelyettes (79 %) és mind a kormánytisztviselői (65 %) állománycsoportba tartozó rendőrségi dolgozó nagyon magas százalékban válaszolt igennel a feltett kérdésre. Látható, hogy a fenti négy állománycsoportba tartozó rendőrségi dolgozók többsége az egyházi elkötelezettség ellenére nem szívesen venne részt olyan szentmisén, amely rendőrségi épületben, szervezett körülmények között kerülne megtartásra. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat egyik legfontosabb feladata, hogy tudatosítsa a rendőrségi dolgozóknak azt a tényt, hogy bátran **vállalják vallási elkötelezettségüket és hovatartozásukat** kollégáik előtt azzal is, hogy részt vesznek a lelkipásztori szolgálat által szervezett szentmiséken.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a rendészeti szervek életéhez szorosan kapcsolódó állami és nemzeti ünnepek alkalmával tartandó ökumenikus

³⁸⁷ Jeles katolikus ünnepek: húsvét, pünkösd, mindenszentek, karácsony, újév. Nagyboldogasszony napja, a karácsony és az újév olyan parancsolt ünnep Magyarországon, amely napokon a hitüket gyakorló katolikusoknak a katolikus egyház kötelező szentmísehallgatást ír elő. Ezek a vallási ünnepek Magyarországon munkaszüneti napok is egyben.

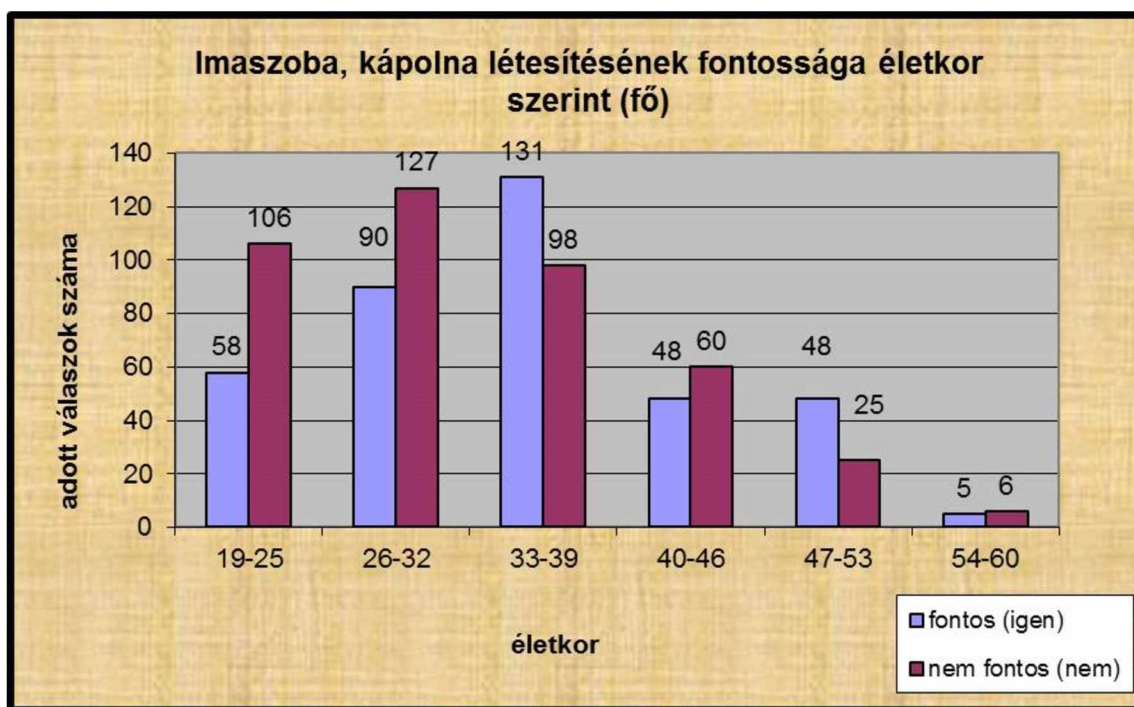
³⁸⁸ A rendőrség napja (Szent György napja) április 24, a büntetés-végrehajtás napja (Szent Adorján napja) szeptember 8, a volt határőrség napja (Szent László napja) június 27, a tűzoltók napja (Szent Flórián) május 4.

istentiszteletek megtartására való törekvést sem.³⁸⁹ Akár ökumenikus istentiszteletről, akár katolikus szentmiséről beszélünk, nem csak a nemzeti, állami vagy vallási ünnepek alkalmával lehet megtartani azokat a rendőrségi állomány részére, hanem olyan esetekben is, amikor erre az állomány részéről igény mutatkozik. A **rendőrségi lelkipásztori szolgálat segítségével** meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy a vallásukat aktívan gyakoroló rendőrök számára a **szolgálati helyükön**, szentmisén vagy istentiszteleten való részvételre nyíljon **lehetőség**.³⁹⁰

4. Támogatná-e Ön, hogy minden Rendőrkapitányságon létesüljön imaszoba vagy kápolna?

Igen: 372 fő (46,5 %)

Nem: 430 fő (53,5 %)

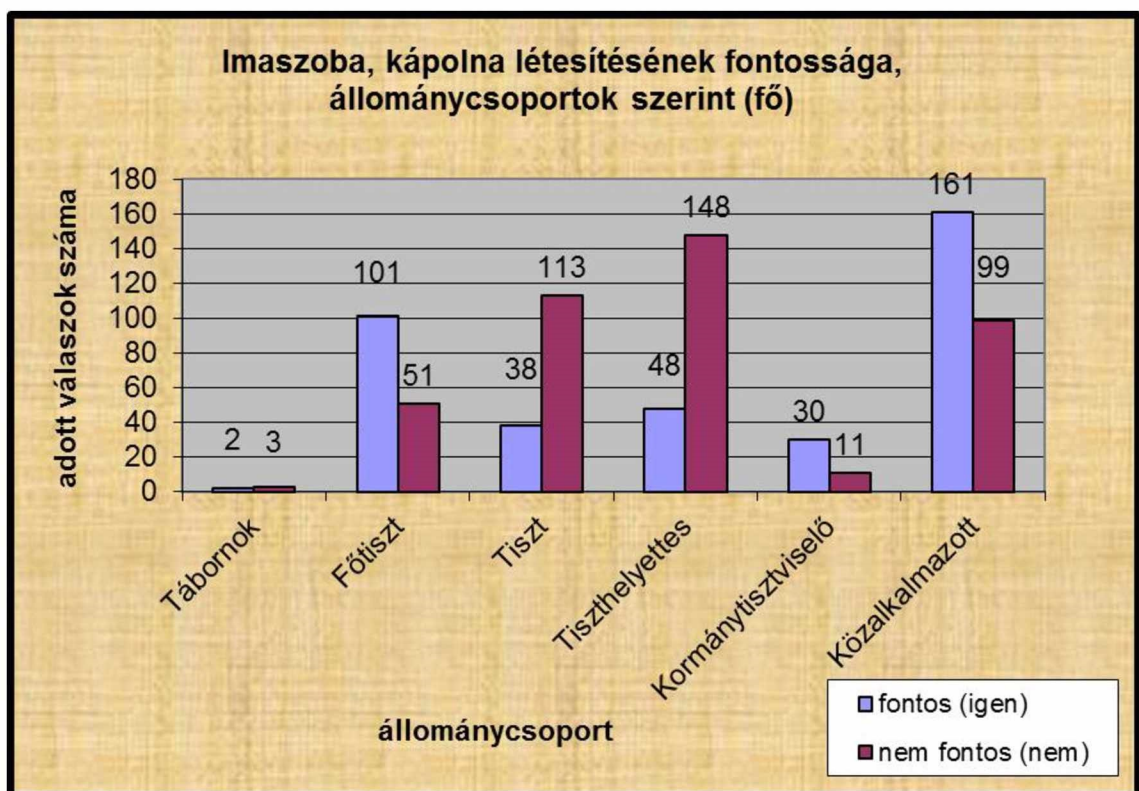
12. ábra

Az **életkor szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

³⁸⁹ Állami és nemzeti ünnepek Magyarországon: március 15. (nemzeti ünnep), augusztus 20. (nemzeti és állami ünnep), október 23. (nemzeti ünnep)

³⁹⁰ A szentmiséken való részvétel erősíti a lelket, ezáltal lehetőség nyílik a lelki és gondolati megtisztulásra, az emberi problémák megfelelő szintű befogadására és kezelésére.

- a legtöbb **igen** válasz a 33-39 életkor (16,3 %) közötti személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a 26-32 életkor (15,8 %) közötti személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés az 40-46 életkor (35-65 %) közötti személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés az 54-60 életkor (45-55 %) közötti személyek esetében tapasztalható

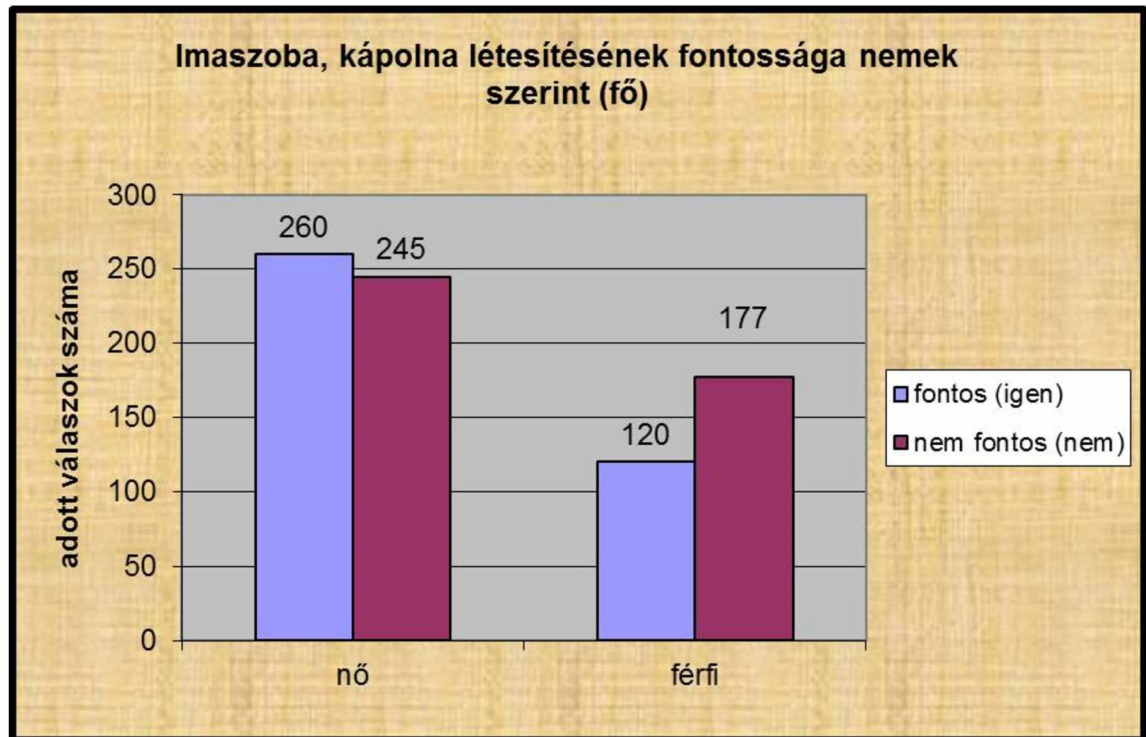

13. ábra

Az **állománycsoportok szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a közalkalmazotti (20,1 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a tiszthelyettesi (18,5 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett

- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a tiszthelyettesi (24,5-75,5 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a közalkalmazotti (62-38 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

14. ábra

A **nemek szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a női (32,3 %) válaszadóktól érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a női (30,6 %) válaszadóktól érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a férfi (40,7-59,3 %) válaszadók esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a női (51,5-48,5 %) válaszadók esetében tapasztalható

A negyedik kérdésnek a **szabad vallásgyakorlás** - időbeli és területi - szempontjából van jelentősége.³⁹¹ Az összefüggések tekintetében a negyedik kérdés az első és a harmadik kérdés kiegészítése. Érdekes adat, hogy több (1,9 %) rendőrségi dolgozó támogatná imaszoba vagy kápolna létrehozását, mint ahányan részt vennének szentmisén vagy ökumenikus istentiszteleten.

A negyedik kérdésre adott válaszok esetében jóval nagyobb megosztottsággal találkozunk, mint a többi kérdés vonatkozásában. Az imaszoba vagy kápolna létesítését rendőrségi épületben elsősorban a közalkalmazotti állománycsoportból támogatták jelentősen, de érdekes, hogy a jelentős mértékben vallásosnak értékelt tiszthelyettesi állomány részéről elutasítást kapott a kérdésfeltevés. Szintén érdekes a női rendőrségi dolgozók támogatásának nagyobb száma a férfiak elutasításával szemben.

Mivel már jelenleg is vannak olyan rendőrségi épületek, ahol imaszobák kerültek kialakításra, így nem köthető össze a rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállításának szükségességével az imaszobák létesítése.

A rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállításával meg kell vizsgálni annak a lehetőségét, hogy azokon a helyeken, ahol már létrehozásra kerültek rendőrségi imaszobák, ott minél hamarabb **rendőrségi lelkipásztorok diszpozíciójára**³⁹² lenne szükség a vallási élet megélése szempontjából.

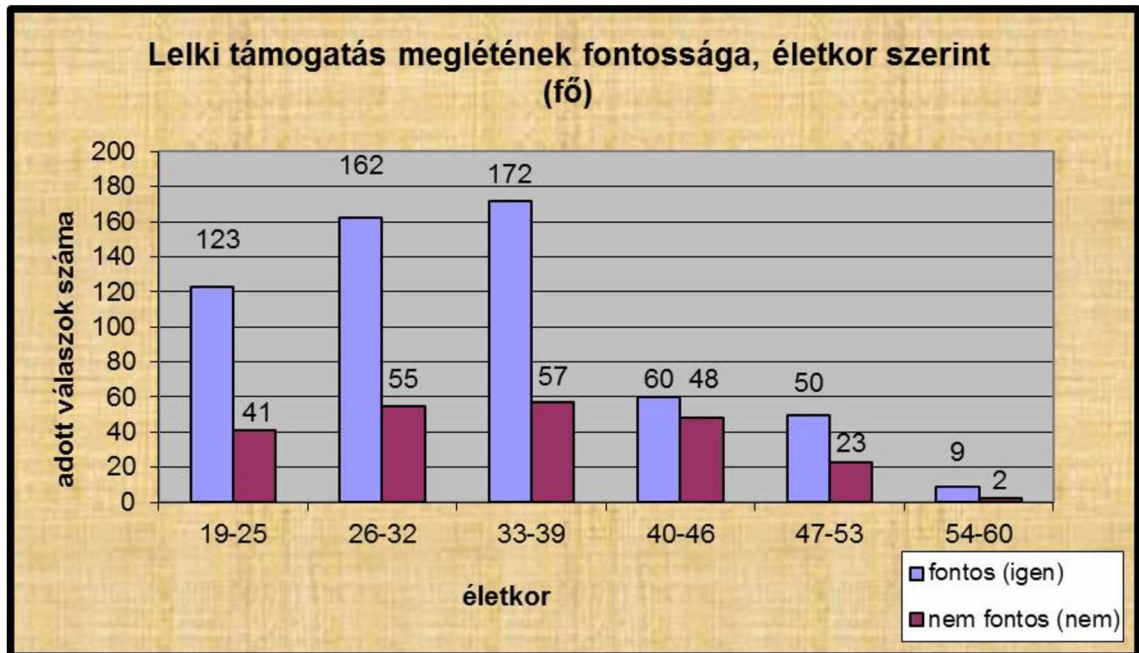
³⁹¹ Imaszoba az ORFK-n. (In: <http://www.hirextra.hu/2008/04/18/imaszoba-az-orfk-n/> letöltés ideje: 2013.08.21.) A lelki élet gyakorlását imaszobában, kápolnában, vagy a templomban lehet végezni elsősorban. Ezek a helyek az egyházak által felszentelt helyek, ahol rendszeresen istentiszteletet tartanak a hívők számára. A rendőrség által használt épületek közül az Országos Rendőr-főkapitányság Teve utcai székházában, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar épületében került kialakításra imaszoba.

³⁹² Papi diszpozíció: plébánosi, lelkészi, kápláni kinevezések és áthelyezések.

5. Fontosnak tartja Ön hivatásában a lelki támogatás meglétét?

Igen: 572 fő (71,3 %)

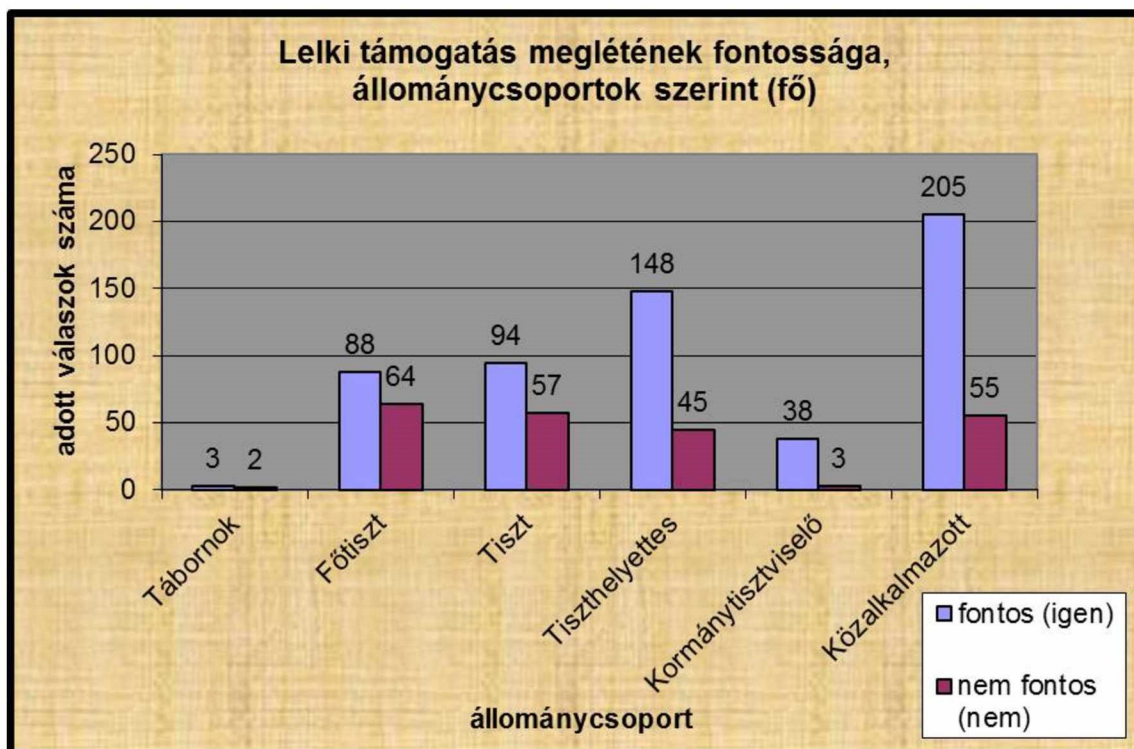
Nem: 230 fő (28,7 %)

15. ábra

Az **életkor szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

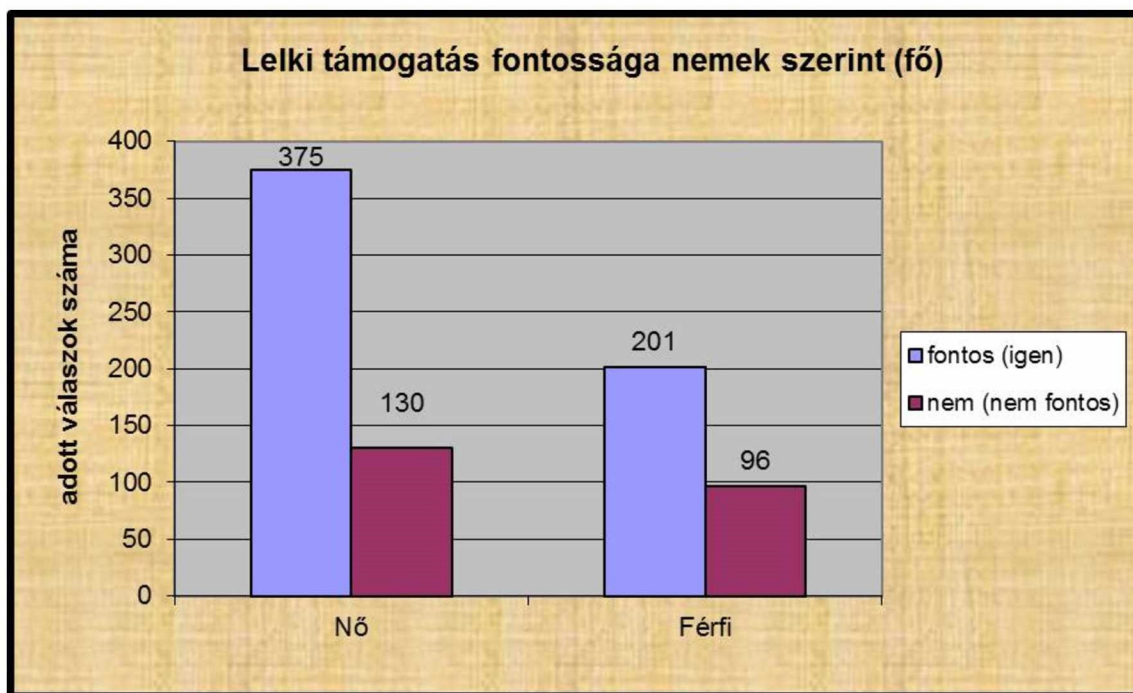
- a legtöbb **igen** válasz a 33-39 életkor (21,5 %) közötti személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a 33-39 életkor (7,2 %) közötti személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés az 33-39 életkor (75-25 %) közötti személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés az 40-46 életkor (55,2-44,8 %) közötti személyek esetében tapasztalható

16. ábra

Az **állománycsoportok szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a közalkalmazotti (25,5 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a közalkalmazotti (8 %) állománycsoportba tartozó személyektől érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a kormánytisztviselői (92-8 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a főtiszti (58-42 %) állománycsoportba tartozó személyek esetében tapasztalható

17. ábra

A **nemek szerinti megoszlás** táblázat adatai alapján levont következtetések:

- a legtöbb **igen** válasz a női (46,7 %) válaszadóktól érkezett
- a legtöbb **nem** válasz a női (16,3 %) válaszadóktól érkezett
- az **igen-nem** válaszok közötti **legnagyobb** eltérés a női (74,2-25,8 %) válaszadók esetében tapasztalható
- az **igen-nem** válaszok közötti **legkisebb** eltérés a férfi (68-32 %) válaszadók esetében tapasztalható

Az ötödik kérdésre adott válaszok értékeléséből látható, hogy a rendőrségi dolgozók a legnagyobb (71,3 %) számban válaszoltak igennel erre a feltett kérdésre. Az eredményekből jól látható, hogy a rendőrségi dolgozóknak **nagyon fontos a lelki támogatás** megléte. A nagyszámú igen válasz ellenére a 40-46 és a 47-53 életkoresoportba tartozó rendőrségi dolgozók esetében közelítő azonosságot tapasztalhatunk az igen-nem válaszok tekintetében. Az eredményből látható, hogy a két korosztálycsoportba tartozó rendőrségi dolgozók kisebb mértékben tartják fontosnak a lelki támogatás meglétét, ami elsősorban a magasabb **szakmai tapasztalatból**, és az **egzisztenciális állapotok** megteremtéséből adódik. Lényeges szempont, hogy a rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársai **segítség**

nyújtsanak abban, hogy a rendőrségi dolgozók **megfelelő döntéseket** hozzanak a felmerülő problémák tekintetében.

Következtetések:

A kérdőíves adatfelmérés pontos és könnyen felhasználható adatokkal szolgált a rendőrségi lelkipásztori ellátás igényfelmérése szempontjából. A doktori kutatás fontos elemeként ki kell hangsúlyozni, hogy a rendőrség teljes személyi állománya körében még nem készült kérdőíves adatfelmérés.

A doktori tanulmány négy fejezeten keresztül mutatta be a rendészeti szervek és az egyházak történelmi viszonyát, a rendőrségi lelkipásztori ellátás nemzetközi gyakorlatát, a katolikus rendőrségi lelkipásztori modell strukturális felépítését, valamint a rendőri munkából eredő lelki, erkölcsi és pszichikai problémák kialakulását a rendőrségi lelkipásztori szolgálat megelőzési és megoldási struktúráin keresztül. A rendőrök lelkipásztori ellátása alapvetően egyházi feladat, ezért fontos releváns adatokkal rendelkezni arról, hogy a rendőrök hogyan vélekednek a vallásról, az egyházi liturgiákról, és a katolikus egyház intézményesített jelenlétéről a rendőrségen belül.

A kérdőíves adatfelmérés mindenre kiterjedő részletes elemzéséből jól látható, hogy a rendőrségi dolgozók többsége - korcsoporttól, állománycsoporttól, nemtől függetlenül - a rendőri szolgálatellátás során is igénylik a vallási élet megélésének lehetőségét. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat felállítását és hasznosságát ugyan kisebb mértékben, de a rendőrségi dolgozók közel fele hasznos kezdeményezésnek tartja. A rendőrségi dolgozók nem utasítják el a katolikus egyház intézményes jelenlétét a rendőrségen belül, mivel fontos számukra a megélt problémák feldolgozása és az emberi értékek erősítése, egy alapjaiban egyházi jogalkotónak figyelembe kell venni a rendőrségi dolgozók akaratát a rendőrségi lelkipásztori szolgálat jogszabályi keretének megalkotása során. A katolikus egyház intézményes jelenlétére a rendőrségi dolgozók részéről egyre nagyobb igény mutatkozik, ezért mind az állami, mind az egyházi fél felelősséggel tartozik - a

kérdőíves adatfelmérés eredményéből következően - a megfogalmazott társadalmi igény kielégítésére.³⁹³

Mivel a feldolgozott kérdőívek teljes mértékben nem tükrözik a rendőrség teljes személyi állományának véleményét, ezért további kérdőíves adatfelmérés és egyéni interjúk elkészítése szükséges a rendőrségi lelkipásztori modell elfogadottságával és bevezethetőségével kapcsolatban. Fontos hangsúlyozni, hogy a katolikus egyház intézményes jelenléte csak a rendőrségi dolgozók többségének együttes akaratával valósítható meg.

³⁹³ A rendőrségi lelkipásztori szolgálat szükségességét megmutató társadalmi igény azokban az interjúkban (Mária Rádió, Katolikus Rádió, Nemzeti Közsolgálati Egyetem), újságcikkben (Új Ember), és konferencia előadásokban fogalmazódott meg, amelyekben jelen doktori disszertáció írója kifejthette személyes véleményét a rendőrök sajátos lelkipásztori igényére vonatkozóan, valamint megfogalmazhatta elgondolásait a rendőrségi lelkipásztori modell struktúrájával kapcsolatban.

Véggövetkeztetések - hipotézisek igazolása - ajánlások megfogalmazása

Az egyes társadalmi csoportok külön lelkipásztori gondozása mindig kitüntetett helyen szerepelt a katolikus egyház lelkipásztori tevékenységében. Ez a II. Vatikáni Zsinatot követő pápai és szentszéki megnyilatkozásokban még hangsúlyosabb elem lett. Az egyház igyekezett úgy megszervezni a lelkipásztori gondoskodás körülményeit, hogy egyszerre vegye figyelembe a sajátos élethelyzetet, az egyház lelkipásztori célját és az állami érdekeket. Jelenleg a rendőrségen belül nincs egységes formája a lelkipásztori tevékenységének. Így az egyes országokban nagyon eltérő megoldásokat találunk. Sok esetben lelkipásztori ellátás a katonai ordinariátuson keresztül történik, más országokban helyi kezdeményezések vannak. Az egyes intézmények kialakításánál figyelembe veszik az adott ország hagyományait, kormányzati szándékát és a helyi katolikus egyház személyi és anyagi lehetőségeit. A katonai lelkipásztorkodással szemben a rendőrség dolgozóinak szervezett lelkipásztori ellátása új kezdeményezés. A lelkipásztori ellátás helye, szerepe, elnevezése, vezetés-irányítása teológiai, világi és kánonjogi reflexió tárgya.

A dolgozatban öt fejezetben mutattam be a rendőrségi lelkipásztori ellátást. Egymásra épülő, egymáshoz szervesen kapcsolódó területeket érintettem. A jogi szabályozás, a történeti bemutatás, az intézmény karaktere, a létjogosultsága, a vezetés-irányítása, a hivatalrendszere, a szolgálati papsága, a papképzése, a lelkipásztori gondozás alanyai egymást kiegészítő területek, amelyek együtt adják a rendészeti lelkipásztorkodás ismeretének egészét.

Hipotézisek bizonyítása

Öt fejezetben bebizonyítottam, hogy

1. a rendőrök sajátos körülmények között látják el szolgálati feladataikat, ezért szükséges, hogy a katolikus egyház számukra külön szervezeti forma keretében biztosítson lelkipásztori ellátást,

2. a katolikus egyháznak megvan a jogi és strukturális lehetősége, hogy a rendőrök lelkipásztori ellátására önálló intézményt hozzon létre.³⁹⁴
3. a katolikus egyház újabb kezdeményezései mérhetően nagy segítséget jelentenek a rendőrök mindennapi nehézségében, és ezt a rendőri állomány pozitívan fogadja. A kérdőíves adatfelmérés által bizonyítottam, hogy a rendőrségi dolgozók igénylik a katolikus egyház intézményes jelenlétét a rendőrségen belül, amely intézmény a katonai ordinariátus mintájára megszervezi és ellátja a rendőrök sajátos lelkipásztori szolgálatát.

A hipotéziseket a következő **tényekkel** bizonyítottam:

A rendőrök sajátos körülményeinek bizonyítására bemutattam azokat a történelmi példákat, amelyek jelzik, hogy a rendészetért és a közbiztonságért felelős intézmények munkatársai mindig különleges életkörülmények között éltek. Ezt bizonyította a házasodási, költözködési lehetőségeik korlátozása vagy háborús mozgósításuk. Életüket sajátos jogszabályi keretek tisztázták és tisztázzák mind a mai napig. Ezek az **általános jogszabályi keretek** is azt jelzik, hogy a rendőrök speciális élet- és munkakörülmények között vannak.

A rendőrségi lelkipásztori intézmény egyedülálló, adott esetben az egyházmegyék határán is túlélő **lelkipásztori joghatósága** - a lelkek üdvösségének különös körülmények közötti biztosítása - nem az állami intézményrendszerhez való közelítés miatt van.

Az különböző rendőrségi lelkipásztori intézmények **létrehozása**, a **mögöttes teológiai** illetve **egyházjogi vita** az elnevezés és a joghatóság kapcsán szintén azt jelzi, hogy aktuális, az egyház és az állam által vizsgált lehetőségről van szó.

A rendőrségi lelkipásztori intézmény **természetének**, **katolikus egyházban elfoglalt helyének** kánonjogi és teológia értékelése szintén az intézmény létjogosultságát és aktualitását jelzi.

³⁹⁴ A hipotézisben megfogalmazott kijelentés nem azt jelenti, hogy más felekezetnek ne lenne bizonyos jogi lehetősége a rendőrségi lelkipásztori struktúra felállítására. Mivel jelen doktori disszertáció a katolikus egyházzal foglalkozik behatóan, ezért erre vonatkozóan teszünk kijelentéseket. Másrészt a felekezetek közül egyedül a katolikus egyház a nemzetközi jog szuverén alanya. A katonai lelkipáztorkodásért felelős intézmény is csak a katolikus egyháznál van nemzetközi szinten megerősítve.

Bár sem a teológiai, sem a kánonjogi elvek alapján nem akadály, hogy a rendőrségi lelkipásztori intézmény vezetője egyben más egyházmegye megyéspüspöke vagy segédpüspöke legyen, illetve más egyházi entitás vezetője legyen, de a rendőrök sajátos élethelyzete miatt az az ideális, ha ezt a feladatot külön személy végzi.

Lehetnek olyan, a rendőrök között fellépő morális tényezők, amelyekről a **katolikus egyháznak más a tanítása**, vagy olyan jogtalan **magatartásformák – kényszervallatás, lakossággal való bánásmód, korrupciós bűncselekmények –**, amelyekről harmadik fél értesítése személybiztonság szempontjából is veszélyes. Ilyen esetekben az rendőrségi lelkipásztor személyesen is felelős a releváns információk védelméért.

- A katolikus egyház, jogi lehetőségeinek bizonyítására.

A II. Vatikáni Zsinat megerősítette, hogy a sajátos körülmények között élő személyek lelkipásztori ellátásánál sajátos élethelyzetüket figyelembe kell venni, és a lelkipásztori ellátást ennek megfelelően kell kialakítani. A **sajátos körülmények között élő**, minél jobb **lelkipásztori ellátásának** elvével a rendőrségi lelkipásztori intézmény létjogosultsága is alátámasztható.

A katolikus egyház a különböző területeken élő és dolgozó krisztushívők számára **lelkipásztori intézményt hozhat létre**. A rendőrségi lelkipásztorkodás esetén a működési keret kialakítása állami elhatározás, de a **megalapítás** - ugyanúgy a **joghatósági módosítás**, és a **megszüntetés** is - **egyházi rendelkezéssel történik**.

A jogalkotó tisztában volt az egyes országok eltérő politikai berendezkedésével és a rendőrség felépítésével. Ezért a rendőrségi lelkipásztorkodásra vonatkozóan vagy az Apostoli Szentszék és az adott ország kétoldalú megállapodása és az ennek alapján kialakított szabályzat, vagy a helyi szintű egyházi és állami megállapodások és utólagos rendelkezések a meghatározók.

A rendőrségi lelkipásztori intézmény vezetőjének **kinevezésekor** alapvetően az **egyházi, kánoni feltételrendszer** érvényesítéséről van szó. Az **információs eljárásban** elsődlegesen a klerikusoktól és az egyházi vezetőktől megkövetelt általános követelmények meglétét várják el, és ezt vizsgálja a katolikus egyház információs eljárásáért felelős hatósága.

A rendőrségi lelkipásztorkodás **hivatalrendszerének szabályozási kerete** jelzi, hogy olyan **hivatalokról** van szó, melyek helyes működtetése az adott hivatal karakterének és az **egyház nagyobb jogszabály-együtteseinek ismeretét** tételezi fel. Ezeknek a jogszabályoknak az érvényesítéséhez az egyháznak joga van.

Az egyes hivatalok az egyházi hagyományból ismert és a kánoni jogban szabályozott intézmények.

A rendőrségi lelkipásztorkodásban résztvevő klerikusok **képzési rendszere nem specifikus**. Az **egyházi előírásokhoz** igazodó, általános teológiai, filozófiai és kánonjogi képzésben vesznek részt. Azokban a ritka esetekben, mikor a rendőrségi lelkipásztorkodásnak hagyománya és ennek megfelelően képzési kerete is van, a teológiai képzést **egyházi egyetem** biztosítja, a lelki képzés pedig szintén a hagyományos papképzés elemeit mutatja. Emellett vannak kiegészítő képzések, amelyek helyesen azt a többletismeretet biztosítják, amelyek a rendőrségi lelkipásztorkodáshoz szükségesek.

Abban az esetben, ha a rendőrségi lelkipásztorkodás a katonai ordinariátus keretei között vagy személyi egyházmegyében történik, az intézménynek saját papsága lehet **inkardinált és ideiglenesen szolgálatot** teljesítő világi- és szerzetes papokkal. Mind az inkardináció intézménye, mind az ideiglenes átvétel **az egyházi törvények szerint történik**.

A rendőrségi lelkipásztorkodásban alárendelt személyek lelkipásztori gondozása esetében egy **speciális egyházi jogállás** érvényesül, az ún. **versengő illetékesség**. Ez azt jelenti, hogy a rendőrségi lelkipásztorkodásért felelős intézmény lelki gondozására bízottak vonatkozásában továbbra is megmarad a helyi egyházi hatóság - püspök, plébános - minden joghatósága.

A rendőrségi lelkipásztori intézményre, mint egyházi intézményre az általános egyházi törvények - Egyházi Törvénykönyv, egyéb pápai és szentszéki dokumentumok - vonatkoznak. Amennyiben a lelkipásztori ellátás a katonai ordinariátuson belül történik, akkor meg kell tartani az ún. *kerettörvényt*, az SMC-t, a részleges joganyagot, a kétoldalú **megállapodásokat, a szabályzatokat** mind **terjedelemben**, mind a tárgyalt **kérdések tartalmában**.

- A rendőrségi lelkipásztorkodás sajátos közege miatt bizonyítottam az **állami féllel való együttműködés jelentőségét**.

Az egyház és állam szétválasztásának elvéhez jobban igazodik a szabad kinevezés, **de biztonsági okok miatt az egyházi jogalkotó a katonai ordinariátus esetében kivételt tesz.** E szerint az intézmény fontosabb **hivatalnokainak kinevezése előtt** állami ellenőrzésre vagy egyeztetésre a kétoldalú megállapodás vagy a szabályzat, illetve a szokás ad lehetőséget.

A kétoldalú megállapodásokban és szabályzatokban, illetve az egyház és az állam közötti szerződésekből pontosításra kerülhetnek az állam számára is jelentős kérdések. Így a rendőrségi lelkipásztorkodást vezető személy kinevezése, a lelkészek ellenőrzésének módja, irattárak kezelése, stb. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat alapvetően a katolikus egyházban ismert hivatalokból tevődik össze, de a működés sajátos közege miatt itt is indokoltak az állam számára biztosított lehetőségek. Az állam nem mondhat le azokról a garanciális elemekről, amelyek segítenek elkerülni azokat a biztonsági kockázatokat, amelyek a rendőrökkel napi kapcsolatban álló lelkészek és lelkipásztori kiegészítők kapcsán felmerülhetnek.

Ennek megfelelően a rendőrségi lelkipásztorkodást vezető személy, illetve a szolgálat alkalmazottjai **nemzetbiztonsági ellenőrzésen esnek át.**

A klerikusok képzésénél szerencsés, ha a képzési keretet úgy alakítják, hogy a **rendőrségi lelkipásztorkodásra készülőknek van lehetőségük megismerni,** hogy tevékenységüket **érzékeny területen** végzik. Erre az országonként eltérő képzési modellek nem biztosítanak egységesen lehetőséget. A rendőrségi lelkipásztori intézmény papsága bizalmi fórumot jelent a rendőrök számára. Nemzetbiztonsági alkalmasságukért az állami nemzetbiztonsági szolgálatok tudnak garanciát vállalni.

Kérdőíves felméréssel **bizonyítottam,** hogy a rendőrségi dolgozók pozitívan fogadják a rendőrségi lelkipásztori szolgálatra létrehozására vonatkozó kezdeményezést.

Új tudományos eredmények

1. A rendőrségi lelkipásztori szolgálat vonatkozásában a nemzetközi példák figyelembevételével egységes, összehangolt intézményi struktúra megalkotására tettem javaslatot, bizonyítottam egy egységes szabályozás szükségességét.
2. Az egyházi és állami elvárások figyelembevételével kidolgoztam a rendőrségi lelkipásztori szolgálat intézményi keretét, bizonyítottam, hogy a rendőrségi

lelkipásztori szolgálat működési keretét az egyház és az állam közös megállapodásán alapuló szabályrendszer határozza meg.

3. Nemzetközi példák és releváns irodalom vizsgálatán keresztül alternatívákat dolgoztam ki a rendőrségi lelkipásztori intézményvezetés irányítására, a lelkészek képzésére és jogállására vonatkozóan.

4. Megfogalmaztam a rendőrségi lelkipásztori szolgálat működésének biztonsági szempontjait.

A dolgozat felhasználhatósága és ajánlások a későbbi kutatásokhoz

Felhasználhatóság:

- A **Nemzeti Közszolgálati Egyetem**, Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán oktatási segédanyagok.
- Az **egyházi és állami jogalkotó** számára a katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálatra vonatkozó kétoldalú megállapodás létrehozása esetén.
- A doktori disszertáció pszichológiai kutatásokra vonatkozó fejezete a **rendőrség pszichológiai szolgálata** számára módszertani segédanyagok.
- A **hittudományi főiskolák és egyetemek** számára oktatási segédanyagok.
- A katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálat létrehozására vonatkozó részek a **rendőrség** jogszabályaiba és belső szabályzóiba történő integrálás.

Ajánlások:

Bizonyos etikai kérdések a rendőrségi lelkipásztorkodás kapcsán felmerültek. Mivel jelen dolgozatban az alapvető struktúra és jogszabályi keret kidolgozására törekedtem, további kutatási terület lehet ezeknek a problémáknak - fegyverhasználat, kettős függés, lelkiismereti szabadság és rendőrségi utasítás - az alaposabb kidolgozása.

A kommunista diktatúra évei alatt a rendvédelmi szervek és a katolikus egyház egyes tagjainak együttműködését alapvetően negatívan ítélik meg. Ez érthető, hiszen az egyházi személyeket a rendőrség a diktatúra megerősítésére, illetve a vallási közösség gyengítésére használta fel. A vallási közösségek és a rendvédelmi szervek együttműködése nemcsak ilyen formában történhet. Későbbi kutatási terület lehet azoknak a kérdéseknek a vizsgálata, ahol a rendvédelmi szervek és a vallási közösségek arra alkalmas tagjai együttműködhetnek bizonyos társadalmi kérdések elemzésében, értékelésében, az állami és társadalmi érdekek előmozdításában.

Külön kutatási terület a képzési rendszer tökéletesítése. További kutatási terület lehet annak vizsgálata, hogy a rendőrségi lelkipásztorok milyen képzés után tudnak a legtökéletesebben eleget tenni a rendőrségi lelkipásztorkodásnak. Van ugyan néhány országban papnevelő intézet, de nem ez a jellemző. Az általános teológiai, filozófiai és kánonjogi képzésen túli ismeretek elsajátítására érdemes lenne legalább nemzeti szinten alternatívákat kidolgozni.

További kutatási terület a rendőrségi lelkipásztori szolgálat munkatársainak helyes arányban történő meghatározása, amely a szolgálat struktúrájához igazodva van jelen a felszentelt papok, a világi munkatársak, az állandó diakonusok és olyan rendőrök személyében, akik részt akarnak venni a rendőrségi lelkipásztori szolgálat működtetésében.

Az egyházmegyékben működő diakónusi és lelkipásztori kiegészítői szolgálat a rendőrségi lelkipásztori szolgálat keretén belüli alkalmazása további kutatási terület lehet. A rendőrség személyi állományának növelése esetén a katonai lelkipásztorkodásba bekapcsolódó tartalékos lelkészi szolgálat további pontosítását is kutatásra alkalmas területnek tartom.

Jelentős a bírósági jogszolgáltatás rendőrök szempontjából való vizsgálata. További elemzésük nagyban hozzájárulhat a bírósági jogszolgáltatás, és így a rendvédelmi testületek lelkipásztori ellátásának előmozdításához.

Fontos kutatási terület lehet a rendőrség mellett más rendvédelmi szerveken, és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokon belüli lelkipásztori szolgálat keretének kialakítása. Bár az általam bemutatott modell nem minden esetben alkalmazható a többi rendvédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál, de kiindulópont lehet egy saját lelkipásztori intézmény kialakításához.

Irodalomjegyzék

A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény, 3.§ (2) bek. Magyar Közlöny. 2011. évi 166. szám. - p. 41622.

ANDOR Ferenc: „*Halkabban járjon aki él, s dúdoljon csendes éneket*” – *Kegyeleti túra Galiciában*. Magyar Temetkezés. 5. évf. 3. szám. 2007. - pp. 4-6. ISSN 1587-1622

Annuario Pontificio. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2011. - pp. 1374-1375. ISSN 1-58901-058-2

Annuario Pontificio. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2011. - p. 1379. ISSN 1-58901-058-2

ARRIATA, Juan, Ignacio: *Governance Structures with in the Catholic Church*. Torino: Wilson and Lafleur. 2000. - p. 226. ISBN 2891275187

ARRIETA, Juan, Ignacio: *Il sistemadell'organizzazioneecclesiastica*. Roma: Università della Santa Croce. 2003. - pp. 229-230. ISBN 1121-2179

ARRIETA, Juan, Ignacio: *Instrumentos supradiocesanos para el gobierno de la Iglesia particular*. In: *Ius Canonicum*. 1984. 24. évf. - pp. 607-643. ISSN 0021-325X

Artigo 17: a) pelosfiéis católicos queinte gramas Organizaçõ es Militaresdastrês Forças Armades e das Forças Auxiliares (Polícia Militar e Corpo de Bomberos) In: *Acta Apostolice Sedis*, 43.1951. - pp. 91-93.

Artigo VI: Paraefeito de organiza çã oreleigiosa, serão assistidospelo Ordinariado Militaros fiéis catolicós. A) integrantes das Organizações Militares da Forças Armadas, bemcomosu espARENTES o empregados que habitemsob o memsmototo. In: *Acta Apostolice Sedis* 82. 1990. - pp. 126-129.

Assistenza spirituale al personale della Polizia di Stato. Progetto Pastorale 2011-2013.

AYMANS, Winfried, MÖRSORF, Klaus: *Kanonisches Recht*. Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand-Schönigh, 1997. - p. 190. ISBN 881406 5152

AYMANS, Winfried: *Das Synodale Element in der Kirchenverfassung* (Münchener Theologische Studien, Kanonistische Abteilung 30), München 1970; ID., *Wesensverständnis und Zuständigkeiten der Bischofskonferenz im Codex Iuris Canonici von 1983*. In: *Archiv für katholisches Kirchenrecht*. 1983. 152. évf. - pp. 46-61. ISSN 0003-9160

BALGA, Jozef: *A rendészet kultúrája és az etikai kódex*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 10. évf. 2009. - p. 73. ISSN 1589-1674

BARSY Boglárka: *Stresszorok hatásának vizsgálata szorongásos kórképek és morfiumpfűggőség kialakulására kísérleti állatmodelleken*. Budapest: Semmelweis Egyetem, Szentágotthai János Idegtudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2011. - p. 69.

BAURA, Eduardo: *La cura pastorale extra parrocchiale*. In: *La parrocchia. Docenti di Diritto Canonico*. Milano: Glossa. 2005. - pp. 245-281. ISBN 9683665896

BAURA, Eduardo: *Legislazione sugli Ordinariati Castrensi*. Milano: Giufre Editore, 1992. - p. 271. ISBN 88-14-03105-3

BAYLEY, David - PERITO, Robert: *Police Corruption. What Past Scandals Teach about Current Challenges. Special Report*. In: *United States Institute of Peace*, 2011. - p 4. ISBN 978-1-58826-729-0

BEYER, Jean: *Diaconato permanente nell'attuale vita ecclesiale*. In: *Quaderni di diritto ecclesiale*. 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 134-143. ISSN 1122-0392

BIELIK Imre: *Istennel a királyért és a hazáért. Egy komoly szó a magyar királyi csendőrökhöz*. Pozsony: A szerző magánkiadása. 1893. - pp. 25-36. ISBN 973-26-0524-3

BOCK, Martin: *Religion with in the Armed Forces – Military Chaplaincy in an International Comparison*. Strausberg: 1998. - pp 25-26. ISSN 0177-7599

BODA József: *A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szervezeteknél*. In: *Belügyi Szemle*, 69. évf. 2001. - pp. 59-79. ISSN 1218-8956

BOLBERITZ Pál: *A vallás és az erkölcs viszonya*. In: *Jel: Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Lapja*, 13. évf. 2003. - pp. 37-39. ISSN: 1785-4342

BORBÉLY István: *Az imádság*. Budapest: Keresztény Magvető Kiadó, 1977. - p. 17. ISBN 155-513-688-5

BORÓVI József: *A magyar tábori lelkészet története*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1992. - pp. 25-32. ISBN 963-327-175-4

BRISITS Frigyes: (szerk.) *Maradj velünk, uram! – A magyar rendőr imádságos könyve*. Révai. Budapest, 1941. - pp. 3-35.

BRUGNOTTO, Giuliano: *Il diacono sposato*. In: *Quaderni di diritto ecclesiale*. 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 160-172. ISSN 1122-0392

BUDA, Béla: *Az öngyilkosság. Orvosi és Társadalomtudományi Tanulmányok*, Budapest: Animula Kiadó, 2001. - p. 15. ISBN 963-408-048-0

CATTANEO, Arturo (szerk.): *Venezia: L'esercizio dell'autorità nella Chiesa*. Marcianum Press. 2004. - pp. 53-63. ISBN 978-88-89736-01-1

CITO, Domingo.: *Kommentár a 232. kánonhoz*, In: MARZOA, Á. – MIRAS, J. – RODRÍGUEZ-OCAÑA, R., (ed.) *Exegetical Commentary on the Code of Canon Law*, Montreal, 2004, II/1, - p. 210. ISBN 189-017-733-4

COCCOPALMERIO, Fabricio: *La formazionaleal ministero ordinato*, In: *La Scuola Cattolica*, 112. 1984. - p. 224. ISSN 1827-529X

Codice Di Diritto Canonico. E Leggi Complementari. - p 656. ISBN 888-508-125-8

COLLINS, John N.: *Deacons and the Church: Making connections between old and new*. Harrisburg, PA: Gracewing/Morehouse Publishing, 2002. - pp. 2-51. ISBN 978-081-921-933-6

COPPOLA, Raffaele: *Lettura della „Spirituali militum curae” in prospettiva di norme per unostatutodell’ordinariato militare in Italia: bilancio e prospettive*. In: *Il diritto Ecclesiastico*, 98. évf. 4. sz. 1988. - pp. 310-315. ISBN 88-243081-55

CORIDEN, John: *The Permanent Diaconate/ Meaning of Ministry*. In: *Origins*, 6. évf. 7. sz. - p. 6536. ISSN 0169-6149

CZIBULKA Zoltán: *Összefoglalás és módszertani megjegyzések*. In: *Népszámlálás 2001. 5. Vallás, felekezet*. Központi Statisztikai Hivatal, 2002. - pp 7-10.

CSAPÓ Csaba: *A csendőri szolgálat*. In: *Rubicon*, 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 12. ISSN 0865-6347

CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsköztársaság létrejöttéig*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1976. - pp. 192-193. ISBN 963-050-713-7

CSIZMADIA Andor: *Állam és egyház I. Istvántól II. Józsefíg: A magyar királyok és az egyház vitája a főkegyúri jogról*, In: *Világosság* 5. 1964/1. - pp. 14-19. ISSN 0505-58-49

CSIZMADIA Andor: *Főkegyurak és a végrehajtóik: Az állam és az egyházak Magyarországon a kapitalista korban*. In: *Világosság* 5. 1964/4. - pp. 205-211. ISSN 0505-5849

CSIZMADIA Andor: *Főkegyurak és a végrehajtóik: Az állam és az egyházak Magyarországon a kapitalista korban*. In: *Világosság* 5. 1964/4. - p. 210. ISSN 0505-5849

DEZZA, Paolo: *Sapientia christiana” La nuovalegge della università ecclesiastiche*, In: *La Civiltà Cattolica*, 130. 1979. - p. 443. ISSN 0009-8167

EDUARDO, Baura: *Legislazione sugli Ordinariati Castrensi*. Milano: Giufre Editore, 1992. - p. 260. ISBN 978-881-403-105-2

EGRESI Katalin: „Korrupciós kockázatok és veszélyhelyzetek a közigazgatásban” Egy közigazgatási szakkonferencia tanulmányai. In: Jog-Állam-Politika, 2. évf. 2009. - p. 155. ISSN 2060-4580

ENDRÖDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről.* Máramarossziget: Kaufman Ábrahám M.-Szigeten. 1902. - pp. 76-78. ISBN 963-7623-34-5

ENDRÖDY Géza: *Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. Az eskü.* Budapest: Hadtudományi Könyvtár. Kaufman Ábrahám M.-Szigeten, 1902. - pp. 20-26. ISBN 963-7623-34-5

ERANUS Eliza – LÁNG Sarolta – MÁTH András – RÁCZ Attila: *A kérdőíves adatfelvétel újabb módszerei: telefonos, számítógéppel támogatott (CAPI, CATI) és internetes adatgyűjtés.* In: Letenyey László: *Településkutatás II.* Budapest: Ráczi Kiadó, 2006. - pp. 1-2. ISBN 963-0606-23-2

ERDŐ Péter (szerk): *A Katolikus Egyház Katekizmusa. A Római Katolikus Egyház tanításának összefoglalása.* Budapest: Szent István Társulat, 2013. - p. 19. ISBN 963-9011-31-2

ERDŐ Péter: *Kommentár a 218. kánonhoz,* In: Ua. (szerk—ford.), Budapest: Szent István Társulat, Az Egyházi Törvénykönyv, 2001. - p. 224. ISBN 963-3614-63-5

ERDŐ Péter: *A pápaság és a püspöki konferenciák.* In: Erdő Péter (szerk.): *Az élő egyház joga. Tanulmányok a hatályos kánonjog köréből.* Budapest: Szent István Társulat, 2006. - pp. 37-44. ISBN 963-3614-63-5

ESTÓK József: *A börtönpasztoráció és a börtönlelkészi szolgálat helyzete.* In: Sárospataki füzetek, 6. évf. 1. szám. - pp. 5-9. ISSN 1416-9878

FELICIANI, Giorgio: *La dimensione collegiale del ministero del vescovo a livello locale.* In: L'esercizio Dell'autorità Nella Studium Generale Marcianum Venetis. Chiesa. Venezia, 2004. - pp. 53-63. ISSN 0013-9491

FELICIANI, Giorgio: *La dimensione collegiale del ministro del vescovo a livello locale.* In: Cattaneo, Arturo (szerk.): Venezia: Atti del Convegno di Studio svoltosi a Venezia il 12 maggio. Marcianum Press. 2004. - pp. 53-63. ISSN 1971- 8543

FORRÓ János: *A székesfehérvári csendőrkerület küzdelme Fejér Vármegye közbiztonságáért. 1884-1945.* In: Rendvédelem-történeti Füzetek. Tudományos Periodika, 21. évf. 24. szám. 2011. - p. 46. ISSN 1216-6774

FRAASSEN, van C. Bas: *Logic and the Philosophy of Science – A logika és a tudomány filozófiája.* New Delhi: Journal of the Indian Council of Philosophical Research, 2011. - p. 47. ISSN 0970-7794

GARUTI, Adriano: *Il mistero della Chiesa*. Roma: Antonianum Pontificio Ateneo, 2004. - pp. 310-334. ISBN 887-2570-60-3

GHIRLANDA, Gianfranco: *Il dirittonella Chiesa. Mistero di comunione*. San Paolo, Roma, 1990. - p. 151. ISBN 978-8821-519-52-9

GIACOBBI, Attilio: *Strutture Di Comunione tra le Chiese Particolari*. In: *Il Diritto Nel Mistero Della Chiesa*. 5. évf. 2. szám. 2001.- pp 479-480. ISBN 884-6504-57-7

GIULIETTI, Davide: *Az egyházi műkincsek védelme. A katolikus egyház biztonsági helyzete a huszonegyedik században*. In: *Sapientia Iuris* 5. 2013. - pp. 9-13. ISSN 2061-7879

GÖRANSSON, Göran: *Church-State Relationships and Thjeir Influenceonthe*. In: *The Jurist*, 1977. 1-2. Sz. The Catholic University of America. - pp. 5-32. ISSN 0022-6858

GREEN, Thomas: *Contemporary Challenges to Episcopal Governance: Reflections on the 2004 Directory on the Ministry of Bishops and Other Pertinent Texts*. In: *The Jurist. Studies in Church Law and Ministry*. 68. évf. 2. sz. - pp. 418-460. ISSN 1467-9337

GREEN, Thomas: *Kommentár a 372. kánonhoz*. In: CORIDEN, James, GREEN, Thomas, HEINTSCHEL, Donald, (szerk.): *The Code of Canon Law. A Text and Commentary*. New York: Paulist Press, 1985. - p. 318. ISBN 080-9140-66-7

Harai Dénes: *Katonadolog?* Budapest: Masszi Lap- és Könyvkiadó, 2003. - pp. 115-117. ISBN 963-9454-43-5

HERCZ Mária: *A pedagógusok gondolkodása a gyermek kognitív fejlődéséről és fejlesztéséről*. Szeged: Szegedi Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2007. - p. 55.

HILL, Christopher: *My Experience and Questionsas an Ecumenicaly Involved Bishop*. In: *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 30-38. ISSN 1467-9337

HORNYACSEK Júlia: *A tömegkatasztrófák pszichés következményei, és az ellenük való védekezés lehetőségei*. In: *Belügyi Szemle*, 2010. évi 4. szám. - p. 6. ISSN 0520-2167

HORVÁTH László: *A táboriglelkészet intézményes megjelenése*. In: *Hadmérnök*. 4. évf. 3. Sz. 2009. - pp. 396-397. ISSN 1788-1919

Horvátország. In: *Acta Apostolicae Sedis*, 1997. 89. évf. - pp. 297-302. ISSN 0001-5199

HUOVINEN, Eero: *HowcanOne Be and Serveas a Bishop?* *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 54-69. ISSN 1467-9337

IBOLYA Tibor: *Az első magyar krimilasztikai tankönyv és szerzője*. In: *Ügyészek Lapja*. 19. évf. 2. sz. 2012. - pp. 77-85. ISSN 1217-7059

Ifj. PERJÉSI György: *A magyar királyi csendőrség létszámalakulás. 1938-1945*. In: *Rendvédelem-történeti füzetek*. 13. évf. 16. sz. 2007. - p. 106. ISSN 1216-6774

Intesa circa l'assistenza spirituale alla Polizia di Stato In: *Notiziario CEI*, 1999. - pp. 415-423. ISSN 1971-8543

Intesa tra autorità statale e Conferenza Episcopale Italiana per L'assistenza spirituale al personale della Polizia di Stato In: *Notiziario CEI*, 1991. - pp. 43-49. ISSN 1971-8543

IX. Pius, *Syllabus* 1864. XII. 8, 46. pont, In: DS 2946.

JAVIERRE, A. M.: *Criterios directivos de la nueva Constitución*, In: *Seminarium*, 32. 1980. - p. 359. A kultúra és az egyház, illetve a kultúra és az egyházi egyetem kapcsolatához lásd SPIAZZI, R: *L'universitàe la focoltà Ecclesiasticanel contesto ecclesiale e culturale odierno*, in *Seminarium*, 32. 1980. - pp. 372-411. ISSN 0582-6314

JUHÁSZ Ágnes: *Munkahelyi stressz, munkahelyi egészségfejlesztés*. Munka- és szervezetpszichológiai Szakképzés. Oktatási segédanyag. Budapest, 2002. - p. 6. ISBN 978-963-9664-609

KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az alapítástól a felbomlásig. 1881-1919*. In: *Rubicon*, 20. évf. 202. szám. - pp. 4-10. ISSN 0865-6347

KAISER Ferenc: *Élet a csendőrőrsön*. In: *Rubicon*. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 35. ISSN 0865-6347

KAISER Ferenc: *Élet a csendőrőrsön*. In: *Rubicon*. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 37. ISSN 0865-6347

KÁLMÁN Zsolt: *A Magyar Királyi Csendőrség működése Somogy Vármegyében 1884. és 1914. között*. Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. (PhD értekezés) 2009. - pp. 12-16.

KÁLMÁN Zsolt: *The place of Royal Hungarian Gendarmerie in the country of Somogy from the Reconstruction until 1914*. In: *AARMS: Academic and Applied Research in Military Science*, 7. évf. 2008. - pp. 216-217. ISSN 1588-87-89

KÁROLI, Gáspár (ford.): *Szent Biblia*. Budapest: Bibliatársulat, 1908. - p. 79. ISBN 963-300-956-1

KATUS Eszter: *Muszájból emelik a béreket – A járőrök is megkaphatják a kötelező minimumot*. In: *Új Dunántúli Napló*. XXV. évfolyam, 8. szám. 2014. - pp. 1-2. ISSN 0865-9133

KELLER Tamás - Sik Endre: A korrupció észlelése, elfogadása és gyakorlata. In: Társadalmi Európai Társadalmi Jelentés. 2009. - pp. 170-174.

KÉZDY Anikó: *Fejlődési krízisek késő serdülő és fiatal felnőttkorban. A vallásosság jellegzetességei és összefüggései a lelki egészséggel középiskolás és egyetemi mintában.* Budapest: Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudomány (PhD értekezés) 2010. - pp. 41-47.

KIRA, Ibrahim: *Secondary trauma in treating refugee survivors of torture: Assessing and responding to secondary traumatization in the survivors' families.* In: Torture Journal. 14. évf. 1. szám. 2004. - pp. 38-45. ISSN 1018-8185

Konzisztoriális Kongregáció: Határozat. 1957. VIII. 8. In. Acta Apostolicae Sedis. 1957. 49. évf. - pp. 866-868.

KOVÁCS Zoltán András: *A csendőrség a Szálasi uralom alatt.* In: Rubicon. 20. évf. 202. szám. 2010. - p. 42. ISSN 0865-6347

KÖVENDY Károly: (szerk) *A Magyar Királyi Csendőrség a törvény és a rend szolgálatában 1881-1945. A csendőr békében, háborúban és emigrációban.* Toronto: Sovereign, 1973. - pp. 283-284. ISSN 0865-6347

KRISKO Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció.* Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola. (PhD értekezés) 2012. - pp. 109-111.

KROHNE, Heinz Walter: *Stress and Coping Theories. Johannes Gutenberg.* Mainz: Universität Mainz, 2002. - p. 4. ISBN 047-1599-46-8

KUMINETZ Géza: *A Klerikusi életállapot.* Budapest: Szent István Társulat. 2010. - pp. 110-151. ISBN 978-9632-772-31-8

KOKKARAVAYIL, Sunny: *The Guidelines Riti e Chiese Particolari Implemented in CCEO. History and Appraisal.* In: Le Chiese Sui Iuris. 2004. - pp 27-41. ISBN 88-89736-00-3

LEGRAND, Hervé: *The Bishop in the Church and the Church is in the Bishop.* The Jurist. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 70-92. ISSN 1467-9337

LIST, Joseph: *Das Grundrecht der Religionsfreiheit in der Rechtsprechung der Gerichte der Bundesrepublik Deutschland,* Berlin: Duncker & Humblot, 1971. - pp 35-39. ISBN 978-3428-025-34-3

Los fieles que conforme a las leyes de la República pertenecen en servicio activo al Ejército, Armada, Fuerza Aérea y Carabineros. Se comprende en esta situación a las personas que forman parte del Gabinete del Ministro de Defensa Nacional. In: Acta Apostolicae Sedis 48. 1958. - pp. 803-804. ISSN 1556-8547

MAGYAR Közlöny: 2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről. Magyar Közlöny. 2009. évi, 194. szám. - pp. 47843-47865. ISSN 2063-0379

MAGYAR KÖZLÖNY: A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény. Magyar Közlöny. 1999. évi 34. szám. - pp. 2506-2513. ISSN 2063-0379

MAGYAR Zoltán: *Szent György a magyar kultúrtörténetben. A Kárpát-medence Szent György hagyományainak néprajzi és művelődéstörténeti rétege.* Kairosz Kiadó, Budapest, 2006. - p. 52. ISBN 963-9642-31-2

Magyarország Alaptörvénye. Magyar Közlöny. 2011. évi 43. szám. - p. 10661. ISSN 2063-0379

MAJOROS Pál: *A kutatómódszertan alapjai.* Budapest: Libri Könyvkiadó, 2004. - pp. 109-121. ISBN 978-9633-945-84-1

MALÉT-SZABÓ Erika - SZATMÁRI, Adrienn: *A rendőr lelki biztonsága – avagy a biztonság megőrzésének egyik alappillére a rendőr lelki biztonsága.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. 13. évf. 1. szám. - p. 401. ISSN 1589-1674

MANNING, Kathryn: *Hope is a Legacy.* In: Chaplain Assistant Magazine. The Official Air Force. 2012. Spring. - pp. 7-10. ISSN 2165-624X

MANZANARES, J: *Las Conferencias episcopales hoy. Configuración jurídica y fundamentos doctrinales.* In. Revista Española de Derecho Canónico, 1969. 25. évf. - pp. 325-372. ISSN 0034-9372

MAUREN, Cain: (szerk): *Society and the Policeman's Role.* Sydney: International Library of Society, Law Book Co of Australasia. 1973. - pp. 101-198. ISBN 071-0074-90-5

MÉSZÁROS Ádám Zoltán: A veszély vállalásának elméleti és gyakorlati problémái. Jogelméleti Szemle. 2013. évi 4. szám. - pp. 93-100. ISSN 1588-080X

MILLNER, Anton: *Die Gefangenenseelsorge im staatlichen und kirchlichen Recht : Eine vergleichende Darstellung.* Budapest, Studia Theologica Budapest, 1990. - pp. 36-45. ISBN 963-0286-37-8

MIRALLES, Antonio: *Le basi ecclesiologicalhe Dell'incardinazione.* In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istitutodell'incardinazione.* Milano: Giuffrè, 2006. - pp. 4-38. ISBN 978-8814-131-49-3

MISTÓ, Luigi: *La responsabilità del vescovo nell'amministrazione dei beni ecclesiastici, con particolare riferimento alla situazione della Chiesa italiana.* In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Chiesa.* Studium Generale Marcianum Venetiis, 2004. -pp. 117-121. ISBN 978-2891-278-05-8

MONETA, Paolo: *Territorialità Personalità Nell'organizzazione funzione Giudiziaria.* In. Erdő Péter, Szabó Péter (szerk) *Territorialità e personalità.* Budapest: Szent István Társulat 2002. - pp. 687-689. ISBN 88-458-0658-8

MONTAN, Agostino: *Il diritto nella vita e nella missione della Chiesa. Edizione Dehoniane*, Bolona: EDB, 2000. - p. 449. ISBN, 881-0430-01-8

NAGY József – KOVÁCS Gyula: *A kriminálmetodika általános kérdései*. Budapest: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar. - pp. 8-9.

NAVARRO, Luis: *L'incardinazione nei movimenti ecclesiali? Problemi e prospettive*. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istituto dell'incardinazione*. Milano: Giuffré, 2006. - pp. 217-259. ISBN 888-3331-53-2

Navarro, Luis: *Persone e soggetti del diritto della Chiesa*. Roma: Subsidia Canonica, 2000. - p 77. ISBN 888-333-002-1

NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz*. Budapest: Közigazgatási Könyvtár. Országos Központi Közösségi Nyomda, 1900. - pp. 10-11.

NEUNHEUSER, B., *Studienordnung und akademische Grade*, In: *Seminarium*, 32. 1980. - pp. 488-504. ISSN 0582-6314

NEUNHEUSER, B.: *Studienordnung und akademische Grade*, In: *Seminarium*, 32. 1980. - p. 501. ISSN 0582-6314

NEUNHEUSER, B.: *Studienordnung und akademische Grade*. In: *Seminarium*, 32. 25. évf. 3. szám. 1980. - pp. 496-497. ISSN 0582-6314

NICHOLAS, Schöch: *Relegation of Churches to Profane Use (C. 1222. § 2)*; Roma: Resons and Procedure, 2007. - p. 485. ISBN 978-2812-403-47-7

OKULIK, LUIS: *Aperti giuridici della cura pastorale dei fedeli di rito orientale nelle diocesi latine*. In: Cattaneo, Arturo: *L'esercizio dell'autorità nella Chiesa*. Marcianum Press. 2004. - pp. 64-72. ISBN 888-9736-01-1

Olaszország: *Acta Apostolicae Sedis*, 1940. 32. évf. - pp. 280-282. ISSN 0001-5199

ORTIS, Javier Ferrer: *La responsabilidad civil subsidaira del enteincardinante*. In: Navarro, Luis (szerk.): *L'istituto dell'incardinazione*. Milano: Giuffré, 2006. - pp. 281-340. ISBN 881-4131-49-X

PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelem-történeti Dokumentációs Központ kiadványa. 1995. - p. 52. ISBN 963-9208-14-0

PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelem-történeti Dokumentációs Központ kiadványa, 1995. - p. 53. ISBN 963-9208-14-0

PARÁDI József: *A magyar rendvédelem története*. Budapest: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos társaság és a Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelem-történeti Dokumentációs Központ kiadványa, 1995. - p 54. ISBN 963-9208-14-0

PARENTE, Mario: *L'Armadei Carabinieri e le attività di prevenzione e repressione delle organizzazioni criminali*. In: Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza. II. évf. 9-12. szám. 2009. - pp. 13-22. ISSN 1971-033X

PAVANELLO, Pierantonio: *La determinazione canonica del ministero del diacono permanente*. In: Quaderni di diritto ecclesiale, 10. évf. 2. sz. 1997. - pp. 25-33. ISSN 1122-0392

PENNA, J. P.: *The Office of Episcopal Vicar*. In: CLSA Proceedings. 52. évf. 3. szám. 1990. - pp. 107-119. ISBN 094-3616-49-2

PESZLY Lóránd: *A gyermek a bűnözés terén*. In: Csendőrségi Lapok, 3. évf. 29. szám. 1909. - p. 338. ISSN 1216-6774

PÉTER Lilla: *Az erkölcsi nevelés - Nevelésselmélet*. In: Székelyudvarhely: Babes-Bolyai Tudományegyetem, Távoktatási Központ, Pszichológiai és Neveléstudományi Kar, 2008. - pp. 62-63. ISBN 963-4043-97-6

PINCZÉS József: *Königlich Ungarischen Gendarmerie. Kurzezusammenfassung*. Budapest: A.G. Pallas, 1926. - pp. 18-36. ISBN 963-0756-19-6

PREE, Helmuth: *Nicht territoriale Strukturen der hierarchischen Kirchenverfassung*. In: Erdő Péter, Szabó Péter (szerk) Territorialitás e personalitás. Budapest: Szent István Társulat, 2002. - pp. 518-519. ISBN 963-3614-15-5

PRÜMMER, Dominicus.: *Manuale Iuris Canonici*, Friburg: 1922, - p. 477.

PUSKÁS Béla: *Hol sírjaink domborulnak*. In: Magyar Temetkezés. 14. évf. 3. szám. - p. 20. ISSN 1587-1622

Püspöki Kongregáció: *Apostolorum successores*. Direktórium. 2004. II. 22. In: Enchiridion Vaticanum. 23. évf. 3. szám. 2004. - pp. 1047-1275. és 1567-2159. ISBN 881-0802-18-7

REKTOR Béla: *A magyar királyi csendőrség oknyomozó története*. Ohio: Árpád Könyvkiadó Vállalat. 1980. - p 315. ISBN 0-934214-01-8

RENKEN, John: *Kommentár a 372. kánonhoz*. In: BEAL, John, CORIDEN, James, GREEN, Thomas (szerk.): *New Commentary on the Code of Canon Law*. New-York: Paulist Press, 1989. - p. 509. ISBN 080-9140-66-7

S. SZUH Katalin: *Etika segédlet*. In: Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar. Általános Pedagógia, 1999. - p. 33.

SCHANDA Balázs: *Magyar Állami Egyházjog*. Budapest: Szent István Társulat. 2003. - pp. 177-178. ISBN 978-963-361-886-8

SCHANDA Balázs – BALOGH Zsolt (szerk.): *Alkotmányjog – alapjogok*. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, 2011. - pp. 141-167. ISBN 978-963-308-021-4

SCHELLE, Paul-Werner: *The Bishop in the Church and the Church in the Bishop: My Experience and Questions as an Ecumenically Involved Bishop*. In: *The Jurist*. 66. évf. 1. sz. 2006. - pp. 39-46. ISSN 1934-2640

SCHOUPE, Jean-Pierre: *Alle dispozione della Conferenza Episcopale del Belgio in occasione della creazione di una diocesi della forze armate*. In: *Ius Ecclesiae*, 2. évf. 2. szám. 1990. - pp. 357-359. ISSN 1120-6462

Schoupe, Jean-Pierre: *Elementi di Diritto Patrimoniale Canonico*. Milano: Giuffrè Editore. 1997. - pp. 163-183. ISBN 88-14-06636-1

SOLYMOSI Krisztina: „Burn-rejtély”: *Gondolatok a rendészeti vezetők kiégyesítségéről és a megoldás lehetséges irányairól*. In: *Hadtudományi Szemle*. 6. évfolyam, 4. szám. 2013. - p. 93. ISSN 2060-0437

Statuts du diocèse aux forces armées belges. Ordinarius militaris belgii. *Acta Apostolicae Sedis* 49. 1957. - pp. 940-943. ISSN 1031-8453

STENCINGER Norbert: *A magyar királyi honvédség táborigazgatási szolgálata 1868–1918 kiemelten az I. világháború időszakában folytatott tevékenységére*. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar. 2011. - p. 3.

SZABÓ Ferenc: *A személy méltósága az élet védelme*. In: *Távlatok*, 1. évf. 4. szám. 1991. - p. 4. ISSN 1788-8840

SZABÓ Erika: *A munkahelyi egészségpszichológia és egészségfejlesztés rendszere a Magyar Köztársaság rendőrségén, valamint a szubjektíve észlelt munkahelyi stresszterheltség jellegzetességei – különös tekintettel az idői tényezőre – a hivatásos állományú rendőrök körében*. Debrecen: Debreceni Egyetem. (PhD értekezés) 2010. - p. 46.

SZABÓ Károly: *Flórián a védőszent*. Budapest: Szövetkezeti Szervezési Iroda. 1991. - p. 61. ISBN 963-2004-92-2

SZAMEL Lajos: *Jogállamiság és rendészet*. In: *Belügyi Szemle*, 40. évf. 3. szám. - p. 11. ISSN 1218-8956

SZEKSZÁRDI Júlia - HORVÁTH H, Attila – BUDA, Marianna – SOMFALVI, Ildikó: *A serdülők erkölcsi szocializációja. (Útkeresés a labirintusba)* In: *Magyar Pedagógia*, 100. évf. 4. szám. 1992. - p. 475. ISSN 0025-0260

SZIKINGER István: *Rendvédelmi jog a dualizmus korszakában*. In: Rendvédelmi-történeti füzetek, 22. évf. 26. sz. 2012. - pp. 141-157. ISSN 1216-6774

TAKÁCS Péter: *Valahol Európában. A jugoszláviai háborús bűnösök perei*. In: Jogelméleti Szemle, 1. évf. 1. szám. 2000. - pp. 55-63. ISSN 1588-080X

TANDARI-KOVÁCS Mariann: *Érzelmi megterhelődés, lelki kiégés az egészségügyi dolgozók körében*. Budapest: Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola, (PhD értekezés) 2010. - pp. 19-20.

THACKRAH, John Richard: *Contemporary Policing : an Examination of Society in the 1980s*. London: Sphere Books, 1985. - pp. 38-62. ISBN 072-2184-24-7

TÓTH Zsolt: *A magyar tábori lelkészek szerepe és kegyeleti tevékenysége 1848/49-ben*. In: Hadtudományi Szemle. 4. évf. 1. sz. 2011.- pp. 65-68. ISSN 2060-0437

TÖPLER Kálmán: *Sopron Szabad Királyi Város polgármesterének 1907. évi jelentése a városi közigazgatás összes ágairól*. Sopron: Romwalter Alfréd kő- és könyvnyomdája. 1908. - p. 32.

TURAY Alfréd: *Az ember és az erkölcs. Alapvető etika Aquinói Tamás nyomán*. Budapest: AGAPÉ, 2000. - p. 5. ISBN 963-4582-18-4

Tüttő Szabolcs: *A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatrendszere az új kihívások tükrében*. In: Hadtudomány. 17. évf. 3. szám. 2007. - pp. 38-49.

UJHÁZI Lóránd: *A katolikus tábori lelkészség jogi szabályozása*. In: Jogelméleti Szemle, 12. évf. 1. szám. 2011. - pp. 15-23. ISSN 1588-080X

UJHÁZI Lóránd: *Az áldások helye és szerepe az Egyház életében és jogában*, In: Sapientiana, 1. évf. 1. szám. 2008. - pp. 26-46. ISSN 2060-3231

UJHÁZI Lóránd: *Vatikáni információgyűjtés, információfeldolgozás és tárolás püspök kinevezés esetén*. In: Szakmai Szemle. 5. évf. 7. szám. 2011. - pp. 122-146. ISSN 1216-7436

Ujházi Lóránd: *Joghézag feloldásának lehetőségei az Egyház hatályos jogában (19. k.)*. In: Kánonjog, 11. évf. 2. szám. 2009. - pp. 81-99. ISSN 0133-1779

VALCSICSÁK Imre (szerk): *Rendészeti (szakmai) etika*. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Rendészettudományi Kar, Magatartástudományi Tanszék. Budapest, 2013. - p. 9. ISBN 978-615-5344-07-7

VÁMOS Péter: *A társadalmi, szociális, etnikai, vallási feszültségek és a korrupció kezelése Kínában*. In: A változó Kína 1. kötet, 2009. - pp. 32-38. ISBN 978-9630-586-85-6

VÁRY Lászlóné – MINÁROVICS János: *Szent Flórián a tűzoltók patrónusa*. Budapest: Belügyminisztérium, - p. 3.

Verena, Feldhans: *Ecclesia Sui Iuris and The Local Church: An Investigation in Terminology*. In: *The Jurist: Studies in Church Law and Ministry*. 2008. 68. évf. 2. sz. - pp. 350-361. ISSN 0022-6858

VIANA, Antonio: *Naturaleza canónica de la potestad vicaria*. In: *Ius Canonicum*. 55. évf. 4. szám. 1988. - pp. 99-101. ISSN 0021-325X

VI. Pál, MP *Studia latinitas*, 1964. II. 22, In: *AAS*, 56. - pp. 225-231.

VIDA Csaba: *Szlovákia államiságának kialakulása és annak katonai vonatkozásai, valamint a szlovák haderőreform folyamata*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (PhD értekezés) 2007. - p. 41.

VILLAR, José Ramón: *L'ambiguità del concetto di sussidiarietà*. In: *L'esercizio Dell'autorità Nella Chiesa*. Studium Generale Marcianum Venetiis. Venezia, 2004. - pp. 81-99. ISBN 978-2891-278-05-8

VINCENZO Mosca: *I luoghi e tempi sacri*, In: *Pontificia Università Lateranense*, III. Vol. 2004. - pp. 357-358. ISSN 1010-7215

VIRÁG László - VAJGER Éva: *Paradigmaváltás. A rendvédelmi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja, mint a szervezeti kultúra lehetséges formálója*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 10. évf. 2009. - p. 247. ISSN 1589-1674

VIRÁG László: *A hitéletről*. In: *Csendőrségi lapok*. 1. évf. 18. sz. 1907. - pp. 206-208. ISSN 1216-2019

VIRÁG László: *A hitéletről*. In: *Csendőrségi lapok*. 1. évf. 18. sz. 1907. - p. 208. ISSN 1216-2019

VISCHER, Lukas: *Church Law and the Ecumenical Movement*. In: *The Jurist*. 1977. 1-2 sz. The Catholic University of America. - pp. 1-14. ISSN 0022-6858

VIVIANI, Giulio: *La cappella di San Pellegrinonella Città del Vaticano* (in Italian), Vatican State: Libreria Editrice 2010. - pp. 12-25. ISSN 1127-1140

WEBB, D. Stephen and Smith, L. David: *Stress Prevention and Alleviation Strategies for the Police*. In: *Criminal Justice Review*. 37. évf. 38. szám. 2013. - pp. 536-538. ISSN: 0734-0168

WERNZ, F. Charles – VIDAL, Paul: *Ius Canonicum*, In: *Romae*, 4. évf. 1935. - p. 95. ISSN 2156-2253

Winfried Aymans: *Kanonisches Recht*. Zürich: Lehrbuch Aufgrund Des Codex Iuris Canonici. 1997. - pp. 190-191. ISBN 350-6704-81-8

ZAKAR Péter: *A magyar hadsereg tábori lelkeszei 1848-49-ben*. Budapest: METEM könyvek 23. 1999. - pp. 15-22. ISBN 963-8472-39-1

ZANNONI, Giorgio: La problematica circa l’Autorità nella Chiesa non accusa il canonista (Una lettura alla luce dei cann. 208 e 212 espressioni del can. 96) In: L’esercizio Dell’autorità Nella Chiesa. Studium Generale Marcianum Venetiis. 2004. - pp. 121-137. ISSN 0013-9491

Internetes források

1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.
(http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500125.TV letöltés ideje: 2014.05.03.)

1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.
(http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV letöltés ideje: 2013.11.16.)

20 Guardiesvizzerein Emilia per assistere i terremotati – 20 Svájci Gárdista a földrengés áldozatainak segítségével vesz részt Emiliában.
(<http://www.korazym.org/4014/le-guardie-svizzere-in-emilia-per-assistere-i-terremotati/> letöltés ideje: 2014.02.02.)

A BÖRTÖNLELKÉSZI Szolgálatról szóló 13/2000. (VII.14.) IM rendelet.
(http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=48274.248755 letöltés ideje: 2013.11.29.)

A FEGYVERES erők és a fegyveres testületek katolikus lelkipásztori ellátásának szabályzata. (<http://www.ordinariat.sk/statut-ordinariatu-ozbrojenych-sil-a-ozbrojenych-zborov-sr/> letöltés ideje: 2014.02.17.)

A FEGYVERES szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 37.§ (1) bek, a) pont, 56.§ (2) bek, b) pont, 56.§ (5) bek. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV letöltés ideje: 2013.02.20.)

A KORRUPCIÓ ellen szólalt fel a pápa Beninben.
(<http://mindennapi.hu/cikk/egyhaz/a-korrupcio-ellen-szolalt-fel-a-papa-beninben/2011-11-19/9841> letöltés ideje: 2014.04.22.)

A MAGYAR Honvédség egyes beosztásaihoz kapcsolódó munkaköri követelményekről szóló 20/2002. (IV.10.) HM rendelet 9.§ (2) bek.
(http://www.honvedelem.hu/files/9/8110/munkakori_kovetelmenyek_20_2002.pdf letöltés ideje: 2013.10.25.)

A NEMZETI Védelmi Szolgálat bemutatása. (<https://intra.police.hu/nvsz> letöltés ideje: 2013.01.13.)

A NEMZETI Védelmi Szolgálat Főigazgatójának 29/2011. utasítása a Nemzeti Védelmi Szolgálat Szervezeti és Működési Szabályzatáról.
(http://nvsz.hu/sites/nvsz/files/0651_001_1.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

A PSZICHOLÓGIA kutatási területei (<http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=661057&>, letöltés ideje: 2013.11.25.)

A Rendőri Hívadás Etikai Kódexe. (<http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe> letöltés ideje: 2013.12.27.)

A RENDVÉDELMI pszichológiai tevékenység szakmai protokollja. (<http://www.pszichoerdek.hu/Protokollok/Munkap/Rendv%C3%A9delmi%20protokoll%20%C3%B6sszefoglal%C3%A1sok.pdf> letöltés ideje: 2014.04.17.)

A SZLOVÁK fegyveres erők és az Apostoli Szentszék között kötött megállapodás a fegyveres erők és más fegyveres testületek lelkipásztori ellátásáról szóló konkordátum szövege. 2002 (<http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/sr-smlarm.htm> letöltés ideje: 2013.11.26.)

A SZLOVÁK Köztársaság és az Apostoli Szentszék között megkötött szerződés a fegyveres erők és a belügyi szervek lelkipásztori ellátásáról. (<http://www.ordinariat.sk/zmluva-o-duchovnej-sluzbe/> letöltés ideje: 2014.02.17.)

A TÁBORI lelkészi szolgálatról szóló 61/1994. (IV.20.) Korm. rendelet. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600043.TV letöltés ideje: 2013.02.20.)

AMBROGETTI, Angela: *Festa di San Michele per la sicurezza vaticana. E la Gendarmeria entranel' Interpol.* (<http://www.korazym.org/index.php/attivita-della-santa-sede/3-la-santa-sede/445-festa-di-san-michele-per-la-sicurezza-vaticana-e-la-gendarmeria-entra-nellinterpol.html>, letöltés ideje: 2011. 11. 13.)

Argentina's disappeared: Father Christian, the priest who did the devil's work. (<http://www.independent.co.uk/news/world/americas/argentinas-disappeared-father-christian-the-priest-who-did-the-devils-work-396564.html>, letöltés ideje: 2013.03.16.)

Carlson, B. Eve - Ruzek, Josef: Effects of Traumatic Experiences: United Students for Veterans' Helath. (<http://www.stanford.edu/group/usvh/stanford/news.shtml> letöltés ideje: 2014.05.05.)

City of Shreveport Police: Police Chaplains and Pastors – Rendőrségi lelkipásztorok és lelkészek. (<http://www.shreveportla.gov/index.aspx?NID=458> letöltés ideje: 2014.02.28.)

CORPO della Gendarmeria dello Stato della Città del Vaticano – Vatikán Városállam csendőrségének szabályzata. (http://www.vatican.va/news_services/press/documentazione/documents/sp_ss_scv/informazione_generale/gendarmeria_it.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

DIÖZESE Lausanne, Genf und Freiburg: Alain de Raemyist neuer Weihbischof - Lusanne, Genf és Freiburg: Alain de Raemy az új segédpüspök. (<http://www.kipa-apic.ch/index.php?na=0,0,0,0,d&ki=249269> letöltés ideje: 2014.02.02.)

EGYES rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról szóló 57/2009. (X.30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet. (http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900057.IRM letöltés ideje: 2013.04.02.)

ENDRŐDY Géza: Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről. i. m. 75. (<http://csendor.com/konyvtar/konyvek/Erkolcs/02.%20Vall%e1soss%e1g%209-17p.pdf> letöltés ideje: 2013.01.11.)

ENDRŐDY Géza: Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez. A csendőr vallásos kötelességeiről. i. m. - p. 87. (<http://csendor.com/konyvtar/konyvek/Erkolcs/02.%20Vall%e1soss%e1g%209-17p.pdf> letöltés ideje: 2013.01.11.)

ÉRSZEGI Márk: *A pápa biztonságának őrei: gárdisták és csendőrök.* (<http://www.euroastra.hu/node/2472>. letöltés ideje: 2011.11.12.)

FENYEGETIK a pápát. (http://www.szabadsfold.hu/aktualis/fenyegetik_a_papat letöltés ideje: 2014.04.23.)

FERENC pápa: a korrupció súlyos bűn. (<http://www.magyarhirlap.hu/ferenc-papa-a-korrupcio-sulyos-bun> letöltés ideje: 2014.04.23.)

FERENC pápa: a Vatikánban létezik korrupció és meleg lobbiz. (<http://www.parameter.sk/rovat/kulfold/2013/06/11/ferenc-papa-vatikanban-letezik-korrupcio-es-meleg-lobbi> letöltés ideje: 2014.04.23.)

GOSZTOLAI Géza: Önismeret. (<http://www.gosztolai.hu/modszertar.html> letöltés ideje: 2013.12.31.)

GREZSA Ferenc: *A mentálhigiéné fogalma.* (témavázlat) Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Klinikai Pszichológiai Tanszék, Jegyzet. (http://semmelweis.hu/klinikai/pszichologia/files/2012/10/Ment%C3%A1lhi%C3%A9n%C3%A9_fogalma.pdf letöltés ideje: 2013.12.19.)

HÉDER Sándor: Az ösztönös a céltudatos az ökológikus viselkedés. (<http://www.slideshare.net/forlong/sztnskologikus-viselkeds> letöltés ideje: 2013.12.29.)

HELSINKI Bizottság: a rendőrség fenyeget, a rendőrök egymást fedezik.
([https://gondola.hu/cikkek/57413Helsinki Bizottsag a rendorseg fenyeget a rendorok egymast.html](https://gondola.hu/cikkek/57413Helsinki_Bizottsag_a_rendorseg_fenyeget_a_rendorok_egymast.html) letöltés ideje: 2014.04.23.)

HEVES Megyei Büntetés- Végrehajtási Intézet, Szervezeti és Működési Szabályzata. 43-I-20/A/2004. – pp. 44-45.
(http://www.bvop.hu/download/heves_szmsz.pdf/heves_szmsz.pdf letöltés ideje: 2013.12.17.)

HOLLÁN Miklós: Korruptió bűncselekmények az új magyar Büntető Törvénykönyvben. Anti-korruptió képzések a Nemzeti Közszerződéti Egyetemen. Tübingiai-magyar vegyesbizottság a anti-korruptió szemináriuma. Budapest, 2013. Előadás.
(<http://www.obispadocastrensecolumbia.org/seminariocastrense.shtml?s=h&apc=i---;:-;-.> letöltés ideje: 2013.12.23.)

IMASZOBA az ORFK-n. (In: <http://www.hirextra.hu/2008/04/18/imaszoba-az-orfk-n/> letöltés ideje: 2013.08.21.)

KELLER - ALÁNT Ákos: *A gazdagok többet dolgoznak, mint a szegények* 2014.04.23. (<http://proaktivdirekt.com/magazin/cikk/a-gazdag-dolgozik-es-a-szegeny-pihen> letöltés ideje: 2014.04.28.)

KIRÁDY Attila – VARJÚ Nóra: *Stresszrezisztencia meghatározása projektív rajzvizsgálati módszerrel a fegyveres testületek állományában.* Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2008. - p.1.
(<http://portal.zmne.hu/download/konyvtar/digitgy/publikacio/Kirady.pdf> letöltés ideje: 2014.05.06.)

KIRÁDY Attila: Stressz megjelenési formái a fegyveres testületek tagjainál. –p. 1. (http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/publikacio/Kirady_A.pdf letöltés ideje: 2014.01.04.)

LELKIGONDOZÁS katasztrófahelyzetben.
(http://www.gorogkatolikus.hu/?muv=hir&hir_id=2868 letöltés ideje: 2014.04.15.)

L'UFFICIO Storico Dell'arma Dei Carabinieri (Az olasz csendőrségi hivatal története) (<http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/Teri/Ufficio+Storico/> letöltés ideje: 2013.11.27.)

MAGYAR Katolikus Lexikon.
(<http://lexikon.katolikus.hu/C/Codex%20Iuris%20Canonici.html> letöltés ideje: 2014.02.23.)

MAGYAR Katolikus Lexikon.
(<http://lexikon.katolikus.hu/I/inkardin%C3%A1ci%C3%B3.html> letöltés ideje: 2014.02.23.)

MAGYAR Katolikus Lexikon. L – lelki beszélgetés.
(<http://lexikon.katolikus.hu/L/lelki%20besz%C3%A9lget%C3%A9s.html> letöltés ideje: 2013.12.22.)

MAGYAR Katolikus Lexikon. Sz - Szentmisén való részvétel.
(<http://lexikon.katolikus.hu/S/szentmis%C3%A9n%20val%C3%B3r%C3%A9szv%C3%A9tel.html> letöltés ideje: 2013.08.20.)

MASLACH, Christina: Számos kutatást végzett a szociális és egészség pszichológia területén. Legismertebb úttörő kutatómunkája a kiégés szindróma feltérképezéséhez és megfogalmazásához köthető.
(<http://psychology.berkeley.edu/people/christina-maslach> letöltés ideje: 2013.12.22.)

MASLOW motivációs piramisa.
(http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/pszielmal/maslow_motiveis_piramisa.html letöltés ideje: 2014.05.03.)

MASLOW, Abraham Biography – Abraham Maslow önéletrajza: Amerikai pszichológus, a Maslow-piramis kidolgozója. A Maslow-piramis (vagy Maslow-szükséglet-hierarchia) Abraham Maslownak az 1950-es években kidolgozott szükségletelmélete, mely a motivációkutatás egyik alaptétele. (http://www.abraham-maslow.com/m_motivation/Biography.asp letöltés ideje: 2013.12.19.)

MEGVÁDOLT rendőrök is falaznak a szadista főtisztnek
(http://index.hu/belfold/2009/11/09/megvadolt_rendorok_is_falaznak_a_szadista_orn_agynak/?honnan=Nemzeti_Hirhalo letöltés ideje: 2014.04.23.)

MILITARY and Police Cemetery - Nemzeti katonai és rendőri temető. Izrael, Jeruzsálem. (<http://wikimapia.org/423857/National-Military-and-Police-cemetery> letöltés ideje: 2014.01.24.)

MINNETONKA Lake Area Chaplains
(http://www.ci.minnetrista.mn.us/index.asp?Type=B_BASIC&SEC={FCB4B572-49BA-4632-9B88-7F91619694D5} letöltés ideje: 2014.03.28.)

MISSION Stations´ In Seoul Serve Working Catholics – Küldetés állomás a szolgálatban lévő katolikusok számára. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2007/11/05/mission-stations-in-seoul-serve-working-catholics&post_id=28116 letöltés ideje: 2014.02.28.)

NAGY, Ákos – MARGITTAI, L. Tünde: *Az átélt traumák utáni pszichés zavarok, tünetek.*
(http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/letoltes/document/document_37.pdf letöltés ideje: 2013.12.21.)

NEMZETI Védelmi Szolgálat Alapító Okirat. 5. A költségvetési szerv alaptevékenysége.
(http://nvsz.hu/sites/nvsz/files/alap%C3%ADt%C3%B3okirat_hat%C3%A1lyos_201310.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

NEMZETKÖZI rendőrségi együttműködés
(<http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/Partners/01+partners.htm> letöltés ideje: 2013.11.30.)

OLASZ Állami Rendőrség (Polizia di Stato) Lanosta uniforme
(<http://www.poliziadistato.it/articolo/10167/> letöltés ideje: 2013.11.30.)

ÖKUMENIKUS: általános, mindenkit érintő. Idegen szavak gyűjteménye. (In: <http://idegen-szavak.hu/%C3%B6kumenikus> letöltés ideje: 2013.08.20)

PHILADELPHIA Weekly: (http://www.philadelphiaweekly.com/news-and-opinion/upward_christian_soldier-38414669.html letöltés ideje: 2014.02.28.)

POLICE Chaplaincy – Rendőrségi Lelkipásztori Szolgálat
POLICE Chaplains Ministry. Chicago PoliceChaplain.
(<http://www.chicagopcm.org/overview.php> letöltés ideje: 2014.03.28.)

POLICE distort crime data, inciting violence again strefugees. - A rendőrség torzítja a bűnözési adatokat a menekülteket ért uszító cselekményekkel szemben.
(<http://972mag.com/police-distortion-of-crime-data-encourages-rising-violence-against-refugees/46236/> letöltés ideje: 2014.02.09.)

POLICE Suspects Not Left Out Of Church's Pastoral Care – A rendőrök lelkipásztori szolgálata. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2005/10/05/police-suspects-not-left-out-of-churchs-pastoral-care&post_id=26361 letöltés ideje: 2014.02.28.)

POLICIA di Stato. Ispettorato Vaticano – Olasz Állami Rendőrség, Vatikáni Felügyelőség. (<http://www.poliziadistato.it/articolo/view/23533/> letöltés ideje: 2013.11.30.)

Pontefice in pericolo. La mafia è una minaccia per papa Francesco.
(http://www.lettera43.it/cronaca/la-mafia-e-una-minaccia-per-papa-francesco_43675113433.htm letöltés ideje: 2014.04.09.)

POPE Benedict XVI setsupanti-terrorist squad. =The Telegraph.
(<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/italy/2111117/Pope-Benedict-XVI-sets-up-anti-terrorist-squad.html>. letöltés ideje: 2011.12.02.)

POVIJEST Vojnogordinarijata u Republici Hrvatskoj – Horvátország Katonai Lelkészségének története. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/site/povijest> letöltés ideje: 2014.01.26.)

PRAVILNIKO ustrojui djelovanju Vojnogordinarijata u Republici Hrvatskoj - A Horvát Katonai Ordinariátus Működési Szabályzata. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/dokumenti/pravilnik> letöltés ideje: 2014.01.27.)

ROMSICS, Viktor: *A katonák és a fegyveres szervek tagjainak pszichikai alkalmassági vizsgálata*. Jogi Fórum. (<http://www.jogiforum.hu/hirek/23983> letöltés ideje: 2013.12.19.)

SCRINO d'arte e luogo di preghiera per dipendenti e pellegrini – (http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/interviste/2008/193q08a1.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

SEMINARIO Castrense. (<http://seminariocastrensedecolombia.com/> letöltés ideje: 2014.05.05.)

SOMOGYINÉ, P. Krisztina: Az erkölcsi fejlődés és nevelés lélektana. A moralitás pszichológiája. –p. 4. (http://www.erkolcstan.hu/system/files/cikk/2013/erkolcsi_fejlodes_pszichologiaja.pdf letöltés ideje: 2013.12.29.)

SOPRON Megyei Jogú Város honlapja. (http://portal.sopron.hu/Sopron/portal/front_show?contentId=1558 letöltés ideje: 2013.03.16.)

St. Florain – Catholic Online (http://www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=149 letöltés ideje: 2014.01.25.)

STATISZTIKAI fogalmak: A statisztika. (<http://statisztikus.hu/fuggelek/statisztikai-fogalmak/> letöltés ideje: 2013.12.31.)

STATO della Città del Vaticano (<http://www.vaticanstate.va/content/vaticanstate/it.html> letöltés ideje: 2014.02.02.)

STATUT Vojnogaordinarijata u Republici Hrvatskoj - A Horvát Katonai Ordinariátus Alapokmánya. (<http://www.vojni-ordinarijat.hr/index.php/dokumenti/statut> letöltés ideje: 2014.01.27.)

Swiss Guard – History.
THE NATIONAL Guard is theoldest military branch. Ourunique dual mission: serving both community and country. (<http://www.nationalguard.com/about> letöltés ideje: 2014.01.29.)

THE OTTAWA Police Service Memorial Cemetery – Az Ottawai Rendőrség Emlékezés temetője. (<http://www.beechwoodcemetery.com/index.php/en/the-cemetery/ottawa-police-service-memorial-cemetery.html> letöltés ideje: 2014.01.24.)

The Swiss Guards in the Vatican. (http://www.vatican.va/roman_curia/swiss_guard/swissguard/storia_en.htm letöltés ideje: 2013.12.02.)

UN ufficiale in tonaca per la Guardia del Papa (http://www.vatican.va/news_services/or/or_quo/interviste/2008/258q08b1.html letöltés ideje: 2014.02.02.)

VATICAN Security Adds Antiterrorism Units.
(<http://www.cathnews.com/article.aspx?aeid=7565> letöltés ideje: 2011.12.02.)

VIOLANTI, M. John: *Residuals of Police Occupational Trauma*
(Foglalkozási trauma a rendőrségnél) Problems, Issues & Challenges in Law
Enforcement. (<http://www.spiritofthelaw.org/sol1art2.html> letöltés ideje: 2014.01.11)

Всеукраїнськ кара дацерков і релігійних організацій - Ukrán egyházak és
vallási szervezetek
(http://risu.org.ua/ua/index/reference/major_religions/~%D0%92%D0%A0%D0%A6%D1%96%D0%A0%D0%9E/33306/ letöltés ideje: 2014.02.22.)

Szentszéki dokumentumok

ACTA Apostolicae Sedis, 1994. 86. évf. –p. 575.

ACTA Apostolice Sedis 44. (1952) –pp. 743-744.

ACTA Apostolice Sedis 54. (1962) - pp. 110-113.

ACTA Apostolice Sedis 54. (1962) –pp. 22-27.

ACTA Apostolicae Sedis, 1994. 86. évf. –p. 575.

CITTÁ del Vaticano: *Annuario Pontificio*. Libreria Editrice Vaticana, 2011.-
pp. 1374-1375.

CODEX *Iuris Canonici*: Kánonjogi Kódex, CIC: 1. a római katolikus egyház
törvénykönyve, 1918. V. 19-1983. XI. 27-ig. Szt X. Pius 1904. III. 19

IX. Pius, *Syllabus* 1864. XII. 8, 46. pont, in DS 2946.

KONZISZTORIÁLIS Kongregáció: határozat. 1957. VIII. 8. In.
Acta Apostolicae Sedis. 1957. 49. évf. –pp. 866-868.

PÜSPÖKI Kongregáció: *Apostolorum successores*. direktórium. 2004. II. 22.
In. *Enchiridion Vaticanum*. 2004. 23. évf. –pp. 1047-1275, nr. 1567-2159.

TRANSPARENCY International: *Global Corruption Barometer*, Transparency
International. Berlin, 2013. –pp. 9-13.

CITO, D., *Kommentár a 232. kánonhoz*, in MARZOA, Á. – MIRAS, J. –
RODRÍGUEZ-OCAÑA, R., (ed.) *Exegetical Commentary on the Code of Canon Law*,
Montreal, 2004, II/1, 210.

PRÜMMER, D., *Manuale Iuris Canonici*, Friburg, 1922, p.477.

Ábrajegyzék

1. ábra	186
2. ábra	187
3. ábra	188
4. ábra	189
5. ábra	190
6. ábra	191
7. ábra	192
8. ábra	193
9. ábra	195
10. ábra	196
11. ábra	197
12. ábra	199
13. ábra	200
14. ábra	201
15. ábra	203
16. ábra	204
17. ábra	205

Publikációs jegyzék

1. Szabó Csaba
A katolikus lelkipásztori szolgálat rendészeti aspektusának kutatása I.
HADTUDOMÁNYI SZEMLE 7:(1) pp. 121-134. (2014)
(ISBN 2060-0437)
Folyóiratcikk/Szakcikk/Tudományos
2. Szabó Csaba
Kiss Petra (szerk.)
A rendészeti dolgozók katolikus lelkipásztori gondozása Európában
Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2014.02.13-2014.02.14.
Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2014. pp. 243-258.
A HADTUDOMÁNY ÉS A 21. SZÁZAD
(ISBN:978-963-89560-4-0)
Egyéb konferenciakötet/ /Tudományos
3. Szabó Csaba
Research on the role the catholic church undertakes in Hungarian police forces
CEPOL 8.: pp. 27-29. (2013)
Folyóiratcikk/Szakcikk/Tudományos
4. Szabó Csaba
Historical aspects of the Catholic Church's role in the police forces in Hungary
**ACADEMIC AND APPLIED RESEARCH IN MILITARY
SCIENCE** 12:(2) pp. 281-287. (2013)
(ISBN 1588 8789)
Folyóiratcikk/Szakcikk/Tudományos
5. Szabó Csaba
A magyar rendvédelem vallástörténeti koncepciójának elemzése
In: Orosz András Lóránt, Ujházi Lóránd (szerk.)
A Katolikus Egyház biztonsági helyzete a huszonegyedik században. 253 p.
Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2012.11.29
Budapest: L'Harmattan - Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 2013.
(Sapientia Iuris; 5.)
(ISBN:978-963-236-732-3)
Könyvrészlet/Konferenciaközlemény/Tudományos
6. Szabó Csaba
A lelkipásztori ellátás nemzetbiztonsági kockázatának vizsgálata
In: Keresztes Gábor (szerk.)
Tavaszi Szél = Spring Wind: XVI. Tavaszi Szél Konferencia. 659 p.
Konferencia helye, ideje: Sopron, Magyarország, 2013.05.31-2013.06.02.
Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2013. pp. 653-661.
1- 2. kötet.
(ISBN:978-963895-602-6)
Könyvrészlet/Könyvfejezet/Tudományos

7. Kiss Péter
Egyéb szerzőség: Szabó Csaba (interjú adta); Kiss Péter (sajtó alá rend.);
Sok rendőr eltemeti gondjait.: Egyházi részvétel a rendőrségi lelkipozásban?
ÚJEMBER 2003:(09. 15) Paper 4. (2013)
Folyóiratcikk/Publicisztika/Tudományos
8. Szabó Csaba, Horváth László
Magyarország Alaptörvényének és a Magyar Köztársaság Alkotmányának
összevetése a különleges jogrend vonatkozásában
HADMÉRNÖK 2. szám: pp. 395-404. (2012)
Folyóiratcikk/Szaccikk/Tudományos
9. Szabó Csaba
Az Európai Unió és Magyarország biztonsági stratégiájának vizsgálata a
szélsőséges vallási csoportok vonatkozásában
SZAKMAI SZEMLE 2. szám: pp. 80-92. (2012)
Folyóiratcikk/Szaccikk/Tudományos
10. Szabó Csaba
A vallás szerepe az egységes rendészeti struktúra formálódásában
Magyarországon
FELDERÍTŐ SZEMLE 9:(2) pp. 231-243. (2012)
Folyóiratcikk/Szaccikk/Tudományos
11. Szabó Csaba
A szélsőséges vallási csoportok térnyerésének kockázatai
PÉCSI HATÁRŐR TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK 2013:(13) pp. 169-
176. (2012)
A szélsőséges vallási csoportok térnyerésének kockázatai. Pécs,
Magyarország:
Folyóiratcikk/Konferenciaközlemény/Tudományos
12. Szabó Csaba
A fegyverrendészeti szakág hatékonysága
MAGYAR RENDÉSZET 4.: pp. 155-171. (2012)
Folyóiratcikk/Szaccikk/Tudományos
13. Szabó Csaba
A biztonságos közlekedés javításának kutatása a Soproni Rendőrkapitányság
illetékességi területén.
pp. 1-53.
Urbanizációs közlekedésbiztonsági rendszerek és együttthatók javításának
vizsgálata a Soproni Rendőrkapitányság illetékességi területének
viszonyrendszerében., A Belügyi Tudományos Tanács és a Belügyi Szemle
2011. évi kutatási pályázatára benyújtott különdíjas pályamunka. (2011)
Egyéb/Nem besorolt/Tudományos

14. Szabó Csaba
Az együttműködés megújulásának kutatása a bűnmegelőzés területén
pp. 1-33.
Az áldozatvédelem irányvonalának és gyakorlati módszerének vizsgálata,
reprezentatív kutatások segítségével., A Belügyminisztérium és a Belügyi
Szemle 2010. évi kutatási pályázatára benyújtott III. helyezést elért
pályamunka. (2010)
Egyéb/Nem besorolt/Tudományos
15. Szabó Csaba
A megújulás lehetőségének kutatása a rendvédelemben
pp. 1-23.
Az önkormányzati rendészet innovációs vizsgálata, reprezentatív kutatás
segítségével., A Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanács
tudományos pályázatára benyújtott különdíjas pályamunka. (2010)
Egyéb/Nem besorolt/Tudományos
16. Szabó Csaba
A rendészeti munka szupervíziója
PÉCSI HATÁRŐR TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK 2009:(10) pp. 53-
70. (2009)
Pécs, Magyarország: 2009.06.25.
Folyóiratcikk/Konferenciaközlemény/Tudományos

Idegen kifejezések

Acta Apostolicae Sedis: a Szentszék hivatalos közlönye. - Szent X. *Pius* pápa 1908. IX. 29: rendelte el alapítását, hogy az Acta Sanctae Sedis utódlapjaként az egyedül hivatalos közlöny legyen. 1909. I. 1-től jelenik meg, 1934: új sorozatszámozással. A törvényeken kívül megtalálhatók benne a pápa, a kongregációk és a bíróságok aktái, konkordátumok, egyházmegye alapítások, körlevelek, fontosabb beszédek és híryanagyként a püspökök kinevezése és halála.

Codex Iuris Canonici: (*CIC*) *Kánonjogi Kódex, I.* a római katolikus egyház törvénykönyve 1918. V. 19-1983. XI. 27-ig. Szt X. *Pius* 1904. III. 19: állította fel a kodifikáló bizottságot. Pietro *Gasparri* bíboros irányításával készült, XV. *Benedek* 1917. V. 27: hirdette ki. A latin egyház törvénykönyve, s a korábbiakkal szemben az egész kánonjogot rendszerbe foglalja 5 könyvbe. A törvénykönyvet a II. Vatikáni Zsinat fényében átdolgozták és 1983-ban kiadták.

Inkardináció: (lat. *incardinatio*, a *cardo*, 'ajtósarok' szóból): klerikus szolgálati hovatartozását meghatározó jogi aktus, mely megalapozza a klerikusi engedelmességet és az ellátásra jogosultságot. - Alaptörvény, hogy minden klerikusnak inkardinálva kell lennie valahova.

Lumen gentium (LG): a II. Vatikáni Zsinat dogmatikus konstitúciója az Egyház lényegéről, új önértelmezéséről és küldetéséről a mai világban. - Igazában e dokumentum alapozza meg a többi 15 zsinati okmányt. Végleges szöveget a zsinati atyák 1964. XI. 19: szavazták meg. VI. *Pál* p. (ur. 1963-78) XI. 21: tette közzé.

KEK: A Katolikus Egyház Katekizmusa. A Római Katolikus Egyház tanításának összefoglalása. Megjelent franciául 1992-ben, magyarul 1995-ben.

Motu proprio: (lat. 'saját kezdeményezésből') a pápa saját kezdeményezésére (nem valakinek a kérvénye alapján) kiadott törvény. „Saját kezdeményezésből” megjegyzéssel *közigazgatási intézkedés* is kiadható.

Vikárius, helynök, (lat. *vicarius*): helyettes. - 1. az ókori rómaiaknál képviselő, utód (*vicarius regni*); alrabszolga, aki valamely magasabb állású rabszolga alá volt rendelve szolgálatra. Constantinustól fogva egy-egy *dioecesis* előljárója. - 2. az egyházjogban általános helynök, bírósági helynök, eparchiai helynök, káptalani helynök, püspöki helynök.

Mellékletek:

K É R D Ő Í V

Az Ön neme:

Az Ön életkora:

Melyik állománycsoportba tartozik Ön (tiszt/főtiszt/tábornok, tiszthelyettes, közalkalmazott, köztisztviselő):

1. Ön valamilyen egyházhoz, vagy vallási közösséghez tartozónak vallja-e magát?

Igen

Nem

2. A felmerülő lelki és erkölcsi jellegű problémák (családi, munkahelyi) kezelésére, megoldási struktúrák felvázolására, igénybe venné-e a rendészeti szerveken belül létrehozandó lelkipásztori szolgálat segítségét?

Igen

Nem

3. Ön részt venne-e rendészeti szerveknél dolgozó személyek részére megtartandó (ökomenikus) szentmisén?

Igen

Nem

4. Támogatná-e Ön, hogy minden Rendőrkapitányságon létesüljön ima szoba, vagy kápolna?

Igen

Nem

5. Fontosnak tartja Ön hivatásában a lelki támogatás meglétét?

Igen

Nem

SECRETARIAT OF STATE

FIRST SECTION - GENERAL AFFAIRS

From the Vatican, 6 November 2013

Dear Mr Szabó,

The Holy Father thanks you for your recent letter. He appreciates the devoted sentiments which prompted you to write to him.

I would encourage you to continue to follow the guidance of your local bishop. His Holiness will remember you in his prayers. He invokes upon you God's blessings of joy and peace.

With every good wish, I am

Yours sincerely,

Monsignor Peter B. Wells
Assessor

Mr Csaba Szabó
H-9737 Bük
Rákóczi u.14

KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKI HIVATAL
ELNÖKI TITKARSÁG

tel: (+36-1) 224-5003

fax: (+36-1) 224-5009

www.keh.hu

Iktatószám: XX-1/05240-1/2013

Szabó Csaba úr

Bük
Rákóczi u. 14.
9737

Tisztelt Szabó Csaba Úr!

Köszönöm, hogy problémafelvetésével megkereste Köztársasági Elnök Urat és elküldte kutatómunkáját a Katolikus Egyház rendőrségi szerepvállalásáról, melyhez ezúton is gratulálok. Levelében arra kérte Elnök Urat, hogy segítse abban a törekvésében, hogy a kormányzati oldal megismerhesse kutatását illetve, hogy anyagi és erkölcsi támogatást kérhessen Magyarország kormányától.

A köztársasági elnök tisztségének gyakorlását az Alaptörvény 9-14. cikke és jogszabályok tartalmazzák, mely szerint Köztársasági Elnök Úrnak a hatásköre nem terjed ki arra, hogy a rendőrségi lelképásztori szolgálat felállításában eljárjon.

Fentiekre tekintettel arról tájékoztatom, hogy elképzeléseit közvetlenül eljuttathatja a Belügyminisztériumhoz.

Budapest, 2013. október „10„

Tisztelettel

She En
Dr. Streck Júlia
Titkárságvezető

SÁNDOR-PALOTA
1014 Budapest,
Szent György tér 1.

MINISZTERELNÖKSÉG
MINISZTERELNÖKI LEVELEZÉSI OSZTÁLY

Szabó Csaba
részére

Iktatószám: I-IL/ME/7481/2 (2013)
Ügyintéző: Lődör Zoltán

9737 Bük
Rákóczi utca 14.

Tisztelt Szabó Csaba Úr!

Köszönettel vettük kézhez Miniszterelnök úrnak címzett levelét és a kutatásait bemutató mellékletet.

Tudományos munkáját, elkötelezettségét és kitartó fáradozását ezúton szeretnénk megköszönni.

A Miniszterelnök úrral való találkozóra irányuló kérésével kapcsolatban arról áll módomban tájékoztatni, hogy Miniszterelnökséghez hetente több száz megkeresés érkezik, amelyek pénzbeli kérést, személyes találkozót, valamint közbenjárást tartalmaznak. A kérelmek rangsorolásához lehetőség egységes, elfogultan szempontrendszert kialakítani, az egy-egy esettel való kivételezés pedig méltánytalan lenne a kérelmezőkre nézve. Ezen akadályokon kívül, az országos, s valamennyi honfitársunkat érintő, döntést igénylő ügyek és a kormányzati munka oly mértékben lefoglalják Miniszterelnök urat, hogy sajnálatos módon nem tud eleget tenni kérésének.

Javasoljuk, hogy elképzeléseit mutassa be a Magyar Katolikus Püspöki Konferenciának is, ezáltal helyezve még szélesebb alapokra kezdeményezését.

Köszönjük figyelmességét és egyúttal engedje meg, hogy Miniszterelnök úr nevében sok sikert és erőt kívánjunk a további tudományos munkához!

Budapest, 2014. január 21.

Üdvözlettel:

Arday Géza
osztályvezető

A kutatást 2014. május 1-én zártam.

Szabó Csaba

Budapest, 2014. május 5.